

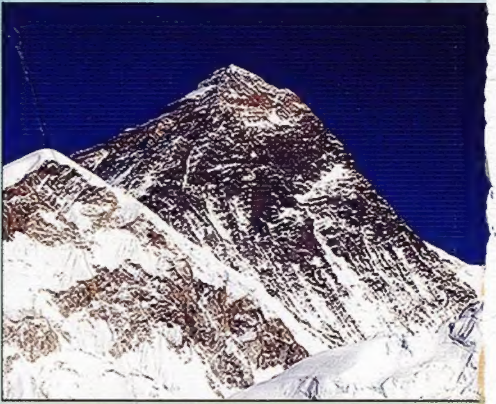
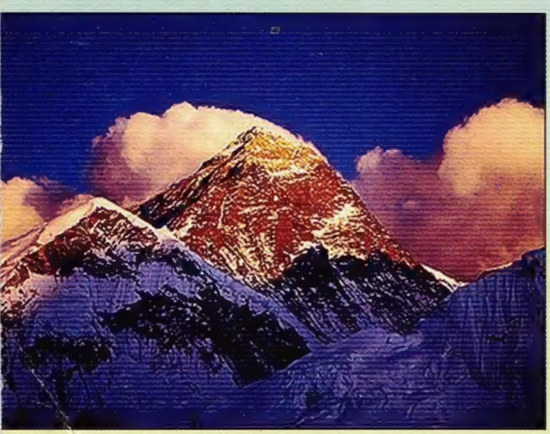
จดหมายหิมพานต์

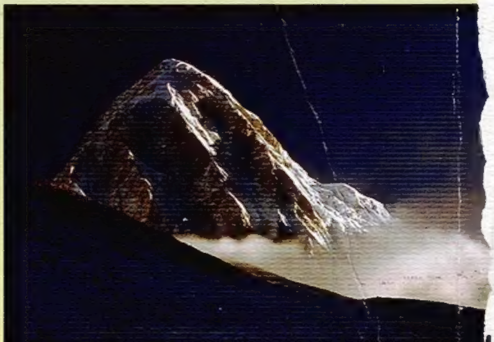
โดย

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙, สุดประเสริฐ)

จดหมายหิมพานต์ โดย สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

จดหมายหิมพานต์

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙, สุดประเสริฐ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิมพ์ถวายมุทิตาสักการะ แด่

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

(ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙, สุดประเสริฐ)

เนื่องในวโรกาสทำบุญฉลองอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปี

๒๕ - ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

จดหมายหิมพานต์

ISBN : 974-364-352-24

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : สิงหาคม ๒๕๔๘ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

❖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิมพ์ถวายมุทิตาสักการะ เนื่องในวโรกาสทำบุญฉลองอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปี **เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ กรรมการมหาเถรสมาคม
วันที่ ๒๕-๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

อำนวยการ : พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ)
พระวิสุทธิภัทรธาดา (ประสิทธิ์ พฺรหฺมรํสี)
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล
พระประสาร จนฺทสาโร

บรรณาธิการ : ดร.พรรษา พฤฒยางกูร (พ่วงแตง)

ประสานงาน : อิทธิพล แก้วพิลา เกษม ประกอบดี

รูปเล่ม/แบบปก : ธนเทพ วงษ์พันธุ์ สันติ มีปี้

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒-๒๒๑-๘๘๙๒, ๐๒-๖๒๓-๕๖๒๓
โทรสาร ๐๒-๖๒๓-๕๖๒๓

คำปรารภ

❖ ❖ ❖

ในวโรกาสที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ มีชนมายุครบ ๘๐ ปี ในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ คณะศิษยานุศิษย์ และท่านที่เคารพนับถือในพระคุณท่าน ต่างปีติยินดีพร้อมใจกันจัดงานฉลองอายุวัฒนมงคล เพื่อเสริมบารมีของพระคุณท่านให้ภิญโญภาพ แผ่ไพศาล เป็นที่พึ่งอันร่มเย็นของพุทธบริษัททุกหมู่เหล่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้จัดพิมพ์หนังสือ **"จดหมายหิมพานต์"** ถวายเป็นธรรมบรรณาการ เพื่อพระคุณท่านได้มอบแก่ผู้มาร่วมงานในครั้งนี้

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ แม่กองงานพระธรรมทูต แม่กองบาลีสนามหลวง เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ และกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นพระมหาเถระที่ทรงภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐานสมกับตำแหน่ง ได้บำเพ็ญศาสนกิจเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและประเทศชาติอย่างไพศาล เป็นประธานกรรมการสร้าง**มหาวิหารพระไตรปิฎกหินอ่อน** ที่พุทธมณฑล

ว่าเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจ้าพระคุณฯ ได้มีเมตตาจิตสงเคราะห์อนุเคราะห์ปัจจัย ๔ เมื่อมหาวิทยาลัยมีงานสำคัญ ๆ มาโดยตลอด พร้อมทั้งมีกุศลจิตรับเป็นเจ้าภาพสร้างอาคารมูลนิธิหลวงพ่อวัดปากน้ำ (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์) สูง ๕ ชั้น เพื่อใช้เป็นอาคารสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นจำนวนเงิน ๖๕,๑๕๔,๔๔๒ บาท ที่ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้มอบเป็น

สมบัติของมหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว นับเป็นคุณูปการอันใหญ่หลวงต่อผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทั้งปวง

ในวาระอันเป็นมงคลนี้ ขอตั้งกัลยาณจิต อ้างคุณพระศรีรัตนตรัยและมหาปุญญานุภาพ จงช่วยอภิบาล คุ้มครอง รักษา ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ให้เพียบพร้อมด้วยจตุรพิธพรและปฏิภาณธรรมสารสมบัติ ยิ่งด้วยบารมีธรรม ตลอดกาลเป็นนิตย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๘

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙, สุดประเสริฐ)

เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ

เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

กรรมการมหาเถรสมาคม

รูปเหรียญหลวงพ่อวัดปากน้ำ

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

วัดปากน้ำ แขวงปากคลอง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

ทำแจกในคราวทำบุญสมโภชอายุ ๘๐ ปี ของ

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

(ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙)

มูลนิธิหลวงพ่อวัดปากน้ำ
โดย เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙, สุดประเสริฐ)

สร้างอาคารสำนักหอสมุดแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้งบในการก่อสร้าง ๖๔,๗๙๖,๒๖๑.๕๔ บาท (หกสิบสี่ล้านเจ็ดแสนเก้าหมื่นหกพันสองร้อยหกสิบเอ็ดบาทห้าสิบสี่สตางค์)

ส่งมอบเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘

วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กทม.
8 แขวงปากคลองภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

7 มิถุนายน 2548

เรื่อง ขอส่งมอบอาคารสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ

กราบนมัสการ พระเดชพระคุณพระเทพโสภณ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

ตามที่พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณได้ขออุปถัมภ์การสร้างอาคารสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ ของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ที่อำเภอวังน้อย จังหวัดอยุธยา จากท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม. และท่านเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้มีเมตตารับอุปถัมภ์การสร้างอาคารดังกล่าวความทราบกันแล้วนั้น

บัดนี้การก่อสร้างอาคารดังกล่าวได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้มีบัญชาให้กระผมทำหนังสือมอบอาคารสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ ให้กับพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณและมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ด้วยหนังสือฉบับนี้กระผมจึงขอมอบอาคารดังกล่าวนี้ให้กับพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณและมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เพื่อใช้ประโยชน์และดูแลรักษาต่อไป และได้โปรดลงนามรับมอบท้ายหนังสือนี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(นายดำเกิง จินดาหรา)
ไวยาวัจกร วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กทม.
โทร. 02-2335505 แฟ็กซ์: 02-2375806

ได้รับมอบอาคารสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศไว้เรียบร้อยแล้ว

พระเทพโสภณ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
วันที่ ๓๐ มิถุนายน 2548

คำอนุโมทนา

❖❖❖

ในมหามงคลวโรกาสที่พระเดชพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ วรปุญฺญมหาเถร เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ แม่กองบาลีสนามหลวง กรรมการมหาเถรสมาคม คณะกรรมการผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจริญชนมายุวัฒนครบ ๘๐ ปี ในวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ พุทธบริษัททั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ต่างก็พากันชื่นชมโสมนัสจัดงานฉลองอายุวัฒนมงคลครั้งนี้อย่างเต็มกำลังและความสามารถ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการประสานงานของพระครูพิศาลสังฆพินิจ (บุญยัง ปริปุณฺโณ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ และ ดร.พรรษา พฤฒยางกูร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับหน้าที่ประสานงานให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นเจ้าภาพพิมพ์หนังสือ **"จดหมายหิมพานต์"** ที่รจนาโดยพระเดชพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ วรปุญฺญมหาเถร เพื่อน้อมถวายเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้แจกเป็นธรรมบรรณาการในวโรกาสฉลองอายุวัฒนมงคลครั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีที่เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เมตตาให้ความอนุเคราะห์สงเคราะห์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่งสม่ำเสมอมา

หนังสือ "จดหมายหิมพานต์" นับเป็นหนังสือที่มีคุณค่าในการเรียนรู้สำหรับผู้สนใจในการทำความเข้าใจกับคำสอนของพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องของป่าหิมพานต์หรือเทือกเขาหิมาลัย ซึ่งเป็นเทือกเขาที่ใหญ่และสูงที่สุด

ในโลก มีประเทศที่อยู่ในเทือกเขาหิมพานต์หรือตั้งอยู่โดยรอบเทือกเขาหิมพานต์หลายประเทศ เช่น เนปาล อัฟกานิสถาน ภูฏาน ทิเบต อินเดีย บังกลาเทศ ปากีสถาน จีน เมียนม่า คาซักสถาน เป็นต้น เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ได้มีประสบการณ์ตรงที่ได้มีโอกาสไปจำพรรษาที่อานันทกุฏีวิหาร นครกาฐมาณฑุเมืองหลวงของประเทศเนปาล ที่ตั้งอยู่ในเทือกเขาหิมาลัยหรือป่าหิมพานต์ที่อยู่สูงกว่าพื้นที่ของกรุงเทพมหานครมากกว่า ๓,๐๐๐ เมตร การที่เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้ไปรู้เห็นสิ่งใดแล้วนำมาเขียนเล่าสู่พุทธบริษัททั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ได้ทราบ เกิดความรู้เรื่องป่าหิมพานต์ที่ชาวไทยโดยทั่วไปจะรู้จักแต่เพียงชื่อโดยเฉพาะจากเวสสันดรชาดก จะได้เกิดความรู้อย่างกว้างขวางมากขึ้น นั้นเป็นความกรุณาอย่างสูงของเจ้าประคุณสมเด็จฯ ประเทศเนปาลนั้นได้ชื่อว่าตั้งอยู่ในเทือกเขาหิมพานต์ หรือป่าหิมพานต์อย่างแท้จริง ประเทศเนปาลเต็มไปด้วยเทือกเขาสูงมียอดสลับซับซ้อนมีทัศนียภาพที่สวยงามยากที่จะหาดูได้ในประเทศอื่น ทั้งยังมีประชาชนเผาต่าง ๆ มากมายที่เป็นชาวเขาเชื้อเผ่าเนปาลิ เนวารี ทิเบต และอื่น ๆ

ดังนั้นจดหมายหิมพานต์ จึงมีคุณค่าควรแก่การอ่านอย่างยิ่งสำหรับชาวไทยที่รู้จักป่าหิมพานต์แต่ชื่อมาแต่น้อยจนเติบใหญ่ แต่มีชาวไทยเพียงไม่กี่คนที่ได้ไปพบเห็นมาด้วยตาของตัวเอง

(พระราชรัตนโมลี)
อุปนายกสภามหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๘

อนุโมทนากถา

❖❖❖

อายุวัฒนมงคลเป็นความหมายที่บ่งบอกถึงอายุขัยที่ล่วงกาลผ่านวัยไปโดยลำดับ จากวัยเริ่มต้น ไปจนถึงเจริญวัยและเจริญไปโดยลำดับ กาลเวลาที่ผันแปรไป ย่อมแปรเปลี่ยนชีวิตให้เป็นไปหลายลักษณะ การเก็บเกี่ยวสารัตถะแห่งชีวิตทั้งด้านบวกและด้านลบจากประสบการณ์ตรงซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคล ย่อมจะเป็นสิ่งที่มีค่า ควรแก่การจารึกและจดจำ เพื่อเป็นครั้งหนึ่งแห่งชีวิตที่พึงภาคภูมิใจหรือเป็นบทเรียนสอนใจตนและสอนคนทั้งหลาย ทุกสิ่งที่ผ่านไป ย่อมจะเป็นรอยจารึกที่ทรงคุณค่าทั้งนั้น ทั้งนี้ เพราะได้เอาชีวิตของตนของบุคคลนั้นเป็นเครื่องทดสอบ หลายเหตุการณ์ไม่มีอยู่ในตำราเรียนเล่มใด ผู้เป็นเจ้าของชะตาชีวิต จำต้องเดินไปอย่างไร้จุดหมาย ไร้ทิศทาง แต่ได้อาศัยจิตใจที่มั่นคง แน่วแน่ เด็ดเดี่ยว มีสติเป็นเกราะกำบัง มีปัญญาเป็นคบเพลิงส่องใจ มีหลักธรรมคำสอนในพระศาสนาเป็นเข็มทิศชี้ทาง ย่อมสามารถที่จะผ่อนคลายและผ่านพ้นวิกฤตกาลแห่งชีวิตไปได้อย่างน่าอัศจรรย์ จึงเป็นอุทาหรณ์ให้เล่าขานได้ตลอดไป

หลักธรรมคำสอนในพระศาสนา ได้พิสูจน์ให้ได้เห็นแล้วว่า ทรงพลานุภาพ สามารถจะบรรเทา กำจัด ปัดเป่า บาปอกุศล โชคร้าย อัปมงคล ให้ออกไปจากวงจรชีวิต น้อมนำ โชค ลาภ ความสวัสดีมาสู่ชีวิตได้ ทำให้ชีวิตมีคุณค่า มีความงดงามเป็นลำดับมา มีความมั่นคง มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็น ด้วยชีวิตที่งดงามเช่นนี้ ย่อมจะเป็นเนติแบบแผนให้อนุชนได้ศึกษา เพื่อนำไปเป็นคติแห่งชีวิตของตน

อายุวัฒนมงคล เป็นลำดับแห่งชีวิตที่มีแต่ความเจริญ ความงอกงามไพบูลย์ เป็นคติชีวิตที่ควรแก่การศึกษาเพื่อนำไปเป็นแบบอย่าง ทั้งนี้ เพราะในช่วงจังหวะแห่งชีวิตของแต่ละบุคคล แม้จะได้สมาทานให้อาจหาญร่าเริงอยู่ในกุศลธรรม แต่มิได้หมายความว่า อกุศลธรรมจะไม่มีโอกาสได้ผ่านเข้ามาสู่ลำนำแห่งชีวิต ทุกประการล้วนเป็นไปภายใต้เงื่อนไขและเหตุปัจจัยเข้าไปเกื้อหนุนให้ต้องกระทำในสิ่งที่วิญญูชนได้พึงกระทำ แต่ด้วยอาศัยความหนักแน่นมั่นคงอยู่ในแนวทางแห่งกุศลสมาทานไม่ลื่นไหลไปตามเงื่อนไขและเหตุปัจจัยใด ๆ ที่หนุนนำ คงแน่วแน่แก้ไขไปตามครรลองแห่งความดีงาม ถูกต้อง เป็นธรรม แม้จำต้องอาศัยเวลาเป็นองค์ประกอบสำคัญก็มิได้ย่อท้อ หรือแสดงความเบื่อหน่ายให้ปรากฏออกมา คงมุ่งมั่นดำเนินไปตามวิถีแห่งธรรมตลอดมา ดังนั้น ชีวิตจึงเป็นชีวิตที่งดงาม เป็นสุชีวิตโดยแท้ ด้วยชีวิตที่เป็นไปเช่นนี้ จึงเป็นลำดับแห่งชีวิตที่ควรจะจารึกไว้ให้ปรากฏว่าเป็นชีวิตของท่านผู้มีวิถีแห่งชีวิตเป็นอายุวัฒนมงคล

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙) เป็นพระมหาเถระผู้เพียบพร้อมด้วยศีลาจารวัตร มีสมณปฏิบัติอันงดงามเคร่งครัดในระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและใช้เหตุผลเป็นองค์ประกอบในการสั่งการ มีความเป็นธรรมและใช้หลักแห่งความยุติธรรมในการบริหารจัดการ มีเมตตาธรรมประจำอัธยาศัย พร้อมที่จะให้ความเห็นใจและเป็นกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน มีความชัดเจนในการสั่งการ เมื่อมอบหมายภารกิจส่วนใดให้ปฏิบัติ จะชี้แจงอย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจอย่างถูกต้อง เมื่อมีข้อสงสัยในแนวทางปฏิบัติหรือมีข้อเสนออื่นใดที่จะเป็นช่องทางให้การทำงานสะดวกขึ้น ง่ายขึ้น สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้สนองงานได้นำเสนอโดยไม่ขัดข้อง แล้วเลือกสรรเอาแนวทางที่ดีที่สุดเป็นหลักปฏิบัติ มีการทำงานเป็นระเบียบ มีความคิดเป็นระบบ ไม่นิยมการงานที่คั่งค้าง งานใดควรที่จะเสร็จในวันนั้น ก็สมควรที่จะพึงจัดพึงทำให้สำเร็จใน

วันนั้นทีเดียว ด้วยวัตรปฏิบัติและปฏิปทาเช่นนี้แล จึงส่งผลให้วัดปากน้ำมีความเจริญรุ่งเรือง สมดังปณิธานที่พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำได้วางไว้ทุกประการ กล่าวคือ ยกย่องการศึกษา มุ่งมั่นปฏิบัติภาวนา พร้อมทั้งแนะนำ สั่งสอนให้ศิษยานุศิษย์ได้นำมโนปณิธานนี้ไปขยายผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคณะสงฆ์และการพระศาสนา ซึ่งก็ปรากฏผลเป็นที่น่าชื่นชมโดยทั่วไป ในส่วนของการพระศาสนาได้รับภารธุระงานส่วนต่าง ๆ ที่คณะสงฆ์มอบความไว้วางใจ มอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินการทุกประการ เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้ตั้งใจสนองงานด้วยดีตลอดมาจะเห็นได้จากตำแหน่งต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ทั้งในด้านงานปกครอง งานการศึกษา งานศึกษาสงเคราะห์ งานเผยแผ่ และงานสาธารณูปการ ทุกประการล้วนดำเนินการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยด้วยดี เป็นคุณ เป็นประโยชน์ต่อการพระศาสนาและประเทศชาติโดยส่วนรวม

ในวโรกาสที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯมีชนมายุครบ ๘๐ ปีในปีนี้ คณะศิษยานุศิษย์และท่านผู้มีความเคารพนับถือ ต่างได้มีสมานฉันท์พร้อมใจกันขออนุญาตจัดงานทำบุญฉลองอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปีในวโรกาสนี้ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บรรดาศิษยานุศิษย์และเป็นการเพิ่มเติมเสริมส่งบารมีธรรมให้ไพศาลโดยยิ่งขึ้นไปซึ่งในเบื้องต้นนั้น เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ไม่ยินยอมเพราะเกรงว่าจะเป็นการรบกวนผู้อื่นโดยใช่เหตุ แต่เมื่อเห็นความตั้งใจจริงของคณะศิษยานุศิษย์และท่านผู้มีความเคารพนับถือที่อ้างถึง ๘๐ ปี มีครั้งเดียว ขอให้ได้มีโอกาสได้ทำอะไร เพื่อแสดงออกถึงความเคารพ นับถือบูชาบ้าง ก็ไม่อาจจะทัดทานได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ทำเป็นไปเพื่อบุญกุศลเป็นการเสริมสร้างความดีงาม ความเป็นสิริมงคลให้เกิดขึ้นโดยยิ่งขึ้นไป

ในการจัดงานทำบุญอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปี ครั้งนี้ นอกจากจะได้ประกอบบุญพิธีในส่วนต่าง ๆ แล้ว คณะศิษยานุศิษย์และท่านผู้มีความเคารพนับถือ ยังได้ร่วมกันจัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นที่ระลึกของงานดังนี้

๑. **ตรีธาเล่าเรื่องสมเด็จฯ วัดปากน้ำ** จัดพิมพ์โดยสมาคมศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำ

๒. **จดหมายหิมพานต์** จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. **บทพระธรรมเทศนา บทความ โอวาท** จัดพิมพ์โดยวัดปากน้ำ

๔. **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี** จัดพิมพ์โดยสนามหลวงแผนกบาลี

๕. **วิเคราะห์วิปัสสนากัมมัฏฐานฯ** จัดพิมพ์โดย วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

๖. **มหาอุบาสิกาวิสาขา** จัดพิมพ์โดยวัดพระธรรมกาย

๗. **อนาถบิณฑิกเศรษฐี** จัดพิมพ์โดย วัดพระธรรมกาย

๘. **ชีวประวัติและอมตเทศนาพระมงคลเทพมุนี**

๙. **พระพุทธมนต์มงคล** คุณสุวิทย์ พันธศุภร

๑๐. **ประวัติพระมงคลเทพมุนี** จัดพิมพ์โดย คุณดำเกิง คุณประภารัตน์ จินดาหรา และธิดาและชมรมศิษย์วัดปากน้ำ

๑๑. สูจิบัตร จัดพิมพ์โดย พระครูปลัดธีรวัฒน์ วัดหนองหอย จ.ราชบุรี

เพื่อเป็นธรรมบรรณาการมอบถวายพระเถรานุเถระที่ได้อาราธนามาในพิธี ศิษยานุศิษย์และท่านผู้มีความเคารพนับถือที่มาร่วมงาน จึงขอขอบคุณ ขอบใจ และอนุโมทนาสาธุการในน้ำใจไมตรีของทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล โดยได้มอบลิขสิทธิ์หนังสืออนุญาตให้จัดพิมพ์บ้าง รับเป็นภาระในการจัดทำ รับเป็นเจ้าภาพในการจัดพิมพ์บ้าง ณ โอกาสนี้

หนังสือเล่มนี้ ชื่อว่า **จดหมายหิมพานต์** เป็นบันทึกแห่งความทรงจำสมัยที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ดำรงสมณศักดิ์ที่ พระธรรมธีรราชมหามุนี ได้ไป

จำพรรษาที่ประเทศเนปาล ได้มีบันทึกถึงนิตยสารมงคลสารอันเป็นนิตยสารรายเดือนของวัดปากน้ำ เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในด้านประวัติศาสตร์ ในด้านการดำรงชีพและการนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดพิมพ์ถวายเป็นนำจนวน ๑๐,๐๐๐ เล่า โดยการติดต่อประสานงานของท่านพระครูพิศาลสังฆพินิจ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ และ ดร.พรรษา พฤฒยางกูร ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ได้จัดพิมพ์หนังสือจดหมายหิมพานต์ เพื่อถวายเป็นธรรมบรรณาการในอภิลักขิตการนี้ พร้อมกับให้การอุปถัมภ์ การบันทึกภาพนิ่ง บันทึกภาพวีดิโอ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ทางสถานีโทรทัศน์ที่มหาวิทยาลัยมีรายการประจำอยู่ โดยมอบหมายให้ ดร.พรรษา พฤฒยางกูร เป็นผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด

ณ วโรกาสนี้ ขอตั้งกัลยาณจิต อาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และบารมีธรรมของพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ เป็นที่ตั้ง ขอได้อภิบาลคุ้มครองรักษาเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ผู้เป็นร่มโพธิ์ทองของชาววัดปากน้ำและพุทธศาสนิกชนผู้มีความเคารพนับถือทั้งหลาย ขอได้มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ เป็นที่พึ่งของชาวเราทั้งหลายตลอดไป และขอได้เป็นพลวปัจจัยเพิ่มเติมเสริมส่งบารมีธรรมของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ให้ไพศาลโดยยิ่งขึ้นไป เทอญฯ

(พระธรรมธีรราชมหามุนี)
รองเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ
ประธานจัดงานทำบุญอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปี

ประวัติ
สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
(ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙)

❖ ❖ ❖

ชาติภูมิ

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ มีนามเดิมว่า ช่วง นามสกุล สุดประเสริฐ เกิดเมื่อวันพุธที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีฉลู บ้านเลขที่ ๓๒ ตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุตรของ นายมิ่ง และนางสำเภา สุดประเสริฐ มีพี่น้อง ๔ คน คือ

๑. นายสี สุดประเสริฐ	พ.ศ. ๒๔๖๖
๒. สมเด็จพระมหารัชขชมังคลาจารย์	*(ช่วง สุดประเสริฐ)*
๓. น.ส.แฉล้ม สุดประเสริฐ	พ.ศ. ๒๔๗๑ *(ถึงแก่กรรม พ.ศ. ๒๔๙๒)*
๔. นายจำปี สุดประเสริฐ	พ.ศ. ๒๔๗๓ *(ถึงแก่กรรม พ.ศ. ๒๕๔๗)*

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ นายมิ่ง สุดประเสริฐ ได้ถึงแก่กรรม นางสำเภา ซึ่งมีลูกเล็ก ๆ หลายคนต้องรับภาระครอบครัวอย่างหนัก ต่อมา นายคต เจริญผล ได้เข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระและสมรสกับนางสำเภา มีบุตรธิดาด้วยกัน เจ้าพระคุณสมเด็จฯ จึงมีน้องร่วมอุทรมารดาอีก ๔ คน คือ

๑.	นางอรุณ	นาคมีพิษ	พ.ศ. ๒๔๗๖
๒.	นายบุญส่ง	นาคมีพิษ	พ.ศ. ๒๔๗๙
๓.	นางทองใบ	สนั่นทุ่ง	พ.ศ. ๒๔๘๒
๔.	น.ส.สังเวียน	เจริญผล	พ.ศ. ๒๔๘๖

บรรพชา

ขณะที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ มีอายุได้ ๗ ปี นายมิ่ง ผู้เป็นบิดา ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคลักปิดลักเปิดอย่างรุนแรง เลือดไหลไม่หยุด ญาติจึงให้เจ้าพระคุณสมเด็จฯ และพี่ชาย บรรพชาเป็นสามเณรหน้าไฟตามประเพณี หลังจากเสร็จพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว พี่ชายได้ลาสิกขา แต่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ยังคงบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ระยะหนึ่ง จึงได้ลาสิกขา หลังจากนั้น ชีวิตของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ก็เริ่มผูกพันกับวัดในละแวกบ้าน คือ วัดสังฆราชา และวัดลาดกระบัง เมื่ออายุได้ ๑๔ ปี จึงบรรพชาอีกครั้ง เมื่อวันจันทร์ที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ ปีเถาะ ณ วัดสังฆราชา เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยมี พระครูศีลาภิรัต (ทอง) วัดลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้ศึกษาและสอบนักธรรมชั้นตรี และชั้นโทได้ในสำนักศาสนศึกษาวัดสังฆราชา

ในระหว่างนั้น ได้ทราบกิตติคุณของหลวงพ่อวัดปากน้ำว่า หลวงพ่อเลี้ยงพระภิกษุสามเณร มีผู้นำอาหารมาถวายทุกวันไม่ต้องออกบิณฑบาต เกิดความรู้สึกอยากจะมาศึกษาต่ออยู่ภายใต้ร่มบารมีธรรมของหลวงพ่อวัดปากน้ำ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้ย้ายมาอยู่วัดปากน้ำ โดยพระแจ่ม วัดสังฆราชา เป็นผู้นำมาฝากกับหลวงพ่อวัดปากน้ำ และนายสี พี่ชายตามมาส่ง

อุปสมบท

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ อุปสมบทเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีระกา ณ พัทธสีมาวัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร นามฉายา "วรปุญฺโญ"

พระครูบริหารบรมธาตุ (ป่วน เกสโร) วัดนางชี เป็นพระอุปัชฌาย์

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) หลวงพ่อวัดปากน้ำ เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ พระครูสมณธรรมสมาทาน เป็นกรรมวาจาจารย์

ด้วยความเป็นผู้ขยันและตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เจ้าพระคุณสมเด็จฯ สอบได้โดยลำดับ ถึง ป.ธ.๗ หลวงพ่อวัดปากน้ำ นำไปฝากเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช (กิตฺติโสภณมหาเถร) เพื่อให้ศึกษา ป.ธ.๘, ๙ ในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

หลังจากสำเร็จการศึกษา ป.ธ.๙ แล้ว หลวงพ่อวัดปากน้ำได้ไปรับเจ้าพระคุณสมเด็จฯ กลับมาช่วยงานที่วัดปากน้ำ เพื่อสานต่องานและโครงการที่หลวงพ่อริเริ่มไว้ จวบจนถึงปัจจุบัน

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๔๘๐ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๔ โรงเรียนประชาบาลวัดสังฆราชา เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๘๔ นักธรรมชั้นโท วัดสังฆราชา เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๙๐ นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๙๒ เปรียญธรรม ๗ ประโยค สำนักเรียนวัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๙๗ เปรียญธรรม ๙ ประโยค สำนักเรียนวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การศึกษาพิเศษ

ได้ศึกษาสมถะ-วิปัสสนา ตามแนววิชชาธรรมกายของหลวงพ่อวัดปากน้ำ ตั้งแต่เป็นสามเณร ถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๕๐๘ เป็นผู้ทรงจำและสวดปาฏิโมกข์ ณ วัดเบญจมบพิตร และวัดปากน้ำ

งานการปกครอง

พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นเลขานุการสมเด็จสังฆนายก วัดเบญจมบพิตรฯ
พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ พระอารามหลวง
พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นพระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นรองเจ้าคณะภาค ๓
พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ พระอารามหลวง
พ.ศ. ๒๕๐๘-๒๕๑๖ เป็นเจ้าคณะภาค ๓ รวม ๒ สมัย
พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๘ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๗ รวม ๓ สมัย
พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๗ เป็นเจ้าคณะภาค ๗
พ.ศ. ๒๕๓๒-ปัจจุบัน เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม
พ.ศ. ๒๕๓๓-ปัจจุบัน เป็นกรรมการ พ.ศ.ป.
พ.ศ. ๒๕๓๓-ปัจจุบัน เป็นกรรมการ ศ.ต.ภ.
พ.ศ. ๒๕๓๗-ปัจจุบัน เป็นเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ
พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

งานศึกษา

พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๙๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมสำนักเรียนวัดปากน้ำ
พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นกรรมการตรวจประโยคธรรมสนามหลวง
พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นกรรมการตรวจประโยคบาลีสนามหลวง
พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๔๙๗ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร
พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นผู้นำประโยคบาลีสนามหลวงไปทำการเปิดสอบในจังหวัดต่าง ๆ เป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน
พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นอาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดปากน้ำ
พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดปากน้ำ
พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๗ เป็นผู้อำนวยการตรวจธรรมสนามหลวงชั้นตรี ภาค ๗
พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นรองแม่กองบาลีสนามหลวง รูปที่ ๑
พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นแม่กองบาลีสนามหลวง
พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์

งานเผยแผ่ (ในประเทศ)

พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นรองแม่กองงานพระธรรมทูต รูปที่ ๒
เป็นรองประธานคณะพระธรรมจาริก รูปที่ ๑
พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นประธานคณะพระธรรมจาริก

งานเผยแผ่ (ต่างประเทศ)

พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้ริเริ่มสร้างวัดไทยในสหรัฐอเมริกาตั้งชื่อวัดว่า **"วัดมงคลเทพมุนี"** เมืองฟีลาเดลเฟีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นที่เผยแผ่และปฏิบัติธรรมของชาวไทย และชาวต่างชาติถึงปัจจุบัน สิ้นค่าก่อสร้างประมาณ ๕๐ ล้านบาท

พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้เริ่มก่อสร้างวัดไทยแห่งแรกในประเทศญี่ปุ่น ตั้งชื่อว่า "วัดปากน้ำญี่ปุ่น" เมืองชิบะ ประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นที่เผยแผ่และปฏิบัติธรรมของชาวไทยและชาวญี่ปุ่น ภายในวัดมีเสนาสนะบริบูรณ์ และได้สร้างอุโบสถสถาปัตยกรรมไทย ประกอบพิธีผูกสีมาฝังลูกนิมิต เมื่อวันที่ ๙-๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ สิ้นค่าก่อสร้างประมาณ ๓๐๐ ล้านบาท

พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ริเริ่มก่อสร้างวัดไทยในประเทศนิวซีแลนด์ ตั้งชื่อว่า "วัดปากน้ำนิวซีแลนด" เมืองทารังง่า ประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อเป็นที่เผยแผ่และปฏิบัติธรรมของชาวไทยและชาวนิวซีแลนด์ ปัจจุบันกำลังดำเนินการสร้างอุโบสถและเสนาสนะ สิ้นค่าก่อสร้างประมาณ ๖๐ ล้าน

งานสาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ได้ดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่พระภิกษุ สามเณร แม่ชี ผู้อาศัยอยู่ในวัด และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่สาธุชนที่มาทำบุญที่วัดปากน้ำตราบถึงปัจจุบันนี้ ในเรื่องหลัก ๖ ประการ คือ

๑. บูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะเก่า
๒. ก่อสร้างเสนาสนะถาวรวัตถุใหม่
๓. อนุรักษ์โบราณวัตถุ รักษาให้อยู่ในสภาพดี
๔. จัดซื้อที่ดินเพื่อขยายอาณาเขตของวัด
๕. สร้างถนนกึ่งสะพานเป็นทางเข้าวัด
๖. จัดทำระบบไฟฟ้าและน้ำประปาทั่วทั้งวัด

รวมค่าก่อสร้างภายในวัด เป็นจำนวนเงินประมาณทั้งสิ้น ๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สี่ร้อยล้านบาทถ้วน)

งานบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ก่อตั้ง **“มูลนิธิหลวงพ่อวัดปากน้ำ”** เพื่อนำดอกผลของมูลนิธิมาใช้ในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ และได้ชักชวนสาธุชนร่วมสมทบทันในโอกาสต่าง ๆ มาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๘) รวมค่าบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์นอกวัด เป็นเงินจำนวนประมาณทั้งสิ้น ๒๓๐,๐๐๐,๐๐๐.- บาท (สองร้อยสามสิบล้านบาทถ้วน)

ประมวลค่าก่อสร้างทั้งสิ้นมีดังนี้

ค่าก่อสร้างภายในวัด	เป็นเงินจำนวน ๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐.- บาท
ค่าก่อสร้างภายนอกวัด	เป็นเงินจำนวน ๒๓๐,๐๐๐,๐๐๐.- บาท
รวมทั้งสิ้นประมาณ	เป็นเงินจำนวน ๖๓๐,๐๐๐,๐๐๐.- บาท (หกร้อยสิบล้านบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้จัดถวายทุนแก่สำนักศาสนศึกษา ๗๒ แห่ง ทั่วประเทศ สำนักละ ๑ แสนบาท เพื่อนำไปตั้งเป็นทุนนิธิเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในนามพระมงคลเทพมุนี (หลวงพ่อวัดปากน้ำ) รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๗,๒๐๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดล้านสองแสนบาทถ้วน)

งานประวัติศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้ดำเนินการก่อสร้างมหาวิหารประดิษฐานพระไตรปิฎกหินอ่อนและพระเจดีย์ ถวายเป็นธรรมานุสรณ์ ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และรัชมังคลาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์

ณ พุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ค่าก่อสร้าง ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐.- (สองร้อยล้านบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะสงฆ์มอบหมายให้ดำเนินการก่อสร้างอาคาร "หอสมุดแห่งพระพุทธศาสนามหาสิรินาถ" ในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ณ พุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ค่าก่อสร้างจำนวน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สองร้อยล้านบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เสร็จเรียบร้อยและมอบให้มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๘ ค่าก่อสร้างจำนวน ๗๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดสิบห้าล้านบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ดำเนินการก่อสร้างพระเจดีย์มหารัชมงคล ขนาดความสูง ๘๐ เมตร กว้าง ๕๐ เมตร ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๘๐ ปี วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร งบประมาณ ๓๐๐,๐๐๐,๐๐๐ (สามร้อยล้านบาทถ้วน)

งานพิเศษ

พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นองค์สังคีติการกคณะสงฆ์ไทย ไปร่วมประชุมปฏิบัติงานสังคายนาพระไตรปิฎก ณ ประเทศพม่า

พ.ศ. ๒๕๒๔-ปัจจุบัน เป็นประธานมูลนิธิหลวงพ่อวัดปากน้ำ ม.ส.จ.

พ.ศ. ๒๕๓๔
- เป็นประธานคณะอนุกรรมการจัดหาทุนสร้างพุทธมณฑลฝ่ายสงฆ์
- เป็นกรรมาธิการแห่งสังคีติการกสงฆ์ในการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎก ฉบับเฉลิมพระเกียรติ
- เป็นกรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสงฆ์ ฝ่ายบรรพชิต
- เป็นคณะอนุกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายจัดหาทุนก่อสร้างวัดไทยลุมพินี ประเทศเนปาล

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ **พระศรีวิสุทธิโมลี**

พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่ **พระราชเวที**

พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่ **พระเทพวรเวที**

พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่ **พระธรรมธีรราชมหามุนี**

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับสถาปนาสมณศักดิ์ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระธรรมปัญญาบดี

พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับสถาปนาสมณศักดิ์ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ **สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์**

สมณศักดิ์ต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้รับสมณศักดิ์จากประเทศบังคลาเทศ ที่ พระศาสนธช มหาปัญญาสาระ

พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้รับสมณศักดิ์จากประเทศศรีลังกา ฝ่ายอมรปุรนิกาย ที่ พระชินวรสาสนดสภณเตปิฎกวิสารทคณปาโมกขาจริยะ

พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับสมณศักดิ์จากประเทศศรีลังกา สยามวงศ์ ฝ่ายอัสส คิริยะ ที่ พระสาสนโชติกสัทธัมมวิสารทวิมลกิตติสิริ

พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับสมณศักดิ์จากประเทศศรีลังกา สยามวงศ์ ฝ่ายมัลล วัตตะ ที่ พระธรรมกิตติสิรเตปิฏกวิสารโท

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับสมณศักดิ์จากประเทศศรีลังกา ฝ่ายรามัญวงศ์ ที่ พระติปิฏกปัณฑิตธัมมกิติสสิริยติสังฆปติ

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ของประเทศศรีลังกา สยาม วงศ์ ฝ่ายโกฏเฏ ที่ พระอุบาลีวังสาลังการะอุปัชฌายะ ธรรมธีรมหามุนีเถระ

พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับสมณศักดิ์จากประเทศศรีลังกา ฝ่ายอมรปุรินิกาย ที่ พระเถรวาทะวังสาลังการะสยามเทสะสาสนธชะ

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัย ประเทศศรีลังกา

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากสังฆสภาอินเดีย ประเทศอินเดีย

ประกาศสดุดีเกียรติคุณ

พระธรรมปัญญาบดี

(ช่วง วรปุญฺญเถร)

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติศักดิ์ สาขาสังคมศาสตร์

❖ ❖ ❖

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ครั้งที่ ๖/๒๕๓๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑ ที่ประชุมมิมติเป็นเอกฉันท์ให้ประกาศว่า

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง วรปุญฺญเถร) เปรียญธรรม ๙ ประโยค วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรมสูง ได้รับภาระพระพุทธศาสนา และมีอุตสาหะวิริยะในการประกอบศาสนกิจให้เจริญก้าวหน้าเป็นประโยชน์ยิ่งแก่พุทธจักรและอาณาจักรโดยอเนกประการ ทั้งภายในและต่างประเทศ กล่าวคือ

ด้านการปกครอง เป็นเลขานุการของสมเด็จสังฆนายก วัดเบญจมบพิตร รองเจ้าคณะภาค ๓ เจ้าคณะภาค ๓ เจ้าคณะภาค ๑๗ และเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ

ด้านการศึกษา เป็นอาจารย์สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร กรรมการตรวจธรรมและบาลีสนามหลวง กรรมการผู้นำข้อสอบประโยคบาลีสนามหลวงไปเปิดสอบ ในสนามสอบส่วนภูมิภาค ผู้อำนวยการสอบประโยคบาลีสนามหลวงที่สนามสอบวัดปากน้ำ ได้ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมให้เจริญยิ่งขึ้น จนมีพระภิกษุสามเณรในสำนักนี้สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค เป็นจำนวนมาก ได้มอบทุนการศึกษาแก่สำนักเรียนจังหวัดละ ๑ ทุน ทุนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบัน

ด้านการเผยแผ่ เป็นรองประธานพระธรรมจาริกรูปที่ ๑ รองแม่กองงานพระธรรมทูตรูปที่ ๒ ได้แสดงพระธรรมเทศนาทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ส่งเสริมวิปัสสนาธุระตามแนววิชาธรรมกายให้แพร่หลายไปทั่วทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นผู้แทนคณะสงฆ์ไทยไปประชุมที่ประเทศเนปาล ได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาพิเศษของสังฆสภาแห่งประเทศเนปาล เป็นสังคีติการกสงฆ์ไปร่วมประชุมฉัฏฐสังคายนาพระไตรปิฎกที่ประเทศพม่า เป็นกรรมาธิการสังคีติการกสงฆ์ในการสังคายนาพระธรรมวินัย ตรวจชำระพระไตรปิฎก ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภาคเจ้าทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ

ในส่วนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นกรรมการอุปถัมภ์มหาวิทยาลัย ในด้านมูลนิธิและอุปกรณ์การศึกษามาโดยตลอด

นับได้ว่า **พระธรรมปัญญาบดี** เป็นครุฐานียเถระที่ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระพุทธศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และประเทศชาติอย่างไพศาล

สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงมีมติให้ถวายปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมศาสตร์ เพื่อประกาศเกียรติคุณให้ปรากฏเป็นทิฏฐานุคติแก่อนุชนสืบไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๓๒

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)
สภานายก สภามหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มุทิตาสักการานุสรณีย์

(คำนำพิมพ์ครั้งที่ ๒)

❖ ❖ ❖

เนื่องในวาระที่หลวงพ่อวัดสามพระยา เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร ป.ธ.๙) วัดสามพระยา บางลำพู กรุงเทพมหานคร ได้มีอายุครบรอบ ๗๑ ปี ในวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ นี้ และประจวบกับการที่หลวงพ่อ ได้รับสถาปนาเลื่อนขึ้นดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาคณะชั้นสุพรรณบัฏ นับเป็นอภิลักขิตสมัยที่นำความปลาบปลื้มมาสู่คณะศิษยานุศิษย์ และคณะสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ร่วมกันจัดงานบำเพ็ญกุศลคล้ายกันเกิดและสมโภชสุพรรณบัฏพร้อมกันในวันนั้นเลย

ในโอกาสอันเป็นมหามงคลเช่นนี้ คณะศิษยานุศิษย์และท่านที่เคารพนับถือในหลวงพ่อ ต่างก็ปองหวังที่จะได้ตอบสนองอุปการคุณที่หลวงพ่อเคยได้กระทำไว้แก่ตน แม้จะด้วยสักการะเพียงเล็กน้อยก็ตาม ก็จะทำให้เกิดความสบายใจ เกิดความปลื้มใจว่า ได้ทำปฏิการคุณท่านบ้างแล้ว แม้หลวงพ่อจะกระทำอุปการะด้วยมิหวังตอบแทนใด ๆ ก็ตาม แต่ก็เป็นวิสัยของมนุษย์ทั่วไปที่ย่อมจะหาทางตอบแทนคุณของท่านผู้มีอุปการะนั้นมิทางใดก็ทางหนึ่ง

หลวงพ่อได้มีเมตตานุเคราะห์ข้าพเจ้ามานานทั้งในเรื่องส่วนตัว ทั้งเรื่องกิจการพระศาสนา กิจการคณะสงฆ์ ทั้งกิจการภายในวัดปากน้ำเอง นับว่าได้รับความอบอุ่นใจจากหลวงพ่ออยู่เสมอ ในวาระนี้ข้าพเจ้าจึงขอน้อมมุทิตาสักการะพระคุณของหลวงพ่อด้วยบรรณาการ คือ **"จดหมายหิมพานต์"** ซึ่งเป็นบันทึกของข้าพเจ้า เมื่อครั้งข้าพเจ้าได้ไปจำพรรษาอยู่

ณ ประเทศเนปาล เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และเพื่อปฏิการคุณหลวงพ่อดังกล่าวแล้วด้วย

หากประโยชน์จากหนังสือนี้จะพึงเกิดมีบ้าง ก็ขอกุศลอันเกิดจากประโยชน์นั้น พร้อมด้วยความดีต่าง ๆ ที่คณะศิษยานุศิษย์ ท่านที่เคารพนับถือ อุบาสกอุบาสิกา ได้บำเพ็ญให้เป็นไปในวาระนี้ ขอจงเป็นพลวปัจจัยกุศลให้หลวงพ่อ มีความเจริญสถิตสถาพรในพระบวรพุทธศาสนาเพื่อเป็นมิ่งขวัญของคณะสงฆ์ ทายกทายิกา ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ

พระธรรมธีรราชมหามุนี
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙)
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
และ เจ้าคณะภาค ๑๗

อนุโมทนาพจน์

(คำนำพิมพ์ครั้งที่ ๑)

❖❖❖

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ นายประสงค์ รังสิวัฒนะ นี้ คณะท่านเจ้าภาพได้เห็นต้องกันว่า จะพิมพ์หนังสือแจกเป็นธรรมบรรณาการแก่แขกและท่านที่เคารพนับถือซึ่งให้เกียรติมาร่วมงานทุกท่าน ซึ่งการพิมพ์หนังสือแจกนี้เป็นไปตามอย่างตามธรรมเนียมเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบันนี้ คุณสุดจิตต์ สีตะปะดล จึงได้มาขอร้องเขียนเรื่องให้สักเรื่องหนึ่งอันจักเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป

ด้วยเห็นว่า คณะท่านเจ้าภาพก็ดี นายประสงค์ รังสิวัฒนะ ก็ดี เป็นผู้มีจิตใจมั่นคงในพระรัตนตรัย ได้ไปทำบุญทำกุศลที่วัดปากน้ำเป็นประจำ จนได้มีความคุ้นเคยกันทั้งทางส่วนตัวและทางธรรม โดยเฉพาะนายประสงค์ รังสิวัฒนะ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้เคยช่วยเป็นอาจารย์พิเศษสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ประจำวัดปากน้ำเป็นเวลาหลายปี ดังนั้นจึงเต็มใจรับคำขอร้อง พอดีก็มีเรื่องที่เขียนไว้ตอนไปจำพรรษาอยู่ประเทศเนปาลเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องของจดหมาย มีชื่อว่า **"จดหมายหิมพานต์"** ยังมิเคยพิมพ์ที่ใดมาก่อน เห็นว่าพอจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใคร่ธรรมและสนใจในวิทยาการด้านนี้บ้าง จึงมอบให้คณะท่านเจ้าภาพตามความประสงค์

นายประสงค์ รังสิวัฒนะ เป็นบุคคลตัวอย่างคนหนึ่งในด้านการทำงานในราชการและงานส่วนตัว มีความซื่อสัตย์สุจริตดีและยังหาโอกาสไปเพิ่มเติมเสบียงคือกุศลผลบุญให้แก่ตัวเองเป็นเนืองนิจ แบบ "ทางโลกก็มิให้ช้ำ ทางธรรมก็มิให้ขุ่น" จนมีเกียรติประวัติดีเด่น ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายอย่าง เป็นเครื่องตอบสนองและยืนยันความดี

นับเป็นเกียรติประวัติแก่ตระกูลอย่างมาก แม้ว่าท่านจะหาชีวิตไม่แล้วก็ตามที ก็เพียงแต่รูปร่างกายเท่านั้นที่สูญสิ้นไป แต่คุณงามความดีและชื่อสกุลหาสิ้นไปตามไม่ ยังมีผู้กล่าวขวัญถึงและพากันยกย่องสรรเสริญอยู่ในโลกนี้ ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาของคนที่ได้ประกอบคุณธรรมความดีไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ดังมีพระพุทธภาษิตรับรองไว้ว่า

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ ฯ

รูปร่างกายของสัตว์ย่อมเสื่อมสิ้นไป
แต่ชื่อและสกุลหาสิ้นไปตามไม่ ฯ

ด้วยอำนาจบุญกุศลที่คณะท่านเจ้าภาพได้บำเพ็ญมาตั้งแต่ต้นก็ดีบุญกุศลที่เกิดจากธรรมบรรณาการนี้ก็ดี จงมารวมกันเป็นเดชพลวปัจจัยอำนวยอิฏฐมนูญญผลสำเร็จแด่นายประสงค์ รังสิวัฒนะ ให้ได้รับความสุขในสัมปรายภพ ตามคติของตนทุกประการ เทอญ

พระธรรมธีรราชมหามุนี
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙)
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
๒๓ มกราคม ๒๕๑๙

สารบัญ

❖ ❖ ❖

❖ ❖ ❖

จดหมายหิมพานต์

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙)

ฉบับที่ ๑

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก
(ปัจจุบัน : พระราชรัตนวิมล, พาย ภทฺทโก)

ผมได้เดินทางไปประเทศเนปาล เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๘ หลัง โดยมิได้บอกกล่าวให้ผู้ใดได้ทราบเลย ไปด้วยกัน ๒ รูป กับ**พระพิเชษฐ์ ถาวโร** ตั้งใจอยู่ว่า เมื่อเดินทางไปแล้วค่อยมีจดหมายมาคุยกับท่านพระครูที่ห้องก็แล้วกัน

ความคิดที่จะเดินทางไปนั้นมีอยู่นานแล้ว ทั้งเคยพูดเล่นว่าอยากจะไปประเทศเนปาลสักครั้ง ที่อยากไปก็ด้วยมาคิดเห็นว่าภิกษุสามเณรและประชาชนทั้งหลายในประเทศไทยเรารู้จักป่าหิมพานต์ด้วยกันทุกคน แต่รู้จักเพียงในตำรา คือเราศึกษาเล่าเรียนกันก็ได้ทราบอยู่ อาจกล่าวได้ว่าน้อยคนนักที่จะได้เห็นป่าหิมพานต์หรือได้ไปถึงป่าหิมพานต์จริง ๆ

อีกประการหนึ่ง ประเทศเนปาลเป็นสถานที่ประสูติ และเป็นสถานที่ประทับอยู่แห่งเจ้าชายสิทธัตถะ คือพระผู้มีพระภาคเจ้าของเรา สถานที่ประสูติคือป่าลุมพินี สถานที่ประทับอยู่คือเมืองกบิลพัสดุ์ สถานที่ทั้ง ๒ แห่งนี้อยู่ในประเทศเนปาล

อีกประการหนึ่ง ในประเทศเนปาลมีพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทเช่นเดียวกับเรา แต่ว่ามีน้อย ทั่วประเทศมีพระภิกษุสามเณรประมาณ ๓๕ รูป มีแม่ชีประมาณ ๖๐ คน ประชาชนที่นับถือพุทธศาสนาส่วนนี้ก็มีไม่มากนัก แต่พุทธศาสนาฝ่ายมหายานนั้นมีมาก ภิกษุสามเณรก็มาก ประชาชนก็มาก ส่วนใหญ่เป็นชาวทิเบต โดยทั่วไปเป็นชาวฮินดู เหมือนกับประเทศไทยซึ่งมีพุทธศาสนาทั่วไป นอกนั้นก็มีอิสลาม คริสต์เป็นส่วนน้อย

เมื่อตกลงใจแน่นอนที่จะเดินทางไปแล้ว ได้ปรึกษากับพระพิเชษฐ์ ให้ติดต่อเรื่องที่พักจำพรรษา ให้ติดต่อทำวีซ่าเข้าประเทศก็ได้ความเรียบร้อยทุกประการ

คุณยงยุทธ อดีตกงสุลประจำเมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย ซึ่งบัดนี้กลับมาประจำกระทรวงแล้ว พร้อมด้วย**คุณนายบุษบง** ได้ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยติดต่อกับ**คุณยุทธนา** ณ สถานทูตไทยประเทศเนปาล ช่วยติดต่อที่พักจำพรรษาสำหรับพระไทย ๒ รูปเป็นที่เรียบร้อย ทั้งช่วยติดต่อทำวีซ่าให้เรียบร้อยด้วย

ท่านมหานคร เขมปาลี (ปัจจุบัน พระราชรัตนโมลี) เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทา ประเทศอินเดีย ได้ให้ความมั่นใจถึงที่พักจำพรรษา เพราะท่านเคยไปและชอบพอกับพระมหาเถระอมฤตานันท์เป็นอย่างดี ทั้งได้กรุณาเขียนจดหมายเป็นการแนะนำและฝากฝัง ให้พระพิเชษฐ์ถือไปให้กับพระมหาเถระรูปนั้นอีกด้วย

เราตระเตรียมเรื่องการเดินทางนี้เงียบ ๆ ไม่มีใครทราบ

ทำไมจึงต้องทำเช่นนั้น ?

เพราะเราไม่ต้องการให้ใครรู้ ถ้ามีผู้รู้ก็จะต้องมีผู้คัดค้าน ถ้ามีผู้คัดค้านแล้วขืนไป ก็จะเป็นความไม่ดีแก่เราเอง ให้ทราบในภายหลังดีกว่า

ทางวัดเรากำลังก่อสร้างตึกเจริญวิปัสสนา กำลังก่อสร้างศาลาการเปรียญ กำลังก่อสร้างโรงครัว ล้วนแต่งานใหญ่ ๆ ทั้งนั้น ทั้งจะต้องรับผิดชอบในทุก ๆ ส่วนก็เป็นห่วงอยู่ แต่ได้เห็นความสามัคคีของท่านทั้งหลาย ทั้งภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกาพร้อมด้วยศิษย์วัด ช่วยกันจัด ช่วยกันทำในส่วนทั้งหลายอยู่แล้วก็เบาใจ

> *ในการเดินทางครั้งนี้ เราตกอยู่ในฐานะประมาทอย่างมากทีเดียว คือเราตระเตรียมแต่สบงจีวรเครื่องใช้ไม้สอยเท่านั้น เรื่องอาหารเราไม่ได้เตรียมไปเลย คิดว่าเราจะไปอย่างพระ มีอย่างไรฉันอย่างนั้น แต่ที่ไหนได้มิได้เป็นไปอย่างที่คิด เราฉันอาหารเนปาลอยู่ได้ ๒ อาทิตย์ ต่อจากนั้นไม่เอาเลย จะคุยให้ฟังในวันหลัง*

ก่อนจะถึงวันเดินทางสัก ๑-๒ วัน เรานั่งอุปัชฌาย์ในโบสถ์ พระครูอุปถัมภ์ธรรมกิจ เป็นคู่สวดได้กระซิบบอกว่าพระพิเชษฐ์จะไปจำพรรษาที่ประเทศเนปาล ท่านรู้จักกับใครอยู่ที่ประเทศเนปาลก็ไม่ทราบ เราทำเฉยเสีย มิได้ตอบว่ากระไร เพราะตัวการสำคัญที่จะไปนั้นคือตัวเราเอง

คุยให้ฟังเพียงเท่านี้ก่อน แล้วจะคุยให้ฟังใหม่ในวันต่อไป

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เมื่อวันเดินทางมาถึง วันนั้น เป็นวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘ เราตื่นนอนตามปกติในเวลา ๐๔.๐๐ น. อาบน้ำทำสรีรกิจเรียบร้อยแล้ว ลงมาที่ห้องรับแขกชั้นล่าง เรียกพระแสวงมาสั่งเสีย

“นี่หนังสือแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถวายเจ้าคุณพระภาวนาโกศลเถร นี่หนังสือรายงานการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถวายพระครูพิพัฒน์ธรรมคณี นี่หนังสือรายงานเจ้าคณะใหญ่หนใต้ ถวายพระครูปลัดธีรวัฒน์ (จรูญ) ให้นำถวายสมเด็จพระวันรัต นี่ฎีกาอาราธนาเทศน์วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ ถวายเจ้าคุณพระเมธีวราภรณ์ นี่กุญแจห้องพร้อมด้วยกุญแจตู้เอกสารต่าง ๆ ถวายเจ้าคุณพระภาวนาโกศลเถร และจงดูแลเอาใจใส่ช่วยการงานประชาสัมพันธ์ให้ดี”

พระพิเชษฐ์ได้นัดแนะให้สมภพเป็นผู้ขับรถไปส่งที่สนามบินดอนเมือง สมภพก็เตรียมรถพร้อมตามเวลานัด เราออกจากวัดเมื่อเวลา ๐๕.๐๐ น. เศษ ตั้งใจจะออกให้ก่อนสว่างจะได้ไม่มีใครเห็นแต่ทันทีที่เตรียมตัวจะขึ้นรถนั่นเอง เราเหลือบเห็นแม่ชีธัญญาณี สุดเกษ เดินมาไม่ไกลนัก จึงรีบหลบเข้าห้องรับแขกแอบมองดู แม่ชีธัญญาณีเดินมาที่รถที่จะไปส่งเรา ทักทายปราศรัยกับพระพิเชษฐ์ จะทักทายว่าอย่างไรไม่ทราบเพราะไม่ได้ยิน แล้วเดินเลยไปจ่ายตลาดวัดกลางซึ่งเป็นกิจประจำทุกวัน

โล่งอกไปที

ถ้าแม่ชีธัญญาณีรู้ในขณะนั้น คงไปไม่ได้แน่ ตอนที่พระพิเชษฐ์นัดแนะให้สมภพไปส่งนั้น ก็หวั่นใจอยู่แล้ว ถ้าสมภพบอกตรีธา คงเรื่องแตก แต่ก็รอดตัวมาได้

ถึงสนามบินดอนเมืองเมื่อเวลาประมาณ ๐๖.๓๐ น. เศษ หาอะไรรองท้องตามระเบียบเสียนิดหน่อยที่ว่านิดหน่อยคือเป็นประเภทกาแฟขนมปัง ไม่มีข้าวจะฉัน ก็ในเวลาเช้าเช่นนั้นจะไปหาข้าวได้ที่ไหน จึงต้องใช้ประเภทนิดหน่อยพอปะทะปะทังไปพลางก่อน

คุณยงยุทธกับคุณนายบุษบงไปส่งที่สนามบินด้วยความห่วงใย แต่ก็สบายใจ ด้วยได้รับจดหมายตอบจากคุณยุทธนาก่อนแล้ว ยืนยันว่า ทุกอย่างเรียบร้อย ไปได้ เมื่อเวลาจวน ๐๘.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ประกาศเรียกผู้โดยสารที่จะเดินทางไปกัลกัตตา และกาฐมาณฑุ เราก็ร่ำลาซึ่งกันและกัน ผ่านเจ้าหน้าที่แล้วเตรียมขึ้นเครื่องบินต่อไป

หลังจากที่สมภพได้กลับไปถึงวัดแล้ว จะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับตัวเธอบ้างหรือเปล่าก็ไม่รู้ เราเองก็ไม่ได้บอกตรีธา และเอารถของตรีธาไปส่งอีกด้วย สมภพจะถูกเฆี่ยนหรือเปล่าหนอ ถ้าถูกก็คงจะเฆี่ยนไม่มาก หรือมากก็คงจะไม่เจ็บ ด้วยเรากำชับให้เธอนุ่งกางเกงหลาย ๆ ชั้นเอาไว้

วันนั้นเครื่องบินเสียเวลา เครื่องที่ผู้โดยสารขึ้นไปนั่งไม่สามารถบินได้ ต้องกลับลงไปพักที่ห้องพักผู้โดยสารผ่าน เป็นเวลา ๒ ชั่วโมง กว่าจะได้ออกจากกรุงเทพฯ ก็เป็นเวลา ๑๐.๐๐ น. เศษ บินจากกรุงเทพฯ ถึงกัลกัตตา ๒ ชั่วโมงเศษ จากกัลกัตตาถึงกาฐมาณฑุ ๑ ชั่วโมงเศษ วันนั้นเราถึงสนามบินกาฐมาณฑุ เวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น. เศษ (เวลาในประเทศเนปาล)

อันว่าเวลาในประเทศเนปาลนั้นช้ากว่าเวลาในประเทศไทย ๑ ชั่วโมงครึ่งเศษ

การเดินทางวันนั้น มีสิ่งที่เราห่วงอยู่อย่างหนึ่งก็คือ อาหารข้าว ครั้งแรกเรารองท้องไว้นิดหน่อยก็คิดว่า ขึ้นเครื่องบินแล้วเขาก็เลี้ยงดังที่เคยมา แต่ขึ้นแล้วเครื่องไม่บิน ต้องกลับลงไปพักก็ได้ขนมปังกาแฟอีกนิดหน่อย ไม่เป็นไร ประเดี๋ยวเครื่องบินออกจะมีข้าวฉันบนเครื่องบิน เราปลอบตัวเองเอาไว้ทีหนึ่ง บนเครื่องบินเขาเลี้ยงจริง เป็นประเภทอาหารฝรั่งไม่มีข้าว และมันก็นิดหน่อยสำหรับเรา ไม่อิ่มเสียแล้ว คนอย่างเราฉันน้อยได้อยู่เมื่อไร คนทั้งหลายเขาไม่เป็นทุกข์เพราะเขารับประทานได้ทุกเวลา ส่วนเราเกินเที่ยงแล้วก็ได้แต่มอง เรามองหน้าพระพิเชษฐ์เป็นอันหมายรู้กันว่าจะทำอย่างไรดี ปรึกษากันด้วยสายตา แล้วคิดว่าลองทำหน้าด้านดูสักที ความประสงค์ก็สำเร็จ ด้วยความเมตตาปรานีของเจ้าหน้าที่เครื่องบิน นำข้าวราดแกงมาถวายองค์ละ ๑ จาน บอกว่าเป็นอาหารของลูกเรือ ฉันแทบจะไม่หมดไม่ใช่ว่าไม่หิว แต่มันจืดเสียนี่กระไร

เป็นอันว่าหมดห่วงไปได้มื้อหนึ่ง

จะมีใครมารับหรือเปล่า ที่พักจำพรรษาของเราอยู่ที่ไหนจะไปกันอย่างไร ความคิดเหล่านี้หายไปดังปลิดทิ้ง เมื่อเครื่องบินถึงสนามบินกาฐมาณฑุ มองทางช่องหน้าต่างเครื่องบิน เห็นพระมหาเถระ ๓ รูป คงต้องมารับเราแน่ ๆ ไม่ตายแล้ว

เมื่อลงจากเครื่องบิน ได้พบกับคุณอุดม นายสถานีของการบินไทยอินเตอร์กำลังปฏิบัติหน้าที่ และคุณยุทธนาพาเราขึ้นรถไปยังห้องรับรองพิเศษ ณ ที่นั้น คุณปรีชา อุปทูตไทยประจำประเทศเนปาล ได้ให้เกียรติไปรับด้วยพระมหาเถระแห่งเนปาล ๓ รูปคือ พระมหานามนันทเถระ พระอัสสโฆษะมหาเถระ พระกุมารกัสสปมหาเถระ พร้อมด้วยคณะกรรมการและเลขานุการแห่งวัด ได้ให้เกียรติไปรับพร้อมกัน คุณยุทธนาจัดการผ่านเรื่องการเข้าเมืองให้เรียบร้อย ท่านอุปทูตได้พาเรา พระพิเชษฐ์ พร้อมด้วยคณะทั้งหมดที่ไปรับ ไปส่งยังวัดอานันทกุฏิวิหาร ซึ่งจะเป็นที่พักจำพรรษาของเรา ท่านอุปทูตได้สนทนาปราศรัยด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี เมื่อเป็นเวลาอันสมควรแล้ว ท่านก็ขอโอกาสลากลับ แล้วทุกคนก็ลากลับเช่นเดียวกันคืนนี้เรานอนที่ประเทศเนปาลแล้วนะ

เอาแค่นี้ก่อน แล้วค่อยคุยกันใหม่.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

วัดอานันทกุฏิวิหาร เป็นวัดที่เราอยู่จำพรรษา ตั้งอยู่บนเนินเขาสยัมภูด้านทิศเหนือ มีภูมิประเทศเหมาะแก่การเป็นที่อยู่อาศัยของท่านผู้ใคร่ในการประกอบความเพียรเป็นอย่างดี

ถ้าพูดถึงวัดแล้ว ในประเทศเนปาล นับว่ามีวัดมากเหมือนกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นวัดฮินดู และวัดมหายาน มีทั้งวัดเก่าวัดใหม่ บริเวณสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น เจดีย์สยัมภู เจดีย์มหาโพธิ เป็นต้น จะมีวัดมหายานอยู่โดยทั่วไป วัดฝ่ายเถรวาทมีน้อย ลองคิดดูก็แล้วกันว่า ทั่วประเทศมีพระภิกษุสามเณรประมาณ ๓๕ รูป วัดก็คงจะมีไม่เกิน ๑๐ วัดเป็นแน่

วัดอานันทกุฏิวิหาร ตั้งมา ๓๐ ปีเศษแล้ว นับว่าเป็นวัดเก่าเป็นวัดแรกของฝ่ายเถรวาทซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันนี้ก็ว่าได้ มีโบสถ์ มีวิหาร มีศาลา มีเสนาสนะสงฆ์ มีเจดีย์ มีพร้อมทุกอย่างเหมือนวัดในเมืองไทย

เมืองไทย วัดแต่ละวัดย่อมจะมีโบสถ์ ศาลา เสนาสนะสงฆ์ครบ ๓ อย่างนี้ก็ถือว่าเป็นวัดที่มีสิ่งก่อสร้างบริบูรณ์ ด้วยมาคิดว่ามีพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ พร้อมอยู่ในวัดนั้นแล้ว โบสถ์ย่อมจะประดิษฐาน พระประธานไว้ภายในเปรียบเหมือนเป็นที่ประทับอยู่ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาลาเป็นที่บำเพ็ญกุศลฟังเทศน์ฟังธรรมเปรียบเหมือนเป็นที่อยู่แห่งพระธรรม เสนาสนะสงฆ์ เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณร ก็ถือว่าเป็นที่อยู่แห่งพระสงฆ์

> โบสถ์แห่งวัดอานันทกุฏิวิหาร เป็นโบสถ์หลังเล็ก ไม่ใหญ่โตนัก พอจุภิกษุได้ ๒๑ รูปตามพระวินัย พระมหาเถระนารทะจากประเทศศรีลังกา ทำพิธีผูกเอาไว้ ในโบสถ์เขาไม่วางอะไรไว้เลยแม้แต่พระพุทธรูป มีแต่ตัวอาคารว่าง ๆ นั่นเป็นความนิยมแต่ละท้องถิ่น ก็ต่างกันไปบ้าง

เจ้าประคุณสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช วัดพระเชตุพนฯ สมัยทรงดำรงสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระวันรัต ได้เสด็จประเทศเนปาล พร้อมด้วยสมเด็จพระวันรัต วัดสังเวชวิศยาราม สมัยดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมวโรดม และพระพรหมคุณาภรณ์ วัดสระเกศ และยังมีรูปอื่นอีก เราจำไม่ได้ ก็ได้ประทับพักแรม ณ วัดอานันทกุฏิวิหารนี้ และได้ประทานอุปสมบทให้กุลบุตรชาวเนปาล ๒ ท่าน ฝรั่ง ๑ ท่าน เป็นภิกขุภาวะในพระพุทธศาสนา ก็ในโบสถ์หลังนี้เหมือนกัน เป็นเวลา ๙ ปี

ล่วงมาแล้ว ที่ทราบเช่นนี้ ก็เพราะบัดนี้พระธัมมวังสภิกษุที่ได้รับอุปสมบท ในครั้งกระนั้น มีพรรษาครบ ๙ พรรษาแล้ว

วิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหินอ่อนจากประเทศพม่า สวยงามมากทีเดียว หน้าตักกว้าง ๓๐ นิ้ว ปางมารวิชัย พระธัมมาโลกมหาเถระนำมาจากเมืองกุสินารา ประเทศอินเดีย ด้วยความยากลำบาก ในสมัยนั้นทางรถยนต์ก็ไม่มี เครื่องบินไม่มี มีแต่ทางเดินเท้า และทางเกวียน ที่ใดเป็นทางราบเรียบก็ใช้บรรทุกเกวียน ที่ใดจะต้องขึ้นภูเขาก็ต้องใช้คนหาบหาม แต่ประเทศเนปาลเป็นที่ภูเขาเสียส่วนใหญ่ จึงต้องใช้คนหาบหามเป็นกำลัง

บนศาลาเป็นที่บำเพ็ญกุศลก็มีการทำบุญตักบาตรเหมือนกัน แล้วจะเล่าให้ฟังในวันอื่น มีพระพุทธรูปจากประเทศไทยประดิษฐานอยู่ ๑ องค์ เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยโลหะขัดมัน สวยงามไม่แพ้พระพุทธรูปหินอ่อน คุณประวิทย์ คุณฉอ้อน ศรีธัญรัตน์ เป็นผู้เปี่ยมด้วยศรัทธาสร้างถวาย ซึ่งได้จารึกชื่อของผู้สร้างไว้ที่ฐานพระพุทธรูปว่า

ประวิทย์-ฉอ้อน ศรีธัญรัตน์
จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

ท่านพระมหานคร เขมปาลี เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทา ประเทศอินเดีย พร้อมด้วยคณะญาติโยมได้นำไปถวายไว้ในครั้งกระนั้น และได้ทราบว่า ประดิษฐานไว้บนศาลานี้เป็นการชั่วคราว ทางวัดจะก่อสร้างเป็นรูปโบสถ์ทรงไทย ซึ่งได้รับแบบแปลนไปจากกรมการศาสนาแล้ว เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ที่ว่านี้ไว้ภายในต่อไป

เสนาสนะสงฆ์ นับว่าพร้อมมูลบริบูรณ์ เป็นตึก ๒ ชั้น ๒ แถว แถวหน้าชั้นบนเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์มี ๓ ห้อง อยู่ได้ ๓ องค์ เราอยู่ ๑ ห้อง ชั้นล่างเก็บหนังสือและไว้สัมภาระ เพราะไม่มีพระจะอยู่ แถวหลัง ชั้นบนเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ ๓ รูป พระพิเชษฐ์อยู่แถวหลังนี้ ส่วนชั้นล่างเป็นครัวและเป็นที่ฉันอาหารในระหว่างแถวหน้ากับแถวหลังนั้น มีช่องว่างอยู่กลาง ทิศตะวันตกสุดท้ายของเสนาสนะ เทคอนกรีตเชื่อมเป็นพื้นชั้นบนถึงกัน มีห้องส้วมห้องน้ำอยู่ทางนั้น นับว่าสะดวกพอควร

เจดีย์องค์ใหญ่ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออก เป็นรูปทรงลังกา อุบาสก อุบาสิกาชาวพุทธเนปาลีช่วยก่อสร้างขึ้นไว้ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน ถึงวันวิสาขบูชา เขาจะนำพระธาตุนั้นออกมาจากภายในตั้งไว้ภายนอก ให้ประชาชนสักการบูชาสัก ๔-๕ ชั่วโมง แล้วก็นำกลับเข้าเก็บไว้ภายในในที่เดิม เขามีอุโมงค์สำหรับเข้าออก ต้องขุดดินลงไป แล้วก็กลบเสียตามเดิม เมื่อเขาไม่บอกเล่าก็ไม่รู้ว่าทางเข้าอยู่แห่งใด

พระธัมมาโลกมหาเถระเป็นองค์แรกผู้ริเริ่มสร้างวัดนี้ คือ ไปอยู่บำเพ็ญเพียรภาวนาในสมัยที่ยังไม่มีอะไรเลย ยังเป็นป่า ต่อมาประชาชนได้ความเคารพเลื่อมใส ช่วยกันสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นจนเป็นวัดเรียบร้อยดังที่ปรากฏอยู่บัดนี้

อนึ่ง วัดอานันทกุฏิวิหารนี้ เงียบสงบไม่พลุกพล่านด้วยผู้คน ไกลรถไกลเรือ ไม่มีเสียงอะไรรบกวน ตั้งอยู่ห่างจากเมืองกาฐมาณฑุประมาณ ๒ กม. พอเดินไปมาถึงกันได้ไม่เหนื่อยนัก จึงเหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ต้องการประกอบความเพียรทั้งคันถธุระทั้งวิปัสสนาธุระ

จวนจะถึงเวลาฉันเพล พักเรื่องการเขียนจดหมายไว้ที แล้วจะคุยให้ฟังใหม่.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๔

วัดอานันทกุฎีวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ความปรารถนาประการแรกคือใคร่ที่จะให้ถึงหรือเห็นป่าหิมพานต์นั้น ก็สำเร็จแล้ว บัดนี้เราได้มาอยู่ในป่าหิมพานต์ หรือจะกล่าวว่าอยู่ในใจกลางแห่งป่าหิมพานต์ก็ว่าได้ แต่อย่างพึงเข้าใจว่าเราเข้าไปหรือขึ้นไปบนภูเขาหิมาลัยเลยนะ จะหาว่าพูดไม่จริงภูเขาหิมาลัยที่ว่านั้น เราไปไม่ถึงแน่ อยู่ไกลลิบลับ ถ้าต้องการจะไปก็ต้องเดินด้วยเท้า ไหวหรือ อย่าว่าแต่ไปเลย เพียงแต่จะมองให้เห็นก็ชั้นยาก ต้องบนบานศาลกล่าวกันเป็นเวลานาน วันดีคืนดีอากาศแจ่มใสไม่มีหมอกเมฆมาปกคลุม ก็พอจะมองเห็น

เทือกเขาหิมาลัยหรือป่าหิมพานต์นั้น ตั้งตระหง่านโอบรอบประเทศเนปาลอยู่ถึง ๓ ด้าน แนวทิศตะวันออก แนวทิศเหนือ แนวทิศตะวันตก เป็นเทือกเขาหิมาลัยติดต่อเนื่องกันทั้ง ๓ แนว เว้นแต่แนวด้านทิศใต้เท่านั้นที่ปลอดโปร่งอยู่

> เมืองกาฐมาณฑุเป็นเมืองหลวงของประเทศเนปาล ตั้งอยู่ประมาณว่าใจกลางของประเทศ และเราก็พักอยู่ ณ วัดอานันทกุฎิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุนี้เอง เราจึงโมเมเหมาเอาว่าป่าหิมพานต์ แล้วหลับนอนอยู่กลางป่าหิมพานต์เสียด้วย เพราะสถานที่ที่เราอยู่นั้นอยู่ในวงล้อมของเทือกเขาหิมาลัยทั้งสิ้น

เช้าหรือเย็นวันใด อากาศดีปลอดโปร่งแจ่มใส พอจะมองเห็นยอดเขาหิมาลัยอยู่ลิบ ๆ มีหิมะจับขาวโพลนต้องแสงอาทิตย์มองดูสวยงามยิ่งนัก ทำให้เคลิบเคลิ้มหลงใหลเพลิดเพลิน ดวงใจจะถูกปล่อยให้ล่องลอยไปในความขาวโพลนอันนั้น จิตใจสบาย จะมองดูอยู่ได้นาน ๆ จนเมฆหมอกเคลื่อนคล้อยเข้ามาปิดบังก็ต้องเลิกดู เพราะมองไม่เห็น

ท่านสารนาถได้กล่าวชมทิวเขาหิมพานต์ไว้ในหนังสือ **"เยี่ยมหิมพานต์ เนปาลประเทศ"** ของท่านอย่างเสนาะเพราะพริ้งสนุกสนานน่าอ่านน่าฟังอย่างยิ่งทีเดียว จึงขออนุญาตท่านสารนาถนำข้อเขียนของท่านลงไว้ในจดหมายฉบับนี้ เพื่อท่านพระครูจะได้ศึกษาและจะได้เป็นสักขีพยานแห่งการพูดของผมด้วย...

> "เพียง ๑๐ นาทีเท่านั้น เครื่องบินก็เข้าสู่ทิวเขาหิมพานต์ พวกเรามองลอดช่องหน้าต่างออกไปชมวิว โอ้โฮ! ช่างสวยงามอะไรอย่างนี้ ได้เห็นยอดเขาใหญ่น้อยนับจำนวนหมื่น ๆ ยอดสลับซับซ้อนกันสุดลูกตา ข้าพเจ้าเคยทัศนาภูเขาแอลป์ใน

ยุโรปมาแล้ว พอมาเห็นภูเขาหิมพานต์ก็ร้องบอกเพื่อนฝูงว่า จริงแท้แน่เทียวที่ว่าไม่มีเทือกเขาใด ๆ ในโลก จะเทียมเท่าภูเขาหิมาลัยได้ มองไปนาน ๆ ชักหวาดขึ้นมาว่า ภูเขาออกแน่นขนัดไปอย่างนี้ จะหาที่ร่อนลงได้อย่างไร ถ้าจะร่อนลงได้ก็จะต้องใช้ความระมัดระวังมากทีเดียว ดีไม่ดีปีกอาจไปจูบเขาลูกใดเข้าก็ได้ เคยได้เห็นภูเขาที่สนามบินฮ่องกงมาแล้ว ก็ยังไม่หวาดเสียวเท่ากับเขาหิมพานต์ที่นี่ เครื่องบินร่อนอยู่เหนือเขาหิมพานต์ราวพญาครุฑ ประมาณ ๔๕ นาทีก็เริ่มชะลอเครื่อง แสดงว่าจะร่อนลงสถานีการบินในเทือกเขาหิมพานต์แห่งแรกนี้ เรียกว่า โปกขระ ซึ่งแสดงว่าเป็นสระใหญ่หรือมีสระโบกขรณีใหญ่อยู่แถบนี้เป็นแน่ แต่จะเป็นสระเดียวกับสระอโนดาตหรือไม่ก็ไม่รู้ละ เครื่องบินบ่ายหัวหลบหลีกภูเขาใหญ่น้อยไปตามลำดับอย่างคล่องแคล่ว แสดงว่าคนขับช่ำชองมาก แล้วเครื่องบินก็ร่อนลงสู่สนามบินโปกขระโดยเรียบร้อย”

และอีกตอนหนึ่งท่านสารนาถได้พรรณนาไว้ว่า...

“เมื่อขนถ่ายสินค้าเสร็จแล้ว เครื่องบินออกเดินทางต่อไป การวิ่งขึ้นคงโลดโผนอย่างที่แล้วมา พอขึ้นร่อนเหนือยอดเขาทั้งหลายได้แล้ว เครื่องบินก็หันหัวมุ่งไปยังตะวันออกสู่เมืองกาตมานดู ตอนนี้มองเห็นทิวเขาใหญ่ หิมะจับขาวโพลนทิวหนึ่ง สวยงามมาก ข้าพเจ้าถามท่านอมฤตานันท์ว่า เป็นเขาเอเวอเรสต์ใช่หรือไม่ ท่านอมฤตานันท์ตอบว่า ไม่ใช่หรอก เขาเอเวอเรสต์อยู่สุดตะวันออกของเนปาล เขาที่เห็นยืนทะมึนอยู่ตอนเหนือเวลานี้ เรียกว่า อันนาปุรณะ เป็นเทือกยาวติดต่อ

กันเรื่อยไปจนถึงเทือกเอเวอเรสต์สูง ๒๖,๕๐๐ ฟุต ข้าพเจ้าร้องว่า โอ้โฮ! ต่ำกว่าเอเวอเรสต์เพียงเล็กน้อยเท่านั้นเอง แล้วถามว่า ทำไมจึงชื่ออันนาปุรณะเล่า ท่านอมฤตานันท์อธิบายว่า *อันนาปุรณะ* แปลว่า *เต็มไปด้วยอาหาร* ชื่อนี้เป็นชื่อหนึ่งของเจ้าแม่ทุรคาหรือกาลี ซึ่งชาวบ้านบูชาเพื่อขออำนาจบุญบารมีให้มีอาหารกินตลอดไป ข้าพเจ้าร้องว่า แปลกมากชื่อนี้ คล้าย ๆ ชื่อ อันนา เปเรนนา เทพีประจำขวบปีของพวกโรมันโบราณ ซึ่งตามเรื่องกล่าวว่า ชาวบ้านบูชาเทพีองค์นี้ตอนต้นปีทุกปี ด้วยการบูชายัญเซ่นสรวงเพื่อขอให้ปีใหม่เต็มไปด้วยความสุขสมบูรณ์

ระยะทางระหว่างโปกขระไปกาตมานดูกินเวลาชั่วโมงกว่าเป็นระยะทางที่เพลิดเพลินด้วยธรรมชาติอย่างที่สุด ถ้าข่มความหวาดเสียวเสียได้อย่างเดียว จะไม่มีภาพธรรมชาติที่ไหนในโลกเอาชนะภาพในบริเวณนี้ได้เลย เห็นแล้วไม่รู้ว่าจะระบายความงามให้ท่านผู้อ่านทราบได้อย่างไร แต่ทำให้หวนรำลึกนึกถึงคำพรรณนาภูเขาหิมพานต์ในมหาเวสสันดรชาดกตอนหนึ่งซึ่งเมื่อสมัยข้าพเจ้าเป็นนักเรียน อาจารย์ให้ท่องจำไว้เพื่อสอบไล่ความตอนนั้นว่าดังนี้

พฺรหฺเม ดูกรมหาพราหมณ์พรหมบุตรบวชบรรพชาชาติทิชงคพิสัย เอส เสโล แลถนัดในเบื้องหน้า โน่นก็เขาใหญ่ยอดเยี่ยมโพยมอย่างพยับเมฆ มีพรรณเขียวขาวดำแดงดูดิเรกดังรายรัตนนพมณีแนบน่าใคร่ชม ครั้นแสงพระสุริยะส่องระดมก็ดูเด่นดั่งดวงดาววะวาบ ๆ ที่เวิ้งวุ้งวิจิตรจำรัสจำรูญ รุ่งเป็นสีรุ้งฟุ่งพ้นเบี่ยงคัคนัมพรพื้นนภากาศ บ้างก็เกิดก่อก้อนประหลาดศิลาลายแลละเลื่อม ๆ ที่งอกง้ำเป็นแง่เงื้อม

ก็ชะงุ้มชะโงกชะง่อนผา ที่ผุดเผินเป็นแผ่นพูตะเพิงพัก บางแห่งเล่าก็เหี้ยนหักหินเห็นเป็นรอยร้าวรานระคายควรจะพิศวงด้วยธารอุทกที่ตกลงเป็นหยาดหยัดหยดย้อยเย็นเป็นเหน็บหนาว...

ข้าพเจ้าเห็นว่าความตอนนี้ได้ระบายภาพไว้คล้ายคลึ่งใกล้เคียงกับภาพที่ข้าพเจ้าเห็นอยู่เฉพาะหน้าอย่างยิ่ง

เราร่อนชมหิมพานต์ด้วยความสำราญยิ่งนัก เมื่อไม่รู้จะพูดอะไรกับท่านอมฤตานันท์ ข้าพเจ้าก็ได้แต่พูดว่า อัศจรรย์จริงหนอ! อัศจรรย์จริงหนอ! อยู่แต่ผู้เดียว ท่านอมฤตานันท์จึงว่า ท่านเชื่อว่าไม่มีภูเขาอะไรในโลกที่จะมีอิทธิพลในการหล่อหลอมจิตใจประชาชนพลเมืองยิ่งไปกว่าภูเขาหิมพานต์นี้อีกแล้ว ภูเขาหิมพานต์ได้หล่อหลอมจิตใจประชาชนทั่วอินเดียและเนปาลทั้งในทางการเมือง การศาสนา เทพนิยาย ศิลปะ และวรรณคดี คนอินเดียไม่ว่าจะอยู่ใต้สุดห่างจากหิมพานต์ตั้ง ๒๕๐๐ ไมล์ หรืออยู่ในทะเลทรายราชปุตนะ หรือจะอยู่ในลุ่มน้ำคงคาก็ตาม ต่างถือว่าหิมพานต์เป็นเครื่องหมายแห่งชีวิตจิตใจของเขาทั้งสิ้น เขาได้สร้างมโนภาพให้หิมพานต์เป็นที่ประทับของทวยเทพ เป็นที่ตั้งของสวรรค์วิมานทุกชั้น ทุกปีมีผู้จาริกไปนมัสการเขาที่ศักดิ์สิทธิ์ในเทือกหิมพานต์กันมากต่อมาก เช่นเขาอมรนาถชวาลาบุรี เกทรรนาถ พทีรินาถ ปสุปถ เหล่านี้เป็นต้น และยังมีผู้อุตส่าห์ดั้นด้นไปจนถึงเขาไกรลาสในเขตประเทศทิเบตก็มี เพราะเชื่อมั่นว่าที่นั่นเป็นที่ประทับของพระศิวะ ข้าพเจ้าถามว่าแล้วเขาเอเวอเรสต์เป็นที่ประทับของเทวดาองค์ใดเล่า ท่านอมฤตานันท์ตอบว่า เขาเอเวอเรสต์อันสูงสุดนั้นนิยมนับถือกันว่าเป็นเขาพระสุเมรุ ซึ่งเป็นที่ประทับของพระอินทร์ ท่านอมฤตานันท์อธิบายเพิ่มเติมว่า เทือกเขาหิมพานต์ทั้งหมด ได้รับการเนรมิตเป็นเทพองค์หนึ่ง ชื่อท้าวหิมวัต มีลูกสาวชื่อนางเทวี เป็นเมียของพระศิวะ

นางเทวีผู้นี้มีชื่อต่าง ๆ กัน เช่นเรียกว่า บรรพตี หรือปรวตี แปลว่า ชาวเขา ก็มี เรียกว่า เคารี แปลว่า เหลือง ก็มี เรียกว่า อุมา แปลว่า แสงสว่าง ก็มี เรียกว่า หิมวตี แปลว่า ธิดาท้าวหิมวัต ก็มี เรียกว่า ทุรคา หรือกาลี ก็มี ในตำนานกล่าวว่า นางเทวีประทับอยู่บนเขาชื่อ เคารีสิขร ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับเขาเอเวอเรสต์ ท่านอมฤตานันท์กล่าวต่อไปว่า แม่น้ำสายสำคัญที่สุดของอินเดีย คือแม่น้ำคงคา ก็เกิดจากเขาหิมพานต์นี้ และไหลวนเวียนอยู่ในหิมพานต์กว่า ๕๐๐ ไมล์ แล้วจึงไหลลงสู่ประเทศอินเดีย และไปรวมกันเป็นแม่น้ำสายเดียว นอกจากนั้น แม่น้ำสายสำคัญอื่น ๆ เช่นแม่น้ำยมนา สรัสวตี พรหมบุตร และสินธุ ก็ล้วนเกิดจากหิมพานต์นี้ทั้งนั้น เขาหิมพานต์จึงเท่ากับเป็นแม่ที่เลี้ยงลูกทั่วทั้งอินเดียและปากีสถาน

ท่านพระครูคงจะเพลิดเพลินกับป่าหิมพานต์มิใช่น้อย จะอย่างไรก็ตาม คงจะสู้ไปดูด้วยตาตนเองไม่ได้เป็นแน่

คืนนี้ดึกมากแล้ว นอนกันเสียทีแล้วค่อยคุยกันใหม่.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๕

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

วันนี้จะคุยถึงเรื่องอาหารการขบฉันให้ฟัง จะว่าเป็นเรื่องแปลกหรือไม่ก็ตามที ด้วยรู้กันอยู่โดยทั่วไปว่า สัตว์โลกย่อมมีชีวิตเป็นอยู่ได้ด้วยอาหาร อ้างบาลีเสียหน่อยก็ได้ว่า สพฺเพ สตฺตา อาหารฏฺฐิติกา สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ย่อมดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหาร

ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหารก็จริง แต่ว่าอาหารนั้นย่อมมีต่าง ๆ กันแต่ละประเทศ แต่ละชนิด ประเทศหนึ่งก็เป็นชนิดหนึ่งทั้งสีทั้งกลิ่นทั้งรส คงจะเป็นไปตามเครื่องปรุง และก็ย่อมเป็นสิ่งโอชะของผู้ที่อยู่ในประเทศนั้น ๆ อย่าว่าถึงแต่ละประเทศเลย ในประเทศเดียวกันนั่นแหละ แต่อยู่คนละภาค อาหารก็ยังแตกต่างกันออกไป

คราวนี้เรามาดูอาหารเนปาลีกันบ้าง ด้วยขณะนี้เรากำลังจำพรรษาอยู่ ณ ประเทศเนปาล โดยปกติพระภิกษุสามเณรฉันอาหารผิดกันเป็นประจำ เว้นอาหารเนื้อสัตว์ทุกชนิด ประชาชนจึงจะรับประทานเนื้อสัตว์ แต่ก็ยังแบ่งออกไปอีกว่า ผู้ถือศาสนานี้รับประทานเนื้อสัตว์ชนิดนี้ เว้นเนื้อสัตว์ชนิดนี้ ผู้ถือศาสนานั้นรับประทานเนื้อสัตว์ชนิดนั้น เว้นเนื้อสัตว์ชนิดนั้น อาหารเนปาลี ที่เราฉันกันอยู่เป็นประจำนั้นเป็นประเภทอาหารผักแกงบ้างผัดบ้างผักทั้งนั้น ก็เห็น ๆ กันอยู่ทุกวัน และสิ่งที่ขาดไม่ได้ดูเหมือนว่าไม่เคยขาดเลย ตั้งแต่วันเราไปอยู่จนกระทั่งวันเรากลับ สิ่งนั้นคือซุบถั่ว เอาถั่วเหลืองมาบดให้ละเอียดเสียก่อน เข้าใจว่าทำเช่นนั้นเพราะไม่เคยดูเอาใส่หม้อต้มเคี่ยวให้เละดีนักแล

ฆีต์ เป็นน้ำมันชนิดหนึ่งใช้ทอดใช้ผัด บ้านเราใช้น้ำมันหมูหรือน้ำมันพืชในการทอดปลาหรือผัดโน่นผัดนี่ แต่ในที่นั้นเขาใช้น้ำมันฆีต์ กลิ่นรสเป็นอย่างไรก็บอกไม่ถูก แต่พระพิเชษฐ์บอกว่าอร่อยดี ดูเหมือนจะเป็นของชูรสของเขา หรือเท่ากับเป็นผงชูรสแห่งบ้านเราก็ว่าได้ ไม่ว่าจะทำอะไรเขาจะต้องเติมน้ำมันนี้ลงไปทุกอย่าง แม้ในข้าวต้มเขาก็จะต้องใส่น้ำมันนี้ลงไปด้วย เป็นธรรมดา ๆ เรานี่เองถ้าชอบเสียอย่าง ดีทั้งนั้น

ในเรื่องการรับประทานหรือการขบฉันนี้ เราก็นับว่าเป็นหนึ่งเหมือนกัน ใคร ๆ ก็พากันยอเราว่า พระธรรมธีรราชมหามุนีฉันอาหารง่าย ฉันได้ทุกอย่างไม่ว่าอาหารชนิดไหน ฉันง่ายนอนง่ายเลยทำให้เราทระนงองอาจจนลืมตัว หยิ่งผยองว่าจะง่ายตามที่เขายอคิดไปแล้วหนอ จวนจะมอดม้วยมรณาเสียในประเทศเนปาลนั้นให้จงได้

แม่น้ำคงคาเกือบจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับเราอีกคนหนึ่งเสียแล้ว

สมน้ำหน้า !

เราฉันอาหารเนปาลีอยู่ได้ไม่เกิน ๒ อาทิตย์เท่านั้นเอง ก็ต้องเลิกฉัน และไม่ได้ฉันอีกตั้งแต่นั้นมา เกิดความเบื่อหน่ายขึ้นมาเอง ไม่ใช่เบื่อหน่ายความรักความโลภความโกรธความหลงนะอย่าเข้าใจผิด เดี๋ยวจะคิดว่า ถึงป่าหิมพานต์จะไม่กลับ เบื่อหน่ายอาหารต่างหาก ขั้นแรกเบื่อทั้งหมด ทั้งอาหารเนปาลี ทั้งอาหารไทย ไม่มีความรู้สึกว่าจะหิว คือไม่หิวข้าว ก็ดีเหมือนกัน ไม่ต้องฉัน แต่กลัวสังขารจะอยู่ไม่รอด ไม่ใช่ไม่หิวเท่านั้น พอใกล้จะถึงเวลาฉัน ทำท่าคลื่นเหียนพะอืดพะอมเอาเสียด้วยเป็นอยู่หลายวัน ร้อนถึงพระอัสสโฆษมหาเถระสั่งให้พระกุมารกัสสปมหาเถระซื้อยามาให้ฉัน ท่านเลขานุการแห่งคณะกรรมการของวัดก็ซื้อยามาให้ฉัน บอกว่า เมื่อฉันยานี้แล้วก็จะหิวข้าว ฉันอาหารได้ ยา ๒ ขวดนี้เป็นยาน้ำ เป็นยาฝรั่งหรือยาอินเดีย มีรสหวานฉันง่าย ส่วนท่านอมฤตานันทมหาเถระให้ยาเนปาลีมาฉัน เป็นยาระบาย เป็นยายอไม่อร่อยเลย บังคับให้ฉันเช้าฉันเย็น คอยมาดูอยู่ทุกวัน ยายุบหรือเปล่า เราก็พยายามฉันเสียจนหมด ท่านมหานามมหาเถระก็คอยถามไถ่ พอจะฉันอะไรได้บ้างก็จัดมาถวาย ในระยะนี้พระพิเชษฐ์ต้องต้มข้าวต้มให้ทุกวันในตอนเพล พอฉันได้บ้างในตอนเช้าก็เป็นพวกขนมปัง-กาแฟ ฉันอยู่ที่ห้องของเราเองเป็นเวลานานประมาณ ๒-๓ อาทิตย์ จึงลงไปฉันร่วมกันในโรงฉันได้ แต่ก็คงเฉพาะตอนเพลเท่านั้น ตอนเช้ายังคงฉันอยู่ที่ห้องของเราตามเดิม

คิดถึงพระครูสุนทรธรรมวาที เจ้าคณะอำเภอบ้านแพ้ว ได้ไปประเทศญี่ปุ่น เกาหลี ด้วยกันเมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้วมานี้ ทีแรก ๆ ก็รู้สึกว่าท่านเอร็ดอร่อยกับอาหารญี่ปุ่น-เกาหลี พอประมาณสัก ๑ อาทิตย์ล่วงแล้ว เห็นท่านชักวางอุเบกขามิได้ยินดียินร้ายถึงคราวฉันก็ดูเหมือนว่าสักแต่ว่าฉันพอเป็นยาปนมัตต์นิดหน่อยเท่านั้นเอง ข้าพเจ้าพึ่งผลไม้เป็นส่วนใหญ่ มิใช่อื่นไกล เบื่อนั่นเองเพราะไม่ใช่อาหารของเรา และก็ไม่เคย

เสียอีกด้วย เลยทำให้ฉันไม่ได้ เราเห็นท่าทางก็รู้ แต่เราไม่พูด จะพูดได้อย่างไรเพราะเราก็อยู่ในลักษณาการเช่นนั้น อาศัยที่เคยอยู่บ้างจึงพอกล้อมแกล้มไปอย่างนั้นเอง

ทีนี้มาเกิดขึ้นกับเราจริง ๆ แล้ว จะหลีกหนีไปทางไหนก็ไม่พ้น ถ้าไม่ใช่เทศกาลจำพรรษาคงกลับวัดปากน้ำเสียนานแล้ว นับว่าเราได้บทเรียนใหม่มาอีกบทหนึ่ง *"จะไปจำพรรษาในที่ใดพึงรู้รสอาหารในที่นั้นเสียก่อน"* แต่เดชะบุญบารมีรัศมีของหลวงพ่อวัดปากน้ำช่วยปกป้องคุ้มครองรักษาให้อยู่เย็นเป็นผาสุกตลอดมา มิได้ดับชีวาวายเสียโดยพลัน

พักผ่อนเสียก่อนก็ได้ แล้วจะคุยให้ฟังใหม่.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๖

วัดอานันทกุฎิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เราอยู่จำพรรษา ณ วัดอานันทกุฎิวิหาร ๖ รูปด้วยกัน คือ

๑. พระอมฤตานันทมหาเถระ องค์ประธาน
๒. พระมหานามมหาเถระ
๓. พระธรรมธีรราชมหามุนี
๔. พระอัสสโฆษมหาเถระ
๕. พระกุมารกัสสปมหาเถระ
๖. พระพิเชษฐ์ ถาวโร อนุเถระ

ที่เขียนนี้เรียงตามลำดับพรรษา และที่เรียกว่ามหาเถระนั้นก็เพราะมีพรรษาเกิน ๒๐ ขึ้นไปแล้ว ท่านทั้งหลายเหล่านั้นเกิน ๒๐ พรรษาแล้วทั้งนั้น เว้นแต่พระพิเชษฐ์องค์เดียว ยังหย่อนอยู่

โดยปกติผู้ที่จะเดินทางไปอยู่ประเทศเนปาลเป็นเวลานาน ๆ แล้ว จะต้องเตรียมเสบียงอาหารติดไปด้วย และติดไปมาก ๆ เสียด้วย นอกจากเสบียงอาหารแล้ว ก็เครื่องใช้ไม้สอยทุกชนิด หรืออาจกล่าวได้ว่าทุกอย่างทุกชนิด จงขนไปเท่าที่กำลังเราจะขนไปได้ก็แล้วกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะในประเทศนั้น บางอย่างก็มี บางอย่างก็ไม่มี ในส่วนที่มีก็แพงหูฉี่ไปทีเดียว

คณะญาติโยมชาวไทยและชาวเวียดนาม มีคุณยุทธนาเป็นต้น เมื่อได้ทราบว่าพระ ๒ องค์ที่ไปจากเมืองไทยไม่ได้เตรียมเสบียงอาหารติดไปเลยก็พากันตกใจ ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ไม่เห็นมีอะไรติดตัวไปเลย เราก็ยิ้มรับคิดว่าไปอย่างพระ คงจะพอฉลองศรัทธาด้วยอาหารเนปาลีได้อย่างแน่นอน แต่ญาติโยมทั้งหลายเหล่านั้นรู้รสชาติอยู่แล้ว เพราะอยู่กันมานาน จึงในเย็นวันนั้นเอง เย็นวันที่เราไปถึงประเทศเนปาลนั่นแหละ ห้องพักของเราซึ่งเล็กอยู่แล้วจึงเต็มไปด้วยญาติโยมและเสบียงกรัง ข้าวสาร ขนมปัง ปลากระป๋อง น้ำปลา น้ำพริกเผา น้ำมันพืช ผลไม้กระป๋อง น้ำตาลทราย ยารักษาโรค กระดาษเช็ดมือ เทียน ธูป ไม้ขีด แกงกระป๋อง บะหมี่โจ๊ก ทั้งนี้ก็ด้วยความห่วงใยของญาติโยมทั้งหลาย เราได้ให้เก็บไว้ในที่อันสมควรเพื่อเป็นประโยชน์ในกาลต่อไป

นอกจากถวายสิ่งของไว้ประจำแล้ว ยังได้จัดวาระกันนำอาหารไปถวายที่วัดอีก โดยจัดวันกันไว้เป็นที่แน่นอนทีเดียว ทุก ๆ อาทิตย์จะนำไปตามกำหนดวันนั้น หรือบางทีก็นำไปเป็นรายการพิเศษบ้างก็มี

๑. วันอาทิตย์	คุณวีระ คุณพรรณี คุณมานิดา
๒. วันพฤหัสบดี	คุณอุดม คุณสุชาดา เตียครีม คุณโยมเทียบ มารดาคุณทวีศักดิ์ คุณพัฒนา
๓. วันเสาร์	คุณยุทธนา คุณอุษา ดาลัด ดนัย เนตรนรา คุณจี้เฮียน คุณเจาว์

ในหนึ่งอาทิตย์จะว่างอยู่ ๔ วัน วันว่างเหล่านั้นเราก็เป็นอยู่ด้วยเสบียงกรังที่ญาติโยมถวายไว้ โดยอาศัยฝีมือของพระพิเชษฐ์จัดปรุงให้เข้ารูปเข้ารอยต่อไป หรือบางวันคุณยุทธนาก็คิดว่า วันว่างมีหลายวันนัก พระท่านจะคิดถึง เลยถือนั่นถือนี่ติดไม้ติดมือไปเยี่ยมพระในตอนเพลบ้างก็มี

> ขึ้นชื่อว่าชาวพุทธแล้ว จะไปอยู่ยังถิ่นฐานบ้านเมืองใดก็ตามที่จะทิ้งประเพณีของชาวพุทธที่เคยปฏิบัติที่เคยกระทำเสียมิได้เลย คุณโยมเทียบมารดาคุณทวีศักดิ์ได้อาราธนาเรา ๓ องค์ด้วยกันไปเจริญพระพุทธมนต์เย็นที่บ้านในเย็นวันหนึ่ง น่าชื่นใจจริง ๆ ได้เห็นชาวไทยและชาวเนปาลีหลายคนตั้งใจฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ ชาวไทยจะยกไว้ สำหรับชาวเนปาลีคงจะไม่เคยเห็นและไม่เคยฟังพระไทยอย่างนั้นเป็นแน่ พระภิกษุ ๓ รูปตั้งใจเจริญพระพุทธมนต์ด้วยดวงจิตเป็นสมาธิ ถ้าไม่เป็นสมาธิก็คงจะล่ม ญาติโยมชาวไทยชาวเนปาลีตั้งใจฟังด้วยดวงจิตเป็นกุศล คงจะบันดาลผลสำเร็จเป็นบุญสมบัติแน่แท้

นอกจากนี้ ยังนิมนต์ให้ไปฉันภัตตาหารที่บ้านตามประเพณีนิยมที่เคยมาอีกด้วย ท่านอุปทูตไทย คือคุณปรีชาได้ถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุ ๖ รูปที่สถานทูตไทย คุณอุดม คุณสุชาดา ได้ถวายภัตตาหารเพลแก่เรา ๓ รูปที่บ้าน โดยมีคุณโยมเทียบมารดาคุณทวีศักดิ์ คุณพัฒนานำอาหารไปร่วมด้วย คุณยุทธนา คุณอุษาก็ได้นิมนต์ไปฉันที่บ้าน บางคราว ๓ รูป บางคราว ๖ รูป คุณจี้เฮียนก็ได้ถวายภัตตาหารที่บ้านแก่เรา ๓ รูปเหมือนกัน

อีกประการหนึ่งเล่า ญาติโยมจากประเทศไทยก็ได้ฝากของใช้ของฉันไปถวายด้วยความห่วงใย อะไรเล่าจะมีความยินดีเท่ายามนี้ เราและพระพิเชษฐ์แสนจะดีอกดีใจเมื่อได้รับสิ่งของเหล่านั้นเป็นประโยชน์จริง ๆ มิได้หายหกตกหล่นไปไหนเลย รับแล้วก็ตั้งตาคอยต่อไปอีก คงจะส่งไปอีก คงจะส่งไปอีกจากคุณโยมปราณี คุณสวัสดิ์ คุณโยมประยงค์ คุณสมบูรณ์ คุณกันยา พี่ยิ่งอาย พี่นลินี พี่บุญพา ตรีธา แม่ชีธัญญานี พระครูวินัยธร (บุญศรี) พระซาซากิจากประเทศญี่ปุ่น และแล้วก็ได้รับอีกจริง ๆ ณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๗

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

อันว่าคนเรานั้นจะอยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำการงานอะไรย่อมไม่ได้ ย่อมจะเกิดความรำคาญ ย่อมจะเกิดความกลุ้มใจ จิตใจย่อมจะฟุ้งซ่าน ทุกคนจึงต้องมีการงานทำ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ เราอาจจะแบ่งการงานของคนทั้งหลายออกได้ตามที่รู้ที่เห็นกันอยู่ว่า การศึกษาเล่าเรียนเป็นการงานของเด็กหรือของคนที่อยู่ในวัยเรียน การประกอบสัมมาอาชีวะเป็นการงานของผู้ใหญ่หรือของผู้ที่อยู่ในวัยพ้นจากการเรียน การจำศีลภาวนา เป็นการงานของคนแก่คนเฒ่า

อันว่าคนเรานั้นถ้ามีการงานประจำตัวประจำใจเสียแล้วก็เพลิดเพลินสนุกสนานอยู่กับการงาน ถ้ามิฉะนั้นใจก็จะฟุ้งซ่านคิดโน่นคิดนี่ คิดถูกคิดผิด เหมือนดั่งภิกษุสามเณรผู้กำลังศึกษาเล่าเรียนก็เพลิดเพลินอยู่ด้วยการศึกษา

เล่าเรียนนั้น เมื่อถึงสมัยโรงเรียนปิดภาคเรียน ภิกษุสามเณรทั้งหลายย่อมจะจาริกไปในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้เป็นงานใหม่เกิดขึ้น จิตใจก็จะปลอดโปร่ง ถ้าจะอยู่ในที่เดิมสมัยโรงเรียนปิด ก็ต้องมีงานอื่นเข้ามาทำหรือเมื่อพ้นจากการศึกษาเล่าเรียนแล้ว จะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ ต้องรับงานใหม่ต่อไปทีเดียว เป็นครูบ้าง ทำงานก่อสร้างบ้าง ทำงานปกครองบ้าง หรือเจริญวิปัสสนาต่อขึ้นไป

การจำศีลภาวนามิได้จำกัดว่าเฉพาะคนแก่คนเฒ่าเท่านั้น ที่แบ่งไปอย่างนั้นก็แบ่งไปตามเกณฑ์อย่างนั้นเอง

> แท้ที่จริงแล้วการจำศีลภาวนามิได้จำกัดว่าจะอยู่ในวัยใด ทำได้ทุกวัยทุกเพศทุกชั้นทุกวรรณะ เด็กก็จำศีลภาวนาได้ ผู้ใหญ่คนหนุ่มคนสาวก็จำศีลภาวนาได้คนเฒ่าคนแก่ก็จำศีลภาวนาได้ ดังที่เห็นกันอยู่แล้ว

อยู่วัดปากน้ำการงานก็มีอยู่ เมื่อเราละจากวัดปากน้ำไปอยู่จำพรรษาที่ประเทศเนปาล ก็มีการงานอื่นต่อไปอีก ขั้นแรกเราก็ออกจะเป็นทุกข์อยู่เหมือนกัน ถ้าไม่มีงานทำ มิกลุ้มใจแย่หรือ แต่ก็อุ่นใจอยู่ ถ้ากระไรเราก็นั่งภาวนาตามแบบที่หลวงพ่อวัดปากน้ำของพวกเราสอนให้ คงจะได้ผลหรือเพลิดเพลินหรือทำใจให้สงบระงับอยู่ได้ แต่ที่ไหนได้ กลับมีการงานทำไม่รู้จบ

ท่านพระอมฤตานันทมหาเถระให้พระพิเชษฐ์หอบหนังสือมาให้กองใหญ่ทีเดียว หนังสือพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี วินัยปิฎกและสุตตันตปิฎกรวม ๒๕ เล่ม และหนังสืออรรถกถาอีก ๑๕ เล่ม พร้อมทั้งสมุดอีก ๒ โหล เป็นการมอบหมายงานชิ้นใหม่ให้เราทำ ณ ประเทศเนปาลนั้น

หนังสือพระไตรปิฎกนั้น ท่านผู้มีศรัทธาได้จัดสร้างถวายคณะสงฆ์แห่งประเทศเนปาล โดยมีคำจารึกไว้หน้าปกหนังสือว่า

คุณยายจึง กระแสพลอย
อุทิศให้นายเต่งและนางอ่อน ผู้ล่วงลับไปแล้ว

นางอารี รัตนพจน์
อุทิศให้นายใจ สามีผู้ล่วงลับไปแล้ว
นายจั่นอู้และนางสมคิด ทำบุญร่วมด้วย
ถวายคณะสงฆ์แห่งประเทศเนปาล
BANGKOK THAILAND

ท่านพระอมฤตานันทมหาเถระได้รวบรวมเรื่องต่าง ๆ คือ เรื่องพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าปเสนทิโกศล อนาถบิณฑิกคหบดี วิสาขามหาอุบาสิกา ปชาบดีโคตมี เป็นต้น ซึ่งมีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ในพระไตรปิฎก เอามารวมไว้ให้ปะติดปะต่อในที่เดียวกัน แต่ละเรื่อง ๆ ท่านได้แปลเป็นภาษาเนปาลี และบัดนี้ได้พิมพ์ออกมาแล้ว เป็นหนังสือ ๗ เล่ม กำลังจะพิมพ์เล่มที่ ๘ ต่อไป ท่านทำไว้อย่างละเอียดลออเป็นหลักฐานดีมาก บอกสารบาญ บอกที่มา บอกหลักฐานไว้พร้อม เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ใคร่ในการศึกษาในการค้นคว้า ท่านเล่าให้ฟังว่า ท่านได้ค้นคว้าตำราต่าง ๆ ทั้งพระบาลี อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ อีกเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี แล้วจึงได้รวมแปลและพิมพ์หนังสือเช่นนี้

ท่านแนะนำให้เราทำเช่นนั้น นับว่าเป็นการง่ายสำหรับเรา เพราะมีตำราอยู่แล้วไม่ต้องไปนั่งค้นคว้าให้ลำบาก เช่น เรื่องพระเจ้าพิมพิสาร ท่านให้เราจดสารบาญ มีอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มนั้น ๆ ข้อที่เท่านั้น ๆ

หน้านั้น ๆ เรื่องอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน เมื่อเราได้สารบาญแล้วก็มานั่งเปิดตำราแปลเป็นภาษาไทยต่อไป เป็นอันว่าเรามีการงานทำเป็นประจำแล้ว คงจะพ้นเสียได้บ้างจากคำครหานินทาที่ว่า

โลกก็เหลว ธรรมก็แหลก เป็นแบกบอน
เหลือแต่ "เที่ยว, กิน, นอน" ๓ อันเท่านั้นเอย.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๘

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

คาถาชินบัญชร คำนี้ เราทั้งหลายรู้จักกันดีว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระฆังโฆสิตาราม แต่งไว้ เป็นที่นิยมและเคารพนับถือกันมาก ท่องจำกันไว้ขึ้นปากขึ้นใจ เราเองก็ตั้งใจว่าจะท่อง ๆ วันแล้ววันเล่าก็ไม่ได้ท่องสักที เลยจำกับเขาไม่ได้ หรือบุญยังไม่ถึงก็ไม่รู้

ในพรรษาได้ไปอยู่จำพรรษาในป่าหิมพานต์ ได้พบตำราคาถาชินบัญชรในที่นั้น พิมพ์เป็นอักษรเนปาลี แต่ต้นฉบับเดิมเป็นของลังกา สืบไม่ได้ว่าใครเป็นผู้แต่ง ถามพระมหาเถระทั้งหลายท่านก็ไม่ทราบ ส่วนใหญ่เหมือนกับของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) มีแปลกกันอยู่ในตอนท้ายบ้าง

ความที่เราปรารถนาจะทรงจำคาถานี้อยู่แล้ว จึงพยายามแปลจากอักษรเนปาลีนั้นกลับมาสู่อักษรไทย คุยไว้ที่นี้เสียเลยเดี๋ยวจะหาว่าไม่บอก ที่แปลนั้น เราแปลด้วยตนเอง ท่านทั้งหลายก็พอจะแปลได้ไม่ยากนัก เราหัดจำสระพยัญชนะ วิธีผสม วิธีสะกดการันต์ และวิธีอ่านเสียให้ดีแล้วหัดอ่าน เท่านั้น แต่จะให้กว้างขวางนั้นไม่ได้ เมื่อแปลได้เรียบร้อยและให้พระกุมารกัสสปมหาเถระสอบทานแก้ไขเสร็จแล้ว ก็ท่องทรงจำเอาไว้ ไม่นานก็ได้สำเร็จสมความปรารถนา เป็นอันว่ามาได้คาถาชินบัญชรในป่าหิมพานต์นั้นเอง

คุยให้ฟังเช่นนี้ ท่านพระครูก็คงปรารถนาที่จะทราบว่า คาถาชินบัญชรนั้นเป็นอย่างไรหนอ ทำไมจึงจะได้เห็นรูปร่างหน้าตาจริงหนอ ทำอย่างไรเราจึงจะท่องจำได้บ้าง เพื่อคลี่คลายข้อกังขาของท่านพระครู ผมจึงเขียนมาให้เห็นให้อ่านเสียเลย แต่จะท่องทรงจำนั้น เห็นจะต้องไปจำพรรษาในป่าหิมพานต์เสียบ้างกระมัง

ชินปญฺชรคาถา

๑. ชยาสนคตา วีรา เชตฺวา มารํ สวาหิณึ
จตุสจฺจามตรสํ เย ปิวึสุ นราสภา ฯ

๒. ตณฺหงฺกราทโย พุทฺธา อฏฺฐวีสติ นายกา
สพฺเพ ปติฏฺฐิตา มยฺหํ มตฺถเก เต มุนิสฺสรา ฯ

๓. สิเร ปติฏฺฐิตา พุทฺธา ธมฺโม จ มม โลจเน
สงฺโฆ ปติฏฺฐิโต มยฺหํ อุเร สพฺพคุณากโร ฯ

๔. หทเย อนุรุทฺโธ จ สาริปุตฺโต จ ทกฺขิเณ
โกณฺฑญฺโญ ปิฏฺฐิภาคสฺมึ โมคฺคลฺลาโนสิ วามเก ฯ

๕. ทกฺขิเณ สวเณ มยฺหํ อาหุ อานนฺทราหุลา
กสฺสโป จ มหานาโม อุโภสุํ วามโสตเก ฯ
๖. เกสนฺเต ปิฏฺฐิภาคสฺมึ สุริโยว ปภงฺกโร
นิสินฺโน สิริสมฺปนฺโน โสภิโต มุนิปุงฺคโว ฯ
๗. กุมารกสฺสโป นาโม มเหสี จิตฺรวาทโก
โส มยฺหํ วทเน นิจฺจํ ปติฏฺฐาสิ คุณากโร ฯ
๘. ปุณฺโณ องฺคุลิมาโล จ อุปาลี นนฺทสีวลี
เถรา ปญฺจ อิเม ชาตา ลลาเฏ ติลกา มม ฯ
๙. เสสาสีติ มหาเถรา วิชิตา ชินสาวกา
ชลนฺตา สีลเตเชน องฺคมงฺเคสุ สณฺฐิตา ฯ
๑๐. รตนํ ปุรโต อาสิ ทกฺขิเณ เมตฺตสุตฺตกํ
ธชคฺคํ ปจฺฉโต อาสิ วาเม องฺคุลิมาลกํ ฯ
๑๑. ขนฺธโมรปริตฺตญฺจ อาฏานาฏิยสุตฺตกํ
อากาสจฺฉทนํ อาสิ เสสาปาการสณฺฐิตา ฯ
๑๒. ชินาณาพลสํยุตฺเต ธมฺมปาการลงฺกเต
วสโต เม จตุกิจฺเจน สทา สมฺพุทฺธปญฺชเร ฯ
๑๓. วาตปิตฺตาทิสญฺชาตา พาหิรชฺฌตฺตุปทฺทวา
อเสสา วิลยํ ยนฺตุ อนนฺตคุณเตชสา ฯ
๑๔. ชินปญฺชรมชฺฌฏฺฐํ วิหรนฺตํ มหีตเล
สทา ปาเลนฺตุ มํ สพฺเพ เต มหาปุริสา สภา ฯ
๑๕. อิจฺเจวมจฺจนฺตกโต สุรกฺโข
ชินานุภาเวน ชิตูปปทฺทโว
พุทฺธานุภาเวน หตาริสงฺโฆ
จรามิ สทฺธมฺมนุภาวปาลิโต ฯ

๑๖. อิจฺเจวมจฺจนฺตกโต สุรกฺโข
ชินานุภาเวน ชิตูปปทฺทโว
ธมฺมานุภาเวน หตาริสงฺโฆ
จรามิ สทฺธมฺมนุภาวปาลิโต ฯ

๑๗. อิจฺเจวมจฺจนฺตกโต สุรกฺโข
ชินานุภาเวน ชิตูปปทฺทโว
สงฺฆานุภาเวน หตาริสงฺโฆ
จรามิ สทฺธมฺมนุภาวปาลิโต ฯ

๑๘. สทฺธมฺมปาการปริกฺขิโตสฺมิ
อฏฺฐาริยา อฏฺฐทิสาสุ โหนฺติ
เอตฺถนฺตเร อฏฺฐ นาถา ภวนฺติ
อุทฺธํ วิตานํว ชินา ฐิตา เม ฯ

๑๙. ภินฺทนฺโต มารเสนํ มม สิรสิ ฐิโต โพธิมารุยฺห สตฺถา โมคฺคลฺลาโน สิ วาเม วสติ ภุชตเฏ ทกฺขิเณ สาริปุตฺโต ธมฺโม มชฺเฌ อุรสฺมึ วิหรติ ภวโต โมกฺขโต โมรโยนึ สมฺปตฺโต โพธิสตฺโต จรณยุคฺคโต ภานุ โลเกกนาโถ ฯ

๒๐. สพฺพา ว มงฺคลมุปทฺทวทุนฺนิมิตฺตํ
สพฺพีติโรคคหโทสมเสสนินฺทา
สพฺพนฺตรายภยทุสฺสุปินํ อกนฺตํ
พุทฺธานุภาวปวเรน ปยาตุ นาสํ ฯ

๒๑. สพฺพา ว มงฺคลมุปทฺทวทุนฺนิมิตฺตํ
สพฺพีติโรคคหโทสมเสสนินฺทา
สพฺพนฺตรายภยทุสฺสุปินํ อกนฺตํ
ธมฺมานุภาวปวเรน ปยาตุ นาสํ ฯ

๒๒. สพฺพา ว มงฺคลมุปทฺทวทุนฺนิมิตฺตํ
สพฺพีติโรคคหโทสมเสสนินฺทา
สพฺพนฺตรายภยทุสฺสุปินํ อกนฺตํ
สงฺฆานุภาวปวเรน ปยาตุ นาสํ ฯ

คาถาชินบัญชรนี้ เดิมเป็นภาษาสิงหล แปลมาเป็นภาษาเนปาลี แล้วแปลมาเป็นภาษาไทย ดังที่เห็นอยู่นี้ หรือเดิมทีเดียวอาจเป็นภาษาไทย ของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) แล้วถูกแปลเป็นภาษาสิงหล โดยต่อเติมข้อความข้างท้ายเพิ่มเข้าไปอีกก็ได้ ที่พูดอย่างนี้ก็ไม่มีหลักฐาน อันใด พูดเอาเองตามอัตโนมัติผิดไปก็จะเป็นบาปเปล่า ๆ ขอประทานอภัย ไว้ด้วย

ท่านพระครูขยันท่องทรงจำไว้ทั้ง ๒ แบบเลยก็แล้วกัน.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๙

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ในประเทศเนปาล มีพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทอยู่แต่มีจำนวนน้อย พระภิกษุสามเณรประมาณ ๓๕ รูป แม่ชีประมาณ ๖๐ คน พุทธศาสนิกก็ไม่มาก พูดเฉพาะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งพุทธศาสนาส่วนนี้เพิ่งจะฟื้นตัวตั้งตัวขึ้นมาได้ไม่นานนัก เห็นจะประมาณ ๓๐ ปีเศษนี่เอง

พุทธศาสนาเข้าใจว่าคงจะรุ่งเรืองมาแล้วในอดีตสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จประเทศเนปาล ได้ตั้งเสาหลักศิลาจารึกไว้ที่ลุมพินีบ้าง ที่เมืองกบิลพัสดุ์บ้าง ถึงแม้ที่เมืองหลวงของเนปาลพระองค์ก็ได้สร้างสถูปเจดีย์ใหญ่ไว้ ๔ องค์ คือประดิษฐานไว้ ๔ มุมเมือง ยังมีปรากฏอยู่จนปัจจุบันนี้ ณ เมืองปาฏัน ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองกาฐมาณฑู ๖-๗ กิโลเมตร

ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้พระธิดาของพระเจ้าอโศกมหาราช ยังสร้างเจดีย์ สร้างอารามไว้อีกด้วย ซึ่งยังปรากฏอยู่ เจดีย์ ๔ มุมเมืองนั้น ท่านอมฤตานันทมหาเถระบอกว่ายังมีอีกองค์หนึ่ง อยู่ท่ามกลาง รวมเป็น เจดีย์ ๕ องค์ แต่เรายังไม่เห็น พุทธศาสนานั้นได้ขาดศูนย์เสียในระหว่าง เพียงฟื้นตัวขึ้นได้ในคราวนี้

> ภิกษุสามเณรมีจำนวนน้อยก็จริง แต่น่าสรรเสริญอยู่อย่างหนึ่ง คือเมื่อบวชแล้วจะไม่ลาสิกขา หรือจะมีบ้างแต่น้อยมากแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มี ท่านทั้งหลายเหล่านั้นได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากประเทศพม่าบ้าง ลังกาบ้าง หรืออินเดียบ้าง และได้รับการศึกษาในประเทศนั้น ๆ เป็นเวลา ๑๐ ปีบ้าง ๑๕ ปีบ้าง แล้วจึงกลับประเทศเนปาลจับงานเผยแผ่พุทธศาสนาต่อไป

บางรูปค้นคว้าตำหรับตำรา แปลเป็นภาษาเนปาลีพิมพ์เป็นเล่มออกสู่ประชาชน บางรูปให้การศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน ในที่อันเป็นเขตติดต่อกันกับวัดอานันทกุฎีวิหารนี้ มีโรงเรียนเด็กอยู่แห่งหนึ่ง มีนักเรียนประมาณ ๕๐๐ คน ซึ่งท่านพระอมฤตานันทมหาเถระริเริ่มสร้างขึ้นไว้ แต่บัดนี้รัฐบาลเข้าดำเนินการแล้ว

บางรูปให้การแสดงธรรมเทศนาสั่งสอนประชาชน โดยจาริกไปในที่ต่าง ๆ ตามกาลตามสมัย

บางรูปให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ให้ได้ศึกษาบาลีไวยากรณ์ ให้ได้ศึกษาพระธรรมวินัย

บางรูปส่งภิกษุสามเณรให้ไปศึกษาพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ เช่น ลังกา ไทย เป็นต้น ในประเทศไทยมีหลายรูป อยู่วัดบวรนิเวศบ้าง อยู่วัดสระเกศบ้าง

บางรูปตั้งใจรักษาศรัทธาปสาทะของพุทธศาสนิกชน อยู่ประจำ ณ สังเวชนียสถานคือลุมพินี

ทุก ๆ รูปตั้งใจสืบอายุพุทธศาสนาควรแก่การอนุโมทนา

ในที่นั้น ไม่มีการบิณฑบาต คงจะเป็นด้วยชาวพุทธมิได้อยู่ร่วมในกลุ่มเดียวกัน และอยู่ปะปนกับชนกลุ่มอื่น ๆ และอยู่กันในที่ห่างไกล คงไม่สะดวกด้วยการที่ภิกษุสามเณรจะบิณฑบาต แต่ภิกษุสามเณรก็เป็นอยู่ได้ด้วยศรัทธาปสาทะของประชาชน มีโรงครัวประจำวัด มีพ่อครัวหรือแม่ครัวหุงหาอาหารถวาย โดยชาวพุทธถวายเสบียงกรังไว้ เป็นข้าวสุกข้าวสาร ฟักแฟงแตงกวาพร้อม หรือบางแห่งเขาก็ปรุงอาหารสำเร็จรูปแล้วนำไปจากบ้านทีเดียว ด้วยแต่ละวัดมีพระภิกษุสามเณรไม่มากนัก ๑ รูปบ้าง ๒ รูปบ้าง วัดที่เราอยู่มี ๖ รูป ดูเหมือนว่าจะมากแล้ว หรือจะมีสักวัดหนึ่งในเมืองจะมีมากกว่านี้ นับว่าความเป็นอยู่ของภิกษุสามเณรไม่เดือดร้อนอันใด

ในวันพระมีการทำบุญตักบาตรคล้าย ๆ กับบ้านเราเหมือนกัน ในบ้านของเราเมื่อถึงวันพระชาวบ้านจะมีข้าวขันแกงโถไปทำบุญตักบาตรกันที่วัด เป็นการเอิกเกริกสนุกสนาน นี่เป็นประเพณีในชนบท ในกรุงเทพฯ ไม่มีและอาจไม่รู้จักด้วย เมื่อญาติโยมพร้อมแล้วศิษย์วัดก็จะตั้งบาตรตั้งสำรับไว้ให้ญาติโยมใส่บาตร พระภิกษุสามเณรลงศาลาพร้อมกันให้ศีลแล้วสวดถวายพรพระ ญาติโยมใส่บาตร พระภิกษุสามเณรฉันภัตตาหาร แล้วอนุโมทนายถา สัพพี ญาติโยมกรวดน้ำแล้วรับประทานอาหารร่วมกัน ฟังพระธรรมเทศนา

แล้วต่างคนต่างกลับบ้านของตน หรือผู้ที่รักษาอุโบสถก็นอนค้างที่ศาลาวัดเสียคืนหนึ่ง รุ่งขึ้นจึงกลับ

นี่เป็นการทำบุญตักบาตรที่บ้านของเรา

ที่เนปาลเขามีการทำบุญตักบาตรเหมือนกัน ศิษย์ไม่ต้องตั้งสำรับพระภิกษุสามเณรไม่ต้องลงศาลา ไม่ต้องสวดถวายพรพระ อยู่ที่ห้องของตนหรือในที่ใดที่หนึ่งตามอัธยาศัย ญาติโยมจะมีข้าวขันแกงโถไปวัด แต่ข้าวขันแกงโถนั้น ขอแปลงเป็นข้าวสารแกงบาท จะเป็นด้วยการนำข้าวขันแกงโถไปนั้นเป็นการลำบาก หรือจะพิจารณาเห็นว่าข้าวขันแกงโถนั้นมีอายุสั้นเพียงเช้าถึงเที่ยงเท่านั้นก็อาจเป็นได้ เขาจึงเปลี่ยนเป็นของที่จะนำไปง่าย ๆ และมีอายุอยู่ได้นาน ๆ เมื่อไหว้พระบูชาพระเสร็จแล้ว เขาจะเดินไปตามห้องที่อยู่ของพระ ใช้ภาชนะเล็ก ๆ คล้ายบาตรนิดเดียว ใส่ข้าวสารจนเต็ม เอาสตางค์วางไว้ข้างบนข้าวสาร แล้วประเคนพระ พระรับมาแล้วกันสตางค์เอาไว้ที่หนึ่ง ส่วนข้าวสารก็เทใส่บาตรซึ่งวางอยู่ข้างตัวนั้น

นี่เป็นการทำบุญตักบาตรซึ่งมีอยู่ในที่นั้น

เราตีความหมายว่า ข้าวสารก็คือข้าวขัน สตางค์ก็คือแกงโถ นี้ก็เรียกว่าถวายภัตตาหารพร้อม คือพร้อมด้วยข้าวสุกข้าวสาร พร้อมด้วยแกงและกับ สำเร็จอยู่ในตัวทีเดียว ส่วนที่จะฉันเพลในวันนั้น เขามีโรงครัวทำไว้ต่างหากแล้ว ไม่ต้องห่วง

เขียนมากนักจะขี้เกียจอ่าน หยุดไว้เสียที.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๐

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

การบูชามี ๒ อย่าง คือ อามิสบูชาอย่าง ๑ ปฏิบัติบูชาอย่าง ๑ อย่างที่เราเรียนกันอยู่แล้ว การให้สิ่งของ ข้าวปลาอาหาร จตุปัจจัย แก้วแหวนเงินทอง สิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ตาม เป็นการบูชาด้วยอามิส เรียกว่าอามิสบูชา การปฏิบัติตามคำสั่งสอน ตามพระพุทธบัญญัติ ตามระเบียบแบบแผนนั้น ๆ เรียกว่าปฏิบัติบูชา

วันนี้จะเล่าเรื่องการบูชาให้ฟัง เท่าที่ได้เห็น ทั้งการจะบูชาด้วยสิ่งใด เขาจะต้องกล่าวคำบูชาทั้งนั้น การกล่าวคำบูชานั้นพระเป็นผู้กล่าวนำญาติโยมว่าตาม แต่เข้าใจว่าคงจะท่องได้กันอยู่แล้วทุกคน เพราะเห็นว่ากันโดยไม่มีติดขัดทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่จะเป็นประโยคสั้นหรือยาวก็ตาม

ดังที่ได้คุยให้ฟังแล้วว่า เขามีการทำบุญกันในวันพระคงจะตลอดทั้งปี แต่คงจะเนื่องจากพระมีน้อยและพุทธศาสนิกชนก็มีน้อย เขาจึงแบ่งสถานที่ทำบุญออกเป็น ๓ แห่ง คือ ๑ เดือนทำ ๓ วัน นี้หมายถึงวัดที่มีอยู่ในกลุ่มเมืองกาฐมาณฑุหรือใกล้ ๆ กัน ถ้าอยู่ต่างเมืองห่างไกลออกไปก็คงจะทำกันตามอัธยาศัย

วันขึ้น ๑๕ ค่ำ ทำบุญที่วัดอานันทกุฏิวิหาร อยู่ห่างเมืองกาฐมาณฑุ ๒ กิโลเมตร

วันแรม ๑๕ ค่ำ ทำบุญที่วัดสุมังคลวิหาร เมืองปาฏัน อยู่ห่างเมืองกาฐมาณฑุ ๖-๗ กิโลเมตร

วันขึ้น ๘ ค่ำ ทำบุญที่วัดกะนะวิหาร อยู่ในเมืองกาฐมาณฑุ

ญาติโยมและพระภิกษุสามเณรจะไปรวมกันในวัดและในวันที่กำหนดอยู่นี้

เมื่อถึงวันพระตามกำหนดที่กล่าวแล้วนั้นคณะมโหรีจะมาเตรียมการกันตั้งแต่เช้า เห็นมีทุกวันพระ คงจะไม่ต้องหา มีปี่ มีฉิ่งมีกลองมีฆ้องเล็ก ๆ ทั้งนั้น มีทั้งการบรรเลง มีทั้งการขับร้องน่าฟังดีเหมือนกัน

อุบาสกอุบาสิกามีทั้งหนุ่มทั้งสาวและเด็กทยอยกันมา ไม่ว่าที่ไหนที่นั้น ทั้งเมืองไทยเมืองเทศ แต่มีโยมผู้หญิงเสียเป็นส่วนมาก

อย่างนี้นี่เล่าเทพธิดาจึงมีมากมายก่ายกอง

เมื่อพร้อมกันแล้วจะทำการบูชาเจดีย์ซึ่งมีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่ด้วยข้าวสาร ปัจจัย ดอกไม้ เสียก่อน วิธีบูชาเขาจะยืนแถวเรียงหนึ่งตั้งแต่ศาลาไปถึงรอบเจดีย์ ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ ๒๕ เมตร เวียนข้างเบื้องขวาแล้วส่งสิ่งของเหล่านั้นรับต่อกันออกไป ในขณะนั้น พระภิกษุ ๑ รูปหรือ

๒ รูป จะสวดบท นโม และ อิติปิโส เมื่อส่งสิ่งของไปตลอดแถวตลอดบุคคลแล้ว ก็จะนำไปวางไว้ข้างหน้าเจดีย์ สักพักใหญ่ ๆ แล้วจึงเก็บ เมื่อวางสิ่งของเรียบร้อยแล้ว ญาติโยมกลับเข้าสู่ศาลา รับศีล แล้วพระจะอธิบายธรรม คงจะไม่พ้นจากทานมัย สีลมัย ภาวนามัย ประมาณสัก ๒๐ นาที แล้วจะกล่าวนำบูชาขอขมาแล้วตั้งความปรารถนา ญาติโยมทั้งหมดว่าตาม รู้ไว้ก็คงไม่เสียหายอะไรไม่ใช่หรือ ถ้างั้นก็อ่านต่อไป

ปานียปูชา

อธิวาเสตุ โน ภนฺต ปานียํ อุปนามิตํ
อนุกมฺปิ อุปาทาย ปฏิคฺคณฺหาตุ มุตฺตมํ ฯ

ปุปฺผปูชา

วณฺณคนฺธคุโณเปตํ เอตํ กุสุมสนฺตตึ
ปูชยามิ มุนินฺทสฺส สิริปาทสโรรุเห
ปูเชมิ พุทฺธํ กุสุเมนเนน
ปุญฺเญน เมตฺเตน จ โหนฺตุมตฺตํ
ปุปฺผํ มิลายาติ ยถา อิทมฺเม
กาโย ตถา ยาติ วินาสภาวํ ฯ

ธูปปูวชา

คนฺธสมฺภารยุตฺเตน ธูเปนาหํ สุคนฺธินา
ปูชาย ปูชเนยฺยานํ ปูชา ภาชนมุตฺตมํ ฯ

ปทีปปูชา

คณสารปฺปติฏฺเฐน ทีเปน ตมธํสินา
ติโลกทีปิ สมฺพุทฺธํ ปูชยามิ ตโมนุทํ ฯ

โภชนปูชา

อธิวาเสตุ โน ภนฺเต โภชนํ อุปนามิตํ
อนุกมฺปํ อุปาทาย ปฏิคฺคณฺหาตุมุตฺตมํ ฯ

พฺยญฺชนปูชา กับข้าวที่ไม่มีเนื้อ

อธิวาเสตุ โน ภนฺเต วฺยญฺชนํ อุปนามิตํ
อนุกมฺปํ อุปาทาย ปฏิคฺคณฺหาตุมุตฺตมํ ฯ

ขชฺชกปูชา

อธิวาเสตุ โน ภนฺเต ขชฺชกํ อุปนามิตํ
อนุกมฺปํ อุปาทาย ปฏิคฺคณฺหาตุมุตฺตมํ ฯ

คิลานปจฺจยปูชา (ในเวลาเย็น)

อธิวาเสตุ โน ภนฺเต คิลานปจฺจยํ อิมํ
อนุกมฺปํ อุปาทาย ปฏิคฺคณฺหาตุมุตฺตมํ ฯ

เจติยปูชา

วนฺทามิ เจติยํ สพฺพํ สพฺพฏฺฐาเนสุ ปติฏฺฐิตํ
สารีริกธาตุมหาโพธึ พุทฺธรูปํ สกลํ สทา ฯ

ขอขมา

กาเยน วาจาจิตฺเตน ปมาเทน มยา กตํ
อจฺจยํ ขม เม ภนฺเต ภูริปญฺญตถาคต ฯ

ปรารถนา

อิมาย พุทฺธปูชาย กตาย สุทฺธเจตสา
จิรํ ติฏฺฐตุ สทฺธมฺโม โรโค โหตุ สุขี สทา

อิมาย พุทฺธปูชาย ยํ ปุญฺญํ ปสุตํ มยา
สพฺพนฺตํ อนุโมทิตฺวา สพฺเพปิ ตุฏฺฐมานสา
ปูเรตฺวา ทานสีลาทิ สพฺพาปิ ทส ปารมี
ปตฺวา ยถิจฺฉิตํ โพธึ ภุสนฺตุ อมตํ ปทํ
อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติยา พุทฺธํ ปูเชมิ
อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติยา ธมฺมํ ปูเชมิ
อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติยา สงฺฆํ ปูเชมิ
อตฺถาย อิมาย ปฏิปตฺติยา ชาติชราพฺยาธิมรณมฺห ปริมุจฺจิสฺสามิ
อิมาย ปุญฺญกมฺเมน มา เม พาลสมาคโม
สตํ สมาคโม โหตุ ยาว นิพฺพานปตฺติยา
อิทมฺเม ปุญฺญํ อาสวกฺขยาวหํ โหตุ
อิทมฺเม ปุญฺญํ นิพฺพานสฺส ปจฺจโย โหตุ
อิทมฺเม ปุญฺญํ สพฺเพ สตฺตา สุขิตา ภวนฺตุ ฯ

ญาติโยมรับ สาธุ สาธุ สาธุ.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๑

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

หลวงพ่อวัดปากน้ำ (พระมงคลเทพมุนี) ได้จัดการถวายภัตตาหารเลี้ยงพระภิกษุสามเณรมาเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า ๔๕ ปี ตั้งแต่มีพระภิกษุสามเณร ๑๐-๒๐ รูป จนถึงมีตั้ง ๖๐๐ รูป ในสมัยหลวงพ่อ โดยญาติโยมผู้มีศรัทธารับเป็นเจ้าภาพเป็นวัน ๆ ไป แม้เราทั้งหลายผู้อยู่ภายในวัดก็เช่นนั้น ร่วมใจกันเป็นเจ้าภาพแต่ละวัน ๆ ดังที่เคยปฏิบัติมา ภิกษุวันหนึ่ง สามเณรวันหนึ่ง แม่ชีวันหนึ่ง ศิษย์วัดวันหนึ่ง นวกภิกษุวันหนึ่ง ได้ในลักษณะบริษัทเลี้ยงบริษัท

วัดอานันทกุฏิวิหารที่เราอยู่จำพรรษาก็เช่นเดียวกัน มีการถวายภัตตาหารเป็นประจำทุกวันเหมือนกับที่วัดปากน้ำ และก็ปฏิบัติเหมือนกัน

มากทีเดียว เช้าข้าวต้ม เพลข้าวสวย บางวันมีญาติโยมมาถวายสังฆทานกันหลายคน บางวันก็ไม่มีมา เพียงแต่มอบปัจจัยให้ไว้ บางวันก็พากันมาจัดการทำภัตตาหารกันเองที่วัด บางวันก็ทำมาจากบ้านเสร็จทีเดียว เราเองก็ตั้งใจรักษาศรัทธาของทายกทายิกาเหล่านั้น ยิ้มให้กับทุก ๆ คน ส่วนเรื่องอาหารเรารักมาก รักจนไม่ยอมแตะต้องเลย กลัวจะชอกช้ำ บางครั้งญาติโยมยังถวายของอื่นอีก ปัจจัยบ้าง สมุดดินสอบ้าง เข็มบ้าง ด้ายบ้าง

ครั้นเวลา ๑๑.๓๐ น. ถึงเวลาฉัน สัญญาณระฆังจะดังขึ้น เรา ๖ รูปก็ลงไปเข้านั่งประจำที่ในโรงฉัน ที่พูดนี้เฉพาะตอนเพลส่วนตอนเช้าไม่มีญาติโยม ฉันกันเองเหมือนวัดเรา ก่อนที่พระจะลงไป เขาจะตั้งอาหารพร้อมไว้ หรือบางทีก็นำไปตักใส่จานข้าวให้ในขณะฉันบ้าง มีการถวายสังฆทานเหมือนกัน แต่ก่อนที่จะทำพิธีถวาย พระมหาเถระหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งผู้สามารถจะให้ธรรมเทศนาย่อ ๆ เป็นการแสดงถึงอานิสงส์แห่งการถวายสังฆทาน เพื่อปลูกศรัทธาปสาทะของทายกทายิกาเจ้าของทานและท่านทั้งหลายที่ได้มาร่วมนั้นประมาณสัก ๕-๑๐ นาที พูดมากกว่านี้ไม่ได้ เพราะเวลาจำกัดอยู่ เมื่อเทศนาย่อ ๆ นั้นจบแล้ว พระมหาเถระหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งผู้สามารถ จะกล่าวนำถวายสังฆทานติดต่อไปเลยทีเดียว ใช้พระเป็นผู้กล่าวนำเหมือนของเราเหมือนกัน โดยพระจะบอกให้ทายกทายิกาเหล่านั้นว่า นโม ๓ จบ แล้วกล่าวนำถวายสังฆทานต่อไป

อิมํ ภิกฺขํ สสูปพฺยญฺชนํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส เทม
อิมํ ภิกฺขํ สสูปพฺยญฺชนํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส เทม
อิมํ ภิกฺขํ สสูปพฺยญฺชนํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส เทม

ทายกทายิกากล่าวตามทีละบท ๆ จนจบ เมื่อทายกทายิกากล่าวตามจบแล้ว พระภิกษุทั้งหลายก็จะพร้อมกันให้พรอนุโมทนา ยถา สัพพี ต่อไป คือให้พรก่อนฉัน เมื่อถวายสังฆทานจบ ก็สวดให้พรติดต่อไป โดย

ญาติโยมก็ตั้งใจฟังตั้งใจรับพร ไม่ต้องกรวดน้ำ พระภิกษุทั้งหลายจะสวดให้พรพร้อมกันว่า

อภิวาทนสีลิสฺส นิจฺจํ วุฑฺฒาปจายิโน
จตฺตาโร ธมฺมา วฑฺฒนฺติ อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ
อายุอาโรคสมฺปตฺติ สคฺคสมฺปตฺติเมวจ
อถ นิพฺพานสมฺปตฺติ อิมินา เต สมิชฺฌตุ ฯ

เห็นใช้กันอยู่เท่านี้ แต่จะมีมากกว่านี้อย่างไรนั้น เราไม่เห็น เมื่อพระสวดให้พรจบ ญาติโยมต่างก็ชื่นอกชื่นใจ เปล่งเสียงสาธุ การรับพร้อมกันว่า สาธุ สาธุ สาธุ

พระภิกษุทั้งหลายก็เริ่มฉันภัตตาหารกันต่อไป นับว่าเสร็จกิจของญาติโยมแล้ว จะอยู่ดูพระฉันต่อไปก็ได้ หรือจะกลับบ้านเลยก็ได้ เพราะถวายสังฆทานรับพรเรียบร้อยแล้ว แต่ส่วนมากญาติโยมจะอยู่ดูพระฉันและปฏิบัติให้พระฉันให้เสร็จเสียก่อนจึงจะกลับกัน

พระฉันไปก็ต้องมีความสำรวมระวังไปในตัว ญาติโยมเห็นอันใดบกพร่อง จะเป็นข้าวแกงหรือขนมจะนำมาใส่จานข้าวให้ทีเดียว ตอนใส่จานให้เรานี้ ให้ระวัง ถ้าเป็นของแห้ง ๆ ก็พอทำเนา ถ้าเป็นของน้ำให้ระวังให้จงหนัก จะกระเด็นเปรอะเปื้อนจีวร หรือเผลอไผลเข้าลูกนัยน์ตาก็ได้ หรือถ้าตักผ่านมาทางข้างเบื้องหลัง ก็จงระวังให้มากเช่นเดียวกัน

การฉันของพระภิกษุทั้งหลาย เป็นแบบไทยเดิมเหมือนของเราอีกนั่นแหละ คือฉันด้วยมือ ใช้นิ้วทั้ง ๕ เป็นช้อนส้อม ก็สบายไปอย่างไม่ต้องมีกังวลด้วยช้อนส้อม เราเองก็เอาเหมือนกัน วันไหนฉันข้าวคลุกกะปิก็ใช้อย่างว่า มันถึงจะอร่อย ถ้าใช้ช้อนส้อมไม่อร่อย แปลกนะ ใครไม่เชื่อลองดูก็แล้วกัน และการฉันนั้นใช้ภาชนะใบเดียว คือมีจานข้าว กับแกงมีกี่

อย่าง ๆ ก็ตักรวมไว้ในจานนั้นเลย ขนมก็รวมอยู่ด้วย คิดว่าดี ไม่ต้องเสียเวลาตักกันบ่อย ๆ เมื่อฉันเสร็จก็กลับได้ โดยไม่ต้องคอยกัน เพราะให้พรเสร็จแล้ว ใครเสร็จก่อนกลับก่อน ใครเสร็จหลังกลับทีหลัง

ในการถวายสังฆทานนี้ บางครั้งทายกทายิการับศีลก่อน บางครั้งก็ไม่รับ สุดแต่โอกาสหรือความต้องการ สำหรับพระพร้อมอยู่แล้ว โยมขอก็ให้ โยมไม่ขอก็ไม่ให้ เรื่องรับศีลนี้จะคุยให้ฟังวันอื่น

วันนี้ขอสวัสดีเท่านี้ก่อน

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๒

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

โย นโร เหตุสมฺปนฺโน ผลสุส ปจฺจเวกฺขโก
ขนฺติยา จ สุสํยุตฺโต โส เสฏฺโฐ อคฺคปุคฺคโล ฯ

ท่านพระครูคงจะตกใจว่า วันนี้เห็นจะต้องฟังเทศน์กัณฑ์ใหญ่เสียแล้ว จ่าหน้าก็ตั้งบทอุทเทสมาทีเดียว ก็คงจะทำนองนั้น แต่เปล่าดอก ไม่ได้ตั้งใจจะเทศน์ มาระลึกถึงภาษิตคติธรรมคำโคลงของหลวงพ่อของพวกเรา ซึ่งหลวงพ่อพูดสอนพวกเราอยู่เสมอ ๆ ว่า

ประกอบเหตุ สังเกตผล
ทนเอาเถิด ประเสริฐนัก.

ท่านพระครูคงยังจำได้ คงไม่ลืม นับว่าเป็นคติเตือนใจที่ดีมาก

หลวงพ่อสอนให้รู้จักเหตุ ให้รู้จักผล ให้มีความอดทน ทั้ง ๓ ประการนี้แหละจะส่งเสริมบุคคลให้มีความสุขความเจริญและให้อยู่รอดปลอดโปร่งจากอุปสรรคอันตรายทั้งปวง

การศึกษาเล่าเรียน การประกอบสัมมาอาชีวะ หรือการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตามให้รู้จักเหตุในสิ่งนั้น ๆ เหตุดีหรือเหตุชั่ว จะเป็นเหตุแห่งความเจริญเดือดร้อนตนหรือเดือดร้อนผู้อื่นหรือไม่คอยประกอบเหตุเอาไว้ ถ้าเห็นว่าเป็นเหตุแห่งความชั่วความเสื่อมหรือเป็นเหตุทำความเดือดร้อนทั้งตนเองทั้งผู้อื่น อย่ากระทำ ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นเหตุแห่งความดีความเจริญไม่นำมาซึ่งความเดือดร้อน จึงค่อยกระทำ

เช่นนี้เรียกว่าบุคคลผู้รู้จักเหตุ

ต่อจากนั้น คอยสังเกตถึงผลที่ตนจะพึงได้รับ การศึกษาเล่าเรียนได้รับผลเป็นอย่างไร มีวิชาความรู้หรือไม่ได้วิชาความรู้กับเขาเลย ประกอบสัมมาอาชีวะหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความสำเร็จหรือมีความเจริญรุ่งเรืองหรือไม่ ได้รับผลดีหรือได้รับผลชั่ว ได้รับผลอันเป็นที่น่าพอใจหรือไม่น่าพอใจเลย ให้หมั่นพิจารณาดู ทั้งในอนาคต ทั้งในปัจจุบัน ถ้าเห็นว่าได้รับผลไม่ดีก็พึงเห็นว่านั้นเป็นเพราะการกระทำไม่ดีของเราเอง เลิกละหลีกหนีไม่กระทำต่อไป เมื่อเห็นว่าได้รับผลที่ดี ก็พึงยินดีเถิดว่าเรากระทำดีแล้วจงขวนขวายกระทำดีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

นี้เป็นการสังเกตผล

ทุกสิ่งทุกประการที่กระทำอยู่ในโลกนี้ ย่อมต้องอาศัยความอดทนเป็นสำคัญ อดทนต่อความลำบาก อดทนต่อความตรากตรำ อดทนต่อความเจ็บใจ อย่างที่เราเรียนกันอยู่แล้วนั่นแหละต้องใช้ความอดทนจึงจะเรียนหนังสือได้สำเร็จ ต้องใช้ความอดทนจึงจะประกอบสัมมาอาชีวะได้สำเร็จ

ต้องใช้ความอดทนจึงจะนั่งภาวนาได้สำเร็จ ต้องใช้ความอดทนจึงจะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ อนึ่งเล่า คนที่ทำการงานย่อมจะมีความผิดพลาดอยู่เป็นธรรมดาก็ต้องอาศัยความอดทนจึงจะสามารถทำการงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ส่วนผู้ที่ไม่มีความผิดพลาดคือผู้ที่ไม่ได้ทำอะไร

ทนเอาเถิดหลวงพ่อว่าไว้

เมื่อเป็นคนมีเหตุมีผลมีความอดทนอย่างนี้ ความเจริญเท่านั้นพึงหวังได้ ความเสื่อมไม่มีเลย หลวงพ่อบอกว่า ประเสริฐนัก

ไหน ๆ ก็เริ่มมาในทำนองเทศนาแล้ว จึงคุยเรื่องเทศน์ให้ฟังเสียเลย อันว่าพุทธศาสนิกชนชาวเนปาลีนั้น นับว่านิยมฟังเทศน์กันมาก วันหนึ่งท่านอมฤตานันทมหาเถระ ได้รับอาราธนาให้ไปเทศน์ที่วัดของท่านญาณโปณิกภิกษุ ที่เมืองปาฏัน ท่านชวนผมและพระพิเชษฐ์ไปด้วย จะเล่าให้ฟัง

> ท่านญาณโปณิกภิกษุเจ้าอาวาสวัดนั้น เป็นผู้คงแก่นักเรียน ได้รับการศึกษาจากประเทศอินเดียและพม่า ได้ปริญญาสำเร็จเป็นธรรมาจริยะ รอบรู้ พูดได้ทั้งอังกฤษและบาลี มีอัธยาศัยอันงาม มีพรรษาสัก ๑๘ พรรษา เท่าพระพิเชษฐ์พอดี ในเทศกาลเข้าพรรษา ดูเหมือนจะในระหว่างเดือน ๙ ทั้งเดือน ท่านจัดให้มีเทศน์ขึ้นที่วัดของท่านทุกวัน ในเวลา ๑๙.๐๐ น. ใช้เวลา ๑ เดือนเต็ม ได้ทราบว่า ทำอย่างนี้ทุกปี นิมนต์พระธรรมกถึกให้ไปช่วยเทศน์โปรดญาติโยม หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไปใช้เวลาเทศน์ประมาณ ๑ ชั่วโมง

ช่วยเทศน์ก็หมายความว่าเทศน์ฟรี ไม่มีเครื่องกัณฑ์

วันนั้นมีประชาชนไปฟังธรรมกันมาก ลานวัดที่จัดเป็นที่นั่งฟังเทศน์เต็มหมด ล้นขึ้นมาจนถึงเสนาสนะสงฆ์ทั้งชั้นล่างทั้งชั้นบน กะว่าจะถึง ๑,๐๐๐ คน จะเป็นด้วยพระธรรมกถึกเป็นพระมหาเถระผู้มีชื่อเสียงในทางเทศนานี้หรืออย่างไรก็ไม่ทราบ สอบถามท่านญาณโปณิกภิกษุก็บอกว่ามากอย่างนี้ทุกคืน เขาตั้งธรรมาสน์ไว้มุมหนึ่ง มีการตบแต่งประดับประดาเหมือนกัน พอได้เวลา ท่านอมฤตานันทมหาเถระพระธรรมกถึกขึ้นสู่ธรรมาสน์เพื่อจะแสดงพระธรรมเทศนาต่อไป

ก่อนจะฟังพระธรรมเทศนา ญาติโยมทั้งหลายก็รับศีลกันเสียก่อน เขารับดัง ๆ ว่าดัง ๆ ชัดถ้อยชัดคำ ไม่อ้อมแอ้มอยู่ในลำคอซึ่งไม่รู้ว่า ว่าได้หรือไม่ได้ เขาอาราธนาศีลว่าดัง ๆ พร้อม ๆ กัน แต่ก่อนจะอาราธนาศีลเขาประกาศคำขอขมาโทษเสียก่อนว่าพร้อมกัน

โอกาส ทฺวารตฺตเยน กตํ สพฺพํ อปราธํ ขมถ เม ภนฺเต ฯ
ทุติยมฺปิ โอกาส ฯเปฯ
ตติยมฺปิ โอกาส ฯเปฯ

จบแล้วกล่าวคำอาราธนาศีลพร้อมกัน

อหํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจสีลํ ธมฺมํ ยาจามิ อนุคฺคหํ กตฺวา สีลํ เทถ เม ภนฺเต ฯ
ทุติยมฺปิ อหํ ภนฺเต ฯปฯ
ตติยมฺปิ อหํ ภนฺเต ฯปฯ

เมื่ออาราธนาศีลจบ พระจะว่า

ยมหํ วทามิ ตํ วเทถ

ญาติโยมจะรับว่า อาม ภนฺเต

แล้วพระจะว่า นโม ต่อไปว่า

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

พระว่า นโม นี้เพียง ๑ จบ ญาติโยมจะรับว่า นโม นี้ ๓ จบ แล้วพระเริ่มให้สรณคมน์ต่อไป

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ฯเปฯ ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ.

ติสรณคมนํ สมฺปุณฺณํ - อาม ภนฺเต

แล้วพระให้ศีล ๕ ต่อไป

ปาณาติปาตา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

ฯเปฯ

สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาทิยามิ

ลงท้ายศีลด้วยคำว่า

ติสรเณน สห ปญฺจสีลํ ธมฺมํ สาธุกํ สุรกฺขิตํ กตฺวา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ ฯ

ญาติโยมทั้งหลายรับด้วยเสียงดังพร้อมกันว่า

สาธุ สาธุ สาธุ

เมื่อเสร็จพิธีให้ศีลแล้ว พระธรรมกถึกจะเริ่มแสดงพระธรรมเทศนาโดยไม่มีการอาราธนาและไม่ต้องใช้คัมภีร์ จะคุยให้ฟังย่อ ๆ โดยเริ่มว่า

๑. สมนฺตา จกฺกวาเฬสุ อตฺราคจฺฉนฺตุ เทวตา
สทฺธมฺมํ มุนิราชสฺส สุณนฺตุ สคฺคโมกฺขทํ
ธมฺมสฺสวนกาโล อยํ ภทนฺตา
ธมฺมสฺสวนกาโล อยํ ภทนฺตา
ธมฺมสฺสวนกาโล อยํ ภทนฺตา

๒. ตั้ง นโม ๓ จบ

๓. ตั้งบทอุทเทส

๔. อธิบายความ

๕. ตอนจบ สุดท้ายแห่งการแสดงพระธรรมเทศนา พระธรรมกถึกจะสวดบทนี้ว่า

อากาสฏฺฐา จ ภุมฺมฏฺฐา เทวา นาคา มหิทฺธิกา
ปุญฺญนฺตํ อนุโมทิตฺวา จิรํ รกฺขนฺตุ สาสนํ ฯ
อากาสฏฺฐา จ ภุมฺมฏฺฐา เทวา นาคา มหิทฺธิกา
ปุญฺญนฺตํ อนุโมทิตวา จิรํ รกฺขนฺตุ เทสนํ ฯ
อากาสฏฺฐา จ ภุมฺมฏฺฐา เทวา นาคา มหิทฺธิกา
ปุญฺญนฺตํ อนุโมทิตวา จิรํ รกฺขนฺตุ มํ ปรนฺติ ฯ

ญาติโยมก็จะพากันเปล่งเสียงสาธุการว่า

สาธุ สาธุ สาธุ

เป็นอันว่าจบการแสดงพระธรรมเทศนาสำหรับในคืนของวันนั้น พระธรรมกถึกลงจากธรรมาสน์เตรียมตัวกลับวัด ญาติโยมทั้งหลายก็ทยอยกันกลับบ้าน น่าเลื่อมใสมาก เขาตั้งใจฟังกันจริง แทบจะว่าไม่ต้องหายใจ และที่ฟังกันนั้นมีทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ทั้งหนุ่มสาวเฒ่าแก่ ทั้งหญิงทั้งชาย ไม่มีกัณฑ์เทศน์ ไม่มีการถวาย ต่างคนต่างกลับ

จะว่าไม่มีกัณฑ์เทศน์เสียทีเดียวก็ไม่เชิง ในวันสุดท้ายของการกำหนดให้มีพระธรรมเทศนา ๑ เดือนนั้น ญาติโยมจะมาพร้อมกันอีกวันหนึ่งเป็นจำนวนมาก จะถวายภัตตาหารเพลแก่พระธรรมกถึกทุกรูปในวันนั้น นอกจากถวายภัตตาหารแล้ว เขาจะมีสิ่งของต่าง ๆ มาบูชาธรรม

ข้าวสาร ผ้า ปัจจัย ผลหมากรากไม้ ฟักแฟงแตงกวา ทุกอย่าง ใครมีอะไรนำมา ใครมีศรัทธาอย่างไหนนำมา มารวมกันที่วัด เปล่าไม่ได้ถวายพระนักเทศก์ ทั้งปัจจัยทั้งสิ่งของไม่ถวายพระเทศน์ ทุกอย่างรวมถวายสำหรับวัดนั้นเอง ดังเป็นที่รู้กันอยู่และเป็นความมุ่งหมายมาแต่เดิม ทางวัดต้องการรวบรวมปัจจัยและสิ่งของเหล่านั้น เพื่อเป็นทุนก่อสร้างเสนาสนะสงฆ์ขึ้นใหม่ในวัดนั้น คราวนี้รวบรวมได้เท่าไรไม่ทราบเพราะไม่ได้สอบถามเสนาสนะสงฆ์หลังใหม่คงจะปรากฏขึ้นในเวลาอันไม่ช้านี้เป็นแน่

คาถาบาลีที่ยกขึ้นตั้งไว้ในเบื้องต้น จะถูกผิดอย่างไรท่านพระครูช่วยพิจารณาด้วย

จะคุยมากไปเสียแล้ว ต้องขอสวัสดีก่อน.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๓

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เมื่อมีใครก็ตามมาคุยให้เราฟังถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำให้เราอยากจะรู้อยากจะเห็นถึงบุคคลนั้น มีรูปร่างลักษณะเป็นอย่างไรสูงต่ำดำขาวอ้วนผอมเป็นอย่างไร แต่งเนื้อแต่งตัวสะอาดเรียบร้อยหรือสกปรกโสมมอย่างไร

ผมคิดว่า ท่านพระครูก็คงเหมือนเช่นนี้ ได้อ่านจดหมายมาหลายฉบับแล้ว เกี่ยวกับประเทศเนปาลทั้งนั้น คงจะทำให้อยากรู้อยากเห็นบ้าง บ้านเมืองของเนปาลเป็นอย่างไรตึกรามบ้านช่องเป็นอย่างไร ประชาชนคนทั้งหลายเป็นอย่างไร ดังนั้นวันนี้จึงจะคุยเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นสู่กันฟังเท่าที่จะคุยได้

ในเนปาลมีเมืองใหญ่ ๆ อยู่ ๓ เมืองคือ เมืองกาฐมาณฑุ เมืองปาฏัน เมืองภักตปูร์ ในสมัยโบราณต่างเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน มีราชาปกครองแต่ละเมือง ตั้งอยู่ไม่ห่างไกลกันนัก คือเมืองกาฐมาณฑุเป็นศูนย์กลางก็แล้วกัน เพราะเป็นเมืองหลวงในปัจจุบันนี้ เมืองปาฏันตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองกาฐมาณฑุ ห่างกันประมาณสัก ๖-๗ กิโลเมตร เมืองภักตปูร์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองกาฐมาณฑุ ห่างกันประมาณ ๑๕ กิโลเมตร เมื่อก่อนมีกำแพงเมืองล้อมรอบทุกเมือง เดี๋ยวนี้หาไม่มีแล้ว คงจะถูกทำลายลงไปเป็นประโยชน์ส่วนบุคคล หรือสูญหายสลายไปตามสภาพของตนโดยกาลเวลา

เมืองกาฐมาณฑุมีรูปร่างยาวคล้ายดาบของพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ ตามประวัติว่าเป็นผู้สร้างเมืองนี้ เมืองปาฏันมีรูปร่างกลมคล้ายวงพระธรรมจักรของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จไปและทรงสร้างเจดีย์ใหญ่ไว้ ๔ องค์ ตั้งอยู่ ๔ มุมเมือง ยังมีปรากฏอยู่ ซึ่งผมได้ไปเห็นมาแล้วเมืองภักตปูร์มีรูปร่างเป็นหอยสังข์คล้ายหอยสังข์ของพระนารายณ์ จะจริงเท็จอย่างไรท่านพระครูพิจารณาดูอีกที นี่ว่าตามที่ท่านสารนาถว่าไว้ในหนังสือเยี่ยมหิมพานต์เนปาลประเทศ

เมืองทั้ง ๓ นั้น ล้วนมีวังโบราณของเก่าอยู่ เป็นสิ่งที่น่าดูมาก เป็นศิลปะอีกแบบหนึ่ง เป็นปราสาท ๕ ชั้น ๗ ชั้น ๙ ชั้น มีบริเวณกว้างขวางในบริเวณนั้นจะมีวัง มีโบสถ์ฮินดู มีเทวสถานเก่าทั้งนั้น ภาพแกะสลักไม้มีทั่วไป ดูเหมือนจะทุกอาคาร เป็นภาพที่สวยงามน่าดูพิสดาร และอยากจะยืนยันว่าหาดูที่อื่นอีกมิได้แล้ว วังทั้งหลายนั้นเดี๋ยวนี้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์บ้าง เป็นห้องสมุดบ้าง เป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนบ้าง เป็นที่ตั้งการค้าขายบ้าง จะเข้าไปภายใน ในที่บางแห่งต้องเสียเงิน ส่วนภายนอกในบริเวณนั้นเป็นที่สัญจรของยวดยานพาหนะทั้งประชาชนทั้งสัตว์เลี้ยงทั้งหลายด้วย

บ้านเรือนของประชาชนล้วนเป็นตึกรามไปทั้งนั้น ไม่ว่าในเมืองหรือในชนบท จะหาบ้านไม้อย่างของเรายังไม่พบเลย มีแต่ตึก เขาคงจะเป็นคนรวย อยู่ตึกกันทุกคนหามิได้ ภูมิประเทศดินฟ้าอากาศอำนวยให้เป็นเช่นนั้น เพราะเป็นเมืองหนาว หนาวมาก ๆ เสียด้วยถ้าจะปลูกกระต๊อบอย่างบ้านเรา คงหนาวตาย หรือว่าไม้เป็นของที่หายากก็เป็นได้ การสร้างตึกทำได้ง่าย ไม่แพงด้วย

ท่านพระครูลองทำดูสักหลังหนึ่งก็ได้ ?

สร้างตึกหลังย่อม ๆ อยู่สักหลังหนึ่ง เขาก่อผนังตึกหนามากประมาณสัก ๑ ศอกไม่ต้องมีเสา ไม่ต้องใช้เหล็ก ปูนซิเมนต์ก็ใช้แต่น้อย การก่ออิฐนั้นเขาใช้ดินแทนปูนซิเมนต์ ดินนับว่าดีมากใช้แทนปูนซิเมนต์ได้ ถ้าเป็นการฉาบไล้ภายนอกจึงใช้ปูซิเมนต์เหล็กก็ใส่บ้างสักเส้นสองเส้นวางไว้ตามรูปผนังตึกพอเป็นแกน นอกนั้นก็ใช้ไม้และเครื่องมุงอีกส่วนหนึ่ง ตึกทั่ว ๆ ไปเขาจะไม่ฉาบปูนซิเมนต์ในภายนอก ปล่อยไว้อย่างนั้น มองดูก็สวยดี เพราะเขาก่อด้วยฝีมือและทำให้ดูเป็นของเก่าเป็นของโบราณไปด้วย เห็นจะพอสร้างได้ ที่ว่าไม่แพงเพราะสิ่งที่จะต้องซื้อนั้นไม่มาก แต่แท้ที่จริงทุกสิ่งทุกอย่างแพงทั้งนั้น ไม่ว่าของกินไม่ว่าของใช้

เมื่อเรามองจากที่สูงจะเห็นเมืองกาฐมาณฑูสวยมาก หนาแน่นไปด้วยตึกรามบ้านช่อง มีทั้งสูงทั้งต่ำสลับซับซ้อนกันอยู่เป็นตึกชั้นเดียว สองชั้น สามชั้น สี่ชั้น มีทั้งนั้น และภูมิประเทศนั้นก็สูงต่ำอยู่ในตัว จึงมองดูเหลื่อมล้ำไปตามธรรมชาติ ตึกรามที่ฉาบปูนภายนอกนั้นก็มีอยู่มาก ใช่ว่าจะไม่มีเสียเลย อาคารร้านค้า โฮเต็ล สถานที่ราชการ พระราชวัง หรือตึกสร้างใหม่ล้วนฉาบปูนเรียบร้อย แต่ส่วนใหญ่นั้นไม่ฉาบเสียมาก มองดูไกล ๆ จะได้รับความเพลิดเพลินเจริญตาเจริญใจยิ่งนัก แต่เมื่อเข้าไป

ใกล้ ๆ นั้น ในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ จะเป็นอย่างไรผมจะไม่คุยให้ฟังไว้ท่านพระครูไปทัศนาด้วยตนเองก็แล้วกัน

ประชาชนมีส่วนคล้ายคลึงมาข้างคนไทยมากทีเดียว หรือเราจะเข้าข้างตัวเองก็ไม่รู้ ถ้าแต่งตัวเหมือนกัน เราอาจดูไม่ออกว่าเป็นคนไทยหรือเนปาล รูปร่างลักษณะหน้าตาผิวพรรณไม่ค่อยจะผิดเพี้ยนกัน โดยยิ่งบุคคลที่เป็นศากยวงศ์ด้วยแล้ว เหมือนเอามาก ๆ หรือจะเป็นคนไทยด้วยกันอพยพแตกกระสานซ่านเซ็นมาจากแผ่นดินจีนในสมัยโบราณ แล้วแยกย้ายกันอยู่ก็อาจจะเป็นได้

ถ้าเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลายก็คงเป็นคนไทย... ว่าเข้านั่น

ส่าหรี เป็นเครื่องนุ่งห่มประจำสำหรับสตรี และมีการเจิมหน้าเหมือนกัน เรื่องเจิมหน้านี้ก็ดีไปอย่าง ทำให้พอจะดูรู้ว่า “มีหรือยัง” ส่วนชายนั้นมีกางเกงประจำชาติชนิดหนึ่ง ก้นยาวขาลีบ คือที่ก้นพองกว้างนั่งสบาย แต่ที่ขาตั้งแต่เข่าลงไปลีบแนบเนื้อไปตามขาเพื่อต้องการความอบอุ่นนั่นเอง ถ้าพูดถึงอัธยาศัยใจคอสำหรับในชาวพุทธด้วยกันแล้วเห็นจะพออาศัยกันได้ แต่ก็คงจะหนีหลักธรรมดาไปไม่ได้

เราเอื้อเฟื้อเขา เขาก็เอื้อเฟื้อเรา จริงไหม ?

วันนี้คุยเพียงเท่านี้ก่อน ไม่รู้จะคุยอะไรอีกแล้ว วันหลังค่อยคุยเรื่องอื่นกันใหม่.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๔

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เมืองกาฐมาณฑุ เมืองปาฏัน เมืองภักตปูร์ ทั้ง ๓ เมืองนี้อยู่ในกำแพงธรรมชาติอันเดียวกัน คือ มีภูเขาเป็นกำแพง มีภูเขาล้อมรอบทั้ง ๔ ทิศ มิใช่จะเป็นกำแพงในภายนอกเท่านั้น ในภายในก็ยังมีภูเขาตั้งสลับซับซ้อนอีกมากมายเหมือนอยู่ในท้องกระทะ กำแพงของภูเขาคล้ายขอบกระทะ ประชาชนทั้งหลายเหมือนอยู่ในท้องกระทะนั้น แต่นับว่าเป็นที่ราบสูง คือ สูงกว่าที่ต่าง ๆ นอกไปจากนั้น เราเองก็อยู่ภายในท้องกระทะ ณ วัดอานันทกุฏิวิหาร ซึ่งตั้งอยู่ที่ไหล่เขาสยัมภู

สยัมภู หรือ สวยัมภู เรียกกันอยู่ทั้ง ๒ อย่าง เรียกโดยสำเนียงบาลีว่า สยัมภู ถ้าเรียกโดยสำเนียงสันสกฤตก็ว่า สวยัมภู ได้ทั้งนั้น แต่เราถนัดข้างบาลีจึงเรียกว่า สยัมภู

เราคาดคะเนเอาเองว่า ภูเขาสยัมภูนั้นตั้งอยู่ตรงกลางท้องกระทะ คือคิดว่าเป็นจุดศูนย์กลางอยู่ภายในท้องกระทะนั้น เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ บนยอดเขามีเจดีย์ทอง เหลืองอร่ามองค์ใหญ่ประดิษฐานอยู่ และมีองค์เล็กรอบองค์ใหญ่อีกหลายองค์ พูดกันว่าเป็นเจดีย์ที่เป็นเองหรือเกิดขึ้นเอง ตามชื่อว่า "สยัมภู" นั้น เราเองก็รับว่าจริง เพราะภูเขานั้นเกิดขึ้นเองแน่ไม่ต้องสงสัย เจดีย์ก็เป็นส่วนเจดีย์ ที่ตรงคอระฆังเขาทำเป็นแผ่นเรียบทั้ง ๔ ด้านเขียนรูปดวงตาไว้ทุกด้าน เป็นเครื่องหมายว่า เป็นดวงตาของพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ ผู้สร้างประเทศเนปาล คอยดูแลความสุข ทุกข์ ความประพฤติดีประพฤติชั่วของประชาชนอยู่ ตำนานเขาก็มีอยู่ แต่จะไม่พูดถึงละเพราะจำไม่ได้เหมือนกัน

รอบ ๆ องค์เจดีย์นั้น เต็มไปด้วยอาคารสิ่งก่อสร้าง เป็นร้านค้าบ้าง เป็นวัดทิเบตบ้าง เป็นที่อยู่ของประชาชนบ้าง เป็นที่พักพาอาศัยของผู้มาไหว้พระบ้าง เป็นสถานที่สำหรับสวดมนต์ไหว้พระบูชาพระบ้าง ประชาชนเคารพนับถือมาก จะหลั่งไหลกันไปกราบไหว้บูชาทุกวัน ๆ

> การไปกราบไหว้บูชาเจดีย์สยัมภูทุกวัน ๆ นั้น นับว่าเป็นกิจวัตรประจำวันของเขา ทำให้นึกถึงเจดีย์ชะเวดากองที่ประเทศพม่า เป็นที่รวมจิตใจของชาวพม่าทั้งหมด เขาจะต้องพากันไปกราบไหว้บูชาและสวดมนต์ที่เจดีย์นั้นทุกวัน พวกเราก็ยังพูดกันอยู่ว่า ถ้าอยากจะดูชาวพม่าไม่ต้องไปที่ไหนไปอยู่ที่เจดีย์ชะเวดากองแล้วเลือกดูเอาเองเถิด

เดือน ๙ ทั้งเดือน เป็นเวลา ๑ เดือนเต็ม เป็นเดือนสำหรับบูชาเจดีย์สยัมภูเป็นพิเศษชาวพุทธพากันไปบูชาเจดีย์นั้นทุกวันตลอดเดือน ๙ นั้น เป็นพิเศษจริง ๆ คล้าย ๆ กับเราทั้งหลายทำการบูชากันเป็นพิเศษในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา อัฐมีบูชา และวันอาสาฬหบูชานั่นแหละ

เขาคงจะรู้อยู่ว่าเวลาเป็นเงินเป็นทอง หรือจะระลึกดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่” ก็เป็นได้ เขาจึงพากันมาบูชาตั้งแต่ ๐๔.๐๐ น. เมื่อบูชาเสร็จสว่างแล้วกลับบ้านทำการงานต่อไปโดยไม่เสียการงาน

อนึ่ง การเดินไปบูชานั้น ก็มิได้ไปเงียบ มีปี่กลองฉาบฉิ่งบรรเลงเดินนำไปด้วย ดูเหมือนจะบรรเลงมาตั้งแต่ออกจากบ้านคล้ายจะบอกกล่าวป่าวร้องว่า ถึงเวลาบูชาแล้วไปกันเถิด หรือจะประกาศให้เทวดามารพรหมยมยักษ์ทั้งหลายเพื่ออนุโมทนาก็ได้เขาบรรเลงรอบพระเจดีย์เป็นการทำปทักษิณ ถึงคราวเมื่อยขึ้นมาก็นั่งบรรเลงเป็นการบูชาต่อไป เมื่อบูชาเสร็จถึงตอนกลับบ้านก็บรรเลงนำกลับบ้านต่อไปอีก ตลอดระยะเวลาแห่งเดือน ๙ นั้น เสียงปี่กลองฉาบฉิ่งดังกระหึ่มไปหมดทั้งบนเขาทั้งรอบเขาตั้งแต่เวลา ๐๔.๐๐ น. เป็นต้นไป เมื่อสว่างกลับกันหมดแล้วจึงจะหมดเสียงกระหึ่มเหล่านั้น สำหรับในวันสุดท้ายอันเป็นวันสิ้นสุดแห่งการบูชาพิเศษเขาจะนำอาหารไปรับประทานกันที่บริเวณพระเจดีย์และบริเวณภูเขาสยัมภูของใครใครนำไป ของใครใครรับประทานเป็นการประกาศความสิ้นสุดแห่งการบูชานั้น

อนึ่ง ในระหว่างวันบูชานั้น เขามีคณะกรรมการจัดทำอาหารหรือเครื่องดื่มเลี้ยงประชาชนเหล่านั้นด้วย ใครใคร่รับประทาน รับประทานใครใคร่ดื่ม ดื่ม โดยไม่ต้องเสียอะไร เหมือนกับโรงทานบ้านเราฉะนั้น

ท่านทั้งหลายที่ไปบูชานั้น วันหนึ่ง ๆ เห็นจะถึงจำนวน ๑,๐๐๐ คน ล้วนเต็มเปี่ยมไปด้วยศรัทธา ต้องขึ้นบันไดข้างหน้าไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ขั้น จึงจะถึงพระเจดีย์ ขาลงไม่สู้กระไรขาขึ้นนี่ซิอย่าบอกใครเลย

พูดแล้วจะหาว่าคุย เราเองก็เคยลงทางบันไดนั้น แต่ยังไม่เคยขึ้นเลย

นอกจากเดือนบูชาดังที่ว่าแล้ว ยังมีอีกอย่างหนึ่งใช้ดินบูชารอบภูเขาสยัมภู ทุกวันและก็ตลอดปี แต่ไม่ทราบว่าในฤดูหนาวจะเดินกันหรือเปล่า ทั้งชาวเนปาลและชาวทิเบตเดินกันทั้งวันสำหรับชาวทิเบต เดินด้วยพึมพำไปด้วย มือก็แกว่งสุตระไปด้วย รอบเขาก็ประมาณ ๒-๓ กิโลเมตร โดยปกติจะเดินกันในเวลาเช้าและเวลาเย็น ผม - พระพิเชษฐ์และพระมหาเถระที่วัดก็เดินเหมือนกัน เราเดินกันในตอนเช้า เมื่อได้อรุณแล้วก็ออกเดินทีเดียว รอบเขาก็ประมาณ ๔๕ นาที เว้นแต่วันฝนตกก็ไม่เดินหรือวันไหนขี้เกียจก็ไม่เดินว่างั้นเถอะ

การเดินนั้นนับว่าได้ประโยชน์ ๓ อย่างคือ

๑. เป็นการบูชา

๒. ออกกำลัง

๓. สูดอากาศสดชื่นในตอนเช้า (ข้อนี้ไม่ค่อยแน่นัก บางทีอาจสูดอากาศชื้นแฉะเข้าไปก็ได้)

เคยไปมาอยู่ทางลพบุรีหลายปี ผ่านศาลพระกาฬทีไรจะพบลิงวานรมากมาย ใคร ๆ ก็เมตตาปรานีให้กล้วยให้อาหารเป็นที่สนุกสนานเพลิดเพลิน แต่เดี๋ยวนี้ดูเหมือนจะน้อยไป ต้นไม้ใหญ่ก็ดูเหมือนตายไปเสียแล้ว หรือจะไม่มีที่อยู่อาศัยจะไปที่อื่นเสียก็ไม่ทราบ ที่ว่ามากนั้นก็หามากไปกว่าลิงเขาสมัยภูไม่ ลิงเขาสยัมภูมีมากกว่า ๑,๐๐๐ ตัว ยั้วเยี้ยไปหมดทั้งลูกเล็กเด็กแดง อยากให้ท่านพระครูไปดูเอง สนุกดีเหมือนกันพอเป็นเพื่อนแก้เหงาได้บ้าง มันซนชะมัด ไม่อยู่สุขเลยตามวิสัยของมันมันชอบสนุกหยอกล้อเล่นกันเหมือนเด็ก ๆ เล่นกันไปเล่นกันมา เดี๋ยวกัดกันเสียทีหนึ่ง พระมหาเถระท่านบอกว่า ลิงเป็นสัตว์อกตัญญู เลี้ยงไม่เชื่องให้อาหารกินก็ยังจะกัด ดูเหมือนจะจริงอย่างท่านว่า เมื่อเราให้อะไรมันกิน

มันหยิบไปแล้วยังทำท่าตะคอกจะกัดเราอีกแต่ก็อดให้มันไม่ได้ เพราะด้วยความสงสารเมตตาปรานีนั่นเอง

ลิงที่เขาสยัมภูนั้นมีอยู่ ๓ กลุ่ม ข้างบนเจดีย์ ๑ กลุ่ม ข้างอานันทกุฏิวิหารด้านทิศเหนือ ๑ กลุ่ม ข้างทิศใต้ ๑ กลุ่ม กลุ่มใครกลุ่มมัน อย่าพลัดกลุ่มเข้าไปเป็นอันขาด พ่อช่วยกันรุมกัดจนตายไปเลย การหากินก็หาอยู่ในเขตของตน จะล่วงเลยเขตกันก็ไม่ได้ แต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้าเป็นทโมนตัวใหญ่ เป็นที่เกรงขามของบรรดาวานรทั้งหลาย ทุกคนที่ไปเขาสยัมภูหรือเราอยู่ในที่นั้น ต้องคอยระแวดระวังเจ้าลิงวานรเหล่านี้ให้ดี อย่าเผลอ มันหยิบทั้งนั้น เรานั่งอยู่ในห้องเปิดประตูไว้ มันยังเข้ามาหยิบเอาสิ่งของไปเสียได้ ช่างมัน

ฉันเพลกันเสียก่อน แล้วค่อยคุยกันใหม่.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๕

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

วันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ผมได้รับนิมนต์ให้ไปร่วมพิธีฉลองวัดกะนะวิหาร ซึ่งตั้งมาครบรอบ ๑๒ ปีพอดี

ขึ้นชื่อว่าพิธีฉลองแล้ว ก็คิดถึงบ้านเราซึ่งมีพิธีฉลองกันมาก ฉลองขึ้นบ้านใหม่ ฉลองพระบวชใหม่ ฉลองสมณศักดิ์ ฉลองอายุ ไม่ว่าจะทำอะไรต้องมีการฉลองกันทั้งนั้น เห็นจะเป็นพิธีที่เคยทำกันมา

ทำไมจึงต้องฉลองด้วย ไม่ฉลองไม่ได้หรือ ?

เห็นจะเป็นปัญหาที่ไม่ต้องตอบ เพราะทำกันอยู่โดยทั่วไปทำกันจนขึ้นอกขึ้นใจแล้ว และก็เป็นไปในส่วนดีคือสร้างบุญสร้างกุศลให้กับผู้ฉลองนั้น ๆ แต่ข้อสำคัญต้องรู้จักประมาณ คือทำแต่พอดี อย่าให้หมดเปลืองจนเกินไป หรืออย่าให้ถึงกับว่าต้องกู้หนี้ยืมสินเขามาทำ ถ้าเช่นนั้นจะก่อความทุกข์ให้แก่ตนในภายหลัง

อีกประการหนึ่ง การทำเช่นนั้นถ้าสมน้ำสมเนื้อกันทั้งทางโลกทั้งทางธรรม ก็เห็นจะดี หรือให้หนักในทางธรรมให้เบาในทางโลกเสียเลยก็เห็นจะยิ่งดี

ถึงแม้จะหนักอยู่ในทางธรรมแล้วก็ตาม ก็จำจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควร อาหารการบริโภคอย่าให้ฟุ่มเฟือยจนเกินไป อย่าทำให้มากอย่างคือทำแต่น้อยอย่าง แต่ให้มากพอแก่จำนวนสมัยนี้เป็นสมัยประหยัดอะไร ๆ ก็ต้องรัดเข็มขัดกันทั้งนั้น พูดจริง ๆ เรื่องอย่างนี้เคยบอกญาติโยมเหมือนกัน แต่ญาติโยมไม่ยอมจะทำบุญทั้งทีจะทำน้ำพริกผักต้มแกงส้มเท่านั้นไม่ยอม ต้องทำของดี ๆ ทำมาก ๆ และมากอย่างเสียด้วย

สาธุ สาธุ อย่าให้เดือดร้อนก็แล้วกัน

วัดกะนะวิหารตั้งอยู่ในเมืองกาฐมาณฑุ มีบริเวณไม่กว้างขวางด้วยอยู่ในวงล้อมของบ้านประชาชน มีเจดีย์เล็ก ๆ อยู่องค์หนึ่งเป็นลักษณะพม่าคือเป็นเจดีย์อยู่เบื้องบน ชั้นล่างเปิดโถงตั้งพระพุทธรูป ตั้งเครื่องบูชา เป็นที่สวดมนต์ไหว้พระ มีกุฏิแถวเป็นวงกลมล้อมเจดีย์อยู่ด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งเป็นสำนักงาน อีกด้านหนึ่งเป็นทางขึ้นไปยังลานเจดีย์ ส่วนด้านหลังเปิดโล่งไม่มีสิ่งก่อสร้าง ดูเหมือนจะไม่ใช่ที่ของวัดเสียแล้ว ต่อจากเจดีย์มีทางเดินไปยังตึกที่อยู่ของท่านสุมังคละ เป็นตึก ๒ ชั้นทันสมัย มีห้องน้ำห้องส้วมพร้อมอยู่ภายใน มีตึกรับรองอาคันตุกะ ๒ ชั้น ชั้นล่างเปิดโถงใช้เป็นที่ฉันภัตตาหาร ชั้นบนไว้รับรองอาคันตุกะผู้ไปมาได้พักพาอาศัยมีห้องน้ำห้องส้วมอยู่ข้างบนนั้นเหมือนกัน นอกนี้ก็ยังมีห้องครัวและห้องพักญาติโยมอีก เสนาสนะนับว่ามีหลายหลังพอสมควร

วัดนี้มีพระเณร ๖-๗ รูป มีพระมหาเถระ ๒ รูป รูปหนึ่งชื่ออะไรไม่ทราบ อีกรูปหนึ่งชื่อพระสุโพธานันทมหาเถระ ใครเป็นสมภารก็ไม่ทราบจะเป็นพระสุโพธานันทมหาเถระ หรือพระมหาเถระซึ่งไม่ทราบชื่อหรือ

จะเป็นท่านสุมังคละก็ไม่รู้ อันนี้เป็นความเขลาของเราเอง ทีแรกรู้จักท่านสุมังคละก็เลยคิดว่าท่านสุมังคละเป็นสมภาร โดยทางสันนิษฐานคงจะเป็นพระสุโพธานันทมหาเถระเป็นแน่ เพราะเป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่ผู้มีอาวุโสสูงสุดอยู่ในที่นั้น อาจผิดก็ได้

ความจริงท่านสุมังคละรู้จักกันอยู่นานแล้ว เคยพบกันที่ประเทศญี่ปุ่นเมื่อ ๓-๔ ปีที่แล้ว ครั้งนั้น พระซาซากิได้พาเราไปที่วัดหนึ่งในเมืองโตเกียว ได้พบท่านสุมังคละในที่นั้น และได้ถ่ายรูปร่วมกันไว้ ท่านยังนำเอารูปนั้นมาอวดเราในวันนี้อีก

ผมพร้อมด้วยพระพิเชษฐ์ พระมหานามมหาเถระ พระอัสสโฆษมหาเถระ พระกุมารกัสสปมหาเถระ ไปถึงวัดกะนะวิหารในเวลา ๑๐.๐๐ น. เขามีพิธีกันอยู่แล้วที่หน้าวิหาร ซึ่งข้างบนเป็นเจดีย์นั้น มีพระสงฆ์สามเณรนั่งเก้าอี้เรียงแถวอยู่ข้างหน้า ประชาชนนั่งกับพื้นลานเจดีย์นั้นเต็มไปหมด จะมีการเจริญพระพุทธมนต์บ้างหรือไรไม่ทราบ แต่ตอนที่เราไปอยู่นั้นเป็นการกล่าวปราศรัยของพระมหาเถระทั้งหลาย ซึ่งได้มาร่วมในพิธีนั้นหลายองค์ เขานิมนต์ผมและคณะที่ไปพร้อมกันให้ไปพักที่ตึกของท่านสุมังคละ

ผม ๒ องค์เห็นจะมีเสน่ห์มากกว่าใคร ๆ ด้วยต้องตกเป็นเป้าสายตาของทุก ๆ คน ไม่ว่าจะย่างกรายไปทางไหน จะถูกเพ่งสายตาตามไปเป็นจุดเดียวกัน บ้างก็ว่า ไทยแลนด์ ไทยแลนด์ พระไทยเป็นอย่างนี้ พระไทยเป็นอย่างนี้ พวกเรากราบ พวกเรากราบ ไม่ต้องไปถึงเมืองไทยแต่ได้กราบพระไทย โอ! เป็นบุญของพวกเราแล้ว

เมื่อถึงเวลา ๑๑.๐๐ น. เป็นเวลาฉันเพล เราก็เข้าไปนั่งแถวฉันเพลร่วมกัน ใช้นั่งกับพื้น ตั้งโต๊ะอาหารเตี้ย ๆ เรียงแถวไปจนรอบห้องโรงฉันนั้น ใช้ถาดหลุมเฉพาะองค์ ๆ ญาติโยมใครมีอะไรก็มาตักใส่ทั้งคาวและหวาน

ของเหล่านั้นมากกว่าหลุมถาดก็จำต้องใส่ปนกัน ไม่แปลกอะไร เพราะโดยปกติเขาก็ใช้จานใบเดียวอยู่แล้ว เห็นพระสงฆ์สามเณรทั้งหลายฉันภัตตาหารกันอย่างเอร็ดอร่อย ฉันกันมาก ๆ เติมแล้วเติมอีกส่วนเราคืนนั้นต้องฉันน้ำชาเสียหลายกา?

หลังจากฉันเพลเรียบร้อยพระสงฆ์ทั้งหลายพักผ่อนกันตามอัธยาศัย ญาติโยมก็จัดการกันตามระเบียบต่อไป ท่านสุมังคละได้จัดให้อุบาสกคนหนึ่งขับรถพาผม พระพิเชษฐ์ พระมหานามมหาเถระไปชมสวนดอกไม้แห่งหนึ่งของรัฐบาล ซึ่งตั้งอยู่ในป่าห่างจากเมืองประมาณ ๒๐ กิโลเมตร แล้วพากลับเพื่อร่วมพิธีในตอนเย็น

> พิธีใหญ่ซึ่งเป็นพิธีฉลองวัดกะนะวิหารซึ่งตั้งมาครบรอบ ๑๒ ปี ได้มีในตอนเย็นเวลา ๑๖.๐๐ น. บ่ายวันนั้นพระพิรุณตกมาอย่างหนัก เมื่อถึงเวลาพิธีก็ยังมีโปรยปรายอยู่ แต่ต้องทำงานตามเวลา ด้วยประชาชนก็มากันตามเวลาทั้งที่ยังมีฝนอยู่นั้น และพระมหาเถระทั้งหลายก็ต้องรีบกลับวัดของตนซึ่งอยู่ในชนบทห่างไกล ญาติโยมมาประชุมกันมากจนเต็มลานที่ประชุมในตอนเช้านั้น มีทั้งชาวเนปาลและชาวต่างประเทศซึ่งต้องการดูพิธี

พระปัญญานันทมหาเถระ ซึ่งเป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่ผู้มีอาวุโสสูงสุดของเราเป็นประธานในพิธี ให้ศีล แล้วพระมหาเถระรูปอื่นอีกกล่าวปราศรัย ก่อนที่เราจะกล่าวปราศรัย พระเถระเจ้าหน้าที่แนะนำให้ญาติโยมรู้จักเสียก่อน แล้วให้เรากล่าวปราศรัยต่อไป เราพูดคนเดียว ต้องใช้ล่ามถึง ๒ คน เก่งไหมล่ะ คือเราพูดภาษาไทย พระพิเชษฐ์แปลเป็นภาษาอังกฤษ

พระเถระเจ้าหน้าที่แปลเป็นภาษาเนปาล สนุกดีเหมือนกัน ต่อจากนั้น พระสุโพธานันทมหาเถระกล่าวปราศรัย กล่าวนำบูชา ให้พรเป็นอันเสร็จพิธี

เป็นว่าได้ร่วมพิธีฉลองครบรอบ ๑๒ ปีแห่งวัดกะนะวิหารแล้วในวันนั้น.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๖

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ผมได้รับอาราธนาจากพระมหาเถระรูปหนึ่งให้เป็นองค์ประธานให้ศีลบวชชี ในวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๘ ณ วัดของท่าน เมืองภักตปูร์

การบวชพระ บวชเณร บวชชี ในต่างประเทศนั้นยากมาก ยากทั้งตัวผู้บวชเอง ยากทั้งพระอุปัชฌาย์ผู้ให้บวช ผู้บวชจะต้องได้รับการเลือกเฟ้นมาเป็นอย่างดี ทั้งจะต้องศึกษาให้มีความรู้ในพระสูตรต่าง ๆ ก่อน เมื่อเห็นว่ามีความรู้แล้วจึงรับให้บวชต่อไป สำหรับพระอุปัชฌาย์นั้นก็หายาก ทั่วทั้งประเทศมีพระปัญญานันทมหาเถระรูปเดียวเท่านั้นเป็นพระอุปัชฌาย์

ความจริงพระมหาเถระมีหลายองค์ล้วนเป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติทรงวิชาความรู้กันทั้งนั้น สมควรเป็นพระอุปัชฌาย์ได้ทุกองค์ แต่ท่านทั้งหลายเหล่านั้นไม่ยอมทำหน้าที่พระอุปัชฌาย์ แม้แต่การให้ศีลแก่หญิงผู้ต้องการบวชเป็นแม่ชีก็ไม่ยอมทำ จะให้ศีลเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อหญิงนั้นบวชเป็นแม่ชีมาแล้ว ในกาลอื่นต่อมา มาขอรับศีลอีก เช่นนี้ได้ เหมือนสามเณรรับศีลทุกวันอุโบสถเช่นนั้น

เคยคุยกับพระมหาเถระบางองค์ถึงเรื่องนี้ ทำไมไม่ช่วยกันเป็นพระอุปัชฌาย์ให้การบวชพระบวชเณรบวชแม่ชี สมาชิกของเราจะได้มีมากขึ้น ท่านให้เหตุผลส่วนตัวของท่านว่า 'ทำให้เป็นภาระ เพราะพระอุปัชฌาย์จะต้องเอาภาระกับผู้ที่เราบวชให้นั้น การศึกษาเล่าเรียน การเป็นอยู่ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ที่อาศัย ทุกอย่างเป็นภาระเป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์จะต้องคอยดูแลเอาใจใส่เป็นที่กังวล การจะเผยแผ่ศาสนาด้วยการทำงานอย่างอื่น เวลาก็จะน้อยไปจึงงดธุระในเรื่องนี้เสีย' จะคิดเหมือนกันอย่างนี้ทุกองค์หรือจะมีเหตุผลอย่างอื่นไม่ทราบ หรืออาจจะยอมตกลงปลงใจยกตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์นี้ให้แก่พระปัญญานันทมหาเถระผู้เป็นพระเถระผู้ใหญ่ผู้สูงสุดรูปเดียวเท่านั้นก็ได้

พระปัญญานันทมหาเถระเป็นผู้มีพรรษาอาวุโสสูงสุด เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยศีลาจารวัตร เป็นผู้ทรงวิชาความรู้ เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาปสาทะของปวงชนรูปเดียวเท่านั้น สามารถเป็นพระอุปัชฌาย์ให้การอุปสมบทได้ ให้การบรรพชาได้ ให้การบวชชีได้ ใครต้องการจะบวชพระบวชเณรบวชเป็นแม่ชีก็ต้องไปหาท่าน ให้ท่านบวชให้ ก็ดีเหมือนกัน จะได้มีจุดศูนย์รวมแห่งความเคารพนับถือสักการบูชาอยู่ในจุดเดียวกัน แต่ก็ทำความลำบากให้ไม่น้อย เพราะอยู่ในที่ห่างไกลกัน ลองคิดดูซิว่าทั่วประเทศมีพระมหาเถระทำหน้าที่นี้เพียงองค์เดียว ได้ทราบว่าในสมัย

ก่อนต้องพากันไปบวชที่อินเดียบ้าง ที่พม่าบ้าง แม้แต่เพียงบวชชีก็ต้องไปถึงอินเดียถึงพม่าเหมือนกัน

วันนั้นมีพิธีบวชชีที่วัดหนึ่ง เมืองภักตปูร์ ชื่อวัดอะไรก็ไม่ได้จำ ผมเป็นประธานให้ศีล นับว่าทำความสะดวกให้กับเขามาก โดยไม่ต้องไปนิมนต์พระมหาเถระซึ่งอยู่ในที่ไกล ที่จริงแล้วเราไกลกว่า คือเราไปจากประเทศไทย หรืออาจกล่าวได้ว่านิมนต์องค์ประธานไปจากประเทศไทย แต่บัดนั้นเราไปอยู่ในที่ใกล้แล้ว จึงทำความสะดวกให้กับเขา

หญิงผู้จะบวชนั้น ต้องประพฤติตัวเป็นอนาคาริกอยู่ก่อนเป็นเวลานาน นุ่งขาวห่มขาว แต่ยังไม่โกนผม การบวชนับว่าเป็นพิธีใหญ่คล้ายกับการบวชพระบ้านเรา มีประชาชนมาประชุมที่วัดวันนั้นประมาณ ๒๐๐ คน เครื่องมโหรีดังที่เคยคุยให้ฟังแล้วทิ้งไม่ได้ จะต้องบรรเลงตลอดงาน

เวลา ๐๙.๐๐ น. เริ่มพิธี อนาคาริกผู้จะบวชเข้าไปหาองค์ประธานซึ่งนั่งเป็นประธานอยู่ในมณฑลพิธี เขาจัดให้พระเณรนั่งเรียงแถวอยู่ข้างหน้า ประธานอยู่กลาง ประชาชนนั่งกับพื้นเต็มมณฑลพิธีนั้น ตอนนี้อนาคาริกยังไม่ได้โกนผม องค์ประธานสอนกรรมฐานทั้งโดยอนุโลมทั้งโดยปฏิโลม ให้อนาคาริกว่าตาม เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ ตโจ ทนฺตา นขา โลมา เกสา ทบไปทวนมาเหมือนที่พระอุปัชฌาย์สอนกุลบุตรผู้จะบวชพระบวชเณรฉะนั้น แล้วให้ไปโกนผม แต่ไม่ได้โกนคิ้ว ด้วยเป็นธรรมเนียมของเขาอยู่อย่างนั้น เมื่อโกนผมเสร็จ นุ่งห่มเครื่องแต่งตัวสำหรับแม่ชีเรียบร้อย เขาใช้สีชมภูเหมือนแม่ชีพม่า แล้วกลับเข้าไปสู่ท่ามกลางมณฑลพิธีเพื่อรับศีลสำหรับแม่ชีต่อไป

แม่ชีทุกคนรักษาศีล ๑๐ เหมือนสามเณร ก่อนที่องค์ประธานจะให้ศีล ๑๐ ญาติโยมทั้งหลายขอศีล ๕ ก่อน พระมหานามมหาเถระให้ศีล ๕

เมื่อให้ศีล ๕ เสร็จแล้ว อนาคาริกก็อาราธนาขอศีล ๑๐ เราให้ศีล ๑๐ เสร็จแล้วพระกุมารกัสสปมหาเถระแสดงพระธรรมเทศนา จบแล้วก็เป็นอันเสร็จพิธีบวชชี แต่ยังไม่เสร็จเรื่องเหมือนกับบวชพระ เมื่อสวดญัตติจตุตถกรรมวาจาจบสำเร็จความเป็นภิกษุ ก็เรียกว่าบวชพระเสร็จ แต่ยังไม่เสร็จเรื่อง ยังต้องมีอนุศาสน์ มีการถวายจตุปัจจัยไทยธรรมต่อไปอีก นี้ก็เหมือนกัน เมื่อเสร็จพิธีนั้นแล้ว เขาขอให้ตั้งชื่อ เราตั้งชื่อให้ว่า

"วชิรญาณี"

เขามีการถวายของแก่แม่ชีบวชใหม่ เหมือนเราถวายของพระบวชใหม่ฉะนั้น ญาติโยมยืนเป็นแถวรูปสี่เหลี่ยมไปตามรูปมณฑลพิธี แม่ชีบวชใหม่จะเดินไปตามลำดับ เดินถือบาตรเหมือนกับเรารับบาตรในวันเทโว ญาติโยมมีของอะไรก็ใส่บาตร ข้าวสุก ข้าวสาร สมุด ดินสอ ผ้านุ่งผ้าห่ม หมอนมุ้ง ถวายกันมากทีเดียว เมื่อถวายแม่ชีบวชใหม่เสร็จแล้วก็พากันมาถวายพระ ส่วนใหญ่เป็นข้าวสารกับสตางค์ สมุด ดินสอ แปรง ยาสีฟัน ผ้าเช็ดหน้าก็มีบ้าง

สำหรับองค์ประธานนั้น แม่ชีวชิรญาณีได้ถวายรูปเจดีย์สยัมภูทำด้วยเงินสลักเสลาสวยงาม ใส่กรอบเรียบร้อย เป็นที่ระลึกเป็นการบูชา ก็เป็นอันเสร็จเรื่องละ ยังเหลืออยู่แต่ฉันเพลอีกอย่างเดียว จึงจะเสร็จจริง ๆ

อยู่วัดปากน้ำก็บวชให้ที่วัดปากน้ำ อยู่เนปาลก็บวชให้ที่เนปาล อยู่ที่ใดทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นในที่นั้น ชีวิตจะได้ไม่เป็นหมันเปล่า

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๗

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

วันนั้น เป็นวันอาทิตย์ที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๑๘ เรากำลังฉันเพลอยู่พร้อมกันที่โรงฉัน พระพิเชษฐ์เหลือบไปเห็นคุณยุทธนา ดนัย และเนตรนรา หิ้วกระเป๋ารุงรังเดินตรงมาที่โรงฉัน เอ๊ะอะไรกัน! ใครฝากของไปให้หรือ พอดีเราเห็นท่านเจ้าคุณพระราชโมลี เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม และท่านพระครูปัญญารังษี วัดราชนัดดาราม เดินตามหลังมา ก็รู้ว่าท่านเจ้าคุณและท่านพระครูไปเยี่ยมเยียน

ท่านทั้ง ๒ ต้องได้รับความลำบากเพราะเราเอง จึงต้องไปเยี่ยมถึงประเทศเนปาล สาเหตุที่ต้องไปเยี่ยมนั้น เราคิดเอาเองว่าคงเป็นด้วยเหตุ ๒ ประการ

๑. ด้วยความเป็นเพื่อนฝูงกัน

๒. ด้วยต้องการเงินค่าแรงสร้างตึกเจริญวิปัสสนา

เรากับท่านเจ้าคุณพระราชโมลีอยู่วัดปากน้ำมาด้วยกันเป็นเวลานาน ตั้งแต่เป็นสามเณรเล็ก ๆ อยู่ด้วยกัน กินด้วยกัน นอนด้วยกัน เที่ยวด้วย กัน เรียนหนังสือมาด้วยกัน ทำการงานร่วมกัน แม้กระทั้งบัดนี้อยู่ในวัยกลางคนด้วยกันก็ตาม และท่านได้ย้ายจากวัดปากน้ำไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม เจ้าคณะอำเภอบางขุนเทียนแล้วก็ตาม เราก็ยังคงสนิทสนมกันเช่นเคย ไปมาหาสู่สนทนาปราศรัย มีอะไรก็ปรึกษาหารือกัน มีทุกข์สุขอย่างไรส่งข่าวกัน

อันว่า มิตรสหายที่ดีนั้น มิใช่หาได้ง่ายนัก เป็นมิตรปฏิรูปเสียส่วนมาก แต่เรื่องมิตรสหายนี้จำต้องมี ใครบ้างที่จะไม่มีมิตรสหายเห็นจะไม่มี เมื่อจะมี ก็ต้องเลือก คือให้ได้มิตรแท้ เว้นมิตรเทียมเสีย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ตรัสลักษณะของมิตรแท้ไว้ ซึ่งผมได้คัดลอกมาจากหนังสือคู่มือภิกษุของกรมการศาสนาว่า

> ภิกษุเป็นที่รักใคร่พอใจ เป็นที่เคารพ ควรสรรเสริญ ฉลาดพูด อดทนต่อถ้อยคำ พูดถ้อยคำลึกซึ้ง ไม่ชักนำในทางที่ไม่ดี ฐานะเหล่านี้มีอยู่ในภิกษุใด ภิกษุนั้นเป็นมิตรแท้ มุ่งอนุเคราะห์แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ผู้ประสงค์จะคบมิตร ควรคบมิตรเช่นนั้น แม้จะถูกขับไล่

ท่านพระครูจะคบมิตรสหาย จงพิจารณาตามลักษณะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้นี้เป็นอันไม่ผิดแน่

อีกประการหนึ่ง วัดเรากำลังก่อสร้างตึกเจริญวิปัสสนาซึ่งท่านพระครูก็เห็นอยู่ ตึกหลังนี้ อาจารย์วรณี สุนทรเวช กับคุณหญิงประหยัด แพทยพงศาวิสุทธาธิบดีผู้มารดาได้มีจิตศรัทธาเคารพมั่นในหลวงพ่อวัดปากน้ำ

บริจาคทรัพย์ ๔ ล้านบาท หรือมากกว่านี้ ให้ก่อสร้างจนสำเร็จ พูดง่าย ๆ ก็ว่า ท่านทั้ง ๒ นี้ เป็นเจ้าภาพเจ้าของตึกหลังนี้ แต่ไม่ขัดศรัทธาสำหรับผู้ที่จะบริจาคร่วมก่อสร้าง เราได้ก่อสร้างมาปีเศษแล้ว ต้องจ่ายค่าแรงเป็นงวด ๆ ผมเองเป็นผู้จ่าย เงินอยู่ในธนาคาร ใช้เซ็นเช็คจ่าย

ในพรรษานี้ก็ถึงงวดที่จะต้องจ่ายอีกแล้ว แต่ผู้จ่ายมิได้อยู่วัด ไพล่ไปจำพรรษาเสียในป่าหิมพานต์ ถ้าไม่จ่าย คนงานก็อยู่ไม่ได้ จำต้องเดือดร้อนถึงท่านเจ้าคุณพระราชโมลี และท่านพระครูปัญญารังษี นำเช็คติดตามไปให้ผู้จ่ายเซ็นถึงป่าหิมพานต์นั้น

เพื่อนกันก็จริง แต่การเงินการทองไม่เข้าใครออกใคร ก่อนจ่ายก็ได้ทำหลักฐานเอาไว้ เราเก็บไว้ ๑ ฉบับ ท่านเจ้าคุณราชโมลีเก็บไว้ ๑ ฉบับ ลงชื่อไว้ด้วยกัน ได้เขียนไว้ว่า

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู

ประเทศเนปาล

วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๘

ได้เซ็นเช็คธนาคารกรุงเทพจำกัด สาขาตลาดพลู เลขที่ $\frac{D}{๒๗}$ ๙๓๙๔๓๗ จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) จ่ายนายซุ่น ศรีพรหม เป็นค่าแรงสร้างตึกเจริญวิปัสสนา งวดที่............. ครั้งที่ ๗ โดยมอบให้กับท่านเจ้าคุณพระราชโมลี เจ้าอาวาสวัดราชโอรสารามรับไป

ผู้จ่าย
พระธรรมธีรราชมหามุนี
(พระธรรมธีรราชมหามุนี)
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ
๑๖ ก.ย. ๑๘

ผู้รับ

พระราชโมลี

(พระราชโมลี)

เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม

๑๖ ก.ย. ๑๘

ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ท่านทั้ง ๒ จึงต้องบุกบั่นไปจนถึงเนปาลประเทศ แต่ก็ดีไปอย่าง ทำให้มีผลพลอยได้ คือได้เข้าถึงป่าหิมพานต์เสียที มิฉะนั้นจะรู้จักเพียงแต่ชื่อเท่าที่เรียนกันในหนังสือเท่านั้น

แล้วอย่างนี้จะไม่ขอบคุณพระธรรมธีรราชมหามุนีบ้างหรือ

ป่าหิมพานต์ดูเหมือนจะเป็นครั้งที่ ๒ สำหรับท่านพระครูปัญญารังษี แต่เป็นครั้งแรกสำหรับเจ้าคุณพระราชโมลี เรากับพระพิเชษฐก็เป็นครั้งแรกเหมือนกัน แต่เราไปก่อน รู้เห็นอะไร ๆ อยู่ก่อน จึงรับอาสาเป็นมัคคุเทศก์ท่านทั้ง ๒ นั้นให้ได้รับทัศนศึกษาต่อไป

ครั้นลุถึงวันพุธที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๑๘ ท่านเจ้าคุณพระราชโมลี และพระครูปัญญารังษี ก็อำลาจากป่าหิมพานต์สู่กรุงเทพมหานคร สู่นิวาสสถานของตน ๆ ต่อไป

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๘

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

โบราณพูดกันมาว่า "ลงบันได ๓ ขั้นแล้วหาความสุขไม่ได้" ที่ผมพูดนี้ถูกหรือไม่ถูกก็ไม่ทราบ ฟังๆ มาอย่างนั้นเอง โบราณพูดไว้ก็ไม่ค่อยผิด

เมื่ออยู่ในบ้านของตนย่อมจะมีความสุขกายความสุขใจ เป็นอิสรเสรีอยู่พร้อมเพื่อนฝูงมิตรสหายและครอบครัว จะนั่งนอนเดินยืนอย่างไรทำได้ จะนุ่งห่มอย่างไร จะรับประทานอาหารอย่างไรทำได้

ครั้นลงบันได ๓ ขั้น คือจากบ้านของตนไปแล้ว จะหาความสุขสมบูรณ์เช่นนั้นได้ยาก เพราะไม่ได้เป็นอิสระแก่ตนเอง จะทำอะไรตามอำเภอใจนั้นไม่ได้ การนั่งนอนเดินยืนก็ต้องระมัดระวัง การนุ่งห่มก็ต้องเรียบร้อย ทั้งอาหารการรับประทานก็ได้บ้างไม่ได้บ้าง ด้วยเป็นอาหารแตกต่างออกไป ทั้งเมื่อไกลญาติมิตรเพื่อนฝูงและครอบครัว ย่อมจะมีความคิดถึง มีความทุกข์อยู่เป็นธรรมดา

จะยากดีมีจนอย่างไรก็สู้บ้านของเราไม่ได้ แต่ถ้าพูดให้ลึกลงไปอีก จะสุขหรือจะทุกข์นั้นอยู่ที่ใจของเราเอง ทำใจให้สบาย ทำใจให้เป็นอุเบกขา อย่ายึดมั่นถือมั่นในสิ่งใด ๆ อยู่บ้านของเราก็เป็นสุข อยู่ที่อื่นก็เป็นสุข

ขอจงถึงซึ่งความสุขทั่วหน้ากันเถิด

อันว่าการจากบ้านของตนไปอยู่ในแดนไกลนั้น ย่อมจะมีความหงอยเหงาอยู่เป็นธรรมดา เห็นจะมีแก่ปุถุชนทั่วไป ด้วยต้องห่างไกลบิดามารดา พี่น้องญาติมิตรเพื่อนฝูง ในยามนั้น เครื่องปลอบประโลมใจอย่างหนึ่ง เห็นจะได้แก่จดหมาย จดหมายนับว่าเป็นสิ่งมีค่ามากสำหรับผู้อยู่ในแดนไกล

๑. เป็นเครื่องแก้เหงา
๒. เป็นเครื่องปลอบประโลมใจ
๓. เป็นสื่อสาร

ในพรรษาที่ ๓๑ นี้ ไปจำพรรษาเสียในป่าหิมพานต์อันเป็นแดนไกล และก็ไปเงียบ ๆ ไม่ได้บอกกล่าวเป่าร้องให้ใครทราบเสียด้วย ไปแบบขอมดำดินทีเดียว เราเองก็มิได้พ้นไปจากลักษณะของคนลงบันได ๓ ขั้นนั้นเลย แต่ได้อาศัยจดหมายอย่างที่ว่าแล้ว ให้มีชีวิตอยู่ตลอดรอดฝั่งมาได้

พระมหาเถระ หลวงพ่อที่เคารพอย่างยิ่ง พี่สาวน้องสาว เพื่อนฝูงมิตรสหาย และผู้มีความเคารพนับถือ ได้กรุณาส่งจดหมายไปคุยเยี่ยมเยือนด้วยความเป็นห่วงเป็นใย ห่วงว่าไปอยู่เสียไกล จะมีสุขทุกข์อย่างไรก็ไม่ทราบ และกลัวว่าจะไม่ยอมกลับวัดปากน้ำ จะไปเป็นฤาษีชีไพรอยู่ในป่าหิมพานต์เสียเลย

ก็ดีเหมือนกัน ขอให้เป็นฤาษีจริง ๆ เถิด

ผมจะไม่รบกวนเวลาของท่านพระครูมากนัก ที่จะนำจดหมายเหล่านั้นมาให้ท่านพระครูอ่าน เพราะว่าจะเป็นการอ่านจดหมายซ้อนจดหมายไป แต่จะให้อ่านเพียง ๒ ฉบับ คือของเจ้าประคุณสมเด็จพระวันรัต วัดสังเวชวิศยาราม และของพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี หลวงพ่อวัดสามพระยา ด้วยเห็นว่าจดหมายทั้ง ๒ ฉบับนี้มีคุณค่ามาก ควรแก่การเทิดทูน เป็นโอวาทคำสั่งสอนเครื่องเตือนใจ ให้กลับมีสติสัมปชัญญะตั้งมั่น ให้ระลึกถึงพระมหาเถระผู้มีพระคุณอย่างสูงยิ่ง ด้วยความเคารพบูชาที่ฝังมั่นอยู่ในดวงใจอย่างสุดซึ้ง เกล้าฯ ขอน้อมรับโอวาทคำสั่งสอนเหล่านั้นไว้ด้วยความเคารพบูชาอย่างสูงยิ่ง เหมือนได้เห็นขุมทรัพย์ ในเมื่อมีผู้ชี้บอกให้ฉะนั้น

ฉบับที่ ๑ ของเจ้าประคุณสมเด็จพระวันรัต วัดสังเวชวิศยาราม

วัดสังเวชวิศยาราม

๑๑ กันยายน ๒๕๑๘

ผมได้รับใบลาของท่านเจ้าคุณแล้ว แต่ยังมีเรื่องที่จะต้องปรึกษาหารือกับท่านเจ้าคุณหลายเรื่อง เกี่ยวกับการคณะสงฆ์ โดยเฉพาะเรื่องวัดปากน้ำ ได้ทราบว่าบรรดาพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา และญาติโยมวัดปากน้ำ ยังอาลัยรักระลึกนึกถึงท่านเจ้าคุณอยู่ ต่างก็รอคอยการกลับของท่านเจ้าคุณตลอดเวลา บัดนี้วัดปากน้ำเงียบเหงาไปมาก จะคิดทำสิ่งใดกันก็ไม่ตกลงใจเด็ดขาดได้ เพราะขาดผู้นำซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ เป็นเรื่องที่น่าสงสารและเห็นใจอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ ผมจึงขอให้ท่านเจ้าคุณได้ช่วยเมตตาสงสารพวกเขาเหล่านั้น กลับไปเป็นกำลังใจ เป็นผู้นำ และเป็นปูชนียบุคคลของพวกเขาต่อไปเหมือนเดิม และเพื่อเป็นกำลังช่วยทำกิจของพระศาสนาอันเป็นส่วนที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบให้สำเร็จไปด้วยดี

เมื่อออกพรรษาปวารณาแล้ว หากท่านเจ้าคุณได้โอกาสเมื่อใดขอให้กลับไปพบผม เพื่อปรึกษาหารือในเรื่องดังกล่าวโดยด่วนด้วย หวังว่าท่านเจ้าคุณคงเข้าใจในเจตนาดีของผม

ขอแสดงความนับถือ

สมเด็จพระวันรัต

(สมเด็จพระวันรัต)

ฉบับที่ ๒ ของพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี หลวงพ่อวัดสามพระยา

วัดสามพระยา

๑๒ กันยายน ๒๕๑๘

ถึง เจ้าคุณพระธรรมธีรราชมหามุนี ที่รัก

เมื่อวันแรม ๒ ค่ำ เดือน ๘ หลัง พระเถระวัดปากน้ำหลายรูปไปทำวัตรผมตามธรรมเนียม ไม่เห็นเจ้าคุณไปพร้อมกัน เลยเข้าใจเอาเองว่าเจ้าคุณคงไปเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชก่อน แล้วไปทำวัตรพระมหาเถระรูปอื่น

คงจะมาในตอนเย็น ครั้นไม่พบเจ้าคุณในวันแรม ๒ ค่ำ ก็นึกต่อไปว่า คงจะมาในวันแรม ๓ ค่ำ วันแรม ๓ ค่ำ ก็ไม่ได้พบอีก เลยนึกไปถึงว่า เจ้าคุณอาจอาพาธ หรือมีกิจจำเป็นอื่นใดที่จะต้องเดินทางไปต่างจังหวัด จิตตุปบาทที่จะนึกเลยไปถึงว่า เจ้าคุณจะเดินทางมาต่างประเทศไม่มีเลย ครั้นวันแรม ๔ ค่ำ มีพระภิกษุจากอำเภอพระโขนงมาทำวัตรบอกว่า เจ้าคุณมาจำพรรษาที่อินเดีย ผมจึงถามท่านว่า คุณไปเอาข่าวมาจากไหน ผมเองยังไม่รู้เลย พระภิกษุรูปนั้นบอกว่า เจ้าคุณปริยัติฯ วัดมหาธาตุบอกท่านวันนี้เอง ผมจึงเอะใจ หรือจะจริงอย่างพระบอก เพราะเข้าพรรษามาถึง ๔ วันแล้ว ยังไม่พบเจ้าคุณเลย สืบถามต่อมาก็ได้ทราบว่า เจ้าคุณเดินทางมาจำพรรษาที่อินเดียจริง เมื่อผมทราบว่า เจ้าคุณราชโมลี วัดราชโอรสฯ จะเดินทางมาหาเจ้าคุณ จึงถือโอกาสฝากจดหมายฉบับนี้มาด้วย

การเดินทางมาจำพรรษาที่ประเทศเนปาลของเจ้าคุณนั้น ผมขอเดาเอาเองว่า คงจะเกิดจากความรำคาญ ความระอา ความเบื่อหน่าย หรืออาจถึงความโทมนัส อย่างใดอย่างหนึ่ง ตามลักษณะวิสัยของผู้ตั้งใจดีและหวังดีต่อการวัด การพระศาสนา คืบหน้าไปถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะพึงมีพึงได้ด้วย ถ้าการเดาของผมมีส่วนใกล้ความจริงอยู่บ้าง ผมก็เห็นว่า การเดินทางมาจำพรรษาในต่างประเทศเสียชั่วคราวหนึ่ง ย่อมเป็นทางออกที่เหมาะสมอยู่ เพื่อที่จะผ่อนคลายภาวะทางจิตใจให้เบาบาง นับว่าเจ้าคุณหาทางออกได้ถูกต้อง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เจ้าคุณตั้งใจจะทอดทิ้งวัดปากน้ำโดยเด็ดขาด เพื่อตัดช่องน้อยเฉพาะตัวในขณะนี้

เมื่อครั้งเจ้าคุณยังเป็นเปรียญอยู่วัดเบญจมบพิตรสมเด็จพระสังฆราช วัดเบญจมบพิตร ครั้งยังมิได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช เคยบอกกับผม ในเมื่อผมกราบเรียนถามถึงสำนักเดิมของเจ้าคุณว่า ***“ท่านวัดปากน้ำนำมาฝาก บอกว่าจะเอาไว้แทนตัว เมื่อเรียนจบแล้วก็จะขอนำกลับไปวัดปากน้ำ”***

อีกครั้งหนึ่ง สมเด็จพระสังฆราชวัดพระเชตุพนฯ ครั้งยังมิได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช เคยพูดกับผมเรื่องผู้ปกครองวัดปากน้ำและทายาทของหลวงพ่อวัดปากน้ำ เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อเราได้ปรึกษาหารือกันในเรื่องต่าง ๆ แล้ว ผมจึงกราบเรียนถามว่า ป๋าไปเฝ้าวัดปากน้ำนานแล้วเพื่อหาตัวสมภารและทายาทของหลวงพ่อวัดปากน้ำ ได้ตัวหรือยังเล่า ท่านบอกว่า ได้แล้ว ท่านระบุเจ้าคุณนั่นเอง ผมจึงกราบเรียนต่อไปว่า ป๋าเลือกได้เหมาะ เพราะเจ้าคุณนั้น ถึงตัวจะหนุ่ม แต่ใจแก่ธรรมะ เป็นสมภารวัดปากน้ำ เป็นทายาทของหลวงพ่อวัดปากน้ำได้ สมเด็จตอบยืนยันกับผมอีกว่า ***"ไอ้ท่านวัดสามพระยา พูดอะไรแปลก เพราะเห็นตัวท่านพูดเมื่อกี้นี้ซิจึงได้เลือกเจ้าคุณเป็นสมภาร และเป็นทายาท"***

เมื่อผมระลึกถึงเรื่องหนหลังดังที่เล่ามาแล้ว และได้พิจารณาดูความเป็นมาของวัดปากน้ำโดยลำดับ รู้สึกด้วยใจจริงว่า หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านมีญาณไกลทีเดียว ในการที่หมายมั่นปั้นมือจะเอาเจ้าคุณไว้แทนตัว สมเด็จพระสังฆราชวัดพระเชตุพนฯ ก็เห็นได้ถูกต้อง ในการที่ยกย่องเจ้าคุณเป็นเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ และเป็นทายาทของหลวงพ่อวัดปากน้ำ เพราะนับตั้งแต่เจ้าคุณได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดปากน้ำเป็นต้นมา ศาสนกิจ ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ ของวัดปากน้ำได้เจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับ ไม่มีผู้ใดจะเป็นเทวดาหรือมนุษย์ก็ตาม ที่จะปฏิเสธได้เลยแม้แต่น้อย

เจ้าคุณเอ๋ย ถ้าการเดาดังกล่าวข้างต้นของผมมีส่วนใกล้ความจริงอยู่บ้าง ผมก็ขอพูดต่ออีกหน่อยว่า อันสังคมทุกสังคม เล็กก็ตาม ปานกลางก็ตาม ใหญ่ก็ตาม จะมิให้มีความพิการของสังคมปะปนอยู่ด้วยนั้น หายากเต็มที จะว่าเกือบไม่มีก็ว่าได้ มันเป็นเรื่องธรรมดาเสียเหลือเกิน ผู้รับผิดชอบต้องยอมรับรู้ว่าเป็นเรื่องธรรมดา แต่ก็มีข้อห้ามไม่ให้ปล่อยเลย ต้องหาลู่ทางหรือดำเนินการเพื่อดัดแปลงแก้ไขกันไป ท่านพูดกันมาว่า "มันเป็นเรื่องของสังสารวัฏ" ช่างถูกต้องเสียนี่กระไร

ด้วยเหตุผลดังที่เล่าถวายเจ้าคุณพอสมควร ผมจึงขอถือโอกาสขอร้องเจ้าคุณ ขอให้เจ้าคุณกลับวัดปากน้ำ ในเมื่อออกพรรษาแล้ว หากเจ้าคุณยังประสงค์จะปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศอยู่ อาจกระทำได้ในเวลาต่อไป เรามีโครงการในเรื่องนี้อยู่เหมือนกัน แต่เพราะในขณะนี้เรามีงานตั้งหน่วยอบรมประชาชนภายในประเทศอยู่ จึงต้องชะลองานในต่างประเทศไว้พลางก่อน เมื่องานภายในประทศตั้งตัวได้แล้ว งานต่างประเทศจะตามมาภายหลัง

ตลอดพรรษาหนึ่งในประเทศเนปาล หวังว่าเจ้าคุณคงจะมีความผาสุกทั้งทางกายทั้งทางใจโดยลำดับ

ขอได้รับความรักเช่นเคย

พระธรรมปัญญาบดี

ฝ่ายท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ วัดสระเกศก็บอกว่า ***"เรามันเป็นเพื่อนกันแล้วก็ต้องคิดถึงกันหน่อย"***

อยู่เย็นเป็นสุขตลอดพรรษาหนึ่งนี้ ในประเทศเนปาล ท่ามกลางป่าหิมพานต์โน้น

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๑๙

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "อโรคฺยา ปรมา ลาภา ความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง"

ขึ้นชื่อว่าโรคแล้วไม่มีใครชอบ หรือท่านพระครูจะชอบเป็นไปไม่ได้ โรคภัยไข้เจ็บเมื่อเกิดมีขึ้นแล้วย่อมก่อความทุกข์ให้ล้นเหลือ ในร่างกายของคนเราอาจกล่าวได้ว่า เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ พระพุทธเจ้าตรัสว่า "เป็นรังของโรค" ในสมัยใดโรคภัยไข้เจ็บปรากฏน้อย ก็เห็นว่าเป็นสุข ในสมัยใดโรคภัยไข้เจ็บปรากฏมาก ก็เห็นว่าเป็นทุกข์

โรคภายนอกโรคภายใน หรือเรียกว่าโรคกายโรคใจ จะหนีไปไหนพ้น คนเราก็มีกายกับใจนี่แหละ โรคภายนอกคือโรคกาย เราเป็นกันอยู่เสมอ ปวดหัวปวดท้อง กินไม่ได้ นอนไม่หลับ เจ็บที่นั่นปวดที่นี่ เป็นโรคเกี่ยวกับกระเพาะ ตับไต ไส้พุง จิปาถะ เป็นโรคตา หู ปาก จมูกทั้งนั้นล้วนแต่เป็นเหตุแห่งความทุกข์ทรมาน

ส่วนโรคภายในคือโรคใจ โรคนี้เกิดขึ้นในใจคือเกิดขึ้นที่ใจของตนเอง ได้แก่โรคเหล่านี้คือ ความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความอิจฉาริษยา ความตระหนี่เหนียวแน่น เป็นต้น ร้ายกาจยิ่งนัก เกาะกุมกัดกินดวงใจให้ผุกร่อนเศร้าหมองขุ่นมัวไป รักษายาก รักษาไม่ค่อยหาย สร้างความทุกข์ทรมานให้ ในที่สุดก็ตายไปกับโรคนี้เอง

โรคภายในนี้เป็นกันอยู่โดยทั่วไป แม้กับบุคคลผู้ที่ชอบปลอบใจตนเองว่า ทุกสิ่งทุกอย่างไม่เที่ยงแท้ ก็ยังชอบก่อการทะเลาะวิวาทแก่กันและกัน หรือผู้ที่ชอบสั่งสอนผู้อื่นว่า จงให้ทาน จงรักษาศีลก็ตามที แต่ตนเองแม้แต่ผลสมอสักผลเดียวก็ไม่ยอมให้ใคร ๆ ทั้งนี้เพราะมีโรคภายในหนาแน่นอยู่ ข้อนี้คล้าย ๆ กับสุภาษิตที่มีอยู่ว่า

อนิจฺจานิจฺจํ สมณา วทนฺติ
ฆตสฺส ภินฺนํ กลหํ กโรนฺติ
ทาเนน สีเลน อนุสาสยนฺติ
หรีตกีเอกผลํ น เทนฺติ ฯ

สมณะทั้งหลายย่อมกล่าวว่า ไม่เที่ยง ไม่เที่ยง แต่ยังชอบกระทำการทะเลาะกัน อันเป็นการทุบหม้อข้าวตนเอง สมณะทั้งหลาย ย่อมสั่งสอนประชาชนคนทั้งหลายด้วยการให้ทาน ด้วยการรักษาศีล แต่ตนเองไม่ยอมให้แม้แต่ผลสมอสักผลเดียวแก่ใคร ๆ เลย

ผู้ที่มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนไม่ดีเลย จะไปไหน จะทำอะไร จะประกอบสัมมาอาชีวะอะไร จะทำความเพียรอะไรไม่สะดวกทั้งนั้น ไม่สามารถจะกระทำได้ตามความตั้งใจ นับว่าไม่เป็นลาภของผู้นั้น ส่วนผู้ที่ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน นับว่าเป็นผู้มีโชคลาภอันดี สามารถให้สำเร็จกิจในทางที่ชอบได้ตามประสงค์

ผมเองก็หาได้พ้นไปจากโรคภัยไข้เจ็บเหล่านี้ได้เลย โรคภายในจงยกไว้คือหนีไม่พ้น สำหรับโรคภายนอกนั้น ในพรรษานี้ก็ประสบอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก เป็นโรคเบื่ออาหารดังที่ได้เล่าให้ฟังแล้ว เป็นโรคหวัดเสีย ๒-๓ ครั้ง โรคท้องเสียมีอยู่เสมอ ๆ เรื่องยาก็ไม่ค่อยถูกกัน ยาทาพอจะถูกกันอยู่บ้าง ยากินไม่ค่อยชอบกันเลย จะปล่อยให้หายเองเสียเป็นส่วนใหญ่ โรคเหล่านี้ก็เล็ก ๆ น้อย ๆ และนาน ๆ จึงจะมีสักครั้ง

โรคประจำตัวของผมมีอยู่อย่างหนึ่งแก้ไม่รู้จักหาย คือ "โรคง่วงนอน" มันชอบนอนเสียนี่กระไรทำให้เสียเวลา แต่เมื่อง่วงแล้วจะอ่านตำหรับตำราก็ไม่ได้ จึงต้องนอน ถ้านอนไม่ตื่นเสียเลยก็คงจะดี จะได้ปิดฉากละครกันเสียที สำหรับตัวแสดงตัวนี้

จะลองใช้อุบายแก้ง่วงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงโอวาทสั่งสอนพระมหาโมคคัลลานะดูบ้าง ก็ยังเลย ท่านพระครูคงจะยังจำได้ถึงอุบายแก้ง่วงนั้น เราเรียนกันมาตั้งแต่นักธรรมชั้นตรี จะเรียนใหม่อีกสักครั้งก็คงจะได้

อุบายแก้ง่วงนั้นมีอยู่ ๘ ประการคือ

๑. พึงมนสิการถึงสัญญาที่ทำให้ง่วง และทำสัญญานั้นให้มาก
๒. พึงตรึกตาม พึงตรองตาม ถึงธรรมตามที่ได้ฟังตามที่ได้เรียนด้วยใจ และพึงเพ่งตามอยู่ด้วยใจ
๓. พึงทำการสาธยายถึงธรรมตามที่ได้เรียนโดยพิสดาร

๔. พึงยอนหูทั้ง ๒ ข้าง เอาฝ่ามือลูบตัว

๕. พึงลุกจากอาสนะ เอาน้ำล้างนัยน์ตา เหลียวมองดูทิศแหงนดูดวงดาวนักษัตร

๖. พึงมนสิการถึงอาโลกสัญญา อธิษฐานสัญญาให้เป็นเหมือนกลางวัน กลางคืนให้เป็นเหมือนกลางวัน กลางวันให้เป็นเหมือนกลางคืน พึงเจริญจิตใจให้มีแสงสว่าง ด้วยดวงใจที่ปิดกิเลสเสียได้ ไม่มีกิเลสหุ้มห่อ

๗. พึงมีสัญญาทั้งข้างหลังข้างหน้า เดินจงกรมด้วยทั้งอินทรีย์อันไปในภายใน ด้วยทั้งใจอันไม่ไปในภายนอก

๘. พึงสำเร็จสีหไสยาสน์ นอนตะแคงข้างเบื้องขวา ซ้อนเท้าเหลื่อมเท้า มีสติสัมปชัญญะกำหนดไว้ในใจว่าจะลุกขึ้น และเมื่อตื่นก็ลุกขึ้นโดยเร็ว ไม่เห็นแก่ความสุขในการนอน ในการเอนข้าง และในการหลับ

ทั้ง ๘ ข้อนี้ ท่านพระครูสอบสวนกับตำราดูที ถ้าเห็นผิดพลาดอย่างไร แจ้งให้ผมทราบด้วย จะขอบพระคุณมาก

ผลปรากฏว่า พระมหาโมคคัลลานะหายง่วง บรรลุพระอรหัตต์

ขอยุติไว้เพียงเท่านี้ แล้วค่อยคุยกันใหม่

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๐

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ภูมิประเทศเนปาลประเทศเขตป่าหิมพานต์นั้น เป็นภูเขาลำเนาไพรเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่พื้นราบนั้นก็มีอยู่ไม่น้อย ประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ทั่วไป ทั้งในที่ราบต่ำทั้งในที่ราบสูง ที่ราบสูงคือ ที่ราบบนภูเขา เมื่อเราขึ้นไปอยู่บนภูเขาแล้ว ก็จะเป็นเหมือนที่ราบ เว้นแต่ว่าเป็นเนื้อที่ไม่กว้างใหญ่นัก และมีลดหลั่นสูงบ้างต่ำบ้างเท่านั้น

แต่เดิมนั้นเราไม่เคยขึ้นภูเขา เพียงแต่มองเห็นอยู่ในที่ไกล เห็นเป็นยอดสูง ๆ ขึ้นไป คิดว่ามีแต่หินหรือมีแต่ต้นไม้ ใคร ๆ ไม่สามารถจะขึ้นไปได้เลย มิได้คิดไปถึงว่า มนุษย์จะสามารถอยู่อาศัยบนนั้นได้ แต่ที่ไหนได้ ในสมัยท่านเจ้าคุณพระพุทธิวงศมุนี วัดเบญจมบพิตร ร่วมกับ

กรมประชาสงเคราะห์ จัดหน่วยงานพระธรรมจาริกขึ้น ปีอะไรจำไม่ได้เสียแล้ว แต่ดูเหมือนว่าประมาณสัก ๑๒ ปีล่วงมานี้ เราเองได้รับอาสาเป็นพระธรรมจาริกในรุ่นแรกนั้น ขึ้นไปอยู่บนยอดเขาสูงกับชาวเขา ณ ดอยภูลมโล จังหวัดเพชรบูรณ์ สัก ๒-๓ เดือนจึงได้รู้เห็นว่า บนยอดภูเขานั้นก็เป็นที่ราบเราดี ๆ นี่เอง

ถึงภูมิประเทศจะสูง ๆ ต่ำ ๆ เช่นนั้นก็ตาม แต่อาชีพที่สำคัญของประชาชน การงานที่เป็นหลักของประเทศ ได้แก่การกสิกรรม คือการทำนาซึ่งอยู่ในอันดับที่หนึ่งในงานอาชีพของประชาชน เขาทำนากันมากทั้งในที่ที่เป็นไหล่เขา ในที่พื้นราบไม่ต้องพูดถึง แต่ในที่ไหล่เขานี่ซิควรจะสรรเสริญ เขาทำเป็นขั้น ๆ คล้ายขั้นบันได ทำคันกั้นน้ำไว้ริมนอกทุกขั้นไป ดูเหมือนจะมีชลประทานโดยธรรมชาติ ฝนตกลงมาเขาจะทำทางระบายน้ำเข้าไปสู่นาตามความต้องการ เมื่อพอแก่ความต้องการแล้วก็ปิดทางระบายน้ำนั้นเสีย คล้ายกับพระพุทธพจน์ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า อุทกํ หิ นยนฺติ เนตฺติกา คนไขน้ำย่อมนำน้ำไปฉะนั้น

ตามไหล่เขาในเมืองไทย ดูเหมือนจะไม่ได้เช่นนั้น คือไม่ได้ใช้ทำนา คงจะเป็นด้วยพื้นราบของเรามีมากพอแล้ว หรือภูเขาของเราเป็นภูเขาหินเสียทั้งนั้น ทำไม่ได้ หรือภูเขาของเราอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลทำไม่ได้ แต่เมื่อถึงคราวจำเป็นคงจะใช้ให้เป็นประโยชน์ได้เป็นแน่

ข้าว เป็นอาหารประจำของประชาชน
เหมือนกับบ้านเรา เท่าที่ทำนาเพาะปลูกกัน
อยู่นั้น พอเลี้ยงประชาชนทั้งประเทศไม่เดือดร้อน
นอกจากนั้นยังจำหน่ายจ่ายแจกเพื่อเป็นประโยชน์
แก่ประชาชนบ้านใกล้เรือนเคียงอีกด้วย

ประชาชนนับว่าอยู่ดีกินดี ในเมื่อเทียบเคียงกับประชาชนบ้านใกล้เรือนเคียง คือมีความเป็นอยู่พอสมควรแก่อัตภาพ ไม่ถึงกับอดมื้อกินมื้อ พอดำรงชีพอยู่ได้โดยไม่ฝืดเคืองนัก ส่วนผู้มีฐานะดีย่อมมีความสุขสมบูรณ์โดยไม่ต้องสงสัย

อัธยาศัยใจคอนับว่าพอประมาณ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันก็พอประมาณ ยิ้มแย้มแจ่มใสให้แก่กันก็นับว่าพอประมาณอีกเหมือนกัน ที่ว่าพอประมาณ คือปานกลาง จะว่ามากก็ไม่เชิง จะว่าน้อยก็ไม่ใช่ ญาติโยมพากันมาถวายภัตตาหารที่วัดอานันทกุฏิวิหารแทบจะทุกวัน บางท่านนิมนต์ไปฉันที่บ้านก็มี บางท่านเห็นว่าอากาศหนาวเย็นแล้ว นำเอาเครื่องป้องกันความหนาวมาถวายก็มี ดังเช่นอุบาสกคราเบรตนะ นำเครื่องป้องกันความหนาวมาถวายกับผมและพระพิเชษฐ์นั้น

วณิชกรรมเป็นการงานอันดับที่สอง เขาทำการค้าขายกันเอง ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นการค้าชนิดใด พ่อค้าแม่ค้าก็คือชาวเนปาลของเขานั่นเอง นับว่าเขาฉลาดพอที่จะทำของเขาเอง ไม่ต้องไปไหว้วานให้คนอื่นไปทำให้ ไม่ต้องเปิดรับให้คนอื่นเข้าไปอยู่ในประเทศของตน ไม่ต้องให้คนอื่นไปแย่งอาชีพของคนในประเทศของตน ไม่ว่าจะเดินทางไปในสถานที่ใด เราจะไม่พบพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นบุคคลอื่นนอกจากชาวเนปาล เงินทองหมุนเวียนอยู่แต่ภายในประเทศ ไม่รั่วไหลออกไปในภายนอก ในเรื่องนี้น่าจะถือเอาเป็นตัวอย่างของประเทศทั้งหลายบ้างคงจะดี

อุตสาหกรรมเป็นการงานอันดับที่สามที่ขึ้นหน้าขึ้นตา ดูเหมือนจะเป็นการทอพรม ซึ่งทำรายได้ให้ประเทศปีละมิใช่น้อย การทอพรมเป็นอุตสาหกรรมของชาวเนปาล เพราะทำอยู่ในประเทศเนปาล แต่เป็นผลงานของชาวทิเบต ทำกันมาก ตั้งเป็นโรงงานทำก็มี ทำอยู่ที่บ้านของตนก็มี ทิเบตทั้งนั้น เจ้าของก็ทิเบต คนงานกทธิเบต เห็นมีโรงงานทอพรมและจำหน่ายซึ่งใหญ่อยู่แห่งหนึ่ง ซึ่งรัฐบาลเป็นเจ้าของ แต่ทั้งโรงงานเป็นชาวทิเบตทั้งนั้น

เป็นสินค้าที่ขึ้นหน้าขึ้นตาและมีราคาสูงมาก มีจำหน่ายทั่วไปทั้งภายในประเทศ ทั้งส่งออกจำหน่ายในต่างประเทศด้วย เป็นพรมที่ดีมาก เพราะทอด้วยมือ มิได้ใช้เครื่องจักร ตั้งแต่เบื้องต้นได้ขนแกะขนสัตว์มาแล้ว นำมาฟอก มายี มากรอ มาปั่น ทำให้เป็นด้าย จนถึงทอเป็นพรม มาตัดมาแต่งให้ดอกลวดลายปรากฏลอยเด่นนูนขึ้น ล้วนทำด้วยมือทั้งนั้น มีทั้งพรมนั่งผืนเล็กผืนใหญ่ พรมนอนคนเดียว พรมปูพื้นเล็กใหญ่มีลดลายต่าง ๆ สวยงามมาก ท่านพระครูเห็นแล้วจะชอบใจ

ที่เขานิยมกันมากก็เพราะทำด้วยมือ ถ้าทำด้วยเครื่องจักรก็ไม่แปลกอะไร ด้วยมืออยู่ทั่วไป ราคาค่อนข้างแพงสักหน่อย แต่เมื่อไปเห็นเขาทำแล้ว ซึ่งผมไปดูโรงงานมาครั้งหนึ่ง นับว่าไม่แพงเลย เพราะกว่าจะได้แต่ละผืน อย่างน้อยต้องใช้เวลาถึง ๑ อาทิตย์ จะซื้อมาฝากท่านพระครูบ้างก็เกรงใจ เลยไม่ได้ฝาก ผมกับพระพิเชษฐ์ตัดสินใจอยู่หลายวัน ซื้อกันมาคนละหนึ่งผืนไว้ดูต่างหน้าเจ้าของร้าน ของผมผืนละ ๑,๑๗๕ รูปี คิดเป็นเงินไทยก็เท่ากับ ๒,๓๕๐ บาท ของพระพิเชษฐ์ราคาหย่อนกว่าผม ๒๕ รูปี ที่ว่านี้เป็นแบบพรมนอนคนเดียว เห็นไหมล่ะราคาย่อยอยู่เมื่อไร แต่บ้านเราดูเหมือนจะไม่มีขาย ถึงมีก็คงแพงกว่านี้ และพรมทั้ง ๒ ผืนนั้นผมได้ฝากท่านเจ้าคุณพระราชโมลีกลับมาวัดปากน้ำแล้ว

ประเทศท่ามกลางป่าหิมพานต์นี้ อากาศดีเป็นเลิศ ไม่ร้อนจัด ฝนค่อนข้างมาก เว้นแต่ในฤดูหนาวเท่านั้น อย่าบอกใครเลย ผมต้องรีบกลับเสียก่อน ก่อนที่จะประสบกับความหนาวนั้นจะหนาวมากในเดือนธันวาคม-มกราคม-กุมภาพันธ์ ๓ เดือนนี้ต้องขอร้อง อย่าไปเยี่ยมประเทศนั้นเลย หรือต้องการจะรู้ก็ลองไปดูก็แล้วกัน

ยุติไว้เพียงเท่านี้ก่อน แล้วค่อยคอยกันใหม่

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๑

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๑๘ พระอมฤตานันท มหาเถระกับท่านสุมังคละแห่งวัดกะนะวิหาร ได้ออกเดินทางจากประเทศเนปาลมุ่งไปมอสโก เพื่อร่วมประชุมเกี่ยวกับการพุทธศาสนา

การเดินทางนั้น ท่านต้องแวะพักที่นิวเดลี ๑ คืนก่อน วันรุ่งขึ้นจึงขึ้นเครื่องบินต่อไปยังมอสโก กะประมาณ ๑ สัปดาห์ ก็คงจะกลับ

ในมอสโก มีชาวพุทธและนักบวชฝ่ายมหายานอยู่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นชาวทิเบต ชาวพุทธทิเบตนี้เป็นผู้เคร่งครัดในพระพุทธศาสนา เคารพกราบไหว้บูชาแทบจะทั้งวัน อย่างที่เราเห็นที่สยัมภู เดินบูชารอบภูเขา ปากก็พึมพำสวดมนต์ไป มือก็แกว่งกระบอกซึ่งมีหนังสือพระสูตรอยู่ภายใน โดยถือว่าได้แผ่กระจายพระสูตรของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปในสารทิศ

เหมือนกับการยกธงราวของชาวทิเบต เขาเขียนพระสูตรไว้ในแผ่นธง เมื่อลมพัดมาถูก ธงปลิวโบกสะบัด ก็ถือว่าพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แผ่กระจายไปในทิศทั้งหลาย การกราบก็นับครั้งไม่ถ้วน หรือจะเป็นกราบ ๑๐๘ กระมัง และใช้กราบด้วยอัษฎางคประดิษฐ์ ซึ่งเราไม่ค่อยได้เห็น

> ชาวพุทธมอสโกนั้นจัดให้มีการประชุมทุกปี แต่มิได้กำหนดแน่ว่าจะมีในเดือนใด บางปีก็ในเดือนวิสาขะ บางปีก็ในพรรษา อย่างเช่นปีนี้ บางปีก็หลังจากออกพรรษาแล้ว เขาจะเชิญประเทศที่มีพุทธศาสนาทั่วไปให้ร่วมประชุม เว้นแต่ประเทศของเราไม่ได้เชิญ ได้ทราบว่าเมื่อก่อนเขาเชิญเหมือนกัน แต่เราไม่ไป ต่อมาเขาจึงไม่เชิญ ท่านอมฤตานันทมหาเถระได้รับเชิญทุกปีเป็นประจำ ท่านบอกว่าบางปีก็ไป บางปีก็ไม่ได้ไป และไม่ต้องลำบากด้วยการไป เขาจัดถวายตั๋วเครื่องบินให้เสร็จทั้งไปทั้งกลับ ที่พักอาหารพร้อม

โดยปกติท่านอมฤตานันทมหาเถระให้ความเมตตากรุณามาคุยกับผมทุกวัน ในเวลาเย็นหรือในเวลาตอนค่ำ การคุยนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ เราถามท่านบ้าง ท่านถามเราบ้าง แต่เราถามท่านเสียแหละมากกว่า มีประโยชน์มากสำหรับการคุยกับท่าน ไม่รู้หรือสงสัยสิ่งใดถามท่าน ท่านก็จะพยายามพูดอธิบายให้เข้าใจ พร้อมกับแนะให้ไปดูคัมภีร์นั้น เล่มนั้นหน้านั้น สำหรับท่านเล่าก็มีความยินดีมากที่เราได้ไปจำพรรษาที่วัดของท่าน ทำให้ท่านได้มีเพื่อนคุย เพื่อเป็นการพักผ่อนไปในตัว ทุกเวลาท่านจะคร่ำเคร่งอยู่กับตำราไม่ได้ไปคุยกับใครที่ไหน หรือเรียกว่าไม่มีเพื่อนคุย เราจึงนับว่าพอเป็นเพื่อนช่วยผ่อนคลายความคร่ำเคร่งลงได้บ้าง แต่เราก็เคารพท่านว่าเป็นอาจารย์องค์หนึ่ง

วันหนึ่ง เราได้แปลหนังสือไปถึงคาถาสุดท้ายแห่งมหาวัคค์ในวินัยปิฎก ภาคที่ ๑ ข้อ ๖๑ หน้า ๗๐ ซึ่งมีคาถาว่า

ทสวาโส ทสพโล ทสธมฺมวิทู ทสภิ จุเปโต
โส ทสสตปริวาโร ราชคหํ ปาวิสิ ภควาติ ฯ

มีความไทยว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น มีภิกษุเป็นบริวารหนึ่งพัน มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ๑๐ ประการ มีกำลัง ๑๐ ประการ รู้แจ้งซึ่งธรรม ๑๐ ประการ เข้าถึงแล้วด้วยธรรม ๑๐ ประการ เสด็จไปเมืองราชคฤห์แล้ว

ในคาถานี้ คำว่า ๑๐ ประการนั้น คืออะไรบ้าง ได้ถามท่านอมฤตานันทมหาเถระ ซึ่งท่านได้กรุณาชี้แจงว่า

บทว่า **ทสวาโส** ก็คือ **ทศอริยวาสา** ซึ่งอยู่ในทีฆนิกายปาฏิกวัคค์ เล่ม ๑๑ ข้อ ๓๖๑ หน้า ๒๘๔ แสดงถึงธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ๑๐ ประการคือ

๑. เป็นผู้มีองค์ห้าอันละขาดแล้ว
๒. เป็นผู้ประกอบด้วยองค์หก
๓. เป็นผู้มีอารักขาอย่างหนึ่ง
๔. เป็นผู้มีที่พึ่งสี่
๕. เป็นผู้มีสัจจะเฉพาะอย่างอันบรรเทาเสียแล้ว
๖. เป็นผู้มีการแสวงหาอันสละแล้วโดยชอบ
๗. เป็นผู้มีความดำริไม่ขุ่นมัว
๘. เป็นผู้มีกายสังขารสงบระงับ
๙. เป็นผู้มีจิตพ้นวิเศษดีแล้ว
๑๐. เป็นผู้มีปัญญาพ้นวิเศษดีแล้ว

บทว่า **ทสพโล** ก็คือ **ทส ตถาคตพลานิ** ซึ่งมีอยู่ในมัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ เล่ม ๑๒ ข้อ ๑๖๖ หน้า ๑๔๐ แสดงถึงกำลังของพระตถาคตเจ้า ๑๐ ประการคือ

๑. ทรงรู้ฐานะและอัฏฐานะตามความเป็นจริง

๒ ทรงรู้วิบากแห่งกรรมสมาทานทั้งอดีตทั้งอนาคต ทั้งปัจจุบัน ตามความเป็นจริง

๓. ทรงรู้ทางดำเนินอันสัตว์จะพึงไปในที่ทั้งปวง ตามความเป็นจริง

๔. ทรงรู้ธาตุเป็นอันมาก ธาตุมีประการต่าง ๆ และโลกขันธ์ อายตนะ ธาตุตามความเป็นจริง

๕. ทรงรู้ว่าหมู่สัตว์มีอัธยาศัยต่าง ๆ กัน ตามความเป็นจริง

๖. ทรงรู้ความเจริญและความเสื่อมแห่งอินทรีย์ของสัตว์ทั้งหลาย ตามความเป็นจริง

๗. ทรงรู้ความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ตามความเป็นจริง

๘. ทรงระลึกถึงขันธปัญจกะซึ่งพระองค์เคยอยู่อาศัยแล้วในกาลก่อน มากมายหลายอย่าง

๙. ทรงเห็นหมู่สัตว์ด้วยทิพย์จักษุอันหมดจดล่วงจักษุมนุษย์ ทรงรู้ถึงหมู่สัตว์ผู้กำลังเคลื่อน กำลังเกิด เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ไปสุคติ ไปทุคติ เข้าถึงตามกรรม

๑๐. ทรงกระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ซึ่งปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยปัญญาอันรู้ยิ่งเองในทิฏฐธรรมเทียว เข้าถึงอยู่

บทว่า **ทสธมฺมวิทู** ก็คือ **ทส อกุสลกมฺมปถา** และ **ทส กุสลกมฺมปถา** ซึ่งอยู่ในทีฆนิกาย ปาฏิกวัคค์ เล่ม ๑๑ ข้อ ๓๕๙. ๔๖๐ หน้า ๒๘๔ แสดงถึงอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ และกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ คือ

อกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ

๑. ปาณาติบาต
๒. อทินนาทาน
๓. กาเมสุมิจฉาจาร
๔. มุสาวาท
๕. ปิสุณวาจา
๖. ผรุสวาจา
๗. สัมผัปปลาปวาจา
๘. อภิชฌา
๙. พยาบาท
๑๐. มิจฉาทิฏฐิ

กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ

๑. เว้นจากปาณาติบาต
๒. เว้นจากอทินนาทาน
๓. เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร
๔. เว้นจากมุสาวาท
๕. เว้นจากปิสุณวาจา
๖. เว้นจากผรุสวาจา

๗. เว้นจากสัมผัปปลาปวาจา

๘. ไม่มีอภิชฌา

๙. ไม่มีพยาบาท

๑๐. สัมมาทิฏฐิ

บทว่า **ทสภิ จุเปโต** ก็คือ **ทส อเสกฺขาธมฺมา** ซึ่งมีอยู่ในทีฆนิกาย ปาฏิกวัคค์ เล่ม ๑๑ ข้อ ๓๖๒ หน้า ๒๘๖ แสดงถึงอเสกขธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. สัมมาทิฏฐิ

๒. สัมมาสังกัปปะ

๓. สัมมาวาจา

๔. สัมมากัมมันตะ

๕. สัมมาอาชีวะ

๖. สัมมาวายามะ

๗. สัมมาสติ

๘. สัมมาสมาธิ

๙. สัมมาญาณะ

๑๐. สัมมาวิมุตติ

ยังมีอีกหลายอย่างที่ได้รับจากท่าน นับว่าท่านเป็นคลังปริยัติคงไม่ผิด

และการประชุมของท่านที่มอสโกนั้น เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ท่านได้เดินทางกลับถึงวัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ เมื่อเวลาก่อนเที่ยงของวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๘ นี้เอง

ด้วยเจตนาอันแน่วแน่ในอันที่จะประกาศพุทธศาสนา ด้วยเจตนาอันแน่วแน่ในอันที่จะประกาศพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยเจตนาอันแน่วแน่ในอันที่จะเทิดทูนสังฆมณฑลให้เจริญรุ่งเรืองตั้งมั่นอยู่ในเนปาลประเทศเขตป่าหิมพานต์นั้น ท่านพระอมฤตานันทมหาเถระจึงมั่งมั่นตั้งใจทำกิจพระศาสนาด้วยความเสียสละ ด้วยความเหนื่อยยากด้วยความลำบากทุกประการ เราขออนุโมทนา

ขอจงเป็นผลสำเร็จ ขอจงเป็นผลสำเร็จ ขอจงเป็นผลสำเร็จ เทอญ.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๒

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ในทิศตะวันออก ไกลจากเมืองกาฐมาณฑุ ๓๐ กิโลเมตร จะมีสถานที่แห่งหนึ่งเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ เป็นลานเรียบไม่กว้างนัก มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่ ๔-๕ ต้น สถานที่นี้เป็นที่ที่ประชาชนพากันไปดูภูเขาหิมาลัย

การดูภูเขาหิมาลัยนั้น ดูได้ยาก ดูไม่ค่อยจะเห็น เมฆหมอกจะปกคลุมเสียหมด เพราะอยู่ไกลเหลือเกิน ต่อวันใดอากาศแจ่มใสปราศจากเมฆหมอก จึงจะดูได้มองเห็น

สถานที่ว่านั้น อยู่สูงสักหน่อย พอจะมองเห็นได้ถนัด สวยงาม ประชาชนจึงนิยมพากันไปดูในที่นั้น ยืนดูก็ได้ นั่งดูก็ได้ หรือจะนอนดูก็ยังได้ ไม่มีใครว่าอะไร ใช่แต่เท่านั้นเขายังขนหม้อข้าวหม้อแกงไปหุงต้มรับประทานกันเป็นที่รื่นเริงสนุกสนานอีกด้วย

มีประชาชนพากันไปดูภูเขาหิมาลัย ในสถานที่ว่านี้เป็นจำนวนมาก ทุก ๆ วัน และเขาเหล่านั้นล้วนอยู่ในฐานะที่ดีสักหน่อย จะต้องมีพาหนะของตัวเอง หรือไม่ก็ไปเป็นคณะโดยการว่าจ้างพาหนะร่วมกัน

ทำไมจึงรู้ว่าเขาไปกันมาก ๆ ไปคอยเฝ้าดูอยู่หรือ ?

เปล่า เปล่าทั้งนั้น แต่ที่ว่าอย่างนี้ด้วยได้เห็นอยู่ ในสถานที่นั้นซึ่งเป็นที่ห่างไกลจากเมืองหลวง มีขอทานอยู่หลายคน อยู่ในลักษณะอาการ ๓๒ ครบถ้วนบริบูรณ์แทบจะทั้งนั้น

ทำไมจึงมีขอทานอยู่หลายคนในที่นั้น ?

ก็เพราะมีประชาชนไปเที่ยวกันมากนั่นเอง ถ้ามิฉะนั้นแล้ว ขอทานก็คงจะไม่มี

เส้นทางที่จะไปยังสถานที่ว่านั้นต้องผ่านเมืองภักตปูร์ ผ่านหมู่บ้านปะเนปะแล้วจึงเลยไปถึงสถานที่นั้น หมู่บ้านปะเนปะเป็นตัวอำเภอ ขึ้นกับเมืองภักตปูร์ สถานที่ว่านั้นขึ้นกับอำเภอปะเนปะอีกต่อหนึ่ง

วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. พระมหานามมหาเถระพาผมและพระพิเชษฐ์ไปดูภูเขาหิมาลัย ยังสถานที่ที่ว่านั้น โดยท่านขอยืมรถยนต์จากพี่ชายของท่าน คือนายมณีหรรษาโชติ เมื่อเราไปถึง เห็นมีประชาชนที่พากันไปดูหุงต้มอาหารรับประทานกันอยู่บ้าง พอพวกเราก้าวลงจากรถ แทนที่จะได้เห็นภูเขาหิมาลัยตามที่ตั้งใจ กลับได้เห็นแต่ขอทาน ค่อย ๆ ทยอยกันเข้ามาหา ความจริงก็ไม่มากมายนักดอก แต่ทำให้รำคาญเท่านั้นเอง

คณะของเราไม่ได้ดูฤกษ์งามยามดีเสียก่อน ไปกันสุ่ม ๆ กันอย่างนั้นเลยไม่ได้เห็นภูเขาหิมาลัย มันจะเห็นได้อย่างไรในเมื่อเราไปไม่ถูกเวลา หรือเรียกว่าไม่รู้จักกาลเทศะก็ได้ เวลาสำหรับดูภูเขาหิมาลัยนั้นมี ๒ เวลา

คือเช้ากับเย็น ถ้าไปดูในเวลาเช้าตอนพระอาทิตย์ขึ้น สวยงามมาก นี่เวลาหนึ่ง หรือในเวลาเย็นตอนพระอาทิตย์จะตกดินอีกเวลาหนึ่ง แต่คณะของเราไพล่ไปเสียในเวลาบ่าย จึงมองไม่เห็น ด้วยมีเมฆหมอกปกคลุมเต็มไปหมด แต่ก็มิได้เสียเวลาเปล่า เรายังได้เห็นวิธีแบกสิ่งของของชาวหิมพานต์อีกด้วย

ท่านพระครูคงจะเอะใจว่า มันเรื่องอะไรกะวิธีแบกสิ่งของ จะต้องเอามาคุยให้ฟังด้วย ก็มันไม่เหมือนกับการแบกในที่ต่าง ๆ นั่นซี

ลองฟังดู

บ้านเราใช้แบกขึ้นบ่า หรือใช้ไม้คานหาบบนบ่า อินเดียพม่าใช้ทูนศีรษะ ส่วนวิธีที่ว่านี้ใช้แบกด้วยหลัง

จะแบกอย่างไร ท่านพระครูคงสงสัยอีก

> เขามีกระบุงชนิดหนึ่งก้นสอบปากบานคล้ายกระบุงแบกข้าวเปลือกของชาวจีน มีเล็กใหญ่ตามต้องการสานด้วยไม้ไผ่หรือไม้รวกอย่างบ้านเรา ที่ว่าแบกด้วยหลังคือเอากระบุงที่ว่านี้วางแนบเข้ากับหลังก้นกระบุงอยู่ทางก้นปากกระบุงก็อยู่ข้างบน ใช้แผ่นเชือกหรือแผ่นผ้าหนา ๆ เป็นวงกลมคล้ายสายพาน คล้องรัดไว้ที่คอคอดราว ๆ กลางกระบุง แล้วคล้องอีกด้านหนึ่งไว้ที่หน้าผากหรือศีรษะแล้วผู้แบกก็ออกวิ่งสบายใจเฉิบ

ที่เขาไม่ใช้แบกด้วยบ่าหรือศีรษะนั้น เป็นด้วยภูมิประเทศเพราะส่วนใหญ่เป็นภูเขา เดินขึ้นบ้างเดินลงบ้างจะไม่สะดวกกับการทรงตัว หรือการขึ้นการลงนั้นจะต้องอาศัยมือจับโน่นเหนี่ยวนี่ไปด้วย จึงเหมาะอย่างยิ่ง

ด้วยการแบกด้วยหลัง เพราะแนบไปตามลำตัว มือทั้ง ๒ ก็ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ต่อไป

แบกอย่างนี้ดูเหมือนจะดีกว่าบ้านเรา ให้สำเร็จประโยชน์ได้ทุกอย่าง มีสิ่งของอันใดก็ใส่กระบุงแบกไปได้ อีกอย่างหนึ่งใช้เป็นยวดยานพาหนะ คือใช้แบกคนไปก็ได้ ถนนหนทางดีบ้างไม่ดีบ้าง มีบ้างไม่มีบ้าง ผู้ไม่ชอบเดินก็จ้างเขาแบกไป หรือคนเจ็บไข้ได้ป่วยญาติมิตรพาไปหาหมอก็จ้างเขาแบกไป ไม่ยากเย็นอันใดให้คนป่วยหรือคนผู้ไม่ชอบเดินเหล่านั้นนั่งลงไปในกระบุงซึ่งมีฟางหรือหญ้าหรือผ้ารองอยู่ก้นกระบุงนั้น พอนั่งอาศัยไปได้ จะว่าสบายนั้นอย่าหวังเลย แต่ก็พอให้ถึงที่ที่ต้องประสงค์ได้

คณะของเราเตร่ไปเตร่มาไม่นานนักก็พากันกลับ ด้วยไม่รู้จะอยู่ทำไม เมื่อผ่านอำเภอปะเนปะ พระมหานามมหาเถระพาแวะเยี่ยมวัดของพระอัสสโฆษมหาเถระ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากถนนใหญ่นัก จะพูดว่าวัดก็ออกจะเกรงใจ ด้วยมีกุฏิอยู่เพียงหลังเดียวแท้ ๆ เป็นตึก ๒ ชั้นเล็ก ๆ ชั้นบนเป็นที่อยู่ ชั้นล่างเป็นที่บำเพ็ญกุศล และใช้เป็นที่สอนหนังสือเด็ก ๆ ด้วย เราเรียกกันว่ากุฏิ โดยให้ชื่อว่า **"อัสสโฆษะกุฏิ"** พอจะเหมาะสม พบท่านอัสสโฆษมหาเถระกำลังสอนหนังสือเด็กอยู่ที่นั้นพอดี ท่านก็เพิ่งไปเมื่อเช้านี้เอง ท่านอยู่จำพรรษาด้วยกันกับพวกเราที่วัดอานันทกุฏิวิหารหลาย ๆ วันจึงจะมาสักครั้งหนึ่ง ท่านให้การต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี ได้แนะนำให้รู้จักอุบาสิกาคนหนึ่งว่าเป็นเจ้าของที่ดินซึ่งได้อาศัยสร้างกุฏินี้ อุบาสิกาได้ถวายที่ดินให้ เราแสดงความยินดีและอนุโมทนา เมื่อเห็นว่าพอสมควรแก่เวลาแล้วก็ขอลากลับ

เราต้องผ่านเมืองกาฐมาณฑุก่อนจึงจะไปถึงวัดอานันทกุฏิวิหารได้ จึงถือโอกาสแวะเยี่ยมเจ้าของรถยนต์พี่ชายของพระมหานามมหาเถระ คือนายมณีหรรษาโชติ ซึ่งมีนิวาสสถานอยู่ในเมือง มิได้ถือโอกาสเท่านั้น

แต่เป็นความตั้งใจมาแต่แรก เราได้บอกพระมหาเถระไว้แต่เดิมแล้วว่าขากลับจะแวะเยี่ยม นายมณี หรรษาโชติเป็นอุบาสกผู้มั่นคงในพระรัตนตรัยเต็มเปี่ยมอยู่ด้วยศรัทธาปสาทะ เป็นคหบดีผู้มั่งคั่ง ตั้งพระพุทธรูปเป็นที่สักการบูชาสวยงาม มีรูปถ่ายของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชวัดพระเชตุพนฯ ตั้งอยู่ด้วย อุบาสกบอกว่าเคยไปเฝ้าที่วัดพระเชตุพนฯ เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้ประทานมอบให้ไว้ด้วยพระทัยเปี่ยมด้วยเมตตา ต่อจากนั้นคณะของเราก็ไปถึงอานันทกุฏิวิหาร อันเป็นสถานที่ผาสุก นิราศทุกข์ท่ามกลางป่าหิมพานต์นั้นแล.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๓

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

การทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย ที่เรียกว่า "ปุพพเปตพลี" เป็นประเพณีที่กระทำสืบต่อกันมา ฝังจิตฝังใจของเราทั้งหลายเมื่อถึงวันตายของบุรพการีญาติมิตร หรือเมื่อระลึกถึงท่านผู้เป็นที่เคารพหรือท่านผู้มีพระคุณแก่ตน ย่อมทำบุญบำเพ็ญกุศลอุทิศให้

การทำบุญอุทิศให้ผู้ตายเช่นนี้ นับว่าเป็นจริยาที่ควรยกย่องเป็นอย่างยิ่ง เป็นประเพณีที่ดี เป็นการประกาศถึงญาติธรรม ว่าผู้นั้นเป็นบิดามารดาของตน เป็นสามีภรรยาของตน เป็นบุตรธิดาของตน เป็นญาติมิตรของตน เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ของตน เป็นหลวงพ่อที่เคารพอย่างยิ่งของตน เป็นผู้มีอุปการะแก่ตน เป็นผู้มีพระคุณแก่ตน เป็นที่นับถือของตน

เป็นการบูชาท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว เพื่อเป็นการประกาศว่า ท่านผู้ล่วงลับไปแล้วเป็นคนดี เป็นผู้ได้สร้างสมอบรมคุณงามความดีเอาไว้ เป็นผู้ทำประโยชน์ให้แก่ตระกูลวงศ์ ทำประโยชน์ให้แก่ศิษยานุศิษย์ ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ไม่เคยทำความเดือดร้อนให้แก่บุคคลทั้งหลาย มีความประพฤติคงที่เสมอต้นเสมอปลาย ไม่มีหน้าบ้านหลังบ้าน เสมอเหมือนทั้งต่อหน้าทั้งลับหลัง ถ้าผู้ล่วงลับไปแล้วเป็นคนไม่มีคุณงามความดีแล้วไซร้ ใครเล่าจะบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ คงจะไม่มีเป็นแน่

หรือท่านพระครูว่าพอจะมีบ้าง

เป็นการสนับสนุนพระภิกษุสามเณรอีกส่วนหนึ่ง พระภิกษุสามเณรผู้ได้ชื่อว่า สุปฏิปนฺโน ผู้ปฏิบัติดี อุชุปฏิปนฺโน ผู้ปฏิบัติตรง ๆ ญายปฏิปนฺโน ผู้ปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์ สามีจิปฏิปนฺโน ผู้ปฏิบัติชอบยิ่ง เป็นผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบด้วยตนเองแล้วสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม เป็นผู้ปฏิบัติไม่มีเลศนัย ต่อหน้าปฏิบัติอย่างไร ลับหลังก็ปฏิบัติอย่างนั้น พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นมีชีวิตสืบต่อพุทธศาสนาอยู่ได้ก็ด้วยอาศัยอาหารบิณฑบาตที่ประชาชนคนทั้งหลายถวายให้ด้วยศรัทธา ดังนั้นการทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย จึงเป็นส่วนหนึ่งให้พระภิกษุสามเณรได้รับอาหารบิณฑบาต เป็นการตามเพิ่มให้ซึ่งกำลังแก่พระภิกษุสามเณรทั้งหลาย

ทั้งเป็นการประกาศกตัญญูกตเวทิตาธรรมให้ปรากฏอีกด้วย อันว่าความเป็นผู้รู้อุปการะที่คนอื่นกระทำแล้วแก่ตนและตั้งใจกระทำตอบแทนนั้นมิใช่ทำได้ง่ายนัก จะพากันหลงลืมเสียเป็นส่วนใหญ่ คงเป็นด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือกิเลสราคะโทสะโมหะเข้ามาปิดบังเสีย บุคคลผู้มีกตัญญูกตเวทิตาธรรมประจำมั่นอยู่ในดวงใจ ย่อมจะองอาจสามารถบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ได้

ท่านพระครูจะสงสัยว่า ทำบุญอุทิศให้เช่นนั้นจะถึงผู้ตายหรือไม่ ดูเหมือนจะเป็นที่รู้กันอยู่โดยทั่วไปว่า บางทีก็ถึง บางทีก็ไม่ถึง

ข้อนี้ท่านว่าต้องพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ปฏิคคาหก
๒. ผู้ให้
๓. ผู้รับ

ปฏิคคาหก คือ พระภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีลาจารวัตรบริสุทธิ์ผุดผ่อง แต่สมัยนี้ก็ยาก จะให้เหมือนพระอริยบุคคลนั้นไม่ได้ ท่านจึงแนะว่า ผู้ให้จงตั้งใจให้เป็นไปในสงฆ์ก็แล้วกัน อย่าเจาะจงรูปใดรูปหนึ่ง เรียกว่า ถวายแก่สงฆ์

ผู้ให้ คือ ผู้ทำบุญ เมื่อทำบุญเสร็จแล้วต้องตั้งใจอุทิศให้ผู้นั้นผู้นี้ อย่างที่เราทำกันอยู่ด้วยการกรวดน้ำอุทิศให้เช่นนั้น ถ้าทำบุญแล้วไม่ทำการอุทิศก็จะขาดองค์ข้อนี้ไป

ผู้รับ คือ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ต้องอนุโมทนาในกุศลผลบุญต่อการอุทิศของผู้ให้นั้น ถ้าไม่ได้อนุโมทนา การอุทิศของผู้ให้นั้นก็ไม่ถึง และผู้รับคือผู้ล่วงลับไปแล้วจะอนุโมทนาได้นั้น ก็มีอยู่เพียงประเภทเดียว คือ ประเภทปรทัตตูปชีวีเปรตเท่านั้น

การทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย เมื่อพร้อมด้วยองค์ ๓ นี้ ย่อมจะถึงผู้ตาย ถ้าไม่พร้อมก็ไม่ถึง

เรื่ององค์ ๓ นี้ จะถูกหรือไม่ถูกก็ไม่ทราบ เขียนจดหมายนี้ก็ตามที่ระลึกได้

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๑๘ เป็นวันคล้ายวันมรณภาพของพระธัมมาโลกมหาเถระ ผู้ก่อสร้างวัดอานันทกุฎีวิหารนี้ขึ้นเป็นเจ้าอาวาสองค์ปฐม

มรณภาพมาได้ ๙ ปี ท่านมรณภาพ ณ ห้องที่พระพิเชษฐ์กำลังอาศัยอยู่บัดนี้ พระพิเชษฐ์จะได้ ๓ ตัวจากท่านมาบ้างหรือเปล่าก็ไม่รู้ ไม่เคยคุยให้ฟังเลย วันที่ ๘ นี้ มิใช่เป็นวันที่แน่นอน เขาถือวันที่ของเนปาลเป็นวันแน่นอน ซึ่งไม่ตรงกัน อาจไปตรงกับวันที่เท่าไรก็ได้ สำหรับปีนี้มาตรงกับวันที่ ๘ ตุลาคม นี้เอง

คณะศิษย์ลูกหลานญาติมิตรทั้งบรรพชิตทั้งคฤหัสถ์ ได้พร้อมใจกันบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายท่าน เป็นส่วนปุพพเปตพลี ได้กระทำกันมาทุกปี สำหรับปีนี้ก็ได้กระทำเช่นที่เคยมา

ญาติโยมพากันมาแต่เช้าตรู่ มาช่วยกันจัดแจงหุงต้มปรุงภัตตาหารเพื่อถวายพระภิกษุสามเณรและแม่ชีในตอนเพล ภิกษุสามเณรและแม่ชีก็ทยอยกันมาโดยลำดับ จะต้องมีการนิมนต์กันหรือไม่เราไม่ทราบ แต่เดาเอาว่าคงไม่ต้องนิมนต์ มีเท่าไรเลี้ยงหมด ใครเป็นลูกศิษย์ลูกหาก็ไปกันเอง ในวันนี้มีพระญี่ปุ่นจากพุทธคยามาร่วมด้วย ๒ องค์ ท่านไปจากพุทธคยาเพื่อทัศนศึกษายังเนปาลประเทศ พักอยู่ที่วัดกะนะวิหารในเมือง รู้จักอยู่กับเราเคยมาพักที่วัดปากน้ำ เมื่อท่านทราบว่าเราจำพรรษาอยู่ในที่นั้นก็ดีใจเข้าไปหาเยี่ยมเยียนวิสาสะ หลังจากฉันเพลเสร็จแล้ว ท่านก็ลากลับ

หลังจากถวายภัตตาหารเพลผ่านพ้นไปแล้ว มีการสวดมนต์อุทิศส่วนกุศล ภิกษุสามเณรนั่งพร้อมกันในศาลาพิธี ประมาณสัก ๗ รูป ตั้งโต๊ะเล็ก ๆ วางแจกันดอกไม้ ๑ คู่ กระถางธูปไว้ข้างหน้าพระมหาเถระองค์ประธาน แล้วพระภิกษุสามเณรทั้งนั้นเจริญพระพุทธมนต์มงคลสูตรและกรณียเมตตสูตร และมีบทแผ่เมตตาแถมท้าย แล้วแจกด้ายสายสิญจน์ผูกข้อมือแก่ท่านผู้ร่วมในการบำเพ็ญกุศลทุกคน พระปรัชญารัศมีแสดงพระธรรมเทศนาติดต่อกันไป ด้วยเวลาเล็กน้อย เป็นเสร็จพิธี ไม่มีการชักบังสุกุล ก็นับว่าเป็นการบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายแล้ว

เรากับพระพิเชษฐ์ได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศลถวายท่านในตอนกลางคืน ด้วยมาระลึกถึงพระคุณของท่าน เราทั้ง ๒ ได้ไปอาศัยวัดของท่านอยู่ มีเสนาสนะที่อยู่ที่อาศัยสะดวกสบาย มีอาหารการขบฉันไม่ต้องเดือดร้อน อีกทั้งน้ำไฟก็มีให้ใช้ทุกประการ ไม่ต้องลำบากด้วยประการต่าง ๆ จึงบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายท่านในคืนนั้น ได้กระทำตามกำลัง คือตามมีตามได้ ด้วยอยู่ในแดนไกล ขึ้นไปบนสยัมภู ตั้งใจซื้อหาผ้ามาบังสุกุลก็ไม่ได้

เวลา ๑๙.๐๐ น. นิมนต์พระมหาเถระ ๓ รูป คือพระมหานามมหาเถระ พระอัสสโฆษมหาเถระ พระกุมารกัสสปมหาเถระ มาทำพิธีที่ห้องของเรา ในวันนี้พระอมฤตานันทมหาเถระไม่อยู่ ไปประชุมที่มอสโกยังไม่กลับ จึงมีเพียง ๓ รูปเท่านั้น จัดอาสนะให้นั่งเรียงแถว ตั้งโต๊ะเล็กไว้ข้างหน้าองค์ประธาน เขียนชื่อพระธัมมาโลกมหาเถระใส่พานตั้งไว้ ตั้งแจกันดอกไม้ ตั้งกระถางธูป เมื่อพระมหาเถระพร้อมแล้ว เราจุดธูปบูชา เทียนไม่ได้จุดเพราะไม่มี ประเคนสายสิญจน์ พระมหาเถระทั้ง ๓ รูป ชักบังสุกุล จบแล้วถวายปวารณาปัจจัยรูปละ ๒๐ รูปี ท่านอนุโมทนา เรากรวดน้ำ ถวายเครื่องดื่มรูปละ ๑ แก้ว พร้อมทั้งเราทั้ง ๒ ด้วย รูปละ ๑ แก้ว เหมือนกัน เป็นอันเสร็จพิธีการบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายพระธัมมาโลกมหาเถระในวันนั้น

สิทฺธมตฺถุ สิทฺธมตฺถุ สิทฺธมตฺถุ อิทํ ผลํ
ธมฺมาโลโกตินามสฺส มหาเถรสฺส ตาทิโน

ขอกุศลผลบุญนี้ จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ แก่พระธัมมาโลกมหาเถระ ผู้มั่นคงอยู่ด้วยพระรัตนตรัยนั้น เทอญ.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๔

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ได้เขียนจดหมายมาคุยกับท่านพระครูหลายฉบับแล้ว คุยแต่เรื่องต่าง ๆ ส่วนเรื่องของตัวเองไม่ได้คุยให้ฟังเลย เดี๋ยวท่านพระครูจะเข้าใจว่าพระธรรมธีรราชมหามุนีไปจำพรรษาอยู่ในป่าหิมพานต์คงจะปฏิบัติกิจวัตร ๓ อย่าง คือเที่ยว, กิน, นอน, ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนทุกประการเท่านั้นแล เพื่อตัดวิมติกังขา ในวันนี้จึงขอคุยเรื่องกิจวัตรส่วนตัวให้ฟังเสียบ้าง อย่าขว้างลงกระโถนเสียก่อนก็แล้วกัน จะขอเริ่มตั้งแต่ตื่นนอนไปทีเดียว

๐๔.๐๐ น. ตื่นนอน ได้อาศัยนาฬิกาที่พระฮองกิมถวายไปจากสิงคโปร์คอยเตือนให้ตื่นตามเวลาทุกคืน หรือบางทีก็ใช้นาฬิกาพกซึ่งคุณเกษมจิตถวายไว้ เรานำติดไปด้วยช่วยอีกแรงหนึ่ง เก็บมุ้งผ้าห่มทำ

ที่หลับที่นอนให้เรียบร้อย ใครมาเห็นก็ชมว่าเรียบร้อย แต่ที่ไหนได้ มันเรียบร้อยแต่ภายนอกเท่านั้น ส่วนภายในนั่นซิสกปรกรุงรัง เหม็นสาบ เหม็นสาง สิ้นดี

ผ้าที่เขาคลุมเตียงไว้นั้น ถ้าจะเทียบกับสังขารร่างกายภายนอกแห่งมนุษย์เราเห็นจะไม่ผิด แต่งตัวกันสวยงามในภายนอก บางทีก็แต่งเสียเกินสวย คือแต่งเกินวัยเกินฐานะ ไม่น่าดู ที่สวยยามนั้นเพราะอาภรณ์ผ้าผ่อนท่อนสไบปกปิดเอาไว้ เลยทำให้ดูสวย

ภายในเล่าเป็นอย่างไร ตรงกันข้าม เห็นได้ง่าย ๆ เช่นสิ่งที่ออกจากร่างกายคนเรา ดูได้ที่ไหน อย่าว่าแต่ดูเลย ยังต้องปิดจมูกเสียอีกด้วย

เมื่อเก็บเสร็จแล้ว ออกจากห้องตรงไปกุฏิน้อย ๆ ที่ภาษาเราเรียกว่า วัจจกุฎิ ไปทำไมไม่เห็นจะต้องบอก

การออกจากห้องในยามนี้ก็น่ากลัวอยู่ ด้วยต้องเดินไปตามระเบียงที่อยู่อันเป็นที่โล่ง และในยามนั้นก็เงียบสงัด อนึ่งเล่า ที่อยู่นั้นจะว่าตั้งอยู่ในอรัญญ์ราวป่าก็พอจะได้ พระกุมารกัสสปมหาเถระเล่าให้ฟังว่า เคยมีเสือโคร่งใหญ่มาอยู่เสมอ ๆ มาจับลิงกินเป็นอาหาร มันไม่ต้องปีนขึ้นต้นไม้ มันเพียงแต่ร้องเสียง “โฮก” อยู่ใต้ต้นไม้เท่านั้น ลิงก็จะหล่นตุบลงมาให้มันกินเอง พระมหานามมหาเถระก็บอกว่า เคยผจญหน้ากับมันคราวหนึ่งในตอนเช้ามืด แต่ก็เลิกลากันไปได้ มิได้ถึงกับสู้รบตบมือกัน เรื่องเสือโคร่งนี้ปรากฏเมื่อ ๒๐ ปีก่อนโน้น เดี๋ยวนี้มันตายแล้ว

๐๔.๓๐ น. โกนหนวด เรามันคนมีหนวด ก็ต้องโกน ถ้าเราพ้นจากฐานะนี้ไปแล้วจะลองไม่โกนดูบ้างจะเป็นอย่างไร อยู่วัดปากน้ำเราโกนวันเว้นวัน ไม่ได้โกนทุกวัน ก่อนแต่นั้นเราเว้นเสียหลายวันถึงจะโกนวันเว้นวัน ไม่ได้โกนทุกวัน ก่อนแต่นั้นเราเว้นเสียหลายวันถึงจะโกนสักครั้งหนึ่ง ภายหลังได้พระบัญชาให้โกนวันเว้นวัน จึงถือปฏิบัติตลอดมา พรรษานี้อยู่

ในป่าหิมพานต์ ต้องขออนุญาตยืดระยะเวลาออกไปอีก คือโกน ๑ วันเว้น ๒ วัน เพราะไม่ต้องรับแขกญาติโยม เพราะแบตเตอรี่สำหรับโกนหนวดนั้นหายาก หรือพอจะหาได้ แต่ก็แพงเสียนี่กระไร

ถ้าเป็นวันเว้น คือวันที่ไม่โกน เราก็จะแปลหนังสือไปทีเดียว ถ้าเป็นวันสำหรับโกน เราก็จะแปลหนังสือต่อเมื่อโกนหนวดเสร็จเรียบร้อยแล้ว

๐๕.๐๐ น. แปลหนังสือ คือเราเขียนหมวดธรรมซึ่งท่านรวบรวมไว้ในท้ายหนังสืออรรถกถาแห่งพระไตรปิฎก โดยมีชื่อว่า **ปทตฺถปฺปเภโท** ลงในสมุด แล้วแปลเป็นภาษาไทย เราให้ชื่อของเราว่า **“แปลศัพท์หมวด”** เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่บุคคลผู้สนใจ สามารถอ่านออกรู้เรื่อง และเป็นเรื่องที่น่ารู้ทั้งนั้น

อย่างเช่นเรื่อง **“พุทธธรรม ๑๘ ประการ”** ซึ่งมีอยู่ในหนังสือสุมังคลวิลาสินี ภาคที่ ๓ เป็นต้น จะขอคัดมาให้ท่านพระครูอ่านดูดังนี้

อฏฺฐารส พุทฺธธมฺมา

๑. **นตฺถิ ตถาคตสฺส กายทุจฺจริตํ**
กายทุจริตของพระตถาคตไม่มี

๒. **นตฺถิ ตถาคตสฺส วจีทุจฺจริตํ**
วจีทุจริตของพระตถาคตไม่มี

๓. **นตฺถิ ตถาคตสฺส มโนทุจฺจริตํ**
มโนทุจริตของพระคตถาคตไม่มี

๔. **อตีเต พุทฺธสฺส อปฺปฏิหตํ ญาณํ**
ญาณของพระพุทธเจ้าอันอะไรขัดขวางไม่ได้ในอดีต

๕. **อนาคเต พุทฺธสฺส อปฺปฏิหตํ ญาณํ**
ญาณของพระพุทธเจ้าอันอะไรขัดขวางไม่ได้ในอนาคต

๖. **ปจฺจุปฺปนฺเน พุทฺธสฺส อปฺปฏิหตํ ญาณํ**

ญาณของพระพุทธเจ้าอันอะไรขัดขวางไม่ได้ในปัจจุบัน

๗. **สพฺพํ กายกมฺมํ พุทฺธสฺส ภควโต ญาณานุปริวตฺติ**

กายกรรมทั้งปวง ย่อมเป็นไปตามซึ่งญาณของพระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้า

๘. **สพฺพํ วจีกมฺมํ พุทฺธสฺส ภควโต ญาณานุปริวตฺติ**

วจีกรรมทั้งปวง ย่อมเป็นไปตามซึ่งญาณของพระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้า

๙. **สพฺพํ มโนกมฺมํ พุทฺธสฺส ภควโต ญาณานุปริวตฺติ**

มโนกรรมทั้งปวง ย่อมเป็นไปตามซึ่งญาณของพระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้า

๑๐. **นตฺถิ ฉนฺทสฺส หานิ**

ความเสื่อมแห่งฉันทะย่อมไม่มี

๑๑. **นตฺถิ วิริยสฺส หานิ**

ความเสื่อมแห่งวิริยะย่อมไม่มี

๑๒. **นตฺถิ สติยา หานิ**

ความเสื่อมแห่งสติย่อมไม่มี

๑๓. **นตฺถิ ทวา**

การเล่นย่อมไม่มี

๑๔. **นตฺถิ รวา**

การหัวเราะ ย่อมไม่มี

๑๕. **นตฺถิ ขลิตํ**

ความพลั้งพลาด ย่อมไม่มี

๑๖. **นตฺถิ สหสา**

ความผลุนผลัน ย่อมไม่มี

๑๗. **นตฺถิ อพฺยาวโต มโน**

ใจจะไม่มีความอุตสาหะ ย่อมไม่มี

๑๘. **นตฺถิ อกุสลํ จิตฺตํ**

อกุศลจิต ย่อมไม่มี

๐๕.๓๐ น. เมื่อได้อรุณแล้ว ผมพระพิเชษฐ์ พระกุมารกัสสปมหาเถระ เดินรอบภูเขาสยัมภู ดังที่ได้เคยคุยให้ฟังแล้ว รอบภูเขาก็ประมาณ ๓ กิโลเมตร ใช้เวลาเดิน ๔๕ นาที แรกเริ่มเดิมทีนั้น เราเดินกัน พระมหานามมหาเถระท่านมีอาวุโสกว่าเราเดินเร็ว เราก็ต้องเดินเร็วให้ทันท่าน ทำให้เหนื่อยแสนจะเหนื่อย จึงหลีกจากพระมหานามเถระนั้นเสีย มาเดินกับพระพิเชษฐ์ และพระกุมารกัสสปมหาเถระ ซึ่งเรามีอาวุโสกว่า เดินกันช้า ๆ พอกำลัง ค่อยสบายหน่อย

การเดินนี้นับว่าได้ประโยชน์มาก ประการหนึ่งเป็นการบูชาเจดีย์สยัมภู ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขา ตามประวัติว่าเจดีย์นี้เกิดขึ้นเอง เป็นเครื่องหมายแห่งดอกบัว ซึ่งพระวิปัสสีพุทธเจ้าอธิษฐานโยนลงในทะเลสาบในครั้งกระนั้น รอบเจดีย์เขาทำเป็นรูปดอกบัวมากมายไว้สำหรับกราบไหว้บูชา แม้ที่เชิงบันไดเบื้องล่างเขาก็สลักหินเป็นรูปดอกบัวไว้กราบไหว้บูชาเหมือนกัน การกราบไหว้บูชาเขาจะต้องกราบให้หน้าผากจดกับดอกบัวนั้นทีเดียว หรือในที่อื่นซึ่งไม่มีดอกบัว แต่มีก้อนหินปรากฏอยู่ เขาก็จะกราบให้หน้าผากจดกับก้อนหินนั้น ด้วยความเคารพบูชาอย่างสุดซึ้ง

ประการหนึ่ง ในเวลาเช้าเช่นนั้น ได้สูดอากาศสดชื่นแจ่มใสและเยือกเย็นสบายดี บางวันก็มีหมอกลงจัด เรา ๓ องค์เดินอยู่ด้วยกัน ยังมองไม่ค่อยจะเห็นกันเลย เพราะผ้าคลุมศีรษะปิดบังลูกนัยน์ตาเสีย เขานี้นับว่าอัศจรรย์มาก ด้วยตลอดระยะทางรอบภูเขานั้น มีอากาศไม่เหมือนกัน ตอนหนึ่งจะได้สูดดมอากาศอย่างหนึ่ง อีกตอนหนึ่งจะได้สูดอากาศอีกอย่างหนึ่ง

ทำไมจึงเป็นเช่นนี้ ?

ไม่ทราบ...ไม่ทราบ

แต่ขอเตือนว่า ถ้าท่านพระครูจะไปเดินดูบ้าง ขอจงเดินด้วยอาการสำรวมระวัง อย่าเที่ยวเหม่อมองดูโน่นดูนี่เป็นอันขาด จงระลึกถึงพระพุทธานุสาสนีที่ว่า จงทอดสายตาชั่วแอกคือ ๔ ศอกไว้ให้จงหนัก มิฉะนั้นท่านพระครูจะเหยียบ...จะเหยียบ...?

ประการหนึ่ง เป็นการออกกำลัง อันว่าอิริยาบถ ๔ ของมนุษย์คือ เดิน ยืน นั่ง นอน ต้องให้สม่ำเสมอกัน ร่างกายจึงจะสบาย ถ้ามากหรือน้อยในอิริยาบถใดอิริยาบถหนึ่ง ไม่สม่ำเสมอกันแล้ว ความทุกข์หรือโรคภัยไข้เจ็บก็จะเกิดมีในร่างกายแน่นอน เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็ได้เห็นคุณชุมพล โลหะชาละ ทางหน้าหนังสือพิมพ์นำคณะเดินในตอนเช้า มองหาคุณหญิงทองอยู่ โลหะชาละ ไม่เห็น คงจะไม่ได้ไปเดินด้วย ไปนั่งภาวนาที่วัดปากน้ำดีกว่า

เดิน ทำให้ร่างกายแข็งแรงมีกำลังวังชาต่อต้านโรคภัยไข้เจ็บได้ ในเมื่อมีโรคภัยไข้เจ็บเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะหายไปเลย ถ้ามีมากก็จะลดน้อยถอยลงไปได้บ้าง และทำให้เจริญอาหารอีกด้วย ท่านพระครูลองดู ท่านพระครูเคยฉันข้าวมื้อละ ๒ จาน เมื่อได้เดินออกกำลังกายตอนเช้าแล้วจะฉันข้าวได้เพิ่มมื้อละ ๔ จาน โดยไม่ต้องสงสัย

พระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พระองค์ยังต้องเดิน เดินเพื่อออกกำลังให้ร่างกายสบาย หรือมีประสงค์จะเสด็จไปที่ใดที่หนึ่ง พระองค์ก็เสด็จดำเนินด้วยพระบาทเท่านั้น เหมือนกับที่ท่านแสดงเหตุจาริกแห่งพระพุทธเจ้า ๔ ประการ ไว้ในหนังสือสุมังคลวิลาสินีภาคที่ ๑ ว่า

๑. **ชงฺฆวิหารวเสน สรีรผาสุกตฺถาย**
เพื่อต้องการให้ร่างกายสบาย ด้วยอำนาจเที่ยวไปตามวิหาร

๒. **อตฺถุปฺปตฺติกาลํ อภิกงฺขตฺถาย**
เพื่อต้องการจะคลี่คลายความสงสัย ตลอดกาลที่เกิดเรื่องขึ้น

๓. **ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทปญฺญาปนตฺถาย**
เพื่อต้องการจะบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย

๔. **ตตฺถ ตตฺถ ปริปากคตินฺทฺริเย โพธเนยฺยสตฺเต โพธนตฺถาย**
เพื่อต้องการจะโปรดสัตว์ผู้ควรจะตรัสรู้ ผู้มีอินทรีย์ถึงความแก่รอบ ในที่นั้น ๆ ให้ได้ตรัสรู้

เหตุจาริกของพระพุทธเจ้ายังมีอีกแต่คุยให้ฟังเพียง ๔ ประการเท่านั้นก็พอ วันนี้คุยให้ฟังเท่านี้ก่อนนะไว้พรุ่งนี้ค่อยคุยต่อไป.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๕

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ได้คุยถึงเรื่องกิจวัตรของตนให้ท่านพระครูฟัง ยังไม่จบสิ้น วันนี้ขอคุยต่อ

๐๖.๑๕ น. เมื่อเรากลับจากเดินรอบภูเขาแล้วก็เตรียมอาหารมื้อเช้า ในเวลาเช้านี้เราฉันที่ห้องของเรา มิได้ลงไปที่โรงฉัน ส่วนพระพิเชษฐ์นั้นฉันข้าวต้มรวมกับพระมหาเถระทั้งหลายที่โรงฉัน ตั้งแต่เราป่วยเป็นโรคเบื่ออาหารในครั้งนั้นแล้ว ก็มิได้ลงไปเลย จะลงเฉพาะในตอนเพลเท่านั้น เราเองเป็นผู้ตระเตรียมไม่ต้องรบกวนบุคคลอื่น เพราะเป็นของแห้งที่มีอยู่แล้วทั้งนั้น ปัจจัยสำคัญสำหรับอาหารมื้อเช้านี้ก็คือน้ำร้อน ขาดไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าไม่มีน้ำร้อนก็ไม่สามารถจะให้อิ่มหนำสำราญได้ พูดตรง ๆ คือฉันไม่ได้ พระพิเชษฐ์ทำหน้าที่ต้มน้ำร้อนให้เป็นประจำทุกวัน เธอคงได้บุญด้วยเป็นแน่

๐๖.๔๕ น. มื้อเช้าของเรานี้เป็นของง่าย ๆ มีหลายอย่าง เลือกฉันตามต้องการ ในที่สุดก็ถึงความสิ้นไปหมดไปเป็นธรรมดา

จะจาระไนให้ฟัง

คอร์นเฟลคส์ ขนมปัง กาแฟ ผลไม้ โดนัส บะหมี่ซุปไก่ มาม่าหมูแผ่น กระยาสารท

ดูซิของทั้งหลายเหล่านี้ นอกจากผลไม้ ล้วนต้องอาศัยน้ำร้อนเป็นปัจจัยสำคัญทั้งนั้น ญาติโยมชาวเนปาลถวายไว้บ้าง คุณสุชาดาซึ่งอยู่ที่เนปาลจัดถวายบ้าง ญาติโยมพี่น้องจากประเทศไทย คือคุณโยมปราณี คุณโยมประยงค์ คุณสวัสดิ์ ตรีธา พี่บุญพา ธัญญานี ส่งไปถวายบ้าง เราฉลองศรัทธาเต็มความสามารถ สิ่งของทั้งหลายเหล่านั้นถึงสภาพธรรมดาไปตาม ๆ กัน เดิมทีนั้น ฉันจำพวกคอร์นเฟลคส์ ขนมปัง กาแฟ ผลไม้ สลับกันไปอย่างโน้นบ้าง อย่างนี้บ้าง ต่อมาได้รับบะหมี่ซุปไก่ หมูแผ่น กระยาสารท โดนัส ก็เลยพักของฉันอย่างแรกไว้พลางก่อน ด้วยฉันมาหลายวันเต็มที หันมาจับบะหมี่ซุปไก่ตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึงบัดนี้ เดี๋ยวนี้ฉันบะหมี่ซุปไก่ทุกวัน เราเติมน้ำตาลเติมซอสพริกลงไป อร่อยจริง ๆ ลองดูก็ได้

แต่จำใจต้องเลิกฉัน เพราะหมดเสียแล้ว

เมื่อจัดการกับบะหมี่ซุปไก่เรียบร้อยแล้ว ก็หันเข้าหาหมูแผ่นกับน้ำชาบ้าง โดนัสกับน้ำชาบ้าง กระยาสารทกับน้ำชาบ้าง หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไป ท่านพระครูทดลองฉันเอาเองก็แล้วกัน แต่ตกหนักก็ต้องถึงซึ่งความจำใจอีก จะทำอย่างไรได้เล่า

กระยาสารทเราไม่ได้ฉันมาหลายปีทีเดียว ไม่ใช่ไม่มี มีมากมาย เมื่อถึงหน้ากระยาสารทสิ้นเดือน ๑๑ ญาติโยมก็บรรจงจัดถวาย ถึงแม้ว่า

โยมมารดาของเราเอง แม่สำเภา สุดประเสริฐ ก็ไม่ลืมพระลูกชาย จะต้องจัดมาถวาย เพื่อให้พระลูกชายได้ฉันบ้างทุกปี ที่ว่าไม่ได้ฉัน เพราะเราไม่ฉันเอง ด้วยมันแข็งเหลือเกิน ฟันเราก็ไม่ค่อยดี และการฉันต้องอาศัยน้ำชาด้วยจึงจะไปกันได้ไกล อยู่วัดปากน้ำจะมัวนั่งเคี้ยวกระยาสารทซดน้ำชาอยู่ก็ไม่ได้ เลยไม่ฉันเสียดีกว่า

แต่กระยาสารทของแม่ภา บางบ่อ ที่ตรีธาส่งไปให้ไม่เลวเลย ฉันเสียจนหมด เคี้ยวพลางดื่มน้ำชาพลาง ไม่อยากจะอิ่ม และก็ไม่รู้สึกว่าแข็ง หรือคงจะเป็นด้วยไม่มีอะไรจะฉันก็ไม่รู้...

เปล่าดอก ของเขาดีจริง ๆ เห็นจะต้องปวารณาให้ถวายทุก ๆ ปี

บอกแล้วว่าไม่ต้องรบกวนบุคคลอื่น เมื่อฉันเสร็จก็จัดการล้างทำของเราเอง ไม่ยากเย็นอะไร เพราะหลังห้องเรามีชานยื่นออกไป เป็นที่สำหรับล้างถ้วยชาม ล้างหน้าแปรงฟันได้ และสิ่งที่ต้องล้างทำก็มี ๒-๓ ชิ้นเท่านั้น ทำเองได้

เมื่อล้างถ้วยชามเสร็จแล้วก็กวาดห้อง ก็ไม่ยากอีก เป็นห้องเล็ก ๆ กว้างสัก ๒ เมตรครึ่ง ยาวสัก ๔ เมตร พื้นห้องปูด้วยแผ่นอิฐ ภายในห้องของเราก็นับว่าท่านจัดให้เป็นพิเศษ ปูพรมไว้ข้างล่างชั้นหนึ่ง ปูผ้าผืนใหญ่ทับลงข้างบนพรมนั้นอีกชั้นหนึ่ง เราก็กวาดแต่เพียงบนผ้าที่ปูพรมนั้นเท่านั้น กิจด้วยการถูไม่มี

เมื่อทำความสะอาดในห้องเสร็จแล้ว ก็กวาดชานหน้าห้องต่อไป กุฏิที่เราอยู่นั้นมี ๓ ห้อง มีชานหน้าห้องเดินได้ตลอด ชานหน้าห้องนี้ไม่ได้กวาดทุกวัน ๒-๓ วันจึงกวาดสักครั้งหนึ่ง พอสะอาดเรียบร้อยอยู่

๐๗.๓๐ น. ตอนนี้ขอเวลาพักผ่อนสักเล็กน้อย เพื่อเตรียมตัวเตรียมกายเตรียมใจไว้ทำงานต่อไป อย่างที่บอกแล้วนั่นแหละ เรามันเป็นโรคชอบนอน ถ้าได้นอนเสียหน่อยก็จะสบาย สดชื่น ถ้ามิฉะนั้น ทำอะไร

ก็ไม่ได้ ถ้าเป็นงานที่ทำด้วยกำลังกายพอว่า พอทำได้ไม่ง่วง แต่ตอนนี้เป็นงานหนังสือ คงจะหลับอยู่กับโต๊ะเป็นแน่ หรือจะเป็นทางแก้ตัวจะเข้าตำราตามที่ท่านว่าไว้

คนที่เกียจคร้านทำการงาน ก็มักจะอ้างว่า

๑. หนาวนัก แล้วไม่ทำการงาน
๒. ร้อนนัก แล้วไม่ทำการงาน
๓. เวลาเย็นแล้ว แล้วไม่ทำการงาน
๔. ยังเช้าอยู่ แล้วไม่ทำการงาน
๕. หิวนัก แล้วไม่ทำการงาน
๖. กระหายนัก แล้วไม่ทำการงาน

คนที่ขี้เกียจก็คอยจะหาเลศเป็นข้ออ้างอยู่เช่นนี้เสมอไป แล้วไม่ยอมทำการงานอะไร คอยหลบคอยหลีกคอยเลี่ยงไปเสีย โภคทรัพย์จะเกิดขึ้นแก่ตนได้อย่างไร ความเจริญรุ่งเรืองจะเกิดมีขึ้นแก่ตนได้อย่างไร ลาภยศสรรเสริญสุขจะเกิดมีขึ้นแก่ตนได้อย่างไร คนขยันไม่พรั่นพรึงมิได้คำนึงถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น ทำการงานตัวเป็นเกลียว ทั้งงานส่วนตัวของตนเอง ทั้งงานส่วนสาธารณประโยชน์ แล้วควรหรือที่ประชาชนคนทั้งหลายจะคอยพากันติฉินนินทาคนผู้ทำการงานเช่นนี้

ท่านแสดงลักษณะของการทำงานไว้ ๔ ประการ คือ

๑. **เถยฺยกมฺมนฺตา** *: **ทำการงานเหมือนขโมย***

คนจำพวกนี้ชอบขโมยเวลาทำการงานของราชการ เวลาทำการงานของนายจ้าง ใช้ให้เป็นประโยชน์ส่วนตน เที่ยวเตร่เสียบ้าง หลับนอนเสียบ้าง ทำการงานของตนเองเสียบ้าง เหมือนขโมยชอบขโมยของของผู้อื่นมาเป็นของตนเองฉะนั้น

๒. **อิณกมฺมนฺตา** ***: ทำการงานเหมือนลูกหนี้***

คนจำพวกนี้ชอบทำการงานไม่เสร็จ ทำการงานคั่งค้าง แทนที่จะทำให้เสร็จในวันนี้ก็ไม่ทำ การงานทับถมมากขึ้นเป็นทวีคูณ เหมือนลูกหนี้ไม่ยอมใช้หนี้ หนี้ก็เพิ่มพูนมากขึ้นเป็นดินพอกหางหมูฉะนั้น

๓. **ทายชฺชกมฺมนฺตา** ***: ทำการงานเหมือนคนรับมรดก***

คนจำพวกนี้ชอบทำการงานติดต่อและทำการงานสืบต่อมีการงานอันใดเกิดขึ้นเป็นต้องทำให้เสร็จสิ้นไปทีเดียว หรือทำการงานที่ผู้อื่นทำค้างไว้ให้เสร็จสิ้นไป หรือรักษาการงานที่ผู้อื่นทำเรียบร้อยแล้วให้ดำรงคงอยู่และให้เจริญยิ่งขึ้น เหมือนคนรับมรดกรักษานั้นไว้ให้มั่นคงให้เพิ่มพูน และให้เจริญกว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้นไปฉะนั้น

๔. **สามิกมฺมนฺตา** ***: ทำการงานเหมือนเจ้าของ***

คนจำพวกนี้เป็นคนรักการงาน จะเป็นการงานของตนเองหรือของผู้อื่นก็ตาม ทำให้ดีเรียบร้อยเสมอเหมือนกันหมด มิได้ถึงการแบ่งแยกว่า นี้การงานของผู้อื่น ทำเพียงสักแต่ว่าทำ ทำเพียงสักแต่ว่าให้เสร็จ ๆ ไปเท่านั้น จะหายหกตกหล่นหรือจะเสียหายอย่างไรมิได้คำนึงถึง นี้เป็นการงานของตนเอง จะต้องทำให้ดีทำด้วยความระมัดระวัง มิให้หกเรี่ยเสียหายเลยมิได้เป็นไปเช่นนั้น เหมือนเจ้าของทำการงานตั้งใจเอาใจใส่ทำการงานนั้นให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ด้วยความระมัดระวังทุกประการฉะนั้น

ประเภทที่ ๑ ที่ ๒ ไม่ดี ประเภทที่ ๓ ที่ ๔ ดี ใครจะอยู่ในประเภทไหนก็เลือกเอา

สำหรับเรานั้นใครจะว่าอย่างไรก็ช่าง เวลานี้ต้องขอก่อนละ แล้วค่อยคุยกันใหม่

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๖

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

๐๘.๓๐ น. เมื่อเวลาพักผ่อนผ่านพ้นมาแล้ว ก็ถึงเวลาทำงาน งานของเราไม่หนัก แต่เป็นงานขีด ๆ เขียน ๆ ดังที่ได้เคยคุยให้ฟังแล้วนั่นแหละ พอจะแบ่งออกได้เป็น ๓ อย่างคือ

๑. แปลเรื่องจากหนังสือพระไตรปิฎก เฉพาะบางเรื่อง
๒. แปลศัพท์หมวดที่ท่านระบุไว้ในท้ายหนังสืออรรถกถาแห่งพระไตรปิฎกนั้น
๓. บันทึกเรื่องต่าง ๆ ในรูปลักษณะแห่งจดหมาย

เรื่องในหนังสือพระไตรปิฎกมีมาก แต่ละเรื่องก็อยู่ในที่ต่าง ๆ กัน สุดแต่ว่าเมื่อมีข้อความพาดพิงถึง ท่านก็ยกเรื่องนั้นขึ้นมาไว้ เช่น เรื่องพระเจ้าพิมพิสารเป็นต้น ก็ปรากฏอยู่ในหนังสือหลายเล่ม ได้รวบรวม

แปลไว้ให้ปะติดปะต่ออยู่ในที่เดียวกัน โดยคำแนะนำของพระอมฤตานันทมหาเถระ ซึ่งท่านได้ทำอยู่แล้ว ในตอนนี้ท่านได้ให้คำแนะนำไว้ ๕ เรื่องด้วยกันคือ

๑. เรื่องพระเจ้าพิมพิสาร
๒. เรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล
๓. เรื่องอนาถบิณฑิกคหบดี
๔. เรื่องวิสาขามหาอุบาสิกา
๕. เรื่องปชาบดีโคตมี

เรื่องพระเจ้าพิมพิสารเราได้แปลจบแล้ว คงจะไม่สมบูรณ์นัก อาจมีผิดพลาดด้วยบางตอนก็มีหนังสืออรรถกถาช่วย บางตอนก็ไม่มี

เรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล แปลได้สักครึ่งหนึ่งเห็นจะได้ อีกครึ่งหนึ่งยังไม่ได้แปล ที่ยังไม่ได้แปลเพราะไม่มีตำรา ความจริงญาติโยมก็ได้ถวายหนังสือพระไตรปิฎกนั้นไว้ครบชุด แต่เดี๋ยวนี้ขาดไปหลายเล่ม เพราะเป็นอาหารของพวกปลวกไปเสียแล้วหลายเล่ม จำเป็นต้องทิ้งไป พระพิเชษฐ์ได้ส่งจดหมายถึงพระเป็งแช สุเขสโก วัดปากน้ำ ให้ช่วยจัดการส่งไปถวายเพิ่มเติมให้ด้วย วัดอานันทกุฏิวิหารคงจะมีหนังสือพระไตรปิฎกครบชุดในเวลาต่อไป สำหรับเรื่องนี้ก็คงจะมาจบที่วัดปากน้ำนั่นเอง

เรื่องอนาถบิณฑิกคหบดี เรื่องวิสาขามหาอุบาสิกา เรื่องปชาบดีโคตมี ทั้ง ๓ เรื่องนี้ยังไม่ได้แปล ของดไว้ที เอาเก็บไว้แปลที่วัดปากน้ำ แต่ก็ไม่แน่นัก เมื่อถึงวัดปากน้ำแล้วจะได้แปลหรือไม่ยังสงสัยอยู่ เราขอเวลานี้เขียนจดหมายเสียบ้าง

การแปลศัพท์หมวดนั้น เราใช้เวลาเช้ามืดดังที่ได้คุยให้ฟังแล้วระยะหนึ่ง และใช้เวลากลางคืนซึ่งจะคุยให้ฟังต่อไปอีกระยะหนึ่ง วันหนึ่ง ๆ

ก็แปลได้มากพอสมควร เว้นแต่ความเกียจคร้านจะเข้ามาครอบงำเสีย หรือจะคุยกันเพลินเกินเวลาไปเสียเท่านั้น

การบันทึกเรื่องต่าง ๆ ในรูปลักษณะแห่งจดหมายนั้น ได้ทำอยู่เป็นประจำในเวลานี้ ได้เขียนเรื่องต่าง ๆ เท่าที่ได้รู้เห็นในที่นั้น ๆ บ้าง ได้นำธรรมะมาเขียนพอเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติบ้าง ได้เขียนเรื่องความเป็นไปของตัวเองเพื่อท่านพระครูได้ทราบบ้าง สารประโยชน์แห่งการเขียนนี้คงจะมีน้อย เพราะเราไม่ใช่นักเขียน ไม่ใช่นักเทศก์ ผิดพลาดอย่างไรต้องขออภัยไว้ด้วย

นอกจากเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นแล้ว การเขียนนี้เป็นการสร้างงานใหม่ให้เกิดขึ้น ทำให้เป็นคนมีงานทำไม่อยู่ว่าง ถ้าอยู่เฉย ๆ ไม่ทำงานมันก็จะกลุ้ม คนเราอยู่เฉย ๆ ได้เมื่อไร ดูเหมือนเคยคุยให้ท่านพระครูฟังแล้ว หรือจะพูดอีกทีก็ว่า เขียนหนังสือแก้กลุ้ม หรือจะพูดว่า มันกลุ้มจึงได้เขียนหนังสือ ก็อาจจะได้ เรื่องนี้มีพยานหลักฐานจะเล่าให้ฟังก็ได้

ในปฐมโพธิกาล ในสัปดาห์ที่ ๕ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุข ณ ต้นไทรอชปาลนิโครธ ในสมัยนั้น พระยามารผู้เที่ยวติดตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ตลอดกาลนาน คอยเพ่งเล็ง คอยจับผิด คอยแสดงโทษความพลั้งพลาดของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คอยจะหาเรื่อง คอยจะใส่ความ คอยจะยกโทษก็ไม่มี จึงคิดว่า เราทำลายพระมหาสมณะนี้ไม่ได้เสียแล้ว พระมหาสมณะนี้ดีเกินเราเสียแล้ว พระมหาสมณะนี้พ้นวิสัยแห่งเราเสียแล้ว จึงกลุ้มใจ เสียใจ ปวดเศียรเวียนเกล้าร้องไห้ร่ำไรปริเวทนาการคร่ำครวญโอดครวญใหญ่หลวง ร้อนรุ่มกลุ้มอยู่ในทรวง จะอยู่ในปราสาทราชมณเฑียรก็ไม่ได้ ที่เคยอยู่สุขสบายกลับกลายเป็นความทุกข์ มิใช่อื่นไกล เพราะไฟคือความริษยาที่มีอยู่ในดวงใจของตนนั่นเอง พระยามารเลยต้องคลานลงไปนั่งอยู่ที่หนทางใหญ่อันเป็นที่สัญจรไปมาแห่งยวดยาน

พาหนะผู้คนประชาชนทั้งหลาย ไม่รู้จะทำอะไร ด้วยความกลุ้มใจ จึงเขียนหนังสือลงไว้บนแผ่นดินเพื่อเป็นสักขีพยานแห่งความกลุ้มใจของตน จะว่าเขียนหนังสือแก้กลุ้มหรือกลุ้มใจแล้วจึงเขียนก็ได้ พระยามารได้เขียนไว้ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสืออรรถกถาชาดก ภาคที่ ๑ หน้า ๑๒๓ มีใจความว่า

๑. *เราไม่ได้บำเพ็ญทานบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๒. *เราไม่ได้บำเพ็ญศีลบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๓. *เราไม่ได้บำเพ็ญเนกขัมมบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๔. *เราไม่ได้บำเพ็ญปัญญาบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๕. *เราไม่ได้บำเพ็ญวิริยบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๖. *เราไม่ได้บำเพ็ญขันติบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๗. *เราไม่ได้บำเพ็ญสัจจบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๘. *เราไม่ได้บำเพ็ญอธิษฐานบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๙. *เราไม่ได้บำเพ็ญเมตตาบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๑๐. *เราไม่ได้บำเพ็ญอุเปกขาบารมีเหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๑๑. *เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ซึ่งเป็นอุปนิสัยแห่งการแทงตลอด อาสยานุสยญาณอันเป็นอสาธารณ์เหมือนพระมหาสมณะนี้ เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้*

๑๒. *เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ซึ่งเป็นอุปนิสัยแห่งการแทงตลอด อินทริยปโรปริยญาณอันเป็นอสาธารณ์ เหมือนพระมหาสมณะนี้ เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้*

๑๓. *เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ซึ่งเป็นอุปนิสัยแห่งการแทงตอลด มหากรุณาสมาปัตติญาณอันเป็นอสาธารณ์เหมือนพระมหาสมณะนี้*
เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้

๑๔. *เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ซึ่งเป็นอุปนิสัยแห่งการแทงตลอด ยมกปาฏิหาริยญาณอันเป็นอสาธารณ์ เหมือนพระมหาสมณะนี้ เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้*

๑๕. *เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ซึ่งเป็นอุปนิสัยแห่งการแทงตลอด อนาวรณญาณอันเป็นอสาธารณ์ เหมือนพระมหาสมณะนี้ เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้*

๑๖. *เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ซึ่งเป็นอุปนิสัยแห่งการแทงตลอด สัพพัญญุตญาณอันเป็นอสาธารณ์ เหมือนพระมหาสมณะนี้ เราจึงมิได้เกิดเป็นเช่นกับพระมหาสมณะนี้*

รวมเป็นข้อเขียนของพระยามาร ๑๖ ข้อด้วยกัน เมื่อเขียนไป นึกคิดตริตรึกไป พินิจพิจารณาไป ทบทวนไปมาอยู่ในตนย่อมจะทำความอิจฉาริษยาของพระยามารให้ทุเลาเบาบางลงไปได้บ้าง แต่ไม่หมด เพราะมันมีอยู่เต็มตัวเต็มใจเสียแล้ว ต้องร้อนถึงลูกสาว ๓ คน คือนางสาวตัณหา นางสาวอรดี

นางสาวราคา รับอาสาพระยามารผู้บิดาไปประเล้าประโลมพระมหาสมณะต่อไป และเรื่อง ๓ สาวนี้เห็นจะไม่ต้องเล่า จะเป็นการเอามะพร้าวห้าวมาขายสวนเสียเปล่า ๆ

เอ้า ! ได้เวลาฉันเพลแล้วหยุดเสียที พรุ่งนี้ค่อยคุยกันใหม่

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๗

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

> ๑๑.๓๐ น. เราฉันเพลกันในเวลานี้เป็นประจำ ฉันรวมกันที่โรงฉันทั้งหมด ในตอนเพลนี้ผมก็ลงไปรวมฉันด้วย แต่เราอยู่ไม่ค่อยพร้อมกัน เราอยู่จำพรรษาด้วยกัน ๖ รูป ต่างรูปต่างก็มีกิจนิมนต์ จึงฉันด้วยกันเพียง ๓-๔ รูป นาน ๆ จึงจะครบจำนวน ๖ รูป สักครั้งหนึ่ง

เรามีพ่อครัว ๑ คน แม่ครัว ๑ คน ช่วยกันหุงต้มปรุงอาหารถวายพระ เป็นอาหารประเภทผักที่เราเรียกกันว่าอาหารเจ พระภิกษุสามเณรเนปาลทั้งหมดฉันอาหารผัก ไม่ฉันปลา เนื้อ และอาหารทั้งหลายเหล่านั้นล้วนเป็นของดี ๆ ทั้งนั้น พระมหาเถระก็คอยจะตักใส่จานให้เรา บอกว่า กู๊ด กู๊ด แต่เรามันบอกสาลาเลิกกันเสียแล้วตั้งแต่คราวก่อนโน้น จึงมิได้แตะต้องให้ชอกช้ำระกำเลย

ผมทั้ง ๒ เป็นอยู่ได้ด้วยอาหารไทย คือได้อาศัยเสบียงกรังที่ญาติโยมส่งไปให้จากเมืองไทยอย่างหนึ่ง เสบียงกรังที่ญาติโยมคนไทยผู้อยู่ในประเทศเนปาลถวายไว้อย่างหนึ่ง ทั้งได้อาศัยอาหารที่ญาติโยมคนไทยและเวียดนามบรรจงจัดปรุงนำไปถวายเฉพาะวันอีกอย่างหนึ่ง จึงดำรงชีพอยู่ได้อย่างสุขสบายไม่เดือดร้อน แต่ก็มิได้อ้วนหมีพีมันเกินวัดปากน้ำไปได้เลย จำต้องคุยให้ท่านพระครูฟังอีกครั้งหนึ่งถึงญาติโยมทั้งหลายเหล่านั้น ด้วยบัดนี้มีเพิ่มเติมขึ้นมาอีก คงไม่รำคาญมิใช่หรือ

คุณยุทธนา ทายกใหญ่ผู้เป็นกำลังสำคัญ ชักชวนคนไทยและเวียดนามให้ช่วยกันจัดอาหารถวายพระ โดยแบ่งวันดังนี้

วันอาทิตย์	คุณวีระ คุณสุพรรณี คุณมานิดา
วันอังคาร	คุณยุทธนา คุณอุษา ดาลัด ดนัย เนตรนรา
วันพฤหัสบดี	คุณอุดม คุณสุชาดา เดียร์ ครีม คุณโยมเทียบ มารดาคุณทวีศักดิ์ และคุณพัฒนา
วันเสาร์	คุณจี้เฮียน คุณเจา แซม คุณวรศักดิ์ คุณวาณี คุณกาตี

ท่านทั้งหลายเหล่านั้นก็นำอาหารไปถวายพระตามวันของตน เว้นแต่ว่าบางวันพระไปฉันเสียในที่อื่น เช่น คุณปรีชา อุปทูต นิมนต์ไปฉันที่สถานทูต เป็นต้น ก็ต้องของดไปโดยปริยาย

วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ๓ วันนี้ไม่มีเจ้าภาพ เราก็อาศัยเสบียงกรังที่ญาติโยมทั้งหลายถวายไว้ ให้สำเร็จความเป็นยาปนมัตต์อยู่ได้ แต่ไม่ลืมน้ำพริกเผาของพระครูวินัยธรบุญศรี และสาหร่ายทะเลของพระซาซากิจากประเทศญี่ปุ่น ช่วยชูรสให้สดชื่นเป็นทวีคูณ ในเรื่องนี้ได้อาศัยพระพิเชษฐ์สร้างความเรียบร้อยให้เกิดขึ้นทุกประการ

อาหารเป็นเครื่องดำรงชีพของสัตว์ทั้งหลาย หมู่สัตว์ย่อมมีชีวิตอยู่ได้ก็ด้วยอาหาร อาหารจึงเป็นของสำคัญมากของสัตว์ของมนุษย์ แต่อาหารนั้นมีทั้งให้คุณมีทั้งให้โทษ ผู้บริโภคเมื่อรู้จักบริโภคแต่พอสมควร คือ อย่าให้มากนัก อย่าให้น้อยนัก อย่าบริโภคให้เกินกำลังฐานะของตน อาหารก็จะมีคุณเป็นประโยชน์แก่ร่างกาย ถ้าผู้บริโภคไม่รู้จักประมาณบริโภคมากเกินไป จะทำให้อืดอัดก่อให้เกิดโทษ อาจถึงตายก็ได้ หรือบริโภคเกินกำลังฐานะของตน ก็จะก่อความเดือดร้อนให้ เป็นความทุกข์เปล่า ๆ

เพื่อความอยู่สุขสำราญแห่งร่างกาย และเพื่อความเป็นผู้รู้จักประมาณในโภชนะ ท่านได้แสดงวิธีการบริโภคอาหารไว้ว่า

> การบริโภคอาหารจะให้เกิดความสุขสำราญแก่ร่างกายนั้น อย่าบริโภคให้เต็มท้องทีเดียว จงบริโภคให้หย่อนไว้สัก ๔-๕ คำ คือเมื่อรู้สึกว่าอีก ๔-๕ คำจะอิ่มให้หยุดบริโภคเสีย การให้หยุดไว้เพียงนั้น ก็เพื่อเว้นไว้สำหรับดื่มน้ำ หรือเว้นไว้สำหรับของหวานซึ่งยังจะมีอีก ก็เป็นการพอดี ถ้าบริโภคอาหารอิ่มเสียทีเดียวแล้วและยังจะบรรจุน้ำและขนมลงไปอีก มันก็จะอิ่มเกินพอดี จะทำให้อืดอัด หรือเกิดอาหารไม่ย่อยก็จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ ต่อรู้จักประมาณอย่างที่ว่านั้น อิริยาบถ ๔ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ย่อมเป็นไปอย่างสะดวกสบาย คือยืนก็สบาย เดินก็สบาย นั่งก็สบาย นอนก็สบาย ผู้ที่บริโภคเกินกำหนดย่อมจะประสบผลตรงกันข้าม คงจะได้รู้อยู่แก่ตัวเองแล้ว

เพราะเหตุนั้น พระธรรมเสนาบดีสารีบุตรจึงได้กล่าวไว้ว่า

จตฺตาโร ปญฺจ อาโลเป อภิตฺวา อุทกํ ปิเว
อลํ ผาสุวิหาราย ปหิตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ฯ

บุคคลไม่บริโภคเสีย ๔-๕ คำ แล้วดื่มน้ำ พอละเพื่อความอยู่สุขสำราญสำหรับพระภิกษุผู้ส่งตนไปในความเพียร ดังนี้

แต่เราเองมันเกิน ปญฺจ อาโลเป เสียแทบทุกวัน ก็รู้อยู่ จงเตือนตนเองให้รู้จักโภชเนมัตตัญญุตาเสียบ้าง แต่นั้น อนวชฺชตา จ ผาสุวิหาโร จาติ จักได้เกิดแก่ตนเอง จักมีความสุขสำราญในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อนั้นแล

อีกประการหนึ่ง ท่านแสดงอานิสงส์แห่งการรู้จักบริโภคโภชนะไว้ ๘ ประการ คือ

๑. *เพื่อให้ร่างกายดำรงอยู่*
๒. *เพื่อให้ร่างกายเป็นไป*
๓. *เพื่อระงับความกระวนกระวาย*
๔. *เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์*
๕. *เพื่อบรรเทาเวทนาเก่า*
๖. *เพื่อไม่ให้เวทนาใหม่เกิดขึ้น*
๗. *ความเป็นไปจักมี*
๘. *ความไม่มีโทษจักมี*

เมื่อกลืนอาหารอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการอย่างนี้ ย่อมจะได้ชื่อว่าโภชเนมัตตัญญุตา รู้จักประมาณในการบริโภคโภชนะ สร้างความสุขสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นแก่ตนอย่างแท้จริง

คุยมากนักประเดี๋ยวจะเบื่อ ขอยุติไว้เพียงเท่านี้ก่อน.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๘

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ได้คุยเรื่องกิจวัตรของเราเองมาหลายฉบับแล้ว ยังไม่จบ ยืดเยื้อทำให้น่าเบื่อ ทนอ่านเอาหน่อยนะ จะพยายามให้จบในฉบับหน้า

๑๓.๐๐ น. ในช่วงระยะเวลานี้ เราแบ่งงานออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. **ทสฺสนาจรํ กโรติ** *ย่อมกระทำซึ่งทัศนาจร*
๒. **อารามํ กโรติ** *ย่อมกระทำซึ่งอาราม*

งานทั้ง ๒ อย่างนี้จะกระทำพร้อม ๆ กันไม่ได้ ต้องกระทำทีละอย่าง เพราะเป็นงานที่ต่างคราวต่างวาระกัน ถ้าจะกระทำอย่างที่หนึ่ง ก็ต้องเว้นงานอย่างที่สอง เมื่อกระทำงานอย่างที่สอง ก็ต้องเว้นอย่างที่หนึ่ง หรือใครจะกระทำพร้อม ๆ กันได้ก็ลองดู

งานอย่างที่หนึ่งคือ ย่อมกระทำซึ่งทัศนาจร เห็นจะไม่ต้องอธิบาย แต่ขอบอกว่า มิได้กระทำทุกวัน เป็นบางวัน คือเป็นบางครั้งบางคราว ก็น่าจะเห็นใจท่านบ้าง ไปอยู่เสียสุดกู่ไกลญาติโยมพี่น้องใครจะไม่เหงาบ้างเล่า

คงไม่จริง

ถ้าไม่เชื่อจะลองดูเองบ้างก็ได้

แล้วใครใช้ให้ท่านไปล่ะ ท่านไปของท่านเองไม่ใช่หรือ จะมาบ่นทำไมเล่า

ไม่ได้บ่น แต่ขอให้เห็นใจบ้างในการกระทำ ทสฺสนาจรํ กโรติ นั้น

อนึ่ง ถ้าไม่ไปเที่ยวดูโน่นดูนี่ไว้บ้าง เผื่อญาติโยมจะถามในเมื่อกลับไปถึงวัดปากน้ำแล้ว ก็จะไม่มีอะไรคุยให้ญาติโยมฟังก็คงจะถูกต่อว่าอีก

แหม ! เสียแรงไปอยู่ถึงป่าหิมพานต์ ไม่เห็นได้เรื่องอะไรมาเล่าให้ฟังบ้างเลย ไปเสียเปล่าหาประโยชน์มิได้

เมื่อไม่ได้ไปทัศนาจรที่ไหน ก็ตั้งหน้าตั้งตาทำงานอย่างที่สองต่อไป

งานอย่างที่สองคือ ย่อมกระทำซึ่งอาราม และอย่าเพิ่งดีใจ อย่าคิดว่าผมไปสร้างอารามไว้ในป่าหิมพานต์นั้นเลย พระธรรมธีรราชมหามุนีอยู่วัดปากน้ำไม่เห็นทำอะไร ได้แต่ยิ้ม ได้แต่พูด ได้แต่ชี้ บัดนี้ไปอยู่ป่าหิมพานต์ทำไมจึงขยันถึงกับสร้างอารามเชียวหรือ ? ไม่จริง ไม่จริง คนขี้เกียจจะขยันไปได้อย่างไร

ก็ไม่จริงอย่างว่า มิได้เกิดความขยันอย่างนั้นเลย

อารามํ กโรติ ย่อมกระทำซึ่งอาราม ในที่นี้จะขอบอกอย่างอาย ๆ ก็ว่า “นอน” ถ้าจะบอกอย่างสุภาพไพเราะโดยภาษาของพระก็ว่า “จำวัด”

จะนอนหรือจะจำวัดมันก็ลงในอรรถเดียวกันนั้นเอง ในข้อนี้เราเองมีความขยันอยู่มาก ไม่ยอมละเลยเป็นอันขาด นอกจากว่าวันไหนกระทำงานอย่างที่หนึ่ง ก็ต้องทอดอาลัยสำหรับงานอย่างที่สองนี้ไว้พลางก่อน กระซิบท่านพระครูไว้อย่างนี้ อย่าไปบอกใครนะ อายเขา

โปรดพิจารณาเถิดว่า เราไม่ได้ว่างเว้นจากการงานเลย ทั้งวันและก็ทุกวัน ในงานทั้ง ๒ อย่างนี้ ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง เราตั้งอกตั้งใจกระทำเต็มตามความสามารถทุกประการ เมื่อเป็นเช่นนี้ เราก็สามารถจะตอบผู้มาถามอย่างภาคภูมิใจว่า อิทานิ ทสฺสนาจรํ กโรมิ อิทานิ อารามํ กโรมิ

๑๕.๓๐ น. เมื่อทำงานอย่างที่ว่านั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว อาบน้ำกันเสียที เมื่ออยู่วัดปากน้ำโดยปกติเราอาบน้ำวันละ ๒ ครั้ง เช้าครั้งหนึ่งเย็นครั้งหนึ่ง นับว่าพอแล้ว ครั้นไปอยู่ป่าหิมพานต์เราอาบน้ำวันละ ๑ ครั้งหรือหลายวัน ๑ ครั้งก็ได้ เรามีวิธีอาบน้ำอยู่ ๓ แบบ คือ

๑. อาบเต็มยศ
๒. อาบไก่
๓. อาบแห้ง

อาบเต็มยศ คืออาบจริง ๆ อาบน้ำฟอกสบู่ถูตัว ในเมื่อถึงวันดีคืนดีพอที่จะอาบแบบนี้ได้ก็เอาเสียครั้งหนึ่ง เหมือนกับการอาบอย่างบ้านเราซึ่งเราอาบกันทุก ๆ วันอย่างนั้นแหละ

อาบไก่ คืออาบอย่างไก่ ท่านพระครูคงเคยเห็นคนที่เขาอาบน้ำไก่ เขาเอาผ้าชุบน้ำบิดพอหมาด ๆ เช็ดหน้าเช็ดตาถูตามตัว ตามแข้งตามขาให้ไก่...เท่านั้นเอง เราอาบน้ำอย่างไก่ก็แบบนั้น ใช้ผ้าชุบน้ำถูตัวเหมือนกับไก่ก็นับว่าพออาศัย เคยไปญี่ปุ่น เกาหลี ก็ใช้แบบนี้อยู่เหมือนกัน

อาบแห้ง คือไม่อาบเสียเลย ไม่ยอมแตะต้องการอาบน้ำ หันหลังให้กันเลย ไม่เห็นจะจำเป็นอะไร ไม่รู้สึกว่าจะมีเหงื่อไคล ไม่ต้องอาบก็นอนสบาย ไม่มีใครว่าอะไร เพราะมันเหมือน ๆ กัน

ในวิธีอาบทั้ง ๓ แบบนี้ มีให้เลือกได้ เราก็เลือกดูว่า วันนี้ควรจะอาบแบบไหน แล้วก็อาบโดยแบบนั้นตามใจสมัคร ทั้งนี้ เพราะความขี้เกียจของตนเองส่วนหนึ่ง เพราะอากาศหนาวเย็นส่วนหนึ่ง ความขี้เกียจมีมาก ถึงอากาศหนาวเย็นจะมีน้อย หรือความขี้เกียจมีน้อย แต่อากาศหนาวเย็นมีมาก จะถึงซึ่งการวินิจฉัยโดยเด็ดขาดอย่างเดียวกันว่า ไม่อาบ

อันว่าความหนาวเย็นนี้มี ๒ อย่างคือ อย่างหนึ่งเกิดมีขึ้นในภายใน อย่างหนึ่งเกิดมีขึ้นในภายนอก ความหนาวเย็นในภายในนั้นเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บซึ่งมีขึ้นแก่ตน ต้องใช้ยาให้ถูกกับโรคนั้นรักษาจึงจะหายได้ ส่วนความหนาวเย็นในภายนอกนั้นเกิดจากดินฟ้าอากาศ ดังที่ได้ประสบอยู่นี้ มีผ้านุ่งผ้าห่มมีเครื่องช่วยป้องกันก็อยู่สบาย

๑๖.๐๐ น. ในช่วงระยะเวลานี้ พระอมฤตานันทมหาเถระมาคุยด้วยทุกวัน ด้วยความเมตตาปรานีของท่านนั่นเอง เกรงว่าเราจะเงียบเหงามาเป็นเพื่อนคุย ท่านพระครูจะสงสัยว่า คนละภาษาจะคุยกันได้อย่างไร สบายมาก เราคุยกันด้วยภาษาบาลีบ้าง ภาษาต่างประเทศบ้าง ภาษากลางบ้าง เราตั้งตนเป็นฝ่ายปุจฉา ให้ท่านมหาเถระเป็นฝ่ายวิสัชนา เราเตรียมปัญหาไว้สัก ๒-๓ ข้อ ให้ท่านอธิบาย เราไม่ยอมให้ท่านเป็นฝ่ายปุจฉา เพราะเราไม่รู้ที่จะอธิบายอย่างไร ภาษาบาลีภาษาต่างประเทศก็ใช้น้อย เพราะไม่รู้ แต่คุยเอาไว้ทีหนึ่งก่อน แต่ก็นับว่าเก่งไม่ใช่เล่น สามารถเอาบาลีและภาษาต่างประเทศมาคุยกันในประโยคเดียวกันได้ เช่น คุยกันว่า อิทานิ อหํ Going To อนุโตนครํ ภนฺเต แปลว่า บัดนี้กระผม

จะไปยังภายในเมืองขอรับ อย่างนี้เป็นต้น หรือไม่ก็ใช้ภาษากลาง ใช้กันได้ทั่วไป เราก็ใช้ท่านก็ใช้ เป็นภาษาสากลแท้ ๆ

นอกจากคุยกับพระมหาเถระแล้ว เราก็กวาดลานวัด ทำความสะอาดหญ้าลานวัด รดน้ำต้นไม้ ขึ้นไปไหว้เจดีย์บนสยัมภู เดินรอบภูเขาสยัมภู ทั้งหลายเหล่านี้มิได้ทำทุกวัน ๒-๓ วันจึงทำครั้งหนึ่ง ช่วยกันทำ พระพิเชษฐ์บ้าง องค์นั้นองค์นี้บ้าง เราบ้างช่วยกัน หรือว่าใครว่างก็ทำ แต่เราเองไม่ค่อยจะว่าง ติดคุยเสียมาก จึงไม่ค่อยได้ทำ

การกวาดลานวัดเป็นประเพณีโบราณมา พระเถระแต่ปางก่อนท่านกวาดลานวัดกันเป็นประจำ คือเป็นกิจวัตร ทำให้ลานวัดของท่านสะอาดเรียบร้อย เป็นการออกกำลังไปในตัวด้วย อานิสงส์ก็มีอยู่

เราเองก็เพิ่งจะได้ไปกวาดลานวัดกับเขาที่นั่นเอง ท่านทั้งหลายอนุโมทนาเถิด คงจะได้ไปกวาดอีกเป็นแน่

สำหรับวันนี้คุยกันเพียงเท่านี้ก่อน แล้วค่อยคุยกันใหม่.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๒๙

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

๑๙.๐๐ น. คณะของเราประชุมกันโดยปกติ พระกุมารกัสสปมหาเถระ พระพิเชษฐ์ และผม ประชุมกันเป็นประจำ หาได้มีเรื่องที่จะต้องปรึกษาหารือไม่ แต่ประชุมดื่มน้ำชาและคุยกันเท่านั้นเอง ในเวลานี้ก็คิดถึงแต่คุณสมบูรณ์ คุณกันยาเท่านั้น เพราะท้อปฟี่ที่ส่งไปถวายนั้นหมดเสียแล้ว ใคร ๆ ก็บ่นหา เราก็บอกว่าคอยก่อน ๆ พรุ่งนี้จะส่งไปถวาย ไม่ถึงพรุ่งนี้สักที

วันหนึ่งเราได้ตั้งปัญหาขึ้นว่า "อะไรเป็นความสุขของสมณะ" ที่ประชุมมีความเห็นต่าง ๆ กัน

- มีจีวรสวย ๆ ห่ม
- มีอาหารดี ๆ ฉัน

- มีตึกสวย ๆ อยู่
- มียาดี ๆ ใช้
- มีญาติโยมเคารพนับถือมาก ๆ
- มีลาภมาก
- มียศมาก
- มีสรรเสริญมาก
- มีสุขมาก
- มีความรู้มาก
- ได้นอนมาก ๆ
- ได้เที่ยวมาก ๆ
- ได้คุยมาก ๆ
- ได้ทำงานมาก ๆ
- ได้นินทาว่าคนอื่นได้มาก ๆ
- ได้ทำบุญทำทานมาก ๆ
- ได้รักษาศีลมาก ๆ
- ได้ภาวนามาก ๆ

ฯลฯ

ต่างองค์ต่างมีความเห็นคนละอย่างสองอย่าง ก็เป็นอย่างนี้เอง เป็นธรรมดาของสัตว์โลก มากคนก็มากความเห็น

เราตั้งตัวเองเป็นประธานกรรมการชี้ขาด แต่จะตัดสินเอาเองเขาก็จะไม่เชื่อ หรือเชื่อก็ไม่ไว้ใจ จึงต้องขออ้างตำรามาตัดสิน โดยท่านแสดงถึงความสุขของสมณะไว้ในคัมภีร์อัฏฐสาลินีหน้า ๔๙ ว่ามีอยู่ ๘ ประการ คือ

๑. ไม่มีความหวงแหนในทรัพย์สมบัติข้าวของเงินทอง

๒. แสวงหาอาหารบิณฑบาตที่ไม่มีโทษ

๓. ฉันอาหารบิณฑบาตที่เย็นแล้ว

๔. ไม่เบียดเบียนชาวแว่นแคว้น

๕. ไม่มีความพอใจรักใคร่ในเครื่องใช้ไม้สอยทั้งหลาย

๖. ไม่ต้องกลัวภัยว่าจะถูกโจรปล้น

๗. ไม่คลุกคลีด้วยพระราชาและมหาอำมาตย์ของพระราชา

๘. ไม่มีใครขัดขวางในทิศทั้ง ๔

ขอท่านพระครูจงถึงซึ่งความสุขของสมณะตามที่ท่านแสดงไว้นี้เถิด

๒๐.๐๐ น. เมื่อไปอยู่ใหม่ ๆ พระอัสสโฆษมหาเถระช่วยสอนให้อ่านภาษาอังกฤษทุกคืน เราอ่านอยู่ได้ไม่นานก็ต้องเลิกลาไปเพราะมีงานใหม่เข้ามาแทรก คืองานหนังสือที่พระอมฤตานันทมหาเถระมอบให้ และประกอบกับพระอัสสโฆษมหาเถระก็ไม่ค่อยได้อยู่วัด สัตตาหะไปค้างที่อื่นเสียบ่อย ๆ ในเวลานี้เราจึงใช้แปลศัพท์หมวดดังที่ได้คุยให้ฟังแล้ว เป็นเวลาที่ไม่ค่อยจะแน่นอนนัก คือใช้หลายอย่างแปลศัพท์หมวดบ้าง อ่านหนังสืออื่นบ้าง คุยกันต่อมาบ้าง รวมความว่าสารพัดสารเพก็แล้วกัน

๒๑.๓๐ น. ถึงเวลานี้ตามันชักจะติดกันเสียแล้ว จะขอเลยไปอีกสักหน่อย มันไม่ค่อยจะยอม มันคอยจะอุทธรณ์ขอลดหย่อนผ่อนลงมาเสียแทบจะทุกคืน เราก็ชอบตามใจมันเสียด้วย ทำอย่างไรได้เล่า ของมันชอบ เคยบอกท่านพระครูแล้วว่า ผมเป็นโรคชอบนอน

เมื่อพูดถึงการนอนขึ้นมาแล้ว ลองมาศึกษากันดูสักหน่อยก็ได้ ท่านแสดงไว้ในอรรถกถาสุมังคลวิลาสินี ภาคที่ ๒ หน้า ๒๓๐ ว่า

การนอนนี้มี ๔ แบบคือ

๑. นอนแบบคนบริโภคกาม

๒. นอนแบบเปรต

๓. นอนแบบราชสีห์

๔. นอนแบบพระตถาคตเจ้า

คนบริโภคกาม โดยมากจะนอนตะแคงข้างซ้าย และก็โดยมากอีกเหมือนกัน จะชื่อว่านอนตะแคงข้างขวาย่อมไม่มี การนอนแบบคนบริโภคกามก็คือนอนตะแคงข้างซ้าย

เปรต โดยมากนอนหงาย เพราะเปรตมีเนื้อและเลือดน้อย จะนอนตะแคงไม่ได้ จะถูกโครงร่างกระดูกของตนเองเบียดเบียนทิ่มแทง ดั้งนั้น การนอนแบบเปรต ก็คือนอนหงาย

ราชสีห์ นอนตะแคงข้างขวา วาง ๒ เท้าหน้าไว้ที่หนึ่ง วาง ๒ เท้าหลังไว้ที่หนึ่ง สอดหางไว้ในระหว่างขาหลังทั้ง ๒ กำหนดโอกาสที่เท้าหน้าเท้าหลังและหางตั้งอยู่ไว้ พาดศีรษะไว้บน ๒ เท้าหน้า แม้นอนตลอดทั้งวันเมื่อตื่นลืมตาผงกศีรษะกำหนดดู โอกาสที่เท้าหน้าเท้าหลังและหางตั้งอยู่นั้นถ้าเห็นว่าส่วนใดส่วนหนึ่งเคลื่อนจากที่ตั้งเดิม ก็จะเสียใจว่า การนอนของเรานี้ไม่สมควรแก่ชาติสีหะ และความกล้าหาญเลย จึงลงโทษตัวเอง นอนต่อไปใหม่ ไม่ยอมไปหากิน ต่อเมื่อเห็นส่วนต่าง ๆ ไม่เคลื่อนจากที่ตั้งเดิมก็ร่าเริงยินดีว่าอย่างนี้ซิจึงจะสมควรแก่ชาติสีหะและสมควรแก่ความกล้าหาญลุกขึ้นบันลือสีหนาท ๓ ครั้งออกหากินต่อไป จึงพึงทราบว่า การนอนแบบราชสีห์ก็คือนอนตะแคงข้างขวา

พระตถาคตเจ้าพระองค์ทรงบรรทมในแบบที่ ๔ ฉะนั้น การนอนแบบพระตถาคตเจ้าก็คือนอนในแบบที่ ๔

การนอนมี ๔ แบบอย่างนี้ ใครชอบนอนแบบไหน เลือกนอนได้ตามใจชอบ คนเสพกามนอนตะแคงซ้าย เปรตนอนหงาย ราชสีห์นอนตะแคงขวา พระพุทธเจ้านอนในแบบที่ ๔ หรือการนอนตะแคงขวา พระพุทธเจ้านอนในแบบที่ ๔ หรือการนอนของตนนั้นเข้าอยู่ในแบบไหน ก็รู้ได้ตามสบายเถิด ไม่มีใครว่าใคร

ได้คุยเรื่องกิจวัตรของตัวเองให้ฟังโดยตลอด ตั้งแต่ตื่นจนกระทั่งหลับ ละครก็ปิดฉากลงสำหรับวันนี้ รุ่งขึ้นก็แสดงกันใหม่ มันก็หมุนเวียนอยู่อย่างนี้นี่เอง อย่ายึดมั่นถือมั่นมันนักเลย เป็นทุกข์เปล่า ๆ

ตามันคอยจะติดกันอย่างว่าเสียแล้ว ขอยุติไว้ แล้วค่อยคุยกันใหม่

พระราชธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๐

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

"อานันทกุฏิวิทยาทิพย์" เป็นชื่อของรถบัสคันใหญ่ ซึ่งเป็นรถประจำโรงเรียนอานันทกุฏิวิทยาพิทย์ ได้นำเราพร้อมด้วยคณะมุ่งหน้าสู่ทิศตะวันออกของประเทศท่ามกลางป่าหิมพานต์ เมื่อเช้าตรู่ของวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๘

พระมหานามมหาเถระกับนายนุห์เฉะพหาฑูระ ผู้ซึ่งเป็นอาจาย์ปกครองของโรงเรียนนั้นได้จัดรถบัสพาเราพร้อมด้วยคณะประมาณ ๓๐ คน ไปทัศนศึกษาในป่าลึกของหิมพานต์ ห่างไกลเมืองหลวง ๑๒๕ กิโลเมตร

ในการเดินทางนี้ทุกคนจะต้องเตรียมพร้อม อาหารน้ำดื่มเตรียมไปทีเดียว จะหวังน้ำบ่อหน้ามิได้ น้ำหน้าบ่มี ก็มีบ้างเหมือนกัน แต่น้อยมากในประเภทร้านค้าอาหารและเครื่องดื่มนั้น สำหรับเขาทั้งหลายสบายมาก

สำหรับเราทั้งหลายลำบากมาก มันยิ่งกว่าชนบทของเราทั้งหลายเสียอีก และอย่าคิดว่าจะไปรับประทานอาหารหรือดื่มเครื่องดื่มที่นั่นที่นี่เป็นอันขาด ผิดหวังแน่ ๆ ทุกคนจึงต้องเตรียมไปเอง

เราเองก็ต้องเตรียมไป คุณอุษาภรรยาทายกใหญ่ของพวกเรา ได้กรุณาจัดอาหารถวายในการเดินทางครั้งนี้ เพียงพอสำหรับพระ ๓ รูป คือ พระมหานามมหาเถระ พระพิเชษฐ์ และผม

คุณยุทธนาทายกใหม่ของพวกเราได้เข้าโรงพยาบาลเสียแล้ว ตั้งแต่เมื่อคืนวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๘ ด้วยโรคหืดและหวัดลงกระเพาะ เป็นมากขนาดต้องเข้าห้อง ICU พระพิเชษฐ์ไปที่บ้านของเธอในตอนเย็นและกลับวัดในตอนกลางคืนวันนั้นก็บอกเราเท่าที่รู้ว่าคุณยุทธนาไปฉีดยาที่โรงพยาบาลประเดี๋ยวคงจะกลับ มิได้คาดหมายว่าจะต้องอยู่โรงพยาบาลเสียด้วยซ้ำไป ในตอนเช้าวันเดินทางไปรับอาหารที่บ้านจึงได้ทราบ

บัดนี้เธอออกจากห้อง ไอซียู แล้ว เธอปลอดภัยแล้ว เธอพ้นจากชีวิตอันตรายแล้ว สาธุ ขอบุญกุศลที่เธอได้กระทำแล้วจงช่วยคุ้มครองรักษาเธอเถิด

พระกุมารกัสสปมหาเถระ พระพิเชษฐ์และผม ได้ไปเยี่ยมเธอที่โรงพยาบาล ณ ห้องพิเศษที่เธอพักอยู่เป็นครั้งแรกในวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๑๘ และได้ไปเยี่ยมเธอเสมอในวันต่อมา การเข้าเยี่ยมนั้นเข้าได้ทีละคน คงจะป้องกันความพลุกพล่าน ถึงแม้คุณอุษาและลูก ๆ นำอาหารไปให้ก็เข้าได้ทีละคนเหมือนกัน เธอบอกว่าจะอยู่ที่นั่นประมาณ ๒ อาทิตย์ ก็จะกลับบ้านได้...

ขออภัยด้วยนะ พาแวะทัศนศึกษาโรงพยาบาลเสียหน่อย...

เอาละ เดินทางกันต่อไปได้แล้ว

ทางที่เราไปวันนั้นจะต้องผ่านเมืองภักตปูร์ อำเภอปะเนปะ และสถานที่ดูหิมาลัยซึ่งเราไปแล้วในวันก่อนนั้นด้วย หนทางก็มีทั้งดีทั้งไม่ดีควบคู่กันไป แต่ดีมากกว่าไม่ดี ที่ไม่ดีนั้นเป็นเพราะภูเขาถล่มลงมาทับอย่างหนึ่ง เป็นเพราะกระแสน้ำไหลผ่านทำให้ถนนขาดไปอย่างหนึ่ง ได้ทราบว่าเป็นอย่างนี้ทุกปี เมื่อถึงฤดูฝน ฝนตกหนักน้ำมาก ทำให้ภูเขาสองข้างทางนั้นถล่มลงมาได้ บางแห่งภูเขาไม่ถล่มแต่กระแสน้ำไหลแรงเล่นเอาถนนขาดไปก็มี เป็นถนนลาดยางเกือบจะตลอดทั้งสาย ที่ยังไม่ได้ลาดก็มีอยู่และตอนที่เสียนั้นก็ไม่ต้องพูดถึงละ ไม่ได้ลาดแน่

หนทางที่รถวิ่งไปนั้น ค่อนข้างน่ากลัวสักหน่อย ไม่ใช่กลัวโจรปล้นรถเมล์ แต่กลัวรถบัสของเราจะวิ่งลงเหวไปเสียอย่างหนึ่ง กลัวรถบัสของเราจะถูกแผ่นดินสูบเสียอีกอย่างหนึ่ง ในระยะทาง ๑๒๕ กิโลเมตร รถวิ่งอยู่บนภูเขาเสีย ๑๐๐ กิโลเมตร อีก ๒๕ กิโลเมตร วิ่งอยู่บนที่ราบต่ำ เขาตัดถนนไปตามไหล่เขาสูง เป็นทางแคบ ๆ ถ้าจะมีรถสวนก็ต้องหาที่ที่เหมาะพอจะหลีกกันได้ ทางข้างหนึ่งเป็นภูเขาสูง ทางข้างหนึ่งเหวลึก ทั้งมีลำธารน้ำไหลอยู่ตลอดเวลา เขาว่ากันว่าลำธารนี้เป็นต้นน้ำแห่งแม้น้ำคงคา ก็ว่าตามเขา ถ้าคนขับรถของเราทำเผลอ ๆ สักหน่อย มีหวังลงอาบน้ำในเหวในลำธารนั้นแน่ อีกอย่างหนึ่ง ถนนบางตอนถูกภูเขาถล่มทับถูกน้ำไหลผ่านดูไม่ค่อยจะแข็งแรง ไม่น่าไว้ใจ รถของเราเป็นรถใหญ่และหนักกลัวจะจมหายไปในถนนเสียเท่านั้นเอง ในหนทางที่ว่านี้ คณะของเราต้องลงเดินกันถึง ๓ ครั้ง ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยเอาไว้ก่อน ด้วยต้องการให้รถเบาแต่เราเองเอาเปรียบเขาอยู่ไม่ยอมลงสักที นั่งไปกับรถอย่างนั้นเอง บอกตรง ๆ ว่าใจไม่ดีเหมือนกัน ถ้าเกิดแผ่นดินสูบรถของเราขึ้นจะทำอย่างไรมิต้องถูกธรณีสูบไปด้วยหรือ

เราลูกศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำจะกลัวอะไร หลวงพ่อคงช่วยให้เราโดดออกจากรถได้ทันซิน่า

พระพิเชษฐ์ชี้ชวนให้เราชมทิวทัศน์ ๒ ข้างทาง น่าดูสวยงามตระการตา ล้วนแล้วไปด้วยหินผาศิลาทึบ หมู่ไม้ใหญ่น้อยขึ้นอยู่ระเดียระดาษเป็นระเบียบเรียบร้อย เหมือนกับจะยืนกันคอยต้อนรับอยู่ฉะนั้น

มีน้ำตกจากภูเขาตลอดเส้นทาง และตลอดเส้นทางนั้นเป็นเทือกเขาใหญ่ติดต่อเป็นพืดไป เรามองดูภูเขาทางข้างคิดว่าไม่น่าจะมีน้ำตกได้เลย แต่เพราะมีเทือกใหญ่อยู่ข้างหลังและสูงกว่า น้ำจึงไหลมาลงลำธารข้างทางนั้น น้ำตกเหล่านี้มีตลอดทั้งปี หลายสายตกไปรวมกันในลำธารนั้น น้ำมีมากอยู่เป็นประจำในลำธารนั้น แล้วไหลผ่านเมืองกาฐมาณฑุไหลผ่านไปในที่ต่าง ๆ จนไปรวมลงเป็นแม่น้ำคงคาดังกล่าวแล้ว ทุกคนเพลิดเพลินเจริญใจกับธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพรนั้น ไม่มีใครบ่นถึงความเมื่อยขบที่บังเกิดขึ้นในเวลานั้นเลย มาได้ยินเสียงบ่นก็ต่อเมื่อกลับถึงที่อยู่ของตนแล้ว เมื่อยจริง ปวดที่นั่น ขัดที่นี่ เจ็บไปหมด

ใครบ่นเล่า ?

ก็จะใครเสียอีก เราก็บ่นของเราเอง

น้ำตกมีมากมายอย่างนั้น ถ้าเป็นเมืองไทย คงจะได้เพิ่มความเพลิดเพลินเจริญตาอีกไม่ใช่น้อย บ้านเราพอใจไปเที่ยวน้ำตก พใจไปอาบน้ำตก ไม่ว่าจะมีอยู่แห่งหนตำบลใด ใกล้หรือไกลไปถึงกันทั้งนั้น แต่อนิจจา! ในป่าหิมพานต์วันนั้น ถ้าคิดระยะทางทั้งไปทั้งกลับก็ตก ๒๕๐ กิโลเมตร ไม่ได้ประสบพบเห็นมนุษย์เล่นน้ำตกเลยสักคนเดียว อย่าว่าถึงเล่นน้ำตกเลย แม้แต่จะอาบน้ำในลำธารก็ไม่มี

ในเมืองไทย เขาได้พบวัตถุโบราณสมัยหิน เช่น ขวานหินเป็นต้นที่เมืองกาญจนบุรีบ้าง พบที่นั่นที่นี่บ้าง คงจะสู้เราไม่ได้ วันนี้เราได้พบบ้านสมัยหินเข้าให้แล้ว ยังใช้เป็นที่อยู่หลับนอนของมนุษย์ แต่ไม่ใช่มนุษย์สมัย

หิน เป็นมนุษย์สมัยปัจจุบันนี้ มีอยู่มากแถบถิ่นริมลำธารที่เราเดินทางวันนั้น ปรักหักพังเหลือแต่ซากก็มี เก่าคร่ำคร่าชำรุดทรุดโทรมไปแล้วก็มี ยังอยู่ในสภาพเรียบร้อยน่าดูน่าชมก็มี

ใครเคยพบบ้านสมัยหินที่ไหนบ้าง ?

ไม่ปรากฏเลย

ถ้าเช่นนั้นเราจะต้องคุยว่า เราเป็นคนพบคนแรก จะต่างกันอยู่สักนิดเดียวว่า สมัยหินที่เขาพบนั้นเป็นหินเก่า แต่ที่เราพบนี้เป็นหินใหม่ประมาณสัก ๒๐-๓๐ ปีคงจะได้ เห็นจะไม่นิดเดียวเสียแล้ว อย่านำไปเทียบกับเขาเลยนะ อายเขาเปล่า ๆ

ชาวบ้านแถบถิ่นนั้นจะสร้างบ้านอยู่สักหลังหนึ่ง ไม่ต้องเผาอิฐไม่ต้องซื้ออิฐ เขาจะเที่ยวเก็บหินที่เป็นแผ่น ๆ ในลำธารนั้น ถ้าคนมีอัฐสักหน่อยก็ไม่ต้องไปเที่ยวเก็บ ซื้อหาเอาก็ได้ เราเห็นเขาเก็บกองไว้ริมถนนเป็นระยะ ๆ คงจะเอาไว้ขาย เมื่อได้แผ่นหินมาแล้วก็ก่อตึกเป็นบ้านอยู่สวยงามจะสร้างกี่ชั้นก็ได้ เท่าที่เห็นวันนั้น เห็นขนาด ๔ ชั้น แต่สูงขนาดตึก ๒ ชั้นของเราเท่านั้นเอง แผ่นหินนี้ก็ใช้แทนแผ่นอิฐนั่นแหละ แล้วอย่างนี้จะไม่ว่าเป็นบ้านสมัยหินได้อย่างไร

“ไชนิสบอร์เดอร์” เป็นจุดหมายปลายทางคณะเราวันนั้น เป็นพรมแดนระหว่างประเทศเนปาลกับประเทศธิเบต ซึ่งบัดนี้อยู่ในความปกครองของจีน มีลำธารที่ว่าแล้วนั่นแหละคั่นกลาง มีสะพานรถยนต์เชื่อมถึงกัน แบ่งเขตกันกลางสะพาน มีรถยนต์วิ่งเข้าออกไปมาถึงกันได้ สถานที่ว่านี้อยู่กลางป่าลึกและอยู่ภายในเทือกเขานั่นเอง ไม่ทราบว่าเลยเข้าไป

ซึ่งเป็นประเทศธิเบตจะมีภูเขามากน้อยอีกสักเพียงใด ฝั่งเนปาลก็มีบ้านพักทหารอยู่ ๑-๒ หลัง แถบนั้นไม่มีบ้านประชาชนทั้ง ๒ ฝั่ง มีทหารยืนยามอยู่ฝั่งละ ๑ คน ฝั่งเนปาลก็คือทหารเนปาล ฝั่งธิเบตก็คือทหารจีน ร้านค้าขายไม่มีทั้งนั้น คณะของเราตั้งใจชมธรรมชาติกันทุกคน เพราะนอกจากธรรมชาติแล้วก็ไม่รู้จะชมอะไร ครั้นจะชมกันเองหรือก็ ๕๐-๖๐ เกินทั้งนั้น ประมาณ ๒๐ นาที ผ่านไปก็พากันบ่ายหน้ากลับในหนทางเดิมนั้น

ห่างจากไชนิสบอร์เดอร์มาประมาณ ๔-๕ กิโลเมตร ในหนทางที่เราไปแล้วนั้น มีบ่อน้ำร้อนอยู่แห่งหนึ่ง รถยนต์ของคณะเราได้มาหยุดที่บ่อน้ำร้อนนี้ ซึ่งอยู่ริมทางรถยนต์ ประชาชนนิยมอาบน้ำนั้น ไม่ว่าหนุ่มสาวเฒ่าแก่ เมื่อผ่านไปจะไม่ยอมทิ้งโอกาสอันดีนั้นเลย เขาจะถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์หรือไรไม่อาจทราบได้

เห็นพระมหานามมหาเถระซึ่งพาเราไปนั้น เลียบ ๆ เคียง ๆ ทำท่าจะอาบ แต่อาบไม่ได้เพราะประชาชนชายหญิงเขาอาบกันเต็มไปหมด จึงขอเพียงแต่ล้างหน้าล้างตาก็ยังดี ส่วนเราเพียงแต่เอามือรองน้ำดูเท่านั้น เพื่อจะรู้ว่าน้ำร้อนมากน้อยเพียงใด เราต้องสะกิดพระพิเชษฐ์ให้ออกไปจากที่อาบน้ำ เพราะเธอชักจะมองเพลินไปเสียแล้ว...

เมื่อคณะของเราทุกคนอาบน้ำกันหมดแล้ว โชเฟอร์หนุ่มคนขยันอารมณ์ดีก็พาเรากลับยังอานันทกุฏิวิหารต่อไป

วันนั้น เรากลับมาถึงอานันทกุฏิวิหารเมื่อเวลา ๒๐.๐๐ น. จึงเป็นอันพอจะคุยได้ว่า อันว่าตัวเรานี้ก็ได้ไปถึงพรมแดนแคว้นเนปาลเขตหิมพานต์ประเทศ ติดต่อธิเบตของจีนแล้วแล

เราต้องขอขอบคุณพระมหานามมหาเถระและนายนุห์เฉะพหาซูระ ผู้ซึ่งได้เอื้อเฟื้อให้เราและพระพิเชษฐ์ได้สำเร็จประโยชน์ในการนี้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท่านพระครูคงจะอ่านจบก่อนที่หลับเสียก่อนมิใช่หรือ

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๑

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

บัดนี้ เราได้ออกพรรษากันมาแล้ว ทำความปลาบปลื้มปิติยินดีให้แก่ภิกษุสามเณรหาน้อยไม่ เพราะจะได้มีโอกาสจาริกไปแรมคืนในสถานที่ต่าง ๆ ได้ ในพรรษา ๓ เดือนจะว่าช้าหรือเร็วนั้นพูดยาก ถ้าจะถามพระภิกษุสามเณรที่บวชอยู่นาน ๆ ก็จะตอบว่าเร็วจริง แต่ถ้าจะหันไปถามพระนวกะดูบ้าง ก็จะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า มันช้าเหลือเกิน ๓ เดือนเหมือนกับ ๓ ปี

แท้ที่จริงแล้ว วันคืนไม่ช้าไม่เร็ว คงทำหน้าที่หมุนเวียนเปลี่ยนอยู่อย่างนั้นเอง เป็นด้วยใจของเรา ถ้าอยู่สบายอยู่เป็นสุข จะมีความรู้สึกว่าวันคืนเดือนปีล่วงไปเร็วเหลือเกิน ประเดี๋ยววัน ประเดี๋ยวเดือน ประเดี๋ยวปี

ถ้าอยู่ด้วยความลำบากอยู่เป็นทุกข์ จะมีความรู้สึกว่า มันช้าเหลือเกิน คอยนั่งนับนอนนับ เมื่อไรจะหมดวันหมดเดือนหมดปีสักที บางคนฉีกปฏิทินล่วงหน้า ก็เลยทำให้ยิ่งช้ากันใหญ่

เราเองก็ได้ทำพิธีปวารณาออกพรรษาแล้วเหมือนกัน แต่ก่อนที่จะถึงวันทำพิธีปวารณา ได้มีการโกลาหลกันนิดหน่อยระหว่างพระไทยกับพระเนปาล

ไม่มีอะไรมากนักและไม่ถึงกับลงไม้ลงมือกันดอก เพียงแต่พูดคุยกันถึงเรื่องนี้อยู่หลายวันเท่านั้นเอง คุยแล้วคุยอีกและผลสุดท้ายพระไทยก็อนุวัตรตามพระเนปาล

ก็เท่านั้นเอง

มีเถรบัญชาประกาศิตพระมหาเถระผู้ใหญ่ผู้มีอาวุโส ให้พระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายทำมหาปวารณาในวันจาตุททสี คือวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เมื่อพระไทยได้ทราบก็เกิดข้อกังขา จึงได้พยายามพูดคุยถามไถ่ ถามถึงความเป็นไป

- เดือนนี้วันขึ้น ๒ ค่ำ ไม่มี คือวันขาดหายไป ๑ วัน
- เดือนนี้มีวันจาตุททสี คือวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ๒ วัน คือเมื่อนับถึงวันขึ้น ๑๓ ค่ำแล้ว ก็ถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำ และรุ่งขึ้นก็นับเป็นวันขึ้น ๑๔ ค่ำ อีก ๑ วัน
- เดือนนี้มีวันปุณณมี คือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ ๒ วัน
- เดือนนี้วันขึ้น ๑๔ ค่ำ เป็นวันปุณณมี คือวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ ของชาวฮินดู
- เดือนนี้มีพิธีบูชาของชาวฮินดู และการบูชาจะสิ้นสุดลงในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ซึ่งเขาถือว่าเป็นวันปุณณมีวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ

และแล้ววันมหาปวารณาออกพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายในพระพุทธศาสนานี้ก็ผ่านพ้นไปอย่างสงบเสงี่ยมเรียบร้อยครบถ้วนกระบวนความทุกประการ ในวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๑๘ นั่นแล

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๘ เป็นวันปุณณมีขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ประชาชนไปทำบุญตักบาตรกันตามปกติเหมือนกับวันปุณณมีทั้งหลาย ดังที่ได้เคยคุยให้ฟังแล้ว

> ในคืนวันนี้ พุทธศาสนิกชนจะพากันหลั่งไหลไปทำพิธีบูชาเจดีย์สยัมภูกันอีก ๑ คืน เขาจะถือว่าเป็นวันสำคัญอย่างไรก็ไม่ทราบ ถามพระกุมากัสสปมหาเถระว่า เขามาบูชากันทุกวันปุณณมีอย่างนี้หรือ ท่านตอบว่า เปล่า เฉพาะวันปุณณมีนี้เท่านั้น เขาบูชาด้วยประทีปโคมไฟ ดอกไม้ ผ้าห่มองค์เจดีย์ รูปีสวดมนต์ชักลูกปะคำ เดินประทักษิณตลอดทั้งคืน ง่วงก็นอนไป ตื่นขึ้นมาก็ทำบูชาต่อไป ขออนุโมทนา

วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๘ เป็นวันทอดกฐินของวัดอานันทกุฏิวิหาร แม่ชีวิสาขาซึ่งเรียกกันอยู่ในประเทศนั้นว่า อนาคาริกาวิสาขา เป็นเจ้าภาพทอดกฐินในปีนี้

ในประเทศไทยหลังจากออกพรรษาแล้ว ๑ เดือน เป็นระยะกาลทอดกฐินรู้กันอยู่แล้ว นอกจากรู้ยังต้องคอยหลบเสียอีกด้วย ไม่ใช่หลบบุญหลบกุศล แต่หลบซองกฐินซองผ้าป่า ซึ่งปลิวว่อนอยู่ทั่วเขตแคว้นแดนเมืองไทย บางทีก็ไม่ทราบว่า จะปลิวไปลงวัดไหนเสียด้วย

อย่าเอาใจใส่กับคนอื่นเขาเลย เราคุยกันถึงเรื่องกฐินของวัดอานันทกุฏิวิหารดีกว่า วันนี้มีญาติโยมมาร่วมอนุโมทนากฐินกับแม่ชีวิสาขาประมาณ ๒๐๐ คน ภิกษุสามเณรมาร่วมอนุโมทนาด้วย ๒๐ องค์

ผ้ากฐินมีผืนเดียวจริง ๆ เป็นผ้าอุตตราสงค์ เป็นของเจ้าภาพเครื่องบริวารก็มีอยู่สารพัดอย่าง เป็นของประชาชนทั้งหลาย คือใครจะนำอะไรไปร่วมถวายด้วยก็ได้ ปัจจัยถวายพระภิกษุสามเณรมีอยู่ ได้ถามพระมหาเถระว่า ปัจจัยถวายสำหรับบำรุงวัดมีหรือไม่ ท่านตอบว่าไม่มี บ้านเราดูเหมือนเรื่องนี้จะเป็นสิ่งสำคัญ ญาติโยมของเราบางคนมีศรัทธาจะทอดกฐิน แต่กลัวจะถูกรังเกียจว่าไม่มีปัจจัยบำรุงวัด ก็เลยไม่กล้าทอด สำหรับที่วัดอานันทกุฏิวิหารนั้น คณะสงฆ์พร้อมใจกันให้เราเป็นองค์ครอง ก็ดีเหมือนกัน จะไม่มีจีวรเนปาลมาอวดญาติโยมเมืองไทยสักผืนหนึ่ง

๐๙.๐๐ น. เริ่มพิธีทอดกฐิน ทำพิธีถวายกฐินที่ศาลาโรงธรรม จะว่าพร้อมนั้นไม่ได้ คือเอาเท่าที่มี พระเณรไปทีหลังก็ทยอยกันเข้าไปนั่ง ญาติโยมไปทีหลังก็ทยอยกันเข้าไปนั่ง กลางศาลามีโต๊ะตั้งของเล็ก ๆ ตัวหนึ่ง วางผ้าจีวรกฐินและของบริวารไว้

พระกุมารกัสสปมหาเถระให้ศีล ๕ ให้ญาติโยมชำระล้างดวงใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องเสียก่อน พระอัสสโฆษมหาเถระพูดชักจูงให้เกิดศรัทธาปสาทะในกฐินทานนิดหน่อย แล้วพระภิกษุสามเณรทั้งนั้นเจริญพระพุทธมนต์ นโม อิติปิโส นักขัตตยักษ์ ภวตุสัพ... ต่อจากนี้พระอมฤตานันทมหาเถระแสดงพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ เมื่อเทศน์จบแล้ว เริ่มถวายผ้ากฐิน แม่ชีวิสาขานั่งอยู่ท่ามกลางศาลาถือผ้ากฐินไว้ พระอมฤตานันทมหาเถระกล่าวนำถวายผ้ากฐิน แม่ชีวิสาขานำผ้ากฐินมาประเคนเรา พระอมฤตนันทมหาเถระพูดให้ญาติโยมได้รู้ถึงการที่พระสงฆ์จะได้ทำกิจต่อไปอันเนื่องด้วยผ้ากฐินนี้ เป็นอันเสร็จพิธีถวายผ้ากฐินที่ศาลาโรงธรรมนั้น

๑๐.๓๐ น. คณะสงฆ์พร้อมกันในโรงอุโบสถ เพื่อทำพิธีสวดญัตติทุติยกรรมมอบให้ผ้ากฐินต่อไป ญาติโยมทั้งหลายก็นั่งบ้างยืนบ้างอยู่ข้างหน้าโรงอุโบสถ คอยดูพระสงฆ์ทำพิธีนั้น ตอนนี้ห้ามญาติโยมเข้าไปนั่งในโรงอุโบสถเด็ดขาด

ทำไมต้องห้ามด้วยเล่า ฉันเป็นเจ้าของกฐินนั่งไม่ได้หรือ ?

ไม่ได้ เพราะโรงอุโบสถเล็ก ถ้านั่งก็จะอยู่ในหัตถบาสสงฆ์นั่นเอง

พระภิกษุสงฆ์ ๑๔ รูป พร้อมกันในโรงอุโบสถ พระสุโพธานันทมหาเถระกับพระกุมารกัสสปมหาเถระสวดญัตติทุติยกรรม เมื่อสวดอนุสาวนาจบ พระอมฤตานันทมหาเถระหยิบผ้ากฐินมอบให้เราแล้วคู่สวด สวด ทินฺนํ เป็นคำประกาศตอนท้ายต่อไป เราก็พินทุจีวรผืนใหม่ ถอนจีวรผืนเก่า อธิษฐานจีวรผืนใหม่ ครองจีวรผืนใหม่ เข้าไปในท่ามกลางพระสงฆ์ ทำพิธีกราลด้วยอุตตราสงค์ กล่าวคำอนุโมทนา พระสงฆ์ผู้จำพรรษาอยู่ด้วยกันกล่าวคำอนุโมทนาทีละรูป แล้วสวด นโม กรณียเมตตสูตร ภวตุสัพ เป็นอันเสร็จพิธีไปอีกตอนหนึ่ง

๑๐.๓๐ น. ถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสามเณรทั้งหลายในโรงฉัน อาหารนี้ส่วนใหญ่เป็นของเจ้าภาพกฐิน แล้วมีผู้นำมาร่วมบ้าง เมื่อพระภิกษุสามเณรฉันเสร็จแล้วก็เลี้ยงญาติโยม มีอาหารมากมายซึ่งเขาจัดทำขึ้นที่วัดเอง เลี้ยงกันโดยทั่วถึง ส่วนเราทั้ง ๒ ไม่ได้ลงไปฉันรวม คงฉันอยู่ที่ห้องของเรา เพราะวันนี้พระภิกษุสามเณรมาก ญาติโยมมาก อาหารก็มาก จึงขอเว้นจากส่วนมากเหล่านั้นเสีย ฉันแต่ส่วนน้อยของเราเอง

๑๓.๐๐ น. ยังมีพิธีสุดท้ายอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า กปฺปรุกฺขทานํ คือถวายทานจากต้นกัลปพฤกษ์ บ้านเราก็มีเหมือนกัน ซึ่งเราเรียกกันว่า

"สอยดาว" เป็นของประชาชน ไม่ใช่ของพระเณร ต้องเสียสตางค์จึงจะสอยได้ ส่วนในที่โน้นเป็นของพระเณร ญาติโยมถวายด้วยศรัทธา แต่ถวายตามสลาก

เขาจะปักกิ่งไม้ใหญ่ ๆ ไว้ ๑ กิ่ง สมมติว่าเป็นต้นไม้ ญาติโยมใครมีอะไรก็นำไปแขวนไว้ที่ต้นไม้นั้น ติดเบอร์ประจำสิ่งของเหล่านั้น แล้วนำเบอร์อีกชุดหนึ่งให้พระจับ เขาก็จะนำสิ่งของซึ่งมีเบอร์ตรงกันมาถวาย สิ่งของมีมาก พระเณรได้จับเบอร์กัน ๒ รอบ เหลือ ๒ ชิ้นก็เลยให้พระไทย ๒ รูปเสียเลย ทราบว่าได้อย่างมาจากพม่าซึ่งเขาทำกันมาก เดี๋ยวนี้จะมีหรือไม่ก็ไม่ทราบ

พูดไปแล้วก็คือถวายของตามสลากนั่นเอง แต่ทำให้ครึ้มขึ้นอีก แทนที่จะเอาของติดสลากวางไว้ที่พื้น กลับนำไปแขวนไว้บนต้นไม้ นึกดีใจว่าคงจะเป็นผ้าป่าให้พระชักบังสุกุลเอาเอง จะได้เลือกเอาได้

ผิดหวัง

เขาให้จับฉลากต่างหาก ก็เหมือนบ้านเรานั่นเอง ต่างแต่ของเราไม่ได้แขวนต้นไม้

ที่เขาทำอย่างนี้ก็คงจะถือคติแห่งต้นกัลปพฤกษ์ ซึ่งให้สำเร็จประโยชน์ตามใจนึกกระมัง ไม่ช้าไม่นานลูกกัลปพฤกษ์ทั้งหลายเหล่านั้นก็หมดต้นไปในพริบตานั่นเอง

ปิดรายกายด้วยการแสดงพระธรรมเทศนาอีก ๑ กัณฑ์ ของพระอมฤตานันทมหาเถระ

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๒

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เราได้ปรึกษาหารือกันมาตั้งแต่ในพรรษาแล้วว่า หลังจากออกพรรษาแล้ว จะไปยังลุมพินีสังเวชนียสถาน ที่ประสูตรของพระพุทธเจ้า และเมืองกบิลพัสดุ์ สถานที่ประทับอยู่ของพระพุทธเจ้า สถานที่ทั้ง ๒ แห่งนี้ตั้งอยู่ในดินแดนประเทศเนปาล อยู่ชายแดนติดต่อกับประเทศอินเดีย ห่างไกลกันไม่มากนัก และอยู่ในทิศตะวันตกแห่งเมืองหลวงกาฐมาณฑุ

ลุมพินีอยู่กลาง ระหว่างเมืองกบิลพัสดุ์กับเมืองเทวทหะ เมืองกบิลพัสดุ์เป็นเมืองฝ่ายพระชนกคือพระเจ้าสุทโธทนะ เมืองเทวทหะเป็นเมืองฝ่ายชนนี คือพระนางเจ้าสิริมหามายา เมื่อพระนางเจ้าสิริหามายาทรงพระครรภ์แก่ ได้เสด็จจากเมืองกบิลพัสดุ์เพื่อจะไปยังเมืองเทวทหะ ครั้นถึงลุมพินีนั้น เกิดประชวรพระครรภ์ ประสูติเจ้าชายสิทธัตถราชกุมารที่นั้น

พระเจ้าอโศกมหาราชได้ปักเสาหลักศิลาจารึกไว้ เพื่อแสดงให้รู้ว่าเจ้าชายสิทธัตถราชกุมารประสูติแล้ว ณ ที่นี้ ซึ่งยังมีปรากฏอยู่

สังเวชนียสถานแห่งนี้ ญาติโยมพี่น้องชายไทยไปกราบไหว้นมัสการกันปีละมาก ๆ โดยปกติจะไปกันในฤดูหลังจากออกพรรษาแล้ว ด้วยอากาศกำลังสบาย ไม่ร้อนไม่หนาว ถ้าฤดูอื่น ร้อนจัดบ้าง หนาวจัดบ้าง ไม่สะดวกเดินทางนมัสการสังเวชนียสถานต่าง ๆ ในอินเดีย แล้วเลยออกไปถึงลุมพินีอันตั้งอยู่ชายแดนติดต่อกัน ถ้าจะเดินทางจากเมืองหลวงกาฐมาณฑุของประเทศเนปาลให้ถึงลุมพินี อันตั้งอยู่ชายแดนติดต่อกันนั้น ลำบากมากไม่อาจทำได้ หรือปรารถนาจะไปให้ได้ในหนทางนี้ก็ต้องรอเวลารอโอกาสให้น้ำในแม่น้ำซึ่งมีอยู่ ๓-๔ สาย ระหว่างทางจากเมืองไพราวาไปลุมพินีแห้งเสียก่อน ก็พอจะไปได้ เราเองเคยไป ๒ ครั้ง ก็เดินทางออกจากอินเดียทั้งนั้น

กบิลพัสดุ์ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของลุมพินีอยู่ห่างกันไม่ถึง๒๐กิโลเมตร เจ้าชายสิทธัตถะประทับอยู่ที่เมืองนี้ ๒๙ ปี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปประทับเป็นบางครั้งบางคราว ไม่ค่อยมีใครได้ไปถึงเมืองนี้ คนไทยก็นับว่าน้อยคนที่จะได้ไปถึง เราเองในวันที่เขียนจดหมายฉบับนี้ก็ยังไปไม่ถึงเหมือนกัน ถ้าจะไปก็ต้องออกจากอินเดียสะดวกมาก อยู่ชายแดนเหมือนกัน ถ้าจะเดินทางต่อจากลุมพินีไปกบิลพัสดุ์ ภายในประเทศเนปาลแล้วอย่าไปเลย เขาว่าลำบากมากหน่อย

ในสมัยที่เจ้าชายสิทธัตถะประทับอยู่ คงจะเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณธัญญาหาร เป็นเมืองที่สวยงามรุ่งเรืองดั่งเมืองสวรรค์คับคั่งไปด้วยประชาชนพลเมือง ทั้งศิลปวิทยาก็ขึ้นชื่อลือชาอยู่ พ่อค้าพานิชก็เอิกเกริกเฮฮาอยู่กับการค้าขาย ตลอดทิวาราตรีกาลเต็มไปด้วยความสนุกสนานรื่นเริง

และในวันที่เจ้าชายสิทธัตถะประสูติ ได้มีขุมทรัพย์เกิดขึ้น ๔ ขุม เป็นของคู่บุญบารมีเกิดเป็นสหชาติกัน ตั้งอยู่ ณ ๔ มุมเมืองแห่งกบิลพัสดุ์

๑. **สงฺโข** ***ขุมทรัพย์ชื่อว่าสังขะ***

๒. **เอโล** ***ขุมทรัพย์ชื่อว่าเอละ***

๓. **อุปฺปโล** ***ขุมทรัพย์ชื่อว่าอุปปละ***

๔. **ปุณฺฑริโก** ***ขุมทรัพย์ชื่อว่าปุณฑริก***

เป็นขุมเงินขุมทองจะใช้สอยอย่างไรไม่รู้จักหมดสิ้น เป็นของเฉพาะของท่านผู้ได้สร้างสมอบรมบุญบารมีไว้แล้ว เหมือนกับเราได้ทำบุญไว้แล้ว บุญก็ส่งผลสนองให้มีความสุขความเจริญฉะนั้น ขุมทรัพย์นี้เกิดเป็นสหชาติ เมื่อท่านผู้เป็นเจ้าของดับแล้ว ขุมทรัพย์นี้ก็ดับไปด้วย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนตกอยู่ในสามัญญลักษณะ อันเป็นลักษณะแห่งความจริงซึ่งมีแก่สังขารทั่วไป ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาทั้งนั้น กบิลพัสดุ์ก็มิได้หนีไปจากความจริงข้อนี้ได้เลย ได้ทราบว่า บัดนี้กบิลพัสดุ์กลับกลายเข้าสู่สภาพเดิม คือกลายเป็นป่าไปเสียแล้ว ถึงกระนั้นก็ตาม ก็น่าที่จะไปดูให้ถึงสักครั้งหนึ่งก็ยังดี จะได้เพิ่มพูนทวีความระลึกถึงเจ้าชายสิทธัตถะ ระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เจริญมากขึ้นโดยลำดับ พระคุณูปการคุณทั้งหลายจะได้เกิดมีปรากฏเต็มเปี่ยมในดวงใจให้สำเร็จเป็นพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ ต่อไป

เราได้ตกลงกันว่า วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๘ เป็นวันเดินทางไปลุมพินี กบิลพัสดุ์ โดยรถยนต์ ๒ คัน คุณปรีชาอุปทูตไทยประจำประเทศเนปาลให้ยืมคันหนึ่ง ของคุณเจาผู้ซึ่งจะเดินทางไปด้วยกันอีกคันหนึ่ง

คณะของเรามีพระ ๓ องค์ โยม ๓ คน คือพระอมฤตานันทมหาเถระ พระพิเชษฐ์ และผม คุณสุพรรณี คุณอุษา คุณเจา

เรื่องการเดินทางนี้เป็นภาระของพระมหาอมฤตานันทมหาเถระทั้งนั้น จัดหารถยนต์ ติดต่อที่พัก เตรียมสะเบียงอาหารไว้ข้างหน้า กำหนดวันเดินทาง โทรเลขติดต่อ แต่เหตุการณ์อันไม่คาดฝันได้คืบคลานเข้ามาภายในระยะเวลา ๕ วัน ก่อนจะถึงวันเดินทาง

- กำหนดเดินทางวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๘
  พระ ๓ องค์ โยม ๓ คน พระอมฤตานันทมหาเถระโทรเลยติดต่อ
- ตามกำหนดนี้ โยม ๓ คนไปไม่ได้
  คุณยุทธนากำลังป่วยอยู่โรงพยาบาล
  พระอมฤตานันทมหาเถระโทรเลขติดต่อ
- โยม ๓ คนปรารถนาจะไป ขอให้เลื่อนวันเดินทางออกไปได้ไหม?
  ได้
- คุณยุทธนาจะออกจากโรงพยาบาลใน ๑-๒ วันนี้แล้ว
  โยม ๓ คนบอกว่าไปตามกำหนดเดิมไม่ได้
  พระอมฤตานันทมหาเถระโทรเลขติดต่อ
- หนทางก่อนจะไปถึงลุมพินีต้องผ่านแม้น้ำ ๓-๔ สาย น้ำยังมากอยู่ สะพานรถยนต์ไม่มี รถยนต์ข้ามแม่น้ำไม่ได้ จำต้องงดการเดินทาง
  พระอมฤตานันทมหาเถระโทรเลขติดต่อ

เป็นอันว่าในวันที่ ๒๕ ตุลาตม ๒๕๑๘ นั้น เราไม่ได้เดินทางไปลุมพินี-กบิลพัสดุ์ จำต้องยกเลิกไว้ก่อน แต่ก็ยังไม่สิ้นหวังเสียทีเดียว รอให้พระอมฤตานันทมหาเถระกลับจากอินเดียเสียก่อน

การเดินทางนี้ต้องเตรียมพร้อม อาหารเครื่องหุงต้ม เครื่องใช้สอย กระติกน้ำร้อน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความไม่ประมาท ของเขาก็มีอยู่ แต่เราเตรียมพร้อมไว้นั่นแหละดี

คุณบรรเทิง นายช่างของไทยอินเตอร์ ได้ช่วยเตรียมสะเบียงอาหารให้ในการเดินทางครั้งนี้ด้วย โดยเธอได้ส่งก๋วยเตี๋ยวห่อ โจ๊กห่อ อย่างละหลายสิบห่อ เครื่องกระป๋องหลายกระป๋อง น้ำปลา ๑ ขวด ขนมปัง และชาอีก ๑ กระป๋อง ไปถวายจากเมืองไทย เราได้รับแล้ว ขออนุโมทนาไว้ในที่นี้ด้วย

อนึ่ง คุณนำชาวเวียดนาม ก็ได้ถวายน้ำมันก๊าดให้อีก ๑ ปีป เพื่อใช้ในการต้มน้ำร้อนและหุงต้ม ขออนุโมทนาไว้เช่นกัน

การเดินทางจำต้องงดดังที่ได้บอกแล้ว และสะเบียงอาหารก็ได้รับไว้แล้ว จะกำหนดใหม่อีกเมื่อไรยังไม่ทราบ เลยฉลองศรัทธาเสียก่อนจนหาส่วนเหลือมิได้ ถ้าคุณบรรเทิงทราบคงจะส่งไปถวายใหม่ ขออนุโมทนาล่วงหน้า

เป็นอันว่า “เตรียมเก้อ” ไปตาม ๆ กัน

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๓

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

วันนี้ไม่รู้จะคุยเรื่องอะไร นั่ง ๆ อยู่นึกถึงเรื่องความฝัน (ไม่ใช่ฝันหวาน ไม่ใช่ฝันกลางวัน) แต่เป็นความฝันที่เกิดมีขึ้น เมื่อเรานอนหลับไปในเวลากลางคืน ย่อมจะเคยฝันด้วยกันทุกคน บางทีก็จำได้ บางทีก็จำไม่ได้ เป็นเพราะเหตุไรก็ไม่ทราบเหมือนกัน

ทำไมต้องฝัน ไม่ฝันไม่ได้หรือ ?

ถ้าผมมีความสามารถจะคุยให้ฟังในวันอื่น ถึงเรื่องมูลเหตุที่ทำให้ฝันนั้น ถ้าไม่คุยก็แล้วไป

ความฝันของผู้อื่นจงยกไป ลองมาพิจารณาถึงความฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศลมหาราชดูบ้าง ซึ่งมีปรากฏอยู่ในมหาสุบินชาดก ในอรรถกถาชาดก ภาคที่ ๒ พระองค์ทรงสุบินนิมิต คือฝันในสมัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ยังทรงพระชนม์ อยู่ถึงบัดนี้ก็ ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว และพระองค์ได้รับพระพุทธทำนายไว้ในครั้งกระนั้น เป็นเหตุให้สรรพสัตว์จตุบทวิบากนานับประการ ซึ่งจะต้องถูกบูชายัญ รอดพ้นจากความตายไปได้

ในคืนวันหนึ่ง ในปัจฉิมยาม พระเจ้าโกศลมหาราช ทรงเห็นสุบินนิมิต ๑๖ ประการ ทรงตกพระทัยแล้ว กลัวว่าจะเป็นอันตรายแก่ราชสมบัติ หรือจะเป็นอันตรายเกิดโรคภัยไข้เจ็บ หรือจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์ชีพ ตรัสถามพราหมณ์ปุโรหิตจารย์ ๆ ทรงแนะนำให้บูชายัญ เพราะตนถนัดอยู่ในทางนั้น และนับว่าเป็นลาภใหญ่ที่ตนจะพึงได้อีกด้วย แต่ได้อาศัยพระนางมัลลิกาเทวีอัครมเหสีผู้ทรงปัญญาใคร่ครวญด้วยเหตุผล ทูลให้เสด็จไปเฝ้าทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในที่สุด พระเจ้าโกศลมหาราชชื่อว่า รอดพ้นจากบาปกรรมได้กุศล สรรพสัตว์ทั้งหลายชื่อว่ารอดพ้นจากความตายได้ชีวิต

> พระเจ้าโกศลมหาราชทูลถามถึงสุบิน ๑๖ ประการนั้น ว่าจะมีผลประการใด พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงพยากรณ์ได้ทรงทราบและให้พระทัยถึงความโสมนัสตัดวิบัติกังขา

จะคุยให้ฟังตามชาดกถาพอได้ใจความแต่โดยสังเขป ดังนั้น

๑. **พระเจ้าโกศลมหาราช** (ฝันว่า) โค ๔ ตัวมายังท้องสนามหลวงจาก ๔ ทิศ ด้วยมุ่งหมายว่าจักชนกัน เมื่อมหาชนมาประชุมกันว่า พวกเราจักดูโคชนกัน มันก็แสดงอาการว่าจะชนกันร้องเสียงลั่น แต่ก็มิได้ชนกันเลยต่างตัวต่างหลีกกลับไป

๑. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** (ทรงทำนายว่า) วิบากจักไม่มีในกาลแห่งพระองค์และในกาลแห่งอาตมภาพ ในอนาคต เมื่อพระราชาทั้งหลายไม่ทรงธรรม เมื่อมนุษย์ทั้งหลายไม่มีศีลธรรม เมื่อโลกเกิดความแปรผัน เมื่อกุศลความดีเสื่อมถอย อกุศลความชั่วมากมูล ในเวลาที่โลกเกิดความเสื่อม

อย่างนี้ ฝนมิได้ตกต้องตามฤดูกาล เมฆก็ขาดสาย ข้าวกล้าเสียหาย เกิดทุพภิกขภัย เมฆตั้งขึ้นจาก ๔ ทิศ ทำท่าว่าฝนจะตก ในกาลที่ข้าวเปลือกเป็นต้น เขาตากไว้ที่แดด ขนเข้าไปข้างในเพราะกลัวเปียก ถึงเมื่อบุรุษถือกระออมและตระกร้าออกไปเพื่อกั้นคันระบายน้ำ ก็แสดงอาการว่าจะตก ร้องกระหึ่ม สายฟ้าแลบแปลบปลาบก็มิได้ตกแล้วหายไป เหมือนดังโคเหล่านั้นมิได้ชนกัน หลีกไปแล้ว

๒. **พระเจ้าโกศลมหาราช** ต้นไม้เล็ก ๆ และกอไม้ชำแรกแผ่นดินขึ้นมาประมาณศอกหนึ่งบ้าง กำหนึ่งบ้าง เผล็ดดอกออกผล

๒. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในเวลาที่โลกเกิดความเสื่อม ในเวลาที่มนุษย์มีอายุน้อย ในอนาคตกาล หมู่สัตว์จักมีราคะแรงกล้า กุมารีทั้งหลายยังไม่ถึงวัยจะมีสามี ก็มีสามีกันมีประจำเดือน มีครรภ์ เจริญด้วยบุตรธิดา กุมารีเหล่านั้นมีประจำเดือน ก็เหมือนกับต้นไม้เล็ก ๆ มีดอก กุมารีเหล่านั้นเจริญด้วยบุตรและธิดา ก็เหมือนกับต้นไม้เล็กมีผล

๓. **พระเจ้าโกศลมหาราช** พวกแม่โคใหญ่พากันดื่มน้ำนมแห่งลูกโคทั้งหลายซึ่งเกิดในวันนั้น

๓. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในกาลที่พวกมนุษย์ไม่มีความเคารพผู้ใหญ่ ในอนาคตเหมือนกัน ในอนาคตกาล สัตว์ทั้งหลายไม่มีความละอายในบิดามารดา พ่อผัวแม่ผัว ทำการงานหาทรัพย์สมบัติด้วยตนเอง ปรารถนาจะให้อาหารหรือเครื่องนุ่งห่มแก่บิดามารดาเป็นต้นผู้แก่ผู้เฒ่าก็จักให้ เมื่อไม่ปรารถนาจะให้ก็ไม่ให้ คนแก่ไม่มีที่พึ่ง อาศัยตนเองไม่ได้ก็ต้องอาศัยเด็ก ๆ เลี้ยงชีวิต ซึ่งก็เหมือนแม่โคใหญ่ดื่มน้ำนมแห่งลูกโคที่เกิดในวันนั้น

๔. **พระเจ้าโกศลมหาราช** โคใหญ่แข็งแรงเขาไม่ใช้เทียมเกวียน เขาใช้โคหนุ่มเทียมเกวียน โคหนุ่มเหล่านั้นไม่สามารถจะลากเกวียนไปได้ สลัดแอกยืนเฉยอยู่ เกวียนก็เดินไม่ได้

๔. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในกาลแห่งพระราชาไม่ทรงธรรมในอนาคตเหมือนกัน พระราชาเหล่านั้นไม่พระราชทานยศฐาบรรดาศักดิ์แก่มหาอำมาตย์ผู้ฉลาด ผู้สามารถ ผู้จงรักภักดี ทั้งมิได้ตั้งไว้ในตำแหน่งวินิจฉัย แต่กลับพระราชทานแก่คนหนุ่ม ๆ ผู้ไม่ฉลาดไม่สามารถ ไม่จงรักภักดี ทั้งให้ดำรงตำแหน่งวินิจฉัย คนหนุ่ม ๆ ไม่รู้จักราชการ ไม่รู้จักงานที่ควรทำหรือไม่ควรทำ ก็ไม่สามารถจะรักษายศฐาบรรดาศักดิ์ ทั้งไม่สามารถจะรักษาราชการไว้ได้ เมื่อไม่สามารถก็จักทอดทิ้งธุระการงาน แม้มหาอำมาตย์ผู้ใหญ่ผู้ฉลาดผู้สามารถเมื่อได้ยศฐาบรรดาศักดิ์ ถึงจะสามารถรักษาราชการไว้ได้ แต่ก็วางเฉยเสียว่า "ธุระไม่ใช่" ความเสื่อมก็จักมีแก่พระราชาเหล่านั้น เปรียบเหมือนโคหนุ่มผู้ไม่สามารถจะนำแอกไปได้ แต่เขาใช้เทียมเกวียน และเปรียบเหมือนโคใหญ่ตัวสามารถจะนำแอกไปได้แต่เขาไม่ใช้เทียมเกวียนฉะนั้น

๕. **พระเจ้าโกศลมหาราช** ม้าตัวหนึ่งมี ๒ ปาก พวกมนุษย์ให้หญ้าม้านั้นทั้ง ๒ ข้าง ม้านั้นเคี้ยวกินหญ้าด้วยปากทั้ง ๒

๕. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคตเหมือนกัน พระราชาผู้ไม่ทรงธรรมตั้งคนเหลวไหลไม่มีศีลธรรมไว้ในตำแหน่งวินิจฉัย คนเหล่านั้นไม่เอื้อเฟื้อในบาปบุญคุณโทษ กินสินบนของลูกความทั้ง ๒ ฝ่าย เปรียบเหมือนม้าเคี้ยวกินหญ้าทั้ง ๒ ปาก ฉะนั้น

๖. **พระเจ้าโกศลมหาราช** มหาชนน้อมถาดทองมีราคาหนึ่งแสนเข้าไปให้สุนัขจิ้งจอกแก่ตัวหนึ่งถ่ายปัสสาวะลงในถาดทองนั้น

๖. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคต พระราชาไม่ทรงธรรม ไม่พระราชทานยศฐาบรรดาศักดิ์แก่คนผู้สมบูรณ์ด้วยชาติ แต่กลับไปพระราชทานแก่คนมีตระกูลต่ำ พวกตระกูลใหญ่ ๆ พากันตกยาก พวกตระกูลต่ำได้เป็นใหญ่ คนมีตระกูลสูงไม่สามารถจะเป็นอยู่ได้ จึงคิดว่า

จักต้องอาศัยคนมีตระกูลต่ำเป็นอยู่จึงยกลูกสาวของตนให้แก่คนมีตระกูลต่ำ กุลธิดาผู้มีตระกูลสูงอยู่ร่วมเป็นสามีภรรยากับคนมีตระกูลต่ำ ก็เหมือนกับสุนัขจิ้งจอกแก่ ถ่ายปัสสาวะลงในถาดทองฉะนั้น

๗. **พระเจ้าโกศลมหาราช** บุรุษคนหนึ่งนั่งฟั่นเชือกทิ้ง ปลากเชือกลงไปแทบเท้าของเขา สุนัขจิ้งจอกมีความหิวตัวหนึ่งนอนอยู่ใต้ตั่งที่เขานั่งเคี้ยวกินปลายเชือกนั้น ทั้งที่บุรุษคนนั้นไม่รู้เลย

๗. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้ก็จักมีในอนาคต หญิงทั้งหลายจักมักมากในบุรุษ ติดสุรางอมแงม หลงใหลในเครื่องประดับ กรีดกรายอยู่ในถนนหนทาง ชอบเครื่องล่อ ทุศีลประพฤติชั่ว สามีทำงานตัวเป็นเกลียว หาทรัพย์สมบัติมาด้วยความเหนื่อยยากลำบาก ส่วนภรรยาใช้จ่ายสบาย ดื่มสุรา คบชู้ ได้แต่คอยแต่งตัว ไม่จัดการงานในบ้านเรือน คบชู้บนเรือนบ้าง ในที่มุงที่บังบ้าง ที่จะทำมาหากินหรือหุงหาอาหารก็ไม่มี มีแต่คอยแล่ทรัพย์สารของสามีส่วนเดียว เปรียบเหมือนสุนัขจิ้งจอกตัวหิวนอนอยู่ใต้ตั่งเคี้ยวกินเชือกที่บุรุษนั้นฟั่นทิ้งลงไปแทบเท้าฉะนั้น

๘. **พระเจ้าโกศลมหาราช** ที่ประตูพระราชวังมีหม้อเต็มใหญ่ใบหนึ่งตั้งอยู่กลาง หม้อเปล่ามากมายตั้งล้อมอยู่ วรรณะทั้ง ๔ นำน้ำมาด้วยหม้อจากทิศทั้ง ๘ เทใส่ลงในหม้อที่เต็มแล้วนั้นแหละ น้ำเต็มแล้ว ๆ ก็ล้นไหลไป แม้วรรณะทั้ง ๔ นั้นก็ราดน้ำลงไปในหม้อที่เต็มนั้นแล้ว ๆ เล่า ๆ จะเหลียวดูถึงหม้อเปล่าบ้างก็ไม่มี

๘. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคต ในอนาคตโลกจักเสื่อม แผ่นดินหมดโอชะ พระราชาจักตกยาก คนที่เป็นใหญ่จะมีทรัพย์ในเรือนคลังประมาณแสนกหาปณะ คนเหล่านั้นตกยากอย่างนี้ จึงบังคับชาวชนบททั้งหมดให้กระทำการงานของตน พวกมนุษย์ถูกเบียดเบียนบีบบังคับจำต้องทอดทิ้งการงานของตนไว้ ทำการงานทุกอย่างของพระราชาเท่านั้น

เมื่อได้ผลแล้วก็ขนไปบรรจุใส่ไว้ให้เต็มเรือนคลังแห่งพระราชา จะเหลียวแลถึงยุ้งฉางที่ว่างเปล่าในเรือนของตนบ้างก็ไม่มี เช่นเดียวกับพวกวรรณะทั้ง ๔ ไม่เหลียวแลถึงหม้อเปล่า ใส่น้ำให้เต็มในหม้อที่เต็มแล้วนั่นเอง

๙. **พระเจ้าโกศลมหาราช** สระโบกขรณีสระหนึ่ง ดาดาษไปด้วยปทุมชาติ ๕ สี ลึก มีท่ารอบด้านโดยรอบ มีสัตว์ ๒ เท้า ๔ เท้า ลงดื่มน้ำอยู่ ที่น้ำลึกกลางสระโบกขรณีนั้น น้ำขุ่ม แต่ที่ที่สัตว์ ๒ เท้า ๔ เท้าเหยียบริมตลิ่ง น้ำใสแจ๋ว ไม่ขุ่น

๙. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคต พระราชาไม่ทรงธรรม ถึงฉันทาคติเป็นต้น ครอบครองราชสมบัติ ไม่ให้การวินิจฉัยโดยธรรม กินสินบนคาดสินบน ถือทรัพย์เป็นพระเจ้า ไม่มีความเอ็นดูเพราะขันติและเมตตาในชาวแว่นแคว้น กักขพะหยาบช้า เบียดเบียนหมู่มนุษย์เหมือนตาอ้อยเบียดเบียนเครื่องหีบอ้อย ขึ้นภาษีนานัปประการ หาช่องคอยจะเอาทรัพย์ถ่ายเดียว พวกมนุษย์ถูกภาษีอาน ให้ไม่ไหว พากันทิ้งบ้านนิคมเป็นต้นไปอยู่เสียชายแดน ชนบทท่ามกลางก็ว่างเปล่า ชายแดนเป็นที่อยู่หนาแน่น เปรียบเหมือนท่ามกลางสระโบกขรณีน้ำขุ่ม ริมสระน้ำใสฉะนั้น

๑๐. **พระเจ้าโกศลมหาราช** ในหม้อใบเดียวกันนั่นเอง หุงข้าวสุกไม่หมด แบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน คือข้างหนึ่งแฉะ ข้างหนึ่งดิบ ข้างหนึ่งสุกดี

๑๐. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคต พระราชาไม่ทรงธรรม พวกมนุษย์ทั้งหลายก็ไม่มีศีลธรรม อารักขเทวดาปฏิคคหกเทวดารุกขเทวดา อากาสัฏฐกเทวดา ของมนุษย์เหล่านั้น ก็ไม่มีศีลธรรม แม้เทวดาก็ไม่มีศีลธรรมอย่างนี้ ในรัชสมัยของพระราชาผู้ไม่ทรงธรรม ลมก็พัดแรงกล้า ขยักขย่อนทำอากาสัฏฐกวิมานให้สั่นสะเทือน พวกเทวดาก็โกรธบันดาลไม่ให้ฝนตก ถึงจะตกก็ไม่ให้ตกพร้อมกันทั้งแว่นแคว้น แม้เมื่อตกก็ตกไม่เป็นประโยชน์แก่การไถหรือแว่นแคว้น แม้เมื่อตกก็ตกไม่เป็น

ประโยชน์แก่การไถหรือการหว่าน ในที่ทุกแห่งเช่นเดียวกัน ตกข้างบนก็ไม่ให้ถึงข้างล่าง ตกข้างล่างก็ไม่ให้ถึงข้างบน ข้าวกล้าในส่วนหนึ่งเสียหายเพราะฝนมาก เมื่อฝนไม่ตกในส่วนหนึ่งข้าวกล้าก็แห้งตาย เมื่อฝนตกอยู่โดยชอบในส่วนหนึ่ง ข้าวกล้าก็งอกงาม ข้าวกล้าในรัชสมัยของพระราชาพระองค์หนึ่งไม่เหมือนกันด้วยอาการอย่างนี้ เหมือนข้าวสุกในหม้อเดียวกันฉะนั้น

๑๑. **พระเจ้าโกศลมหาราช** คนขายจันทนสารมีค่าแสนหนึ่ง ด้วยเปรียงเน่า

๑๑. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคต ในเมื่อศาสนาของอาตมภาพจะเสื่อม ครั้งนั้น ภิกษุอลัชชีเป็นคนเห็นแก่ได้จักมีมาก จักแสดงธรรมเทศนาที่อาตมภาพแสดงเพื่อขจัดความละโมภโลภมากในปัจจัยแก่ชนเหล่าอื่น เพราะเหตุปัจจัย ๔ มีจีวรเป็นต้น เมื่อไม่มีกัณฑ์เทศน์ก็ไม่ปรารถนาจะเทศน์ มหาชนฟังความถึงพร้อมแห่งบทและพยัญชนะและเสียงอันไพเราะอย่างเดียว ย่อมถวายและช่วยกันถวายจีวรเป็นต้นอันมีค่า ภิกษุทั้งหลายนั่งในระหว่างถนนทางสี่แพร่งและริมประตูวังเป็นต้น ย่อมเทศน์เพราะเห็นแก่กัณฑ์เทศน์เพียงกหาปณะหนึ่งบ้าง กึ่งกหาปณะหนึ่งบ้าง บาทหนึ่งบ้าง มาสกหนึ่งบ้าง เป็นต้น ดังนั้น ภิกษุชื่อว่าขายธรรมซึ่งมีค่าถึงนิพพานที่อาตมภาพแสดงแล้ว เพื่อต้องการปัจจัย ๔ และเพื่อราคาเพียงหนึ่งกหาปณะและกึ่งกหาปณะเป็นต้น แสดงอยู่ก็เหมือนคนขายจันทนสารมีค่าหนึ่งแสนด้วยเปรียงเน่า ฉะนั้น

๑๒. **พระเจ้าโกศลมหาราช** น้ำเต้าเปล่าจมอยู่ในน้ำ

๑๒. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคต ในเมื่อโลกถึงความเปลี่ยนแปลง ในกาลแห่งพระราชาไม่ทรงธรรม พระราชาทั้งหลายไม่พระราชทานยศศักดิ์แก่กุลบุตรผู้สมบูรณ์ด้วยชาติ พระราชทานเฉพาะแก่

คนหาตระกูลมิได้เท่านั้น คนหาตระกูลมิได้จักเป็นใหญ่ คนพวกนี้จักเป็นคนเข็ญใจ เฉพาะพระพักตร์พระราชาก็ตาม ที่ประตูพระราชวังก็ตาม เฉพาะหน้าของหมู่อำมาตย์ก็ตาม ที่วินิจฉัยก็ตาม ถ้อยคำของคนหาตระกูลมิได้เป็นเช่นกับด้วยน้ำเต้าเปล่า ตั้งมั่นไม่หวั่นไหว เหมือนน้ำเต้าเปล่าจมน้ำตั้งอยู่ฉะนั้น พวกคนชั่วทุศีลจักพูดจาฉะฉานในที่ทำกรรมของสงฆ์และในที่ทำกรรมของคณะ แม้ในสังฆนิบาต และในที่วินิจฉัยถึงบาตร จีวร บริเวณเป็นต้น สำหรับเหล่าภิกษุผู้มีความละอายจักไม่พูดจาเลย จักเป็นเหมือนเวลาที่น้ำเต้าเปล่าจมน้ำอยู่ ฉะนั้น

๑๓. **พระเจ้าโกศลมหาราช** ศิลาแท่งทึบใหญ่ประมาณเท่าเรือนยอด ลอยอยู่ในน้ำเหนือเรือ

๑๓. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคตเช่นนั้นเหมือนกัน พระราชาไม่ทรงธรรมพระราชทานยศศักดิ์แก่คนหาตระกูลมิได้ คนเหล่านั้นได้เป็นใหญ่ ผู้ดีมีตระกูลตกยาก คนบางจำพวกไม่ทำความเคารพในผู้ดีมีตระกูลเหล่านั้น แต่กลับทำความเคารพในคนหาตระกูลมิได้ เฉพาะพระพักตร์แห่งพระราชา หรือเฉพาะหน้าแห่งหมู่อำมาตย์ หรือในที่วินิจฉัยถ้อยคำของกุลบุตรผู้ฉลาดในการวินิจฉัยเช่นกับด้วยศิลาแท่งทึบ จักไม่หยั่งลงตั้งอยู่ เมื่อกุลบุตรเหล่านั้นกล่าวอยู่ คนนอกนี้จักกระทำการหัวเราะเยาะว่า กุลบุตรเหล่านี้พูดอะไร ในที่มีประการดังกล่าวแล้ว แม้ในที่ประชุมภิกษุ พวกเขาจักไม่สำคัญ เหล่าภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักว่าควรทำความเคารพเลย ถ้อยคำของภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักจักไม่หยั่งลงตั้งอยู่ เหมือนศิลาลอยน้ำฉะนั้น

๑๔. **พระเจ้าโกศลมหาราช** กบตัวประมาณเท่าผึ้งเล็ก ๆ หรือดอกไม้เล็ก ๆ ไล่ติดตามงูตัวใหญ่เคี้ยวเนื้อกลืนกิน เหมือนคนตัดก้านอุบลฉะนั้น

๑๔. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในอนาคต ในเมื่อโลกจะเสื่อม ครั้งนั้น พวกมนุษย์มีราคะแรงกล้า ชาติชั่ว หมกมุ่นอยู่ด้วยกิเลส อยู่ใต้อำนาจภรรยาสาว ๆ ของตน ทาสกรรมกร เป็นต้น ในเรือนก็ดี โคกระบือเป็นต้นก็ดี เงินทองก็ดี ทั้งหมดถูกอายัดเป็นของภรรยาสาว ๆ เหล่านั้นนั่นแล เมื่อสามีถามถึงเงินทองเป็นต้น หล่อนก็จะพาดด่าด้วยประการต่าง ๆ ใช้หอกคือปากทิ่มแทง ทำสามีไว้ในอำนาจเหมือนอย่างกับทาส แผ่อำนาจของตนให้เป็นต้น ก็เหมือนกับกาลที่กบตัวเท่าแมลงผึ้งหรือดอกไม้กลืนกินอสรพิษร้ายฉะนั้น

๑๕. **พระเจ้าโกศลมหาราช** พระยาหงส์ทองแวดล้อมกาเที่ยวไป

๑๕. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีอนาคต ในกาลที่พระราชาทุพพลภาพ ในอนาคตพระราชาไม่มีความรู้ในศิลปะ ไม่กล้าหาญในการรบ ทั้งไม่พระราชทานความเป็นใหญ่แก่กุลบุตรผู้มีชาติเสมอกัน เพราะกลัวแย่งราชสมบัติของพระองค์ แต่กลับพระราชทานให้แก่ช่างกัลบกเป็นต้นผู้หมอบเฝ้าอยู่แทบบาทมูลของพระองค์ กุลบุตรผู้สมบูรณ์ด้วยชาติและโคตร เมื่อไม่ได้ที่พึ่งในราชตระกูล ไม่สามารถจะเป็นอยู่ได้ จึงต้องประจบประแจงคนตระกูลต่ำ ผู้เสื่อมทรามด้วยชาติและโคตร แต่อยู่ในตำแหน่งสูงเที่ยวไปเหมือนกาลที่พระยาหงส์ทองแวดล้อมกาเที่ยวไป ฉะนั้น

๑๖. **พระเจ้าโกศลมหาราช** เมื่อก่อนเสือเหลืองกินแม่แพะ แต่ข้าพระองค์เห็นแม่แพะไล่ติดตามเสือเหลืองเคี้ยวกินเสียงดัง ฆุรุ ฆุรุ ที่นั้นหมาป่าเห็นแม่แพะมาแต่ไกล สดุ้งตกใจกลัวหนีเข้าไปแอบแฝงอยู่ยังชัฏแห่งพุ่มไม้ เพราะกลัวแม่แพะ

๑๖. **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ข้อนี้จักมีในราชตระกูลที่ไม่ทรงธรรมในอนาคต ในกาลนั้นพวกราชพัลลภตระกูลต่ำจักเป็นใหญ่ ผู้ดีมีตระกูลโงหัวไม่ขึ้น จักตกยาก ราชพัลลภเหล่านั้นให้พระราชาต้องเชื่อถ้อยคำ

ของตน มีอำนาจอยู่ในโรงศาล ตู่เอาที่นาเป็นต้นของคนผู้ดีมีตระกูลว่า ที่นาเป็นต้นเหล่านี้เป็นของพวกเรา เมื่อผู้ดีมีตระกูลเหล่านั้นกล่าวว่า ไม่ใช่ของท่าน เป็นของเรา แล้วมาโต้เถียงกันในโรงศาลเป็นต้น ก็จะถูกโบยด้วยหวายเป็นต้น แล้วจับคอเสือกไสออกไปและคุกคามว่า พวกท่านไม่เจียมตัว เหตุไรจึงมาวิวาทกับเรา เราจักกราบทูลพระราชาให้ตัดมือตัดเท้าเป็นต้นของพวกท่านเสีย คนผู้ดีมีตระกูลเหล่านั้น เพราะกลัวพวกคนตระกูลต่ำ จึงยอมมอบวัตถุของตนว่า เป็นของท่านทั้งหลาย จงถือเอาเถิด กลับเข้าเรือน อยู่ด้วยความหวาดระแวงแล้ว

แม้พวกภิกษุลามกพากันเบียดเบียนเหล่าภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักตามชอบใจ ภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เมื่อไม่ได้ที่พึ่ง พากันเข้าป่าอาศัยอยู่ในป่านั้นแล การที่กุลบุตรผู้มีชาติและภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักถูกคนชาติชั่วและถูกภิกษุเลวทรามประทุษร้าย ก็เหมือนเวลาที่หมาป่าหนีไป เพราะกลัวแม่แพะ ฉะนั้น

นี้เป็นความฝันและเป็นพุทธทำนายเมื่อ ๒๕๐๐ กว่าปีล่วงมาแล้ว ท่านพระครูคงจะเคยอ่านแล้ว ถึงจะอ่านอีกก็ไม่เป็นไรมิใช่หรือ

วันนี้รู้สึกว่าจะต้องอ่านมากสักหน่อย ขออภัยด้วย งั้นหยุดกันเสียทีนะ.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๔

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เครื่องยนต์กลไกเขายังต้องมีเวลาหยุดเพื่อจะได้พัก เครื่องเหล่านั้นจึงจะไม่ชำรุดเสียหายโดยเร็วจะได้อาศัยใช้สอยได้นาน ๆ ถ้าไม่ให้มีเวลาหยุดพักเสียบ้าง ใช้ทั้งวันทั้งคืน ไม่นานก็ชำรุดเสียหายใช้การไม่ได้

สรีรยนฺตํ เครื่องยนต์คือ สรีระร่างกายของคนเราก็เหมือนกัน จตุจกฺกํ มีจักร ๔ คือ ประกอบด้วยอิริยาบถทั้ง ๔ เดิน ยืน นั่ง นอน นวทฺวารํ ๙ มีทวาร ๙ คือ ตา ๒ หู ๒ จมูก ๒ ปาก ๑ ทวารหนัก ทวารเบา สรีรยนต์ของเรานี้ก็ต้องรู้จักใช้ คือให้มีเวลาพักผ่อนจึงจะใช้ได้นาน ถ้าใช้ทั้งกลางวันกลางคืนโดยไม่มีเวลาพักผ่อนเลย ไม่นานนักก็จะถึงซึ่งอวสานใช้การไม่ได้ เมื่อประกอบการงานมาตลอดทั้งวันแล้ว พักผ่อนกันเสียบ้าง

การนอน เป็นการพักผ่อนสรีรยนต์คือเป็นการพักผ่อนสังขารร่างกายของคนเรา ให้ร่างกายดำเนินไปได้สม่ำเสมอไม่ติดขัด ทั้งความ

บกพร่องแห่งร่างกายก็จักไม่เกิดมี ถ้าไม่นอน สรีรยนต์อันนี้ก็ทนไม่ไหว ย่อมจะถึงความแตกดับเป็นแน่แท้

พระจักขุบาลเถระประกอบความเพียรตั้งจิตอธิษฐานไม่ยอมนอนตลอดไตรมาส ภายในพรรษา ๓ เดือน ร่างกายทนไม่ไหว ท่านจึงต้องเสียจักษุทั้ง ๒ ไปในพรรษานั่นเอง และท่านดับกิเลสเป็นพระสุกขวิปัสสก ภายในพรรษานั้นเหมือนกัน

สติสัมปชัญญะทรงแสดงว่าเป็นธรรมมีอุปการะมาก

สติ ความระลึกได้ คือก่อนแต่จะทำ ก่อนแต่จะพูด ก่อนแต่จะคิด ระลึกได้เสียก่อนว่าจะทำ จะพูด จะคิด

สัมปชัญญะ ความรู้ตัว คือกำลังทำ กำลังพูด กำลังคิด รู้ตัวอยู่เสมอว่า เรากำลังทำ เรากำลังพูด เรากำลังคิด

เมื่อธรรมทั้ง ๒ คือ สติสัมปชัญญะนี้มีอยู่แล้ว ความผิดพลาดไม่มี ความเสียหายไม่มี ความชั่วไม่มี เพราะระลึกได้และรู้ตัวอยู่ เห็นว่าเป็นความผิด เป็นความเสียหรือเป็นความชั่ว ย่อมจะไม่ทำไม่พูดไม่คิด ย่อมจะทำถูกพูดถูกคิดถูก เป็นความดีโดยส่วนเดียว

แม้แต่การนอนก็เหมือนกัน ถ้านอนด้วยมีสติสัมปชัญญะย่อมจะมีอานิสงส์ ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงอานิสงส์แห่งการนอนหลับด้วยมีสติสัมปชัญญะไว้ ๕ ประการคือ

๑. **สุขํ สุปติ** หลับเป็นสุข
๒. **สุขํ ปฏิพุชฺฌติ** ตื่นเป็นสุข
๓. **น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ** ไม่ฝันร้าย
๔. **เทวตา รกฺขนฺติ** เทวดารักษา
๕. **อสุจิ น มุจฺจติ** อสุจิไม่ไหล

เมื่อนอนให้มีสติระลึกว่า "เราจะนอน" และให้มีสัมปชัญญะรู้ตัวว่า "เรากำลังนอน" ตั้งสติสัมปชัญญะไว้ที่ศูนย์กลางกาย เหนือสะดือ ๒ นิ้ว ตามที่หลวงพ่อวัดปากน้ำของพวกเราสอนอยู่ ระลึกรู้ตัวอยู่ที่ศูนย์กลางกายอย่างนี้จนรลับไปเลย หรือตั้งนิมิตไว้ที่ศูนย์กลางกาย แล้วระลึกรู้ตัวอยู่ที่นิมิตนั้น อย่างนี้ หลับเป็นสุข คือหลับสบาย ตื่นก็เป็นสุข ใจแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อจะฝันก็ฝันแต่เรื่องที่ดี ๆ ไม่ฝันร้าย เทวดาย่อมคุ้มครองรักษา ไม่มีภัยอันตรายมาเบียดเบียน ทั้งอสุจิก็ไม่เคลื่อนให้เปรอะเปื้อน

ลองปฏิบัติจะได้อานิสงส์จริง ๆ

ได้คุยไว้ในฉบับก่อนว่า คนเราเมื่อเวลานอนหลับ *"ทำไมต้องฝัน ไม่ฝันไม่ได้หรือ"* ข้อนี้ไม่มีการบังคับ จะฝันหรือไม่ฝันก็สุดแล้วแต่ แต่โดยมากดูเหมือนเคยฝันด้วยกันทั้งนั้น ท่านแสดงถึงเหตุแห่งความฝันคือเหตุที่ทำให้เกิดความฝันไว้ ๔ ประการ คือ

๑. **ธาตุกฺโขภโต** เพราะธาตุกำเริบ

๒. **อนุภูตปุพฺพโต** เพราะเรื่องเคยมีมาแล้ว

๓. **เทวโตปสํหรณโต** เพราะเทวดาสังหรณ์

๔. **ปุพฺพนิมิตฺตโต** เพราะปุพพนิมิต

บางคนรับประทานอาหารมากเกินไป อาหารไม่ย่อย อึดอัด ธาตุปรวนแปร หรือส่วนใดส่วนหนึ่งภายในร่างกาย เช่น ดี เป็นต้น เกิดความพิกลพิการไปด้วยประการใดประการหนึ่ง ธาตุไม่ตั้งอยู่โดยปกติ เกิดความกำเริบขึ้น ย่อมทำให้เกิดความฝันขึ้นได้ เมื่อฝันย่อมจะฝันเห็นเรื่องต่าง ๆ เอาเรื่องเอาราวมิได้ ทำให้เกิดความผวา ทำให้ตกใจกลัว ฝันว่าตกลงจากภูเขา ฝันว่าเหาะไปในอากาศ ฝันว่าถูกเนื้อร้าย ช้าง และโจรเป็นต้นขับไล่ฉะนั้น นี้เป็นความฝันเพราะธาตุกำเริบ

เรื่องทั้งหลายที่เราเคยฝันเห็นกันนั้นเป็นเรื่องที่เราเคยรู้เคยเห็นเคยประสบมาเป็นส่วนใหญ่ เช่น ไปเที่ยวที่ไหนมาแล้วก็เก็บเอามาฝัน ไปทำดีทำชั่วมาอย่างไรแล้วก็เก็บเอามาฝัน ไปคุยกับใครมาแล้วก็เก็บเอามาฝัน ส่วนใหญ่เราจะไม่ฝันเห็นเรื่องที่เราไม่เคยเห็นมาก่อนเลย เมืองนอกเมืองนาเราไม่เคยไป เราก็ไม่เคยฝันเห็นเลย อย่างนี้เป็นความฝันประเภทที่ ๒ ฝันเพราะเรื่องเคยมีมาแล้ว

> เทวดาดีก็มี ชั่วก็มี รักก็มี โกรธก็มี ต้องการให้ความเจริญก็มี ต้องการให้ความพินาศก็มี เป็นอย่างนี้ ไว้ใจไม่ได้ ปากพูดกับเราก็พูดดี น่ารัก น่าเคารพ แต่ใจนั้นเต็มไปด้วยความอิจฉาริษยา คิดจะทำลายก็มี ความฝันที่เทวดาบันดาลให้เป็นไปนั้นจึงไม่แน่นอน ให้ฝันเพราะความรักก็มี ให้ฝันเพราะความโกรธก็มี แต่บางทีก็หลอกให้ คือเทวดามีความโกรธต้องการให้เรามีความพินาศ บันดาลให้เราฝันหวาน แล้วอันตรายเกิดมีขึ้นแก่เราในภายหลังก็มี นี้เป็นความฝันเพราะเทวดาสังหรณ์

ด้วยอำนาจแห่งบุญหรือบาปที่เราได้ประกอบบำเพ็ญกระทำไว้ บันดาลให้เกิดเป็นบุพพนิมิต ให้เกิดความฝันอันจะเป็นนิมิตแห่งความเจริญหรือความเสื่อมได้ คือเป็นความฝันที่บอกให้รู้ถึงเหตุการณ์ที่จะผ่านเข้ามาในชีวิตของตนเองหรือเป็นเหตุการณ์ของโลกก็ได้ ดังเช่นมารดาของพระโพธิสัตว์ เห็นนิมิตในการได้พระโอรส และดังเช่นพระโพธิสัตว์เห็นมหาสุบิน ๕ ประการ และดังเช่นพระเจ้าโกศลมหาราชเห็นสุบิน ๑๖ ประการฉะนั้น นี้เป็นความฝันเพราะบุพพนิมิต

ฝันเพราะธาตุกำเริบ เพราะเรื่องเคยมีมาแล้ว ความฝันนั้นไม่จริง

ฝันเพราะเทวดาสังหรณ์ ความฝันนั้นจริงบ้างไม่จริงบ้าง

ฝันเพราะบุพพนิมิต ความฝันนั้น จริงโดยส่วนเดียว

เหตุทั้ง ๔ นี้ เป็นเหตุแห่งความฝัน ถ้าไม่อยากฝัน ก็อย่ามีเหตุทั้ง ๔ นี้

คงเป็นไปไม่ได้ !

ถ้างั้นก็จงฝันกันต่อไปเถิด

เอวํ ก็ด้วยประการฉะนี้

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๕

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

คุณยุทธนาโยมใหญ่ไปนอนอยู่โรงพยาบาลเสีย ๑๗ วัน บัดนี้กลับบ้านเรียบร้อยแล้ว จะทำบุญเลี้ยงพระในวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๘ เป็นการเฉลิมฉลองชีวิตใหม่

เธอเป็นหืดหอบอยู่เป็นประจำในฤดูฝน เมื่อพ้นหน้าฝนแล้วก็หาย แต่หน้าฝนนี้ หน้าฝนที่พระไทย ๒ รูปไปจำพรรษาอยู่ที่วัดอานันทกุฏิวิหาร ฝนก็พอจะหมดแล้ว แต่อาการหอบของเธอยังไม่หาย ทำความสงสัยให้แก่เธอเอง แก่คุณอุษา ศรีภรรยา แก่บุตรธิดาแก่เพื่อนฝูงมิตรสหาย และแม้แก่เราทั้ง ๒ ด้วย

มันเคยหายแล้ว ทำไมจึงไม่หายสักที ?
มีโรคอื่นเข้ามาแทรกหรือเปล่า ?
มีพระไทยอยู่ มันจึงไม่หาย ?
หมูก็ไม่ทาน บุหรี่ก็เลิกสูบ สุราก็เลิกดื่ม ทำไมจึงไม่หายอีก ?

วันนั้นเป็นวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๘ ในตอนเย็น เธอเป็นมาก มีอาการหอบ หายใจไม่ทัน ทะลึ่งขึ้นสุดตัวจากที่นั่งรับแขก ซึ่งอยู่ห่างจากประตูประมาณ ๔ ศอก กระโดดไปที่หน้าประตู เรียกแม่ได้คำเดียวแล้วกระโดดลงไปอยู่ข้างล่าง หอบถี่หายใจไม่ค่อยทัน ชักจะไม่รู้สึกตัว คุณวีระช่วยนำไปคลีนิคฉีดยา หมอคลีนิคแนะให้รีบไปโรงพยาบาลด่วน ต้องเข้าห้องไอซียูในคืนนั้น หมอและนางพยาบาลช่วยเยียวยาเธอเต็มกำลังอย่างดียิ่ง มีคนไข้อื่นตายไปต่อหน้าต่อตาเธอในห้องไอซียูนั้น ๒ คน สำหรับเธอ หมอบอกว่า ถ้าช้าอีกชั่วโมงเดียวมีหวังแน่ เธออยู่ในห้องนั้น ๒ คืน ออกมาอยู่ห้องพักก่อนจะเข้าห้องไอซียู ๑ คืน ย้ายขึ้นไปอยู่ห้องพิเศษชั้นหนึ่งอีก ๑ คืน รวมแล้วอยู่โรงพยาบาลประมาณ ๗ วัน

วาสนาเป็นอย่างนั้นเอง ถึงคราวจะต้องย้ายที่อยู่ แต่บัดนี้ก็ได้ย้ายกลับเข้าไปอยู่ที่บ้านของเธอเองเรียบร้อยแล้ว

อาการหอบซึ่งเป็นไม่รู้จักหายนั้น มิใช่เป็นเพราะโรคหืดอย่างเดียว หมอตรวจพบว่า เธอเป็นหวัดลงกระเพาะและน้ำท่วมปอดจึงมีอาการโรคที่น่ากลัว ถึงขั้นอันตรายเช่นนั้น ถ้าเพียงแต่หืดก็หายเสียนานแล้ว ดังนั้นความสงสัยทั้งปวงของบุคคลทุกคนก็พลันระงับดับหายไปพร้อมกับความสุขสำราญชื่นบานหรรษาเกิดมีแก่ตัวเธอและครอบครัวฉะนั้น

คุณยุทธนาและคุณอุษาศรีภรรยาของเธอ เป็นผู้มีอัธยาศัยกว้างขวาง สร้างความเป็นมิตรไมตรีแก่บุคคลทั้งหลาย ให้การช่วยเหลือแก่บุคคลทุกคน โดยไม่รู้จักเหน็ดจักเหนื่อย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เฉลี่ยเจือจาน มีอะไรพอที่จะให้ได้ก็ให้ มีอะไรพอที่จะเลี้ยงดูกันได้ก็เลี้ยงดูกัน อีกถ้อยคำวาจาคำพูดของเธอก็ไพเราะอ่อนหวาน พูดแต่คำที่เป็นปิยวาจาเป็นคำพูดที่น่ารักเป็นคำพูดที่นำมาซึ่งความรัก หรือจะมีคำพูดอื่นที่ผิดเพี้ยนไปบ้าง ก็เข้าในลักษณะว่าปากร้ายใจดี ซึ่งนาน ๆ จะมีสักครั้งหนึ่ง สิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นคุณงามความดี

เท่านั้นจึงจะอยู่ในการกระทำของเธอ สิ่งที่เป็นโทษเป็นความเสียหาย เป็นความเดือดร้อนแล้วมิได้แตะต้องเลย และเธอวางตนสม่ำเสมอ คือ เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่สูง ๆ ไม่ต่ำ ๆ เข้าได้กับบุคคลทุกชั้น

เธอจึงเป็นที่รักใคร่นับถือของบุคคลทั่วไป

จึงในสมัยที่เธอต้องย้ายเข้าไปนอนอยู่ในโรงพยาบาลนั้น และแทบว่าจะไม่ย้ายกลับเสียด้วยซ้ำไป ทุกคนเป็นห่วงวิตกกังวลสงสารคิดถึงเธอไปตาม ๆ กัน ผู้บังคับบัญชาเพื่อนฝูงมิตรสหาย ลูกเมีย เพื่อนร่วมงาน ลูกหลาน ผู้มีความเคารพนับถือ เต็มห้องที่เธอนอนพักอยู่ในโรงพยาบาล แทบจะตลอดเวลาทั้งกลางคืนทั้งกลางวัน เธอแทบจะไม่มีเวลาพักผ่อน

คุณยุทธนาเป็นอย่างไรบ้าง ?

พี่ดีขึ้นมากแล้ว

คุณพ่อทานโจ๊กอีกหน่อย

เฮ้ย ! หายเร็วเป็นบ้า

น้าจวนจะกลับบ้านได้แล้ว

วันนี้ลุงทานกะหรี่ไก่ให้หมดนะ

ฉีดยาตามกำหนด จะได้หายเร็ว ๆ

หายแล้วจะพาอาไปดูหนัง

ขอกุศลผลบุญจงคุ้มครองรักษา

การที่เธอนอนป่วยอย่างหนัก และหายอย่างรวดเร็วนี้ ดูเหมือนจะมีความแปลกประหลาดมหัศจรรย์อยู่เหมือนกัน เรื่องป่วยนั้นห้ามไม่ได้ และไม่มีใครรู้ว่าจะป่วยเมื่อใด ซึ่งเราทุกคนไม่ปรารถนาให้ป่วย แต่ก็หนีไม่พ้น เรื่องหายป่วยนี่ซิ คุณยุทธนาป่วยหนักไม่รู้สึกตัวถึงต้องเข้าห้องไอซียู เพียง ๗ วันเท่านั้นหายกลับบ้านได้ ไม่น่าเชื่อ คงเป็นด้วยบุญกุศลที่เธอได้บำเพ็ญ

ไว้เข้าชูชุบอุปถัมภ์ให้เธอรอดปลอดภัย เหมือนกับเกิดใหม่อย่างปาฏิหาริย์ บันดาลให้เกิดความพอดีในเวลานั้น ๆ

พระพิเชษฐ์ไปบ้านของเธอ
เธอนอนอยู่บนดาดฟ้าหลังคาตึก ลงมาข้างล่าง
คุณวีระอยู่บ้านไม่ได้ไปไหน
หมอคลีนิคแนะนำไปโรงพยาบาล
เขาห้องไอซียู
หมออยู่พร้อม
หมอใหญ่อยู่ด้วย ช่วยด้วยตนเอง
ห้องพิเศษชั้น ๑ ว่าง
ทั้งนี้เป็นความพอดีไปเสียทุกอย่าง หาได้ง่ายอยู่เมื่อไร

ความพอดีนี้แหละ เราคิดว่าจากบุญบันดาล สายธารแห่งบุญกุศลหลั่งไหลหล่อเลี้ยงชีวิตของเธอไว้มิให้ดับศูนย์ เกื้อกูลให้เธอได้อยู่พร้อมหน้าลูกเมียเพื่อนฝูงมิตรสหายต่อไป คุณอุษาศรีภรรยาจึงจัดการบำเพ็ญกุศลทำบุญเลี้ยงพระ เป็นการเฉลิมฉลองเหมือนกับว่าได้ชีวิตใหม่ และเป็นการสร้างเสริมบุญบารมีให้มากยิ่งขึ้น โดยได้อาราธนาพระภิกษุ ๗ รูป คือ

๑. พระอนุรุทธมหาเถระ
๒. พระอมฤตานันทมหาเถระ
๓. พระมหานามมหาเถระ
๔. พระธรรมธีรราชมหามุนี
๕. พระอัสสโฆษมหาเถระ
๖. พระกุมารกัสสปมหาเถระ
๗. พระพิเชษฐ์ ถาวโร

ให้เจริญพระพุทธมนต์และฉันภัตตาหารเพล ในวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๘ ณ ที่บ้านพักของเธอ เมืองกาฐมาณฑุ พระเทศเนปาล

เวลา ๑๐.๓๐ น. ของวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๘ คุณยุทธนาได้ส่งรถแลนด์โรเว่อร์ไปรับพระที่วัดอานันทกุฏิวิหาร ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านพักของเธอ วัดอานันทกุฏิวิหารอยู่ห่างจากเมือง ๑๐ กิโลเมตร บ้านพักของเธออยู่ภายในเมือง จึงไม่ไกลกัน เมื่อไปถึงบ้านเรียบร้อยแล้วก็เริ่มจะเจริญพระพุทธมนต์ต่อไป

> คุณยุทธนาทายกใหญ่จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร ด้วยตนเอง รับศีลเสร็จแล้ว พระภิกษุทั้งนั้นเริ่มเจริญพระพุทธมนต์ เราสวดไม่มากนัก ด้วยมีเวลาจำกัด วันนี้เราสวดด้วยบทว่า นโม, พุทฺธํ, นโม ๘ บท, มงคลสูตร, รตนสูตร, กรณีย-เมตตสูตร, อิติปิ โส, พาหุํ, มหาการุณิโก เท่านั้นเอง

สวดมนต์จบ ถวายภัตตาหาร อาหารมีหลายอย่างมากมายทั้งคาวหวาน มีทั้งของไทยของญวน ส่วนใหญ่เป็นอาหารไทยและส่วนใหญ่อีกเหมือนกัน แม่ครัวเป็นโยมเวียดนาม โยมเวียดนามปรุงอาหารไทย ปรุงได้ดีจริง ๆ เป็นที่สบอัธยาศัยของพระทุกองค์ ไม่ว่าพระไทย ไม่ว่าพระเนปาลลืมตัวไปตาม ๆ กัน

วันนี้นับว่าเป็นวันอุดมมงคลอันพิเศษก็ว่าได้ ด้วยเป็นวันเฉลิมฉลองชีวิตใหม่ของคุณยุทธนา ญาติโยมไทยกับญาติโยมเวียดนามไปประชุมอำนวยอวยพรกันคับคั่ง แทบจะหมดป่าหิมพานต์ก็ว่าได้ พูดไปทำไมมี พอจะคุยให้ฟังก็ได้คือ คุณปรีชา คุณอุดม คุณสุชาดา คุณเจา คุณนำ คุณโยมเทียบ คุณทวีศักดิ์ คุณวาณี คุณจี้เฮียน คุณไพบูลย์ คุณมานิดา

นอกจากนี้ก็ยังมีรุ่นจิ๋วอีก ๒-๓ คน เดียร์ ครีม แซม แพน เจ้าของบ้านก็คือ คุณยุทธนา คุณอุษา ดาลัด ดนัย เนตรนรา ขาดไป ๕ คนคือ คุณธีระ คุณสุพรรณี คุณภาตี คุณพัฒนา คุณวรศักดิ์ ท่านทั้งหมดนี้ล้วนติดราชการ ติดกิจการงานส่วนตัว จึงไม่สามารถจะไปร่วมในงานนั้นได้

คุณอุษาคงจะเหนื่อยยิ่งกว่าใคร ๆ เพราะเธอเป็นศรีภรรยา เป็นเจ้าของบ้าน ด้วยตระเตรียมทุกอย่าง สถานที่พระนั่งเจริญพระพุทธมนต์ ข้าวปลาอาหารทั้งคาวหวาน อีกทั้งต้องคอยต้อนรับแขก ความเหน็ดเหนื่อยหายไปดังปลิดทิ้งเมื่อเธอได้นั่งฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ เมื่อเธอได้เห็นพระฉันภัตตาหารที่เธอได้บรรจงจัดอย่างประณีต เมื่อเธอได้ถวายจตุปัจจัยไทยทานแก่พระสงฆ์ร่วมกับคุณยุทธนาผู้สามี เมื่อเธอได้กรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล

สำหรับคุณยุทธนาเล่า เธอมีความปลื้มปิติยินดีเป็นที่ยิ่ง วันนี้แต่งเนื้อแต่งตัวเป็นพิเศษ ดูเหมือนจะใหม่เอี่ยมทั้งชุด ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ตลอดเวลา เธอออกอุทานวาจาว่า

“สบายใจจริง สบายใจจริง แม่ษาเขาทำให้”

ถวายภัตตาหาร ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม อนุโมทนา กรวดน้ำ พรมน้ำพระพุทธมนต์ สวดชยันโต ส่งพระกลับ ต่อไปนี้ก็เป็นหน้าที่ของญาติโยมทั้งหลายโดยไม่ต้องสงสัย เพราะบนโต๊ะอาหารนั้นตั้งไว้พร้อมทุกอย่างแล้ว

“ยุทธโนษา” นามนั้นก็ฝังอยู่ในจิตใจของคนไทย คนเวียดนาม พระไทย พระเนปาลี ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทั่วทั้งป่าหิมพานต์โน้น

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๖

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

สุบินนิมตของพระนางเจ้ามหามายาเทวี

ณ กาลครั้งนั้น ในพระนครกบิลพัสดุ์ เขาป่าวร้องให้มีงานนักขัตรเล่นเอิกเกริกเฮฮาในวันอาสาฬหปุณณมี มหาชนย่อมชวนกันเล่นนักขัตร แม้พระนางเจ้ามหามายาเทวี ก่อนจะถึงวันอาสาฬหปุณณมี ๗ วัน พระนางก็เล่นนักขัตรเหมือนกัน ครั้นถึงวันที่ ๗ ซึ่งเป็นวันอาสาฬหปุณณมี ทรงตื่นบรรทมแต่เช้าตรู่ สรงสนานด้วยน้ำหอมเสร็จแล้ว สละทรัพย์ ๔ แสนให้มหาทาน ประดับพระองค์ด้วยเครื่องประดับทุกอย่าง เสวยพระกระยาหารอย่างดี ทรงสมาทานองค์อุโบสถ เสด็จเข้าสู่ห้องอันเป็นสิริซึ่งประดับตกแต่งเรียบร้อย บรรทมเหนือที่บรรทมอันมีสิริ เข้าสู่นิทรารมณ์ ได้ทรงสุบินนิมิตว่านี้

ท้าวมหาราชทั้ง ๔ ยกพระองค์ขึ้นพร้อมกับบรรทม เข้าไปยังป่าหิมพานต์ วางลงที่พื้นศิลาประมาณ ๖ โยชน์ ใต้ต้นสาละใหญ่ ประมาณ ๗ โยชน์ แล้วได้พากันยืนอยู่ ณ ที่ข้างหนึ่ง ทีนั้นพระเทวีของท้าวมหาราชทั้ง ๔ นั้น นำพระองค์ไปยังสระอโนดาต ให้ทรงสนานเพื่อจะนำมลทินแห่งมนุษย์ออกไป ให้ทรงผ้าทิพย์ ไล้ทาด้วยเครื่องหอมทิพย์ ประดับด้วยดอกไม้ทิพย์ ในที่ไม่ไกลแต่สถานที่ที่พระนางเจ้ามหามายาเทวีประทับอยู่นั้น มีภูเขาเงินอยู่เทือกหนึ่ง มีวิมานทองอยู่ภายในภูเขาเงินนั้น ข้างทิศปราจีนแห่งวิมารทองนั้น พระเทวีทั้งหลายตกแต่งที่บรรทมทิพย์สูงนิดหน่อย ให้พระนางเจ้ามหามายาเทวีบรรทมแล้ว

> ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์เป็นพระยาช้างขาวปลอดเที่ยวอยู่ที่ภูเขาทอง เทือกหนึ่งไม่ไกลจากภูเขาเงินนั้น ลงจากภูเขาทองขึ้นไปยังภูเขาเงิน มาทางทิศเหนือเอางวงมีสีเหมือนพวงเงินถือดอกปทุมขาวเดินมา บันลือโกญจนาทเข้าไปยังวิมารเงินแล้วทำประทักษิณที่บรรทมแห่งพระนาง ๓ รอบ ทำลายข้างเบื้องขวา ได้เป็นเหมือนเข้าไปสู่ห้องแล้ว

พระโพธิสัตว์ได้ถือปฏิสนธิแล้ว ในวันอุตตราสาฬหปุณณมีนั้นแล

วันรุ่งขึ้น พระนางเจ้ามหามายาเทวีตื่นบรรทมแล้ว กราบทูลสุบินนั้นแด่พระราชา พระเจ้าสุทโธทนะมหาราชรับสั่งให้ประชุมพราหมณ์ปาโมกข์ประมาณ ๖๔ คน ให้รับประทานอาหารอิ่มหนำสำราญดีแล้ว ทรงเล่าเรื่องสุบินนิมิตของพระเทวีให้ฟัง แล้วตรัสถามจักเป็นอย่างไร

พราหมณ์ทั้งหลายกราบทูลเป็นเสียงเดียวกันว่า พระเทวีทรงครรภ์แล้ว เป็นพระโอรส ถ้าอยู่ครองเรือนจักเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ์ ถ้าออกบวชจักเป็นพระพุทธเจ้า

สุบินนิมิตของพระโพธิสัตว์

ก่อนแต่ที่พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าจะได้ตรัสรู้สัมโพธิญาณ ยังเป็นพระโพธิสัตว์ในคืนวันนั้น คือ ก่อนแต่ที่พระองค์จะได้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณ ๑ คืน พระองค์ได้เห็นสุบินนิมิต ๕ ประการ คือ

๑. มหาปฐพีเป็นที่นอนใหญ่ ขุนเขาหิมพานต์เป็นหมอน มือซ้ายหย่อนลงในมหาสมุทรทิศตะวันออก มือขวาหย่อนลงในมหาสมุทรทิศตะวันตก เท้าทั้ง ๒ หย่อนลงในมหาสมุทรทิศใต้

๑. ข้อนี้ได้แก่ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จักตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยม

๒. ติณชาติมีชื่อว่าติริยา งอกขึ้นที่สะดือขึ้นไปจนจดท้องฟ้า

๒. ข้อนี้ได้แก่ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ แล้วทรงประกาศสั่งสอนตั้งแต่มนุษย์โลกจนถึงเทวโลก

๓. หมู่หนอนตัวขาวหัวดำ ไต่ขึ้นทางพระบาททั้ง ๒ เกาะเต็มจนถึงมณฑลเข่า

๓. ข้อนี้ได้แก่ คฤหัสถ์เป็นจำนวนมาก นุ่งผ้าขาว จักเข้าถึงพระตถาคตเจ้าเป็นสรณะจนตลอดชีวิต

๔. นก ๔ ตัว มีสีต่างกัน บินมาจาก ๔ ทิศ ตกลงแทบบาทมูล แล้วกลับกลายเป็นสีขาวล้วนเหมือนกันหมด

๔. ข้อนี้ได้แก่ วรรณะ ๔ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร์ จักบวชไม่มีเรือนในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตเจ้าประกาศแล้ว กระทำให้แจ้งซึ่งวิมุติอันยอดเยี่ยม

๕. พระโพธิสัตว์เดินไปมาอยู่บนเบื้องบนภูเขาอันเต็มไปด้วยคูถ ซึ่งเป็นภูเขาใหญ่ แต่ก็มิได้เปื้อนด้วยคูถ

๕. ข้อนี้ได้แก่ พระตถาคตเจ้าทรงได้จีวรบิณฑบาตเสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขารแล้ว แต่พระองค์มิได้ทรงติดในปัจจัย ๔ เหล่านั้น

พระนางเจ้ามหามายาเทวี ทรงสุบินนิมิตนี้เมื่อ ๒๕๙๘ ปีล่วงมาแล้ว พระโพธิสัตว์ทรงสุบินนิมิตนี้เมื่อ ๒๕๖๓ ปีล่วงมาแล้ว ถึงจะนานแสนนาน แต่ยังอยู่ในความทรงจำระลึกนึกคิดของชาวโลกทั้งหลายก็ว่าได้ ทั้งนี้เป็นเพราะชาวโลกมีความเคารพนับถือบูชาอย่างสูงยิ่งนั่นเอง ถ้ามิเช่นนั้นก็ลืมกันไปแล้ว

วันนี้ไม่รู้จะคุยเรื่องอะไร จึงคุยเรื่องสุบินนิมิตนี้ให้ฟัง

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๗

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๘ ในตอนเย็น พระภิกษุ ๓ รูป คือพระกุมารกัสสปมหาเถระ พระพิเชษฐ์ ถาวโร พระธรรมธีรราชมหามุนี ได้จาริกออกจากอานันทกุฏิวิหารอันเป็นนิวาสสถานที่อยู่แห่งตน เพื่อบำเพ็ญกิจวัตรเดินรอบภูเขาสยัมภูอันเป็นกิจประจำวัน ซึ่งได้คุยให้ฟังแล้ว ต่างแต่ว่าเดี๋ยวนี้ไม่ได้เดินในตอนเช้าเปลี่ยนมาเดินในตอนเย็น

ทำไมถึงไม่เดินตอนเช้า ?

เพราะหนาวจ้า ถึงเดินในตอนเย็น ก็ต้องเพิ่มบริขารเข้ากับตัวอีกชิ้นหนึ่ง คือผ้าห่ม ห่มคลุมศีรษะคลุมตัวอีกชั้นหนึ่ง ค่อยยังชั่วหน่อย

เรื่องการใช้ผ้าห่ม ห่มคลุมศีรษะคลุมตัวไปในที่ต่าง ๆ นั้น ไม่น่าละอายและไม่มีความเสียหายอะไร เป็นธรรมดาของเขาทั้งหลาย ในสถานที่นั้น

ในทิศตะวันออกของภูเขาสยัมภูใกล้ ๆ กับทางเดินรอบเขา มีวัดอนาคาริกา หรือเรียกอย่างบ้านเราก็ว่า "วัดแม่ชี" อยู่ ๒ วัด ที่เรียกว่าวัดเพราะเห็นมีลักษณะเป็นวัด นอกจาก ๒ วัดนี้แล้ว อนาคาริกาทั้งหลายยังมีที่อยู่เป็นเอกเทศของตน ๆ อีกหลายแห่ง ในที่ใกล้ ๆ กันนั้น วันนั้นเราทั้ง ๓ ได้แวะเข้าไปเยี่ยมอนาคาริกาซึ่งกำลังอาพาธอยู่ ๓ คน

วัดแรก กำลังอาพาธอยู่ ๒ คน แต่ค่อยยังชั่วแล้ว พูดคุยได้ อายุก็ใกล้จะ ๘๐ ปีด้วยกันทั้งคู่ อนาคาริกาทั้ง ๒ ดีอกดีใจที่พระไทยไปเยี่ยมบรรจงถวายสักการะแก่เราด้วยจิตศรัทธาเลื่อมใส เราก็ตั้งจิตอนุโมทนาว่า สุขินี โหตุ สุขินี โหตุ สุขินี โหตุ

วัดนี้มีพระนอนใหญ่อยู่ ๑ องค์ ประดิษฐานอยู่ในวิหารทั้งพระนอนทั้งวิหารสร้างสวยงามเรียบร้อย ชาวพุทธพากันไปกราบไหว้นมัสการไม่ขาดเหมือนกัน

วัดที่สองที่แวะเข้าไปเยี่ยม กำลังอาพาธอยู่ ๑ คน อาพาธมานานวันอาการหนัก ตอนที่เราไปเยี่ยมก็ไม่รู้สึกตัวแล้ว ญาติของอนาคาริกาผู้นั้นจัดสักการะถือเข้าไปบอกแก่คนป่วย คงไม่รู้เรื่องแล้วนำมาถวายเราเหมือนวัดแรก คนป่วยจะรอให้พระไทยไปเยี่ยมเสียก่อน หรืออย่างไรก็ไม่ทราบ เพราะปรากฏว่าในวันรุ่งขึ้นเนปาลประเทศต้องสูญเสียอนาคาริกาไปอีก ๑ คน

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๘ เวลา ๒๑.๐๐ น. อนาคาริกาผู้นั้นก็ลาจากโลกนี้ ลาไปอย่างไม่มีวันกลับ ลาไปด้วยอาการอันสงบ สมกับความเป็นอนาคาริกามาเป็นเวลานาน

"ธัมมานันทิ" เป็นชื่อของอนาคาริกาผู้นั้น

ใคร ๆ ก็เรียกท่านด้วยความเคารพว่า "อนาคาริกาธัมมานันทิ" เป็นผู้ใหญ่เป็นผู้เฒ่าเจริญด้วยอายุพรรษา เฉพาะอายุก็ ๘๔ ปี ส่วนพรรษานั้นไม่น้อยกว่า ๕๐ พรรษา เนื่องด้วยเป็นเวลากลางคืน จึงยังมิได้จัดการอะไรกันในคืนวันนี้

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เป็นวันฌาปนกิจ การเผาเลยนั้นเป็นประเพณีของเขา ไม่มีการสวดศพ ไม่มีการเก็บไว้ ไม่มีการใส่โลง ไม่มีการมัดตราสัง ไม่มีการอาบน้ำศพ เพียงแต่เอาผ้าห่ม นำขึ้นวางบนแคร่เอาเชือกผูกให้ติดกับแคร่กันไม่ให้หล่น ในเวลาที่เขานำไปสู่ที่เผา ประดับประดาศพด้วยดอกไม้ดูพองาม พวงมาลัยบ้าง ดอกไม้บ้าง เขาจะวางเต็มอยู่บนศพนั้น พระภิกษุสามเณรมีพระปัญญานันทมหาเถระเป็นประธาน อนาคาริกาทั้งหลายและชาวพุทธไปร่วมในพิธีฌาปนกิจศพอนาคาริกาธัมมานันทิวันนี้เป็นจำนวนมาก ร่วมทั้งพระไทย ๒ องค์ด้วย ท่านพระครูลองดูพิธีเผาศพของเขาดูบ้างก็ได้

๑๕.๐๐ น. ขบวนแห่ศพออกจากวัดอนาคาริกา นำขบวนด้วยธงฉัพพัณณรังสี พระภิกษุสามเณร อนาคาริกา ศพ ประชาชน เดินเวียนโดยประทักษิณของภูเขาสยัมภูไปยังที่เผาประมาณ ๑ กิโลเมตรครึ่ง เขาเผาทางด้านทิศเหนือของภูเขาสยัมภูใกล้กับวัดอานันทกุฎิวิหาร ไม่มีเมรุ ไม่มีเตาอบ เผากันริมถนน เจาะจงเอาที่ใดที่หนึ่ง ที่เคยเผากันนั่นเอง เมื่อถึงที่หมายแล้ววางแคร่ศพลงไว้กับพื้นดิน กว่าจะถึงที่หมายนี้ก็เป็นเวลา ๑๖.๐๐ น. เข้าไปแล้ว ต่อจากนั้นก็ช่วยกันกองฟืนเป็นที่เผา ใช้ฟืนไม้ใหญ่ ๆ วางสลับกันไปสลับกันมา สูงประมาณ ๑ เมตร ไม่ต้องปลูกเป็นร้านม้า วางศพลงบนกองฟืนนั่นเอง ทางศีรษะกองให้สูง ทางเท้ากองให้ต่ำ และกองฟืนก็ยาวไม่ตลอดทั้งตัวศพ เผาทางศีรษะก่อนแล้วจึงค่อยเลื่อนทางเท้าเข้า

กองฟืนต่อไป เมื่อกองฟืนเสร็จแล้ว แก้ศพออกจากแคร่ ยกเฉพาะศพขึ้นวางบนกองฟืน หันศีรษะไปทางตะวันตก เริ่มที่จะทำการพิธีฌาปนกิจกันต่อไป

เขาปูอาสนะให้พระภิกษุสามเณรนั่งอยู่ด้านหนึ่งใกล้ ๆ ที่เผาศพ ญาติโยมก็นั่งกันตามอัธยาศัย เริ่มพิธีด้วย

- พระปัญญานันทมหาเถระให้ศีล
- พระปัญญานันทมหาเถระกล่าวธรรมกถาให้เกิดความสังเวช
- พระภิกษุสามเณรประมาณ ๒๐ รูป สวดมนต์ นโม อิติปิ โส กรณียเมตตสูตร ยันทุนนิมิตตัง ทุกขัปปัตตา และบทเฉพาะถิ่นอีก ๒-๓ บท
- ถวายผ้าเพื่อผู้ตาย อุบาสกคนหนึ่งนั่งพับเพียบเรียบร้อย ถือผ้าขาวผืนหนึ่งยกถวายข้างหน้าพระปัญญานันทมหาเถระ พระมหาเถระกล่าวคำบาลีนำถวายผ้านั้นแก่พระสงฆ์ ญาติโยมทั้งหลายว่าตาม จบแล้วอุบาสกนั้นประเคนผ้าขาวแก่พระปัญญานันทมหาเถระ พระมหาเถระนำให้ว่ากรวดน้ำ ญาติโยมว่าตาม และโยมผู้หญิง ๒ คน เทน้ำกรวดไปด้วย
- โยมผู้หญิงผู้เป็นญาติคนหนึ่ง ถือธูปที่จุดติดแล้วเดินประทักษิณศพ ๓ รอบ ในระหว่างนั้น พระภิกษุสามเณรทั้งหมด สวดบังสุกุลพร้อมกัน อนิจฺจา วต สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วูปสโม สุโข ๓ จบ โดยหญิงผู้นั้นวางธูปนั้นเข้าไปในกองฟืนทางด้านศีรษะ แล้วไปนั่งกราบที่พื้นดินทางด้านเท้า ๓ ครั้ง เป็นอันว่าจุดไฟเผาศพแล้ว ต่อจากนั้นสัปเหร่อก็เอาฟืนใส่เอาน้ำมันใส่ ไฟก็ลุกโชติช่วงไปเลย
- พระภิกษุสามเณร อนาคาริกา ประชาชน ไม่มีการใส่ไฟเหมือนบ้านเรา
- ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม
- ใครใคร่กลับ กลับ ใครใคร่อยู่ อยู่ ใครใคร่ดู ดู

"เผาเสร็จเรียบร้อยแล้ว" เสียงพระมหานามมหาเถระร้องบอกอยู่ที่หน้าห้องของเรา ซึ่งขณะนั้นเป็นเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. เรากำลังนั่งคุยกันอยู่กับพระกุมารกัสสปมหาเถระ

ตั้งแต่วันตายจนถึงวันเผานี้ ไม่มีการบำเพ็ญกุศลอะไร มุ่งหน้าอยู่อย่างเดียวคือทำพิธีเผาให้เสร็จสิ้นไปเสียก่อน เรื่องอื่นเอาไว้ทีหลัง รุ่งขึ้นเก็บอัฐิแล้วจะบำเพ็ญกุศลติดต่อกันไปเป็นเวลา ๗ วัน จะมีพิธีดังนี้

ตั้งแต่วันที่ ๒ ถึงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ จะนิมนต์พระภิกษุไปสวดมนต์ในที่อยู่ของคนตายนั้นทุกวัน วันละ ๑ องค์ ในเวลาเย็นจตุปัจจัยมีถวายบ้าง ในระยะ ๗ วันนี้ยังไม่มีการถวายภัตตาหาร เมื่อพิธีสวดมนต์ ๗ วันนี้เสร็จสิ้นแล้ว จึงจะทำพิธีถวายภัตตาหารอีกครั้งหนึ่งจะนิมนต์ภิกษุสามเณรกี่รูปก็ได้ จะถวายภัตตาหารวันไหนก็ได้ ต่อจากนั้นก็จะทำบุญเลี้ยงพระในวันตายเป็นประจำปี ดังที่เราทำกันอยู่นั้น

ความจริงพิธีตามที่คุยให้ฟังนี้ก็ดีเหมือนกัน ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยและสิ้นเปลืองแต่น้อย ไม่ต้องมีโขนหนังละคร ไม่ต้องตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ

อนาคาริกาธัมมานันทิ ได้จบบทละครของตนแล้ว แต่เพียงนี้

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๘

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

- กระผมรู้จักนักศึกษาซึ่งเป็นชาวเนปาลและนับถือพุทธ ๒-๓ คน เขาบอกว่าไปจากกาฐมาณฑุ เล่าถึงประเทศเนปาลและกล่าวถึงวัดอานันทกุฏิ ให้ผมฟัง กระผมเองเคยไปแค่ลุมพินีเท่านั้นจึงไม่รู้จัก จึงเพียงแต่รับฟังไว้ด้วยความสนใจเท่านั้นเอง จนกระทั่งได้ทราบข่าวว่า อาจารย์กับพระพิเชษฐ์ได้มาจำพรรษาที่วัดนี้ ออกพรรษาแล้ว ถ้าอาจารย์มีเวลากรุณาไปโปรดคณะศิษย์ที่ปูนาอีกนะครับ เพราะศิษย์ทั้งหลายยังเคารพและคิดถึงอาจารย์อยู่เสมอ -

พระมหาไพโรจน์ ภทฺทโก

- เกล้าฯ ได้รับ จ.ม.ของท่านพิเชษฐ์ ข่าวเรื่องการมาจำพรรษาของหลวงพ่อหลายวันมาแล้ว ตั้งใจจะมี จ.ม.มากราบเรียนตั้งแต่วันแรกที่ได้ทราบข่าว แต่โอกาสยังไม่อำนวยจึงต้องทำให้ช้ามาจนถึงวันนี้ -

พระมหาประมูล

- นับเป็นเวลาเดือนเศษแล้วที่พระคุณท่านได้ไปจำพรรษาอยู่ที่ประเทศเนปาล การไปของพระคุณท่านโดยไม่มีวี่แววมาก่อน อยู่ ๆ ก็ไป เลยทำความตกใจให้กับพระลูกวัดอย่างมากมาย พระคุณท่านเปรียบเหมือนพ่อบ้านเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูก ๆ ทุกคน เมื่อพระคุณท่านไม่อยู่ความอบอุ่นทางใจก็เหมือนกับไม่มี -

พระสันติ จิตฺตสนฺโต

- อนึ่ง ท่านอมฤตานันทะกำลังค้นคว้ารวบรวมพระไตรปิฎกเข้าหมวดหมู่อยู่ ท่านเจ้าคุณคงจะได้ทำประโยชน์ให้แก่งานของท่านอมฤตานันทะได้มากทีเดียว

เมื่อออกพรรษาแล้ว หากจะยังไม่รีบกลับเมืองไทย ผมขอนิมนต์แวะไปเยี่ยมนาลันทาบ้าง การไปมาก็สะดวก บินจากกาฐมาณฑุถึงปัฏนาใช้เวลาเพียง ๔๕ นาทีเท่านั้น เครื่องบินก็มีทุกวัน จากปัฏนาถึงนาลันทาโดยรถยนต์ทาง ๗๘ กม.

พระมหานคร เขมปาลี

- คิดอะไรก็คิดได้ แต่พอคิดถึงหลวงพ่อแล้วก็ต้องหยุดทันที เพราะหลวงพ่อเราสร้างสรรค์วัดปากน้ำของเรามาด้วยชีวิตเป็นเดิมพัน ขอหลวงพ่อได้โปรดเป็นทายาทที่ดีของหลวงพ่อ ออกพรรษาแล้วขอกราบลงแทบเท้าหลวงพี่กลับมาอยู่วัดปากน้ำของเราตามเดิม มาช่วยกันสร้างสรรค์ให้วัดปากน้ำเจริญรุ่งเรืองตามความมุ่งหมายของหลวงพ่อ แล้วในที่สุด เราก็จะต้องตายจากกันไป หลวงพ่อลืมแล้วหรือคะ หลวงพี่เคยพูดไว้ว่า ตอนแก่ ๆ เรามาคุยกันอีกที คงสนุกดีนะ-

ตรีธา เนียมขำ

- พี่ทั้งสองขอร้องให้ท่านเจ้าคุณ ผู้ซึ่งพี่ถือเสมือนน้องร่วมบิดามารดาลูกพ่อเดียวกัน ขอให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตระหนักถึงความกตัญญูกตเวทีต่อหลวงพ่อ และขอให้ระลึกถึงความเคารพรักใคร่ของญาติโยมทั้งในวัดและนอกวัด ที่ขาดท่านเจ้าคุณที่เป็นเสมือนร่มโพธิ์ร่มไทร คือแม้ในความรู้สึกของท่านเจ้าคุณอาจนึกเอาเองว่า ถึงแม้จะเป็นร่มโพธิ์ก็คงไม่ใช่ร่มโพธิ์ที่ต้นใหญ่ใบหนาก็ตาม ก็ยังได้เป็นที่พำนักพักพิงของนกของกา ได้อาศัยเป็นความร่มเย็นเป็นสุขเสมอมา-

พี่นลินี แจ่มพัฒน์
พี่ยิ่งอาย ไชยสุต

- หลวงอาว์ครับ ภายในวัดรู้สึกเงียบเหงาไปมากทีเดียว เปรียบเสมือนลูกที่ขาดพ่อบ้านไป ญาติโยมที่มาทำบุญกล่าวถึงหลวงอาว์ไม่เว้นแต่ละวันเลย-

พระแสวง น้อยสงวน

- ตามธรรมดาคนเรามีทั้งคนรักและคนชัง แม้แต่พระพุทธเจ้าเมื่อปรินิพพานก็ยังมีทั้งคนดีใจและเสียใจ ลักษณะของคนดีใจเป็นอย่างไร ลักษณะของคนเสียใจเป็นอย่างไร ท่านเจ้าคุณก็ทราบดีอยู่แล้ว แต่ผมไปวัดเหมือนอะไรมันขาดไปในเมื่อท่านเจ้าคุณไม่อยู่ ส่วนใหญ่บ่นถึงท่านเจ้าคุณไปตาม ๆ กัน-

ถนอม ทรงสาระ

- ผมดีใจมากที่ทราบว่า ท่านเจ้าคุณไปจับงานแปลพระไตรปิฎกตามแบบอย่างที่ท่านอมฤตานันทะกำลังทำอยู่ ซึ่งนับว่าจะมีประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าอย่างมาก ผมขอเรียนอย่างเดียว แต่ว่าขอได้โปรดแปล

เพื่อให้ชาวบ้านอ่านจะดีมาก หากแปลตามศัพท์จริง ๆ ชาวบ้านจะเข้าใจยาก ของท่านอมฤตานันทะท่านเคยแจกผมมา ๒-๓ เล่มแล้ว แต่ผมอ่านไม่ออก เพราะเป็นภาษาเนปาล ผมก็หวังว่าจะได้อ่านของท่านเจ้าคุณในอนาคตอันใกล้นี้-

พระมหานคร เขมปาลี

- รายการธรรมสู่สันติ ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุยานเกราะ ภาค ๑๓๐๐ เวลา ๑๘.๐๐ น. และทางวิทยุ ปชส. ๔ เวลา ๒๒.๓๐ น.

วันนี้เป็นวันเริ่มรายการ "ธรรมภาวนาพาสันติสุข" ซึ่งจัดโดย "ศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำ" รายการนี้จะได้จัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ เวลาเดียวกันนี้ ทางสถานีวิทยุแห่งนี้ เพื่อให้คำแนะนำแก่สาธุชนผู้สนใจฝึกเจริญภาวนาธรรมตามแนววิชาธรรมกาย ซึ่งพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี หรือหลวงพ่อวัดปากน้ำ เป็นผู้ได้ศึกษาค้นพบและได้สั่งสอนศิษยานุศิษย์เรื่อยมา-

เสริมชัย พลพัฒนาฤทธิ์

- นิตยภัตของท่านเจ้าคุณ กระผมได้ไปเบิกมาแล้ว ได้เพิ่มอีกเดือนละ ๕๐ บาท ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๑๗ เป็นต้นไป นิตยภัตเก่า ๖ เดือน เป็นเงิน ๒๔๐๐ บาท ตกเบิกเดือนละ ๕๐ บาท ๑๒ เดือน เป็นเงิน ๖๐๐ บาท กระผมถวายไว้กับท่านพระครูปลัดธีรวัฒน์แล้ว-

วิชัย บุญวงศ์

- ถ้าหากท่านมีความปรารถนาจะมาเมทะลายที่วัดของผม สิ่งแรกท่านต้องขออนุญาตจากกัลกัตตาเสียก่อน และผู้ที่จะช่วยท่านได้คือ ท่านธัมมปาลภิกขุ วัดเบงกอล กัลกัตตา -๑๒-

พระชินรตนมหาเถระ

- ผมขอเสี่ยงส่ง จ.ม. มาโดยไม่แน่ใจว่าจะถึงหรือเปล่า เพราะเหตุว่า จ.ม. คงจะผ่านอินเดีย และอินเดียกับอเมริกาไม่ค่อยจะลงรอยกันเท่าไรนัก แต่ก็ลองดู ผมได้รับความกรุณาจากท่านมหาพาย จึงได้ทราบที่อยู่ของเจ้าคุณอาจารย์ในเนปาล ท่านมหาพายบอกมาย่อ ๆ ว่า เจ้าคุณอาจารย์มาพักผ่อน ผมจึงหวังว่าเจ้าคุณอาจารย์คงสบายดี-

เสริม-ผ่องศรี วงศ์จันทร์

- จากผู้ที่รอคอยการกลับของท่านเช่นกัน

สมบูรณ์-กันยา มหาพิชยะกุล

- บัดนี้ก็ออกพรรษามาเป็นเวลาช้านานแล้ว ไม่เห็นมีวี่แววว่าท่านเจ้าคุณจะกลับวัดเลย เข้าใจว่าเนปาลคงจะสุขสบายดี แต่ทางวัดรอคอยกัน เหมือนพวกญาติของหญิงที่นั่งรอคอยอยู่ที่หน้าห้องทำคลอด-

ถนอม ทรงสาระ

เหล่านี้ เป็นข้อความบางตอนจากจดหมายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในป่าหิมพานต์นั้น รวมญาติเอาไว้เพื่อจะได้มีอยู่ในที่เดียวกัน เพื่อจะได้ไม่สูญหาย เพื่อจะได้ดูง่าย ๆ เพื่อจะได้เป็นอนุสรณ์ประวัติ เพื่อจะได้เป็นสาราณียธรรมแห่งตน

ขอทุกท่านจงประสบสุขทั่วหน้ากัน.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๓๙

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ตถาคโต แปลทับศัพท์ว่า พระตถาคต ในอรรถกถาสุมังคลวิลาสินี ภาคที่ ๑ ท่านให้ความหมายไว้ ๘ ประการ คือ

๑. **ตถา อาคโตติ ตถาคโต**
เพราะเสด็จมาเหมือนอย่างนั้น

๒. **ตถา คโตติ ตถาคโต**
เพราะเสด็จไปเหมือนอย่างนั้น

๓. **ตถลกฺขณํ อาคโตติ ตถาคโต**
เพราะเสด็จมาสู่ลักษณะแห่งความจริง

๔. **ตถธมฺเม ยาถาวโต อภิสมฺพุทฺโธติ ตถาคโต**
เพราะตรัสรู้ธรรมที่จริงแท้

๕. **ตถทสฺสิตาย ตถาคโต**
เพราะแสดงความจริง

๖. **ตถวาทิตาย ตถาคโต**
เพราะกล่าวความจริง

๗. **ตถาภาวิตาย ตถาคโต**
เพราะกระทำเหมือนกับพูด

๘. **อภิภวนฏฺเฐน ตถาคโต**
เพราะครอบงำสรรพสัตว์ทั้งหมด

ข้อที่หนึ่ง ชื่อว่าเสด็จมาเหมือนอย่างนั้น คือเสด็จมาสู่โลกนี้เหมือนพระพุทธเจ้าทั้งหลายแต่ปางก่อน

พระวิปัสสีสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสิขีสัมมาสัมพุทธเจ้า พระเวสสภูสัมมาสัมพุทธเจ้า พระกกุสันธสัมมาสัมพุทธเจ้า พระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศ บริจาคมหาปริจาค ๕ คือ อวัยวะ, ทรัพย์, บุตร, ภรรยา, ชีวิต, บำเพ็ญบุพพประโยค บุพพจริยา ธัมมักขานะ ญาตัตถจริยา เป็นต้น ถึงที่สุดแห่งพุทธจริยา อบรมพอกพูนสติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ ให้เกิดมีแล้วเสด็จมา พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลาย ก็ทรงบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศเป็นต้นเหล่านั้นเหมือนกัน แล้วจึงเสด็จมา

ข้อที่สอง ชื่อว่าเสด็จไปเหมือนอย่างนั้น คือเสด็จไปเหมือนพระพุทธเจ้าทั้งหลายแต่ปางก่อนเสด็จไปอย่างไร พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลายก็เสด็จไปอย่างนั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลายเท่านั้น

พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลาย ในวันที่พระองค์เสด็จออกจากครรโภทรแห่งพระนางเจ้ามหามายาเทวี ณ ป่าลุมพินีนั้น พระบาททั้ง ๒ ประดิษฐานอยู่เหนือปฐพีแล้ว บ่ายพระพักตร์สู่ทิศอุดร เสด็จพระดำเนินด้วยพระบาท ๗ ก้าว เทพยดากั้นเศวตฉัตร เหลียวมองดูทิศทั้งปวง เปล่งอาสภิวาจาว่า

"เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดแห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดแห่งโลก นี้เป็นชาติมีในที่สุด บัดนี้ ภพใหม่ย่อมไม่มี"

เมื่อพระบาททั้ง ๒ ประดิษฐานอยู่เหนือปฐพี เป็นบุพพนิมิตแห่งการได้อิทธิบาท ๔

ทรงบ่ายพระพักตร์สู่ทิศอุดร เป็นบุพพนิมิตแห่งความเป็นผู้สูงสุดในโลกทั้งหมด

ทรงย่างพระบาทได้ ๗ ก้าว เป็นบุพพนิมิตแห่งการได้รตนะ คือโพชฌงค์ ๗

การกั้นเศวตฉัตร เป็นบุพพนิมิตแห่งการได้เศวตฉัตรที่ปราศจากธุลีมลทินอย่างประเสริฐคือ อรหัตตวิมุตติ

การเหลียวมองดูทิศทั้งปวง เป็นบุพพนิมิตแห่งการได้อนาวรญาณคือสัพพัญญุตญาณ

การเปล่งอาสภิวาจา เป็นบุพพนิมิตแห่งการประกาศพระธรรมจักรอันประเสริฐให้เป็นไป ซึ่งใคร ๆ ไม่สามารถจะให้เป็นไปได้

อีกประการหนึ่ง พระพุทธเจ้าแต่ปางก่อนทั้งหลาย ทรงละความพยายามด้วยไม่พยาบาท ละถีนมิทธะความง่วงเหงาหาวนอนด้วยอาโลกสัญญาทำความสำคัญถึงแสงสว่าง ละอุทธัจจกุกกุจจะ ความฟุ้งซ่านรำคาญด้วยการทำใจไม่ให้ฟุ้งซ่าน ละวิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย ด้วยการกำหนด

ซึ่งธรรม เป็นต้น เสด็จไปแล้วพระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลายก็ทรงละทุกอย่างเหมือนอย่างนั้น เสด็จไปแล้วเหมือนกัน

ข้อที่สาม ชื่อว่าเสด็จมาสู่ลักษณะแห่งความจริง คือทุกอย่างมีลักษณะแห่งความจริงแท้ไม่ผิดอยู่ในตัวเอง ปฐวีธาตุมีความแข็งเป็นลักษณะ อาโปธาตุมีความเหลวเอิบอาบเป็นลักษณะ เตโชธาตุมีความอบอุ่นเป็นลักษณะ วาโยธาตุมีการพัดไปมาเป็นลักษณะ อากาสธาตุมีการถูกต้องไม่ได้เป็นลักษณะ วิญญาณธาตุมีความรู้เป็นลักษณะ รูปมีความสึกหรอเป็นลักษณะ เวทนามีการเสวยอารมณ์เป็นลักษณะ เป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลาย เสด็จมาสู่ลักษณะแห่งความเป็นจริงอย่างนี้ด้วยญาณคติไม่ผิดพลาดเลย ถึงแล้วโดยลำดับ

ข้อที่สี่ ชื่อว่าตรัสรู้ธรรมที่จริงแท้ อริยสัจ ๔ ชื่อว่าธรรมที่แท้จริงเป็นของจริงแท้ ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น คือทุกข์ เป็นของจริงแท้ไม่ผิดไม่เป็นอย่างอื่น สมุทัย เป็นของจริงแท้ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น นิโรธเป็นของจริงแท้ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น มรรค เป็นของจริงแท้ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น เป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลาย ตรัสรู้ธรรมที่แท้จริงนั้นทุกอย่าง

ข้อที่ห้า ชื่อว่าแสดงความจริง คือพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรู้ ทรงเห็นรูปารมณ์เป็นต้น ที่มาสู่คลองจักขุทวารเป็นต้น ของหมู่สัตว์หาประมาณมิได้ ในโลกธาตุไม่มีประมาณแห่งหมู่สัตว์พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ในโลกพร้อมทั้งเทวโลกโดยอาการทั้งปวง อาการที่พระองค์ทรงรู้ทรงเห็นนั้นเป็นความจริง ไม่มีความผิดพลาด และพระองค์ก็ทรงแสดงความจริงนั้น

ข้อที่หก ชื่อว่ากล่าวความจริง พระผู้มีพระภาคเจ้าตั้งแต่ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนถึงปรินิพพานด้วยอนุปาเสสนิพพานธาตุตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษาในระหว่างนี้ จะเป็นปฐมโพธิกาลก็ตาม

มัชฌิมโพธิกาลก็ตาม ปัจฉิมโพธิกาลก็ตาม ทรงแสดงพระวินัยพระสูตร พระอภิธรรม ประกาศสั่งสอนทั้งหมด หาที่น่าตำหนิมิได้ ทั้งโดยอรรถ ทั้งโดยพยัญชนะ ไม่หย่อนไม่ยิ่งบริบูรณ์พร้อม กำจัดความเมาเพราะราคะโทสะโมหะเสียได้ เป็นของจริงแท้ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น พระองค์จึงชื่อว่ากล่าวความจริง

ข้อที่เจ็ด ชื่อว่ากระทำเหมือนกับพูด พระผู้มีพระภาคเจ้ามีกายกับวาจา หรือวาจากับกายเสมอกัน คือการกระทำกับการพูดของพระองค์ตรงกัน พระองค์พูดอย่างไรก็ทำอย่างนั้น หรือกระทำอย่างไรก็พูดอย่างนั้น ไม่มีผิดเพี้ยนไปได้เลย หาได้เหมือนกับบุคคลทั้งหลายอื่นไม่

ข้อที่แปด ชื่อว่าครอบงำสรรพสัตว์เสียทั้งหมด เบื้องบนตั้งแต่ภวัคคพรหม เบื้องต่ำตั้งแต่อเวจี ในโลกธาตุประมาณหามิได้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงครอบงำสรรพสัตว์ทั้งหลายด้วยศีลบ้าง ด้วยสมาธิบ้าง ด้วยปัญญาบ้าง ด้วยวิมุตติบ้าง ด้วยวิมุตติญาณทัสสนะบ้าง ไม่มีเครื่องเปรียบเทียบ ไม่มีประมาณ ยอดเยี่ยมเป็นพระราชายิ่งกว่าพระราชา เป็นเทพของเทพ เป็นท้าวสักกะยิ่งกว่าท้าวสักกะทั้งหลาย เป็นพรหมยิ่งกว่าพรหมทั้งหลาย

เหล่านี้เป็นความหมายของศัพท์ว่า “ตถาคโต” นั้น คุยให้ฟังตามตำราเท่าที่สามารถจะคุยได้ ถ้าท่านพระครูปรารถนาความละเอียดลออและความซาบซึ้งในอรรถรสให้ยิ่งขึ้น โปรดหาดูจากตำราที่ค้างไว้ข้างต้นนั้นเถิด สำหรับข้างปลายก็ขอ เอวํ แต่เพียงนี้.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๔๐

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ถึงวันมีพิธีบูชากันอีกแล้ว มีมากจริง ๆ แทบตลอดปี เมื่อเดือนที่แล้วมีพิธีใหญ่ บูชาเจ้าแม่กาลี บูชาพระศิวะ ยังมีเทพองค์อื่นอีกจำไม่ได้ บูชาด้วยการตัดคอแพะ ควาย ไก่ อย่างที่เรารู้ ๆ กันอยู่

บัดนี้มีพิธีบูชาอีก เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ของชาวเนวารี จะทำพิธีบูชากัน ๕ วัน เรียกวันบูชานี้ว่า “ทีปาวลีบูชา” หรือ “เตวารบูชา”

วันที่ ๑-๒-๓-๔-๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เป็นวันทำพิธีทีปาวลีบูชา หรือ เตวารบูชานั้น

วันขึ้นปีใหม่ของชาวเนวารีตรงกับวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ แต่จะตรงอย่างนี้ทุกปีหรือไม่ไม่แน่นัก เพราะมีการนับคนละอย่าง สำหรับวันขึ้นปีใหม่ของชาวเนปาลีคือเอาเดือนวิสาขะคือเดือน ๖ เป็นวันขึ้นปีใหม่

๕ วัน ซึ่งเป็นวันทำพิธีบูชานั้น คงจะทำพิธีบูชาส่งท้ายปีเก่าเสีย ๓ วัน บูชาต้อนรับปีใหม่เสีย ๒ วัน และใน ๕ วันนั้น ได้ตั้งพิธีบูชาคนละอย่าง เรียกชื่อการบูชาต่าง ๆ กัน

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	เรียกว่า	กากบูชา
วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	เรียกว่า	สุนักขบูชา
วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	เรียกว่า	รัสมิบูชา
วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	เรียกว่า	มหบูชา
วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	เรียกว่า	ภาตาบูชา

เขาจะทำความสะอาดบ้านเรือน ฉาบไล้ทาด้วยดินเหนียวหรือโคมัย ทั้งฝาผนังทั้งพื้นห้อง ฉาบทาเป็นวงกลมที่พื้นดินตรงประตูเข้าบ้าน แล้วฉาบทาลากเป็นเส้นเข้าไปในบ้าน บางทีก็ลากเข้าไปจนถึงห้องนอน เป็นความหมายแห่งรัสมิบูชา ประดับตกแต่งตามประทีปโคมไฟ สวยงามสว่างไสวทุกบ้านเรือน เรื่องเที่ยวเตร่ก็เห็นจะเป็นเรื่องธรรมดา ๆ ถึงจะไม่มีพิธีบูชาก็เป็นอยู่อย่างนั้นแล้ว

กากบูชา คือ *บูชาอีกา* อีกาบ้านเราชักหาดูยากเสียแล้ว ชนบทพอมีบ้าง กรุงเทพฯแทบจะไม่ได้ยินเสียแล้ว หิมพานต์ยังมีมาก ก็เหมือน ๆ กับบ้านเรา เขาไม่รังแกสัตว์ไม่ทำอันตรายสัตว์ หมู่สัตว์อยู่กันอย่างอิสรเสรี ไม่ต้องระแวงภัยอันตรายว่าจะเกิดมี นอกจากถึงพิธีบูชาอย่างว่าเท่านั้น เขาถือว่าอีกาเป็นสัตว์มีคุณ เราแย้งว่า มีคุณอะไร คอยแต่ขโมยของกิน เขาบอกว่ามีคุณเป็นสัตว์ที่คอยบอกข่าวว่าจะมีเรื่องราวอันใดที่จะเกิดกับตน หรือจะมีญาติทางไกลมาเยี่ยมเยือน อีกาจะส่งข่าวก่อน ร้อง กากา อยู่นั่นแล้ว เพื่อให้รู้เรื่อง ก็เหมือนกับบ้านเราอีก อีกาบอกข่าว เราก็ถือกันอยู่ ต่างแต่ว่าเราไม่มีกากบูชาเท่านั้น

กากบูชาเขาทำกันอย่างไร ?

เชิญอีกามานั่งเข้าแถวแล้วทำการบูชาหรือ หรือว่าเชิญอีกามารับประทานอาหาร

เป็นไปไม่ได้ ใครเลี้ยงอีกาเชื่องบ้าง..ไม่มี

การทำพิธีบูชาอีกาก็คือ เลี้ยงอาหารอีกานั่นเอง เขาจะตั้งอาหารไว้บนดาดฟ้าหลังคาตึก หรือตั้งไว้ในที่ใดที่หนึ่ง เพื่อให้อีกาไปกิน หรือเมื่อเห็นอีกาอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง ก็โยนอาหารไปให้มันกินในที่นั้น และกากบูชานี้จะมีโศลกกล่าวบูชาด้วยหรือไม่ ไม่อาจทราบได้

สุนักขบูชา คือ *บูชาสุนัข* เขาก็ถือกันว่าสุนัขเป็นสัตว์มีคุณเช่นเดียวกัน ข้อนี้เรารู้อยู่ เพราะบ้านเราก็เลี้ยงสุนัขกันทั่วไป มันเป็นสัตว์ที่น่ารัก ไว้เนื้อเชื่อใจได้ รักเจ้าของเชื่อเจ้าของ ไม่กัดเจ้าของ คอยเฝ้าบ้านคอยรักษาทรัพย์สมบัติ อดหลับอดนอนเป็นยามแทนเจ้าของ ยอมตายแทนเจ้าของได้

วัดอานันทกุฏิวิหารที่เราอยู่มีสุนัขอยู่ ๓ ตัว เราก็ทำความสนิทสนมผูกไมตรีกับมันไว้ ให้อาหารมันบ้าง ให้ขนมมันบ้าง เผื่อปีหน้าฟ้าใหม่ไปอีกมันจะได้จำได้ แต่เรายังไม่ทันกลับวัดปากน้ำ เจ้าตัวเล็กที่สุดหนีเราไปโลกหน้าเสียก่อนแล้ว ดูเหมือนมันเป็นโรคอดอาหาร เพราะเมื่อจะตายนั้นมันไม่ได้กินอาหาร เดี๋ยวนี้ เจ้าตัวกลางก็ทำท่าจะตามเจ้าตัวเล็กไปอีกแล้ว ทำท่าเจ็บในลักษณะเดียวกัน

ไม่เป็นไร ยังไม่ขาดทุน ถึงจะหมดไป ๒ ก็ตาม แต่เราได้ใหม่มาอีก ๔ ด้วยเมื่อไม่กี่วันมานี้ เจ้าตัวใหญ่มันคงจะกลัวขาดทุนอย่างว่า เลยคลอดมาให้ ๔ เป็นอันว่าเสีย ๒ ได้ ๔ คงได้กำไร ๒

สุนักขบูชาก็กากบูชานั้นแหละ จัดแจงเลี้ยงดูปูเสื่อสุนัขกันเป็นการใหญ่ ข้าวปลาอาหารทั้งคาวหวาน บรรจงจัดให้สุนัขรับประทานอิ่มหมี

พีมันกันเสียวันหนึ่ง กินให้อิ่ม ปีหนึ่งจะมีวันเดียวเท่านั้น ดูเหมือนจะเป็นเช่นนั้น มันสลบไสลไปตาม ๆ กัน เราเดินในตอนเย็นไม่เห็นมันเพ่นพ่านเหมือนในวันก่อน ๆ เลย

รัสมิบูชา คือ *บูชาเครื่องประดับ* บูชาเจ้าแม่รัศมีขอความเจริญรุ่งเรืองร่ำรวย จงมาบังเกิดมากมีเพิ่มพูนทวีคูณเงินทองไหลมาเทมา ซื้อง่ายขายคล่อง ทำนาทำสวนขอให้ได้มรรคได้ผล ขอให้เงินทองเต็มยุ้งฉางบ้านช่อง ข้าวปลาธัญญาหารขอให้สุขสมบูรณ์เถิด

ที่เขาฉาบทาวงกลมที่พื้นดินตรงประตูเข้าบ้าน แล้วฉาบทาลากเป็นเส้นเข้าไปในบ้าน บางทีก็ลากเข้าไปจนถึงห้องนอนนั้น เป็นความหมายว่าวงกลมนั้นเป็นจุดที่คอยรับรัศมี หรือสายธารแห่งเงินทอง แห่งความเจริญร่ำรวย แห่งโภคทรัพย์ทั้งหลาย จะไหลลงมาตรงที่จุดวงกลมนี้ แล้วก็จะไหลเข้าไปสู่บ้านเรือนสู่ห้องนอน ตามทางฉาบทาที่ลากเป็นเส้นเข้าไปในบ้านนั้นจนเต็มบ้านเต็มห้องไปหมด

สามวันนี้ บูชาในวันสิ้นปีเก่า ส่วนอีกสองวันต่อไปนี้ บูชาในวันขึ้นปีใหม่ คงจะเหมือนกับทำบุญตรุษสงกรานต์แห่งบ้านเรา

ตรุษ ทำบุญสิ้นปีเก่า สงกรานต์ ทำบุญขึ้นปีใหม่ อันเป็นประเพณีโบราณของไทยเรา

มหบูชา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **สรีรบูชา** คือ *ทำบูชาตัวเอง* วันบูชานี้เป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวเนวารีดังว่าแล้ว ขึ้นปีใหม่ทั้งทีบูชาตัวเองเสียบ้าง

บูชาตัวเองทำอย่างไร ?

ขัดสีฉวีวรรณให้สะอาดสะอ้านเสียที ไม่ได้แตะต้องอุทกังมากี่วันแล้ว แต่งเนื้อแต่งตัวให้สวยงามเรียบร้อย ใครมีอย่างไร มีเท่าไร เลือกชมเอาได้ในวันนี้ เรียกว่าดีที่สุดที่มีอยู่ละ แล้วร่วมรับประทานอาหารด้วยกัน

ภายในครอบครัว ภายในหมู่ญาติพี่น้อง เขาจะอยู่กันพร้อมพี่พร้อมน้อง พร้อมผัวพร้อมเมีย พร้อมพ่อพร้อมแม่ พร้อมลูกพร้อมหลาน รับประทานอาหารด้วยกัน เป็นการสนุกสนานเอิกเกริกเฮฮา และจะระวังรักษาอาการกาย อาการวาจา ให้ดีเอาไว้ ทำแต่สิ่งที่ดี ไม่ให้เป็นที่กระทบกระทั่ง ไม่ให้เป็นที่เดือดร้อน ไม่ทำในสิ่งที่เป็นทุจริตผิดศีลธรรม พูดแต่คำที่ดี พูดแต่คำสัตย์คำจริง คำอันเป็นมงคล ไม่พูดคำเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่จับกลุ่มนินทากัน ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการจะรักษาศรีศิริมิ่งขวัญในวันขึ้นปีใหม่ให้อยู่กับเนื้อกับตัวและให้อยู่ให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดปีใหม่นั้น

ภาตาบูชา คือ *การที่น้อง ๆ ทำการบูชาแก่พี่สาว* เฉพาะในตระกูลที่มีลูกคนหัวปีเป็นหญิง หรือจะพูดว่า ในบรรดาลูก ๕ คนของครอบครัวนี้มีลูกคนหัวปีเป็นผู้หญิง น้อง ๆ รองลงมาจะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม จะต้องทำการบูชาพี่สาย ณ วันนี้ ถ้าลูกคนหัวปีเป็นชาย น้องทั้งหลายไม่ต้องทำการบูชาในวันนี้

เมื่อถึงวันนี้ บรรดาน้องหญิงน้องชายทั้งหลาย จะนำเครื่องบูชาผ้าผ่อนท่อนสไบบ้าง ข้าวปลาอาหารบ้าง ส้มสุกลูกไม้บ้าง เครื่องประดับบ้าง เงินทองบ้าง ไปยังบ้านพี่สาว เอาของทั้งหลายเหล่านั้นตามแต่มีบูชาพี่สาว คือให้พี่สาว เพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณหรือตอบแทนพระคุณที่พี่สาวได้เคยเลี้ยงตนมา เคยป้อนข้าวป้อนน้ำตนมา เคยอุ้มชูตนมา เคยพร่ำสอนตนมา ส่วนพี่สาวก็ให้ศีลให้พรและเจิมหน้าให้ตามธรรมเนียมของผู้ใหญ่ขอให้อายุมั่นขวัญยืน ปีหน้ามาใหม่

เป็นอันจบพิธีทีปาวลีบูชา หรือเตวารบูชาในดิถีวันขึ้นปีใหม่ของชาวเนวารีแต่เพียงเท่านี้

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๔๑

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

> พระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย ก่อนที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้ตั้งศาสดาไว้แทนพระองค์โดยพระพุทธดำรัสว่า โย โว อานนฺท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต โส โว มมจฺจเยน สตฺถา ดูกรอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดแล อันเราแสดงแล้วบัญญัติแล้ว ธรรมและวินัยอันนั้น จักเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย โดยกาลที่เราล่วงไป

ดังนั้น ธรรมและวินัยจึงเป็นศาสดาเป็นตัวแทนของพระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย เราทั้งหลายผู้มีความเคารพเลื่อมใสในพระองค์ จงประพฤติตามปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนั้นเถิด จะได้ชื่อว่าสักการะเคารพ

นับถือบูชาองค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นธรรมานุธรรมปฏิบัติอย่างยอดเยี่ยม

> ธรรมและวินัยนั้นก็คือพระไตรปิฎก พระมหาเถระทั้งหลายแต่ปางก่อนได้ประชุมจัดทำสังคายนารวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ โดยรวบรวมวินัยไว้ส่วนหนึ่ง เรียกชื่อว่าวินัยปิฎก รวบรวมธรรมไว้ส่วนหนึ่ง เรียกชื่อว่า สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก รวมทั้งหมดเป็น ๓ ปิฎกด้วยกัน เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ไว้ ๔๕ เล่ม ทั้งภาษาบาลีทั้งภาษาไทย เท่าปีบำเพ็ญพุทธกิจของพระบรมศาสดา ๔๕ ปีพอดี

วินัยปิฎกมีหนังสือ ๘ เล่ม ตั้งแต่เล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๘ มี ๕ คัมภีร์ คือ อาทิกัมม์ ปาจิตตีย์ มหาวรรค จุลลวรรค ปริวาร มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

สุตตันตปิฎก มีหนังสือ ๒๕ เล่ม ตั้งแต่เล่มที่ ๙ ถึงเล่มที่ ๓๓ มี ๕ คัมภีร์ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย ขุททกนิกาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

อภิธรรมปิฎกมีหนังสือ ๑๒ เล่ม ตั้งแต่เล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕ มี ๗ คัมภีร์คือ สังคิณี วิภังค์ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมกปัฏฐาน มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

ถ้าพระภิกษุสามเณรของเราได้ศึกษาในพระไตรปิฎก คงจะมีประโยชน์มาก เพราะเป็นที่รวมแห่งสรรพวิชาความรู้ทั้งหลาย ทั้งจะก่อให้เกิดความประพฤติปฏิบัติที่นุ่มนวลชวนให้น่ารัก จะได้ตั้งใจเป็นหลักเป็นธงชัยแห่งพระพุทธศาสนา ประดับพระพุทธศาสนาให้สวยงาม และให้ดำรงตั้งมั่นตลอดจิรัฏฐิติกาล

ต้นโพธิ์ที่พรั่งพร้อมด้วยกิ่งก้านสาขาและใบจะแลดูเขียวชอุ่มพุ่มไสว น่าดูน่าชม น่าเคารพกราบไหว้บูชา ทั้งจะยืนต้นอยู่ได้นาน ถ้าต้นโพธิ์นั้น

ปราศจากกิ่งก้านสาขาและใบเสียแล้ว มองดูไม่สวยงามเลย ทั้งคงจะยืนต้นอยู่ไม่ได้ ก็จะถึงกาลอวสานเป็นแน่แท้

ก็เพ้อฝันมาอย่างนั้นเอง

นี้เป็นความเพ้อฝันของคนที่ไม่ได้ทำอะไร โดยปกติดูเหมือนจะเป็นเช่นนั้น ความว่างงานคนที่ไม่ได้ทำงาน คนที่อยู่เฉย ๆ ชอบที่จะเพ้อฝัน ชอบที่จะคิด บางทีก็ไร้เหตุผล คิดเรื่องลม ๆ แล้ง ๆ หาประโยชน์มิได้ ได้แต่คิด คิดแล้วก็ทำไม่ได้ คนจำพวกนี้ชอบจับกลุ่มนินทา

ทำไมไม่ทำอย่างนั้น ทำไมทำอย่างนี้

มันน่าจะทำอย่างนี้ทำไมจึงไม่ทำ

แต่เขาไม่รู้ดอกว่า เมื่อถึงคราวตนเองบ้าง ก็ทำไม่ได้เหมือนกัน

เราเองก็ชอบคิด คงจะเข้าลักษณะดังที่กล่าวแล้วข้างต้นนั่นแหละ พระไตรปิฎกเป็นที่รวมพระพุทธพจน์ ทั้งส่วนพระวินัยทั้งส่วนพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่เราไม่ค่อยได้อ่านไม่ค่อยได้ดู อาจกล่าวว่าเป็นส่วนน้อยก็ว่าได้ ถ้าหากว่าได้เป็นหลักสูตรแห่งการศึกษาเสียทีเดียว ก็จำต้องศึกษาทั้งในพระไตรปิฎก จำต้องค้นคว้าทั้งในอรรถกถาทั้งในฎีกา นับว่าจะเป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวงให้พระภิกษุสามเณรของเรามีความรู้กว้างขวางในพระพุทธพจน์ ในอรรถกถาในฎีกาเหล่านั้น ทั้งเราก็สามารถจะคุยได้ด้วยว่า พระเณรของเราเรียนพระไตรปิฎกกันทั้งนั้น

เมื่อตั้งใจศึกษาเล่าเรียน จะก่อให้เกิดความรู้ จะเชิดชูตัวให้สูงส่งมีสง่าราศี ปูมหลังจะเป็นมาอย่างไร มาจากตระกูลไหน ยากดีมีจนอย่างไรก็ตามที จะได้รับยกย่องสรรเสริญทั้งทางโลกทั้งทางธรรม ในเมื่อมีความรู้แล้ว ด้วยเคยปรากฏอยู่ ผู้มีความรู้ดีแต่เอาตัวไม่รอดมีถมไป จึงต้องมีความปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย

เมื่อได้ศึกษาเล่าเรียนมีความรู้ดีแล้ว จงปฏิบัติตามความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาแล้วนั้น อันใดเป็นข้อห้าม อันใดเป็นข้ออนุญาต อันใดเป็นความดี อันใดเป็นความชั่ว รู้อยู่ เราก็ตั้งภูมิฐานของเราให้สมกับความรู้ ประพฤติปฏิบัติกระทำให้สมกับความรู้ ก็จะเกิดเป็นความปฏิบัติดี ปฏิบัติสมกับความรู้ จะทำอันใดทางกาย ก็ทำแต่สิ่งที่ดี จะพูดอันใดทางวาจา ก็พูดแต่สิ่งที่ดี จะคิดอันใดทางใจ ก็คิดแต่สิ่งที่ดี

ความดีย่อมจะเกิดมีแก่ตนเอง เกียรติยศเกียรติศักดิ์เกียรติคุณย่อมเฟื่องฟุ้งตามมา เพราะความเป็นผู้มีความรู้ดีและความปฏิบัติดีนั้น

ความรู้ไม่ดี	ความปฏิบัติไม่ดี	เอาตัวไม่รอด
ความรู้ดี	ความปฏิบัติไม่ดี	เอาตัวไม่รอด
ความรู้ไม่ดี	ความปฏิบัติดี	พอจะเอาตัวรอด
ความรู้ดี	ความปฏิบัติดี	นับว่าเป็นเลิศ

ก็เพ้อฝันมาตามเรื่องของคนที่ชอบเพ้อฝัน.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๔๒

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

"ท่านเจ้าคุณจะไปเมืองกุสินารากับผมไหม?" พระอมฤตานันทมหาเถระถามท่านเจ้าคุณพระธรรมธีรราชมหามุนีในเย็นวันหนึ่ง

"พระมหาเถระจะไปเมืองกุสินาราทำไม" ท่านเจ้าคุณพระธรรมธีรราชมหามุนีย้อนถาม

"จะไปรับคณะญาติโยมคนไทย"

"ประมาณ ๑๐ คน"

"ชื่ออะไรบ้าง ?"

"ยังไม่บอก"

"ใครเป็นหัวหน้าคณะนำไป?"

"พระครูธรรมธรสมพล จิรฏฺฐิโต วัดปทุมคงคา"

"มีพระกี่องค์ โยมชายกี่คน โยมหญิงกี่คน?"

"ยังไม่บอก"

"ที่ยังไม่บอกเพราะไม่ทราบใช่ไหม ?"

"ใช่"

"พระมหาเถระจะเอารถอะไรไปรับ ?"

"เอารถยนต์เบบี้บัสของโรงเรียนอานันทกุฏิวิทยาพิทย์ไปรับ"

"รถมีกี่ที่นั่ง"

"มี ๑๒ ที่นั่งทั้งคนขับ"

"พระมหาเถระ ๑ คนขับ ๑ ศิษย์หนุ่มช่วยขนของ ๑ รวม ๓ คนแล้ว รับมาอีก ๑๐ คน รวมเป็น ๑๓ คน เกินที่นั่งแล้วใช่ไหม ?"

"ใช่"

"กระเป๋าเดินทางอย่างน้อยคนละหนึ่งใบ ๑๓ คน จะมีกระเป๋า ๑๓ ใบเป็นอย่างน้อย คงจะเต็มรถใช่ไหม ?"

"ถ้าผมกับพระพิเชษฐ์ไปด้วยก็จะเต็มที่นั่งเพิ่มขึ้นไปอีกใช่ไหม ?"

"ใช่"

"แล้วเราจะนั่งกันอย่างไร"

"ตกลงผม ๒ องค์ไม่ไปดีกว่า"

"สาธุ"

"พระมหาเถระจะออกเดินทางเมื่อไร และจะกลับมาถึงเมืองกาฐมาณฑุเมื่อไร ?"

"จะออกเดินทางวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ค้างที่หมู่บ้านตานเสน ๑ คืน วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ถึงเมืองกุสินารา นัดพบญาติโยมที่นั่นวันนี้

ค้างที่เมืองกุสินารา ๑ คืน วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ รับญาติโยมเดินทางเข้าประเทศเนปาล ค้างที่หมู่บ้านตานเสนอีก ๑ คืน วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เดินทางต่อไปเมืองโปกขรา อันอยู่ระหว่างกลางหมู่บ้านตานเสนกับเมืองหลวงกาฐมาณฑุ ค้าง ๑ คืน วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เดินทางจากเมืองโปกขราไปเมืองหลวงกาฐมาณฑุ พาญาติโยมและพระภิกษุพักอาศัยที่วัดอานันทกุฎิวิหารนี้แล”

“ถึงวัดอานันทกุฎิวิหารเรียบร้อยแล้ว พอจะบอกได้หรือยังว่าญาติโยมและพระภิกษุทั้งหลายนั้น ชื่ออะไรบ้าง ?”

“พอจะบอกได้แล้ว”

“เอ้า บอกมา”

“ผมขอบอกว่า ให้ท่านเจ้าคุณถามเอาเอง”

เราก็ต้องถามเอง

๑. พระมหานคร เขมปาลี เจ้าอาวาสวัดไทยนาลันทา อินเดีย

๒. พระครูธรรมธรสมพล จิรฏฺฐิโต วัดปทุมคงคา

๓. พระมหาบุญหลา พืชสิงห์ วัดนาลันทา อินเดีย

๔. คุณยุพา สุขารมณ์

๕. คุณรังษี ศรีชัยยันต์

๖. คุณสงวน เกาะสุวรรณ

๗. คุณศรีเสาวภา เกาะสุวรรณ

๘. คุณชำนาญ สุขพงษ์

๙. คุณกัลยา ศรีไชยา

๑๐. คุณชลอจิต

"พระครูธรรมธรสมพล เป็นหัวหน้าคณะนำไปโดยตลอดหรือ ?"

"เป็นหัวหน้าคณะถูกแล้ว แต่ผู้นำเห็นจะต้องแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ"

"จะแบ่งมาให้ดู"

"ตั้งแต่กรุงเทพฯ ถึงวัดไทยนาลันทาระยะหนึ่ง ตั้งแต่วัดไทยนาลันทาถึงเมืองกุสินาราระยะหนึ่ง ตั้งแต่เมืองกุสินาราถึงเมืองหลวงกาฐมาณฑุระยะหนึ่ง"

"ใครเป็นผู้นำในระยะนั้น ๆ"

"ในระยะที่หนึ่ง พระครูธรรมธรสมพล ในระยะที่สองพระมหานครเขมปาลี ในระยะที่สาม ผมเอง พระอมฤตานันทมหาเถระ"

"การแบ่งระยะแบ่งผู้นำอย่างนี้ เขาจัดกันมาอย่างนั้นหรือ?"

"เปล่า ไม่มีใครจัด ผมจัดเอง"

"จัดเอง จะถูกหรือ"

"ถูกซิ เพราะไม่มีใครค้าน"

"เพราะเขาไม่ทราบ ด้วยเราจัดกัน ๒ คน ผมกับท่านเจ้าคุณเท่านั้น"

"ท่านมหานครกับพระมหาบุญหลาไปจากกรุงเทพฯ กับเขาด้วยหรือ"

"เปล่า ท่านทั้ง ๒ อยู่ที่วัดไทยนาลันทา ไม่ได้ไปจากกรุงเทพฯ"

"ถ้าอย่างนั้น ก็คงไปจากกรุงเทพฯ เพียง ๘ ท่านเท่านั้นเอง"

"ถูกแล้ว"

"เคยไปเนปาลกันแล้วทั้งนั้นใช่ไหม"

"ส่วนใหญ่เคยไปแล้ว ส่วนน้อยสัก ๒-๓ คนยังไม่เคยไป"

"ญาติโยมไปอินเดียก็เพื่อนมัสการสังเวชนียสถาน ๔ ตำบลของพระพุทธเจ้า เป็นที่รู้กันอยู่ แต่ไปถึงป่าหิมพานต์ด้วยนั้น มีความมุ่งหมายอะไร ?"

"มุ่งหมายเพื่อจะเยี่ยมพระและช่วยสร้างวัด"

"เยี่ยมพระไทย ๒ รูป ที่ไปอยู่วัดอานันทกุฏิวิหารหรือ"

"เปล่า ญาติโยมไม่รู้จักพระไทย ๒ รูปนั้น"

"เยี่ยมพระเนปาล เยี่ยมพระทิเบตหรือ"

"เปล่า"

"แล้วเยี่ยมพระอะไร"

"เยี่ยมพระพุทธรูป"

"อยู่ที่ไหน"

"อยู่ที่วัดตานเสน ในหมู่บ้านตานเสน เมืองไพราวาที่ญาติโยมพักแรม ๑ คืน ไปแล้วนั้น"

"กรุณาเล่าเรื่องพระพุทธรูปนั้นให้ฟังสักหน่อย"

"เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ พระครูธรรมธรสมพล พร้อมด้วยคณะญาติโยมได้สร้างพระพุทธรูปโลหะขัดเงาองค์ใหญ่ ไปถวายไว้ ณ วัดตานเสน ซึ่งประดิษฐานเป็นพระประธานสำหรับวัดในปัจจุบันนี้ ครั้งนั้นท่านพระครูและญาติโยมได้ไปกันเป็นจำนวนมากครั้งหนึ่งแล้ว ในครั้งนี้จึงตั้งใจไปเยี่ยมนมัสการเคารพกราบไหว้พระพุทธรูปนั้น"

"ที่บอกว่าช่วยสร้างวัดเล่า เป็นอย่างไร ยังสงสัย"

"ไม่ต้องสงสัย จะเล่าให้ฟัง ที่หมู่บ้านตานเสนนั้น เป็นบ้านเกิดของผมเอง ได้สร้างวัดขึ้นใหม่วัดหนึ่ง ยังไม่เสร็จ ญาติโยมทั้งหลายเห็นแล้ว

ยังขาดเงินอีกประมาณ ๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์ ผมได้ขอความอุปถัมภ์ไปยังพระครูธรรมธรสมพล คราวนี้ท่านนำไปมอบให้ผม ๒,๕๐๐ ดอลลาร์ เพื่อช่วยสร้างวัดนั้น จึงเป็นอันว่าได้เยี่ยมพระและช่วยสร้างวัดสมความมุ่งหมายแล้ว"

"วัดอานันทกุฏิวิหารมีที่พักเพียงพอสำหรับพระและญาติโยม ๑๐ ท่านหรือ"

"อย่าว่าแต่ ๑๐ ท่านเลย ๑๐๐ ท่านก็สามารถพักได้อย่างสบาย ในเมื่อพักอย่างพระอย่างท่านผู้จาริกแสวงบุญ"

"ตลอดระยะทางที่ญาติโยมพักผ่านมา ได้จัดภัตตาหารถวายพระทุกแห่ง จริงหรือ"

"ไม่น่าถามเลย"

"ทำไมจึงไม่น่าถาม"

"เพราะท่านเจ้าคุณก็ฉันเช้าฉันเพลของญาติโยมอยู่ทุกวันแล้ว มิใช่แต่เท่านั้น อาหารบ้าง ขนมบ้าง ที่มีเหลืออยู่ยังริบของญาติโยมเอาไว้เสียอีก จริงไหม"

"จริงซีครับ"

"ญาติโยมทั้งหลายเป็นผู้มีศรัทธา"

"ไม่มีศรัทธาหมายความอย่างไร"

"หมายความว่า เชื่อกรรมเชื่อผลเชื่อโลกนี้เชื่อโลกหน้า แล้วจึงให้"

"พูดเอาเองหรือ"

"พูดตามหลักฐานในสุมังคลวิลาสินี ภาค ๑ หน้า ๑๐๘ ว่า สทฺธาเทยฺยานีติ กมฺมญฺจ ผลญฺจ อิธโลกญฺจ ปรโลกญฺจ สทฺทหิตฺวา ทินฺนานิ"

"ถ้าให้ด้วยคิดว่า ผู้นี้เป็นบิดามารดา เป็นมิตรสหายหรือเขาจักกระทำตอบแทนอย่างนั้นอย่างนี้ จะชื่อว่าให้ด้วยศรัทธาหรือไม่"

"ไม่เชื่อว่าให้ด้วยศรัทธา เพราะให้ด้วยมีความหวัง"

"จะพักอยู่วัดอานันทกุฏิวิหารกี่คืน"

"๓ คืน"

"ได้รับประโยชน์อะไรบ้างในป่าหิมพานต์นั้น"

"ได้รับประโยชน์มากมาย ได้นมัสการเจดีย์สยัมภู ชมพระราชวังโบราณในเมืองกาฐมาณฑู เมืองปาฏัน เมืองภักตปูร์ ชมเมืองอันเก่าแก่ของเมืองทั้ง ๓ นั้น ชมโรงเรียนอานันทกุฏิวิทยาพิทย์ ชมทิวเขาหิมพานต์โดยเครื่องบิน ชมสินค้าพื้นเมืองและไม่ลืมซื้อติดตัวกันไปคนละมาก ๆ"

"ใครเป็นผู้นำพาญาติโยมชมสถานที่ต่าง ๆ"

"พระอัสสโฆษมหาเถระกับพระพิเชษฐ์ ถาวโร ช่วยอุปการะ"

"ระหว่างที่พักอยู่ ณ เมืองกาฐมาณฑู ญาติโยมได้รับเชิญทานอาหาร ๒ ครั้ง ใช่ไหม"

"ใช่ ครั้งแรก เย็นวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ นายตีรถะ นารายนะมานันทะ เลขานุการคณะกรรมการแห่งวัดอานันทกุฏิวิหาร เชิญรับประทานอาหารเย็นที่บ้านของตน แถมพกด้วยหมวกประจำชาติสำหรับผู้ชาย และกระเป๋าใส่สตางค์สวย ๆ สำหรับผู้หญิง ครั้งหลังวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ คุณทวีศักดิ์ คุณนลินี คุณโยมเทียบ เชิญรับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน แต่ครั้งนี้ถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุ ๗ รูปเสียก่อน แล้วจึงเลี้ยงเชิญในภายหลัง คุณโยมเทียบแถมพกด้วยถวายพวงมาลัย และจตุปัจจัยรูปละ ๕๐ รูปีแด่พระภิกษุทุกรูป"

"กลับเมืองไทยวันที่เท่าไร"

"วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ โดยเครื่องบินไทยอินเตอร์เนชั่นแนล เวลา ๑๑.๔๕ น."

"มีใครไปส่งที่สนามบินบ้าง"

"ผมเห็นท่านเจ้าคุณธรรมธีรราชมหามุนี ๑ องค์"

"ผมก็เห็นท่านพระอมฤตานันทมหาเถระ ๑ องค์"

"นั่นใคร แต่งเครื่องแบบของไทยอินเตอร์ ยืนสง่าอยู่นั่น"

"คุณอุดม นายสถานีการบินของไทยอินเตอร์ยังไงล่ะ ทำเป็นจำไม่ได้ไปได้"

"ทำไมจะจำไม่ได้ นำอาหารไปให้ฉันทุกวันพฤหัสบดี คุณอุดม คุณสุชาดา เดียร์ ครีม คุณโยมเทียม คุณรจิตร คุณพัฒนา จะลืมได้อย่างไร"

"ท่านมหาบุญหลายยังตกค้างอยู่อีก ๑ องค์"

"ถูกแล้ว ท่านจะกลับในวันรุ่งขึ้น คือวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ไปปัฏนาแล้วต่อไปนาลันทาอันเป็นที่อยู่จำพรรษาและศึกษาเล่าเรียนของท่าน"

"สวัสดีครับ พระมหาเถระ"

"สวัสดีครับ ท่านเจ้าคุณ"

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๔๓

วัดอานันทกุฎิวิหาร เมืองกาฐมาณฑู
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

อิตฺถีมิสฺเส กุโต สีลํ
มํสภกฺเข กุโต ทยา
สุราปาเน กุโต สจฺจํ
มหาโลเภ กุโต ลชฺชา
มหาตนฺเท กุโต สิปฺปํ
มหาโกเธ กุโต ธนํ

คนคลุกคลีกับหญิงจะมีศีลมาแต่ไหน
คนกินเนื้อจะมีความเอ็นดูมาแต่ไหน
คนดื่มสุราจะมีสัจจะมาแต่ไหน
คนโลภมากจะมีความละอายมาแต่ไหน
คนเกียจคร้านจะมีศิลปะมาแต่ไหน
คนมักโกรธจะมีทรัพย์มาแต่ไหน

เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ได้ไปร่วมในพิธีวางศิลาฤกษ์สร้างตึกใหม่แห่งวัดจันทกิตติวิหาร เมืองปะเนปะ

ตึกใหม่ที่สร้างนี้เป็นตึกชั้นเดียว สร้างแบบสมัยใหม่ แบบของเนปาลนั่นแหละ ยาวประมาณ ๑๕ เมตร กว้างประมาณ ๕ เมตร มี ๒ ห้องหัวท้ายสำหรับเป็นที่อยู่ของพระภิกษุ กลางเป็นห้องโถง สำหรับประชุมไหว้พระสวดมนต์ทำบุญฟังธรรม หลังคาตัดเทคอนกรีต มีเจดีย์อยู่บนหลังคานั้นอีก ๑ องค์

อุบาสกคราเบ รตนะ ตุลาธระ ผู้เป็นหัวหน้าทายกแห่งวัดอานันทกุฏิวิหาร เป็นหัวหน้าดำเนินการก่อสร้างตึกหลังนี้ หรือจะว่าเป็นเจ้าของตึกหลังนี้ก็คงไม่ผิด และยินดีรับบริจาคเพื่อเป็นเจ้าของตึกหลังนี้ร่วมกันได้ก่อสร้างตึกและเจดีย์ไว้ที่วัดนี้บ้างแล้ว

อุบาสกได้นิมนต์เรา พระภิกษุสามเณรอนาคาริกาเป็นจำนวนมากได้ร่วมพิธีในวันนี้ และประชาชนก็ไปประชุมกันมาก เราบอกอุบาสกว่าเมื่อสร้างเสร็จและจะมีการฉลองเมื่อใด ขอให้นิมนต์ใหม่จะได้มาร่วมในการฉลองนั้นด้วย

เริ่มพิธีด้วยการบูชาและรับศีลและฟังสุนทรพจน์จากพระเถระบางรูป เวลา ๑๐.๐๐ น. เป็นเวลาสำหรับวางศิลากฤษ์ พระภิกษุสามเณรประชาชนพร้อมกันที่บริเวณมณฑลพิธี ทำกันง่าย ๆ สบายดี ไม่มีราชวัติฉัตรธง ไม่ต้องวงสายสิญจน์ ที่สำหรับวางศิลาฤกษ์ก็คือในร่องที่เขาขุดไว้สำหรับก่อกำแพงผนังตึกนั่นเอง แต่อยู่ระยะท่ามกลางของตึกนั้น

เอาแผ่นอิฐเรียงไว้ชั้นล่างฉาบทาด้วยดินเหนียว วางแผ่นศิลาฤกษ์บนแผ่นอิฐนั้น แล้วก่ออิฐเป็นรูปสี่เหลี่ยมทั้ง ๔ ด้าน เว้นช่องไว้ตรงกลาง สตางค์บ้างธนบัตรบ้างใส่ไว้มากมาย น่าเสียดายจมดินเสียเปล่า ๆ วางกาน้ำ

ไว้ ๑ ใบ พร้อมกับวางพวงมาลัยดอกไม้ไว้ด้วย ประชาชนช่วยกันก่อแผ่นอิฐบ้าง โยนดินเหนียวลงไปบ้าง เรียกว่าช่วยกันวางศิลาฤกษ์นั้น

> การวางศิลาฤกษ์วันนี้ เขาไม่ได้เชิญท่านผู้มีเกียรติที่ไหน แต่เขาเชิญอุบาสกผู้สูงอายุในเมืองปะเนปะ คือในหมู่บ้านปะเนปะนั้น ให้เป็นผู้วางศิลาฤกษ์ อุบาสกมีอายุประมาณ ๘๐ ปีกว่า ยิ้มย่องผ่องใส บรรจงวางศิลาฤกษ์ด้วยจิตใจแช่มชื่นเบิกบาน

ในขณะที่วางศิลาฤกษ์ พระภิกษุสามเณรซึ่งยืนกันอยู่ในที่นั้นสวดชยันโต แต่ชยันโตที่สวดนั้น มิได้เหมือนกับของเรา วันนั้นท่านสวดมงคลสูตรกับอิติปิโส และบทแถมท้ายเล็ก ๆ น้อย ๆ จะลืมบทกรณีย์ไปเสียหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ ไม่เห็นสวด เพราะในที่อื่น ๆ เคยเห็นสวดไม่มีขาด

เมื่อวางศิลาฤกษ์เสร็จแล้ว เป็นการกล่าวสุนทรพจน์ตามเคย ของพระบ้าง ของโยมบ้าง เป็นคัมภีร์ทีฆนิกายเสียทั้งนั้น

ที่เรียกศิลาฤกษ์นั้น เรียกตามอย่างบ้านเรา ของเขาควรจะเรียกว่าโลหะฤกษ์จึงจะถูก เพราะของเขาไม่ใช่แผ่นศิลา เป็นแผ่นโลหะเป็นแผ่นทองแดง เขาไม่มีดวงโหราศาสตร์ มีแต่จารึกอักษรลงไว้ คงจะเป็นชื่อของอุบาสกผู้เป็นเจ้าของตึก และวันเดือนปีที่ทำพิธีเริ่มก่อสร้างนี้ หรือจะมีชื่อผู้วางศิลาฤกษ์นี้อยู่ด้วยก็ได้ นี่ก็เดาเอาอย่างนั้นเอง

แถมท้ายด้วยการลงขัน คือใครมีศรัทธาจะช่วยสร้างตึกนี้เท่าไรก็ลงบัญชีจดชื่อนามสกุลไว้ จ่ายเลยก็ได้ จ่ายวันหลังก็ได้ เห็นเจ้าหน้าที่รวบรวมได้มากเหมือนกัน ที่เห็นจะเป็นหัวใจของการจัดให้มีพิธีวางศิลาฤกษ์กระมัง

อุบาสกคราเบ รตนะ ตุลาธระ พร้อมด้วยญาติโยมประชาชนทั้งหลาย ร่วมใจกันก่อสร้างตึกสงฆ์ขึ้นไว้ในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้มีความรักตัวนั่นเอง คิดถึงตัวว่าเรามาสู่โลกนี้กันไม่นาน ก็ต้องจากกันไป สร้างอนุสรณ์สำหรับตัวไว้ดีกว่า จะเป็นถาวรวัตถุก็ได้ จะเป็นคุณงามความดีอันใดอื่นก็ได้

ความน่าเคารพ ความน่ารัก เครดิต ความฉลาด ความสามารถ ชื่อเสียง คุณธรรมทั้ง ๖ ประการนี้ สร้างให้เกิดขึ้นกับตัวเถิด ประเสริฐนัก

เห็นจะพูดได้อย่างเต็มปากเต็มคำว่า ทุกคนชอบให้เขาเคารพตน ทุกคนชอบให้เขารักตน ทุกคนชอบมีเครดิต ทุกคนชอบมีความฉลาด ทุกคนชอบมีความสามารถ ทุกคนชอบมีชื่อเสียง ที่จะไม่ชอบในคุณธรรมเหล่านี้เห็นจะไม่มี

ความน่าเคารพ สร้างให้เกิดมีได้ด้วยศีล คนมีศีลย่อมน่าเคารพ ศีลจะมีได้ก็ต้องเว้นจากการคลุกคลีด้วยผู้หญิง ดังบาลีที่จำเขามาว่า อิตถีมิสฺเส กุโต สีลํ คนคลุกคลีด้วยหญิงจะมีศีลมาแต่ไหน

ความน่ารักสร้างให้เกิดมีได้ด้วยความเอ็นดู คนที่มีความเอ็นดูต่อสัตว์อื่นบุคคลอื่นย่อมน่ารัก ความเอ็นดูจะเกิดมีได้ก็ต้องเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ ดังบาลีว่า มํสภกฺเข กุโต ทยา คนกินเนื้อจะมีความเอ็นดูมาแต่ไหน

เครดิต สร้างให้เกิดมีได้ด้วยสัจจะ คนมีสัจจะพูดจริงทำจริง ย่อมมีเครดิตเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของบุคคลทั้งหลาย สัจจะจะเกิดมีได้ก็ต้องเว้นจากการดื่มสุรา ดังบาลีว่า สุราปาเน กุโต สจฺจํ คนดื่มสุราจะมีสัจจะมาแต่ไหน

ความฉลาด สร้างให้เกิดมีได้ด้วยความละอาย คนที่มีความละอายย่อมชื่อว่ามีความฉลาด ความละอายจะเกิดมีได้ก็ต้องเว้นจากความโลภมาก ดังบาลีว่า มหาโลเภ กุโต ลชฺชา คนโลภมากจะมีความละอายมาแต่ไหน

ความสามารถ สร้างให้เกิดมีได้ด้วยศิลปะ คนที่มีศิลปะมีวิชาความรู้ย่อมจะมีความสามารถ ศิลปะจะเกิดมีได้ก็ต้องเว้นจากความเกียจคร้าน ดังบาลีว่า มหาตนฺเท กุโต สิปฺปํ คนเกียจคร้านจะมีศิลปะมาแต่ไหน

ชื่อเสียง สร้างให้เกิดมีได้ด้วยทรัพย์ คนที่มีทรัพย์บริจาคสร้างกระทำให้เป็นสาธารณประโยชน์หรือหว่านลงไว้ในพระพุทธศาสนา ย่อมจะมีชื่อเสียง ทรัพย์จะเกิดมีได้ก็ต้องเว้นจากความโกรธ ดังบาลีว่า มหาโกเธ กุโต ธนํ คนมักโกรธจะมีทรัพย์มาแต่ไหน

เราทั้งหลายชื่อว่ารักตัวด้วยกันทั้งนั้น จะว่ารักคนนั้น จะว่ารักคนนี้ก็ช่างเถิด แต่ว่ารักตัวนั้นยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด นตฺถิ อตฺตสมํ เปมํ ความรักอื่นเสมอด้วยรักตัวย่อมไม่มี บาลีก็ยืนยันอยู่อย่างนี้ ฉะนั้นจงสร้างคุณธรรมทั้ง ๖ ประการนี้ให้เกิดมีขึ้นในตัวจะได้ชื่อว่าเป็นคน "รักตัว" ดังเช่นญาติโยมประชาชนมีอุบาสกคราเบ รตนะ ตุลาธระ เป็นต้น พร้อมใจกันสร้างตึกใหม่ให้เป็นที่อยู่ของพระภิกษุสามเณร ผู้มาจากทิศทั้ง ๔ มีพระมหาปันถเถระเป็นต้น เพราะมีความรักตัวฉะนั้น

วันนี้คุยกันเพียงเท่านี้

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๔๔

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีเหตุการณ์เกิดขึ้นที่วัดอานันทกุฏิวิหารแต่เช้าตรู่

ถูวิหารถูศาลาให้เรียบร้อย
ปูเสื่อปูพรมให้สวย ๆ
เสื่อใหม่พรมใหม่เสียด้วย
เสื่อไทยโยมคนไทยถวายไว้นานแล้ว
พรมเพิ่งซื้อเมื่อวานนี้เอง
ปูเสื่อปูพรมเรียบร้อยแล้วจะไปกวาดผนังให้มันรกอีกทำไม
กระถางธูปเชิงเทียนมีไหม จัดไว้อย่างละ ๒ ชุด
ทำไมต้องอย่างละ ๒ ชุดด้วย ?

ที่วิหารมีพระพุทธรูปหินอ่อนของพม่า ตั้งกระถางธูปเชิงเทียน ๑ ชุด ที่ศาลามีพระพุทธรูปของพระไทย ตั้งกระถางธูปเชิงเทียน ๑ ชุด

มีแจกัน มีพวงมาลัย มีช่อดอกไม้ จะวางตรงไหน ?
ยกธงฉัพพัณณรังสีขึ้นบนหลังคาตึก
ธงไตรรงค์ของไทยไม่มี
แถมด้วยเครื่องประดับของมองโกเลีย
เก็บกวาดบริเวณวัดเรียบร้อย
ช่างภาพมีคนเดียว แต่สะพายหลายกล้อง
พระเณรญาติโยมมาพร้อมกันประมาณ ๑๕ คน

ชั่วเวลาไม่นานนัก วัดอานันทกุฏิวิหารก็สวยงาม

จัดแจกันทำไมตั้งแต่เช้า ?
ต้อนรับ
ต้อนรับใคร ?
ต้อนรับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของไทย
ท่านจะไปนมัสการเจดีย์สยัมภูเท่านั้นไม่ใช่หรือ ?
ใช่ แต่เมื่อเสร็จจากที่นั้นแล้ว จะเลยมาเยี่ยมพระไทยด้วย
สาธุ
ท่านมาไม่ได้เสียแล้ว !!
ไม่ได้มาสยัมภูหรือ ?
มาสยัมภู แต่มาเยี่ยมพระไทยไม่ได้
ทำไมจึงมาไม่ได้ ?
ไม่มีเวลา จะต้องไปตามหมายกำหนดการ
ตั้งเครื่องบูชาไว้แล้ว จะทำอย่างไร ?
พวกเราบูชาด้วยกัน

ถ่ายรูปกันไว้ด้วย

เอ้า ช่วยกันเก็บให้เรียบร้อย

และแล้ว ในไม่ช้า วัดอานันทกุฏิวิหารก็กลับเข้าสู่สภาพเดิมโดยปกติ

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เรากับพระพิเชษฐ์ ได้ไปรับคุณจรูญ อุปทูตคนใหม่ของเนปาล ที่สนามบิน ได้พบ ฯพณฯ ท่านเอกอัครราชทูตไทย ณ ที่นั้นด้วย

คณะข้าราชการสถานทูตไทยพร้อมด้วยครอบครัว ได้รอรับท่านอุปทูตคนใหม่อยู่แล้ว และมีพระเพิ่มไปอีก ๒ องค์ ทำความปลาบปลื้มปีติยินดีให้แก่คุณจรูญหาน้อยไม่

"ท่านเจ้าคุณจะกลับวัดยังไง ?" เสียงใครร้องถามอยู่ข้างหลัง เมื่อหันไปดูจึงรู้ว่า มิใช่ใครที่ไหน คุณยุทธนาโยมใหญ่ของเรานั่นเอง

"ถ้าคุณยุทธนาไปส่ง ก็คงกลับวัดไม่ลำบาก"

แล้วเราก็กลับวัดอานันทกุฏิวิหารโดยสะดวก เพราะคุณยุทธนากับคุณวีรศักดิ์ช่วยบันดาลให้

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ พระอมฤตานันทมหาเถระ พระพิเชษฐ์ และผม กำหนดเดินทางไปเมืองตานเสนในเวลาบ่าย แต่ในเวลาเช้า ๙.๓๐ น. ฯพณฯ ท่านเอกอัครราชทูตไทยประจำอินเดีย เนปาล ศรีลังกา อัฟกานิสถาน คือ ดร.โอวาท ได้เมตตาไปเยี่ยมเราที่วัดอานันทกุฏิวิหาร และได้เยี่ยมพระอมฤตานันทมหาเถระด้วย ท่านได้ถามถึงสุขทุกข์ถามถึงความเป็นอยู่ ถามถึงความเป็นไปแห่งชาวพุทธและภิกษุสามเณรทั้งหลายด้วยความสนใจ ได้สนทนาด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง ได้เวลาพอสมควรแล้วก็ลากลับ

วันนี้เราเดินทางโดยเครื่องบิน จากสนามบินกาฐมาณฑุไปเมืองไพราวา ใช้เวลาเพียง ๔๕ นาทีเท่านั้น จากกาฐมาณฑุ เมื่อเวลา ๑๓.๑๐ น. ถึงสนามบินเมืองไพราวาเมื่อเวลา ๑๓.๕๕ น. แล้วต่อด้วยรถ ๓ ล้อและรถบัสอีก ๒ ทอด ถึงวัดสร้างใหม่ของพระอมฤตานันทมหาเถระ เมืองตานเสนเมื่อเวลา ๑๙.๐๐ น.

"ท่านอาจารย์ทำไมหน้าซีด" พระพิเชษฐ์ร้องถาม ขณะที่อยู่ในเครื่องบิน

"จะไม่ให้ซีดได้อย่างไร เครื่องบินลำนิดเดียว มีคนโดยสารเต็มลำเพียง ๑๗ คนเท่านั้น" เราร้องตอบพระพิเชษฐ์

"ท่านอาจารย์กลัวตายด้วยหรือ ?"

"ถ้าไม่กลัวหน้าคงไม่ซีด คนที่ไม่กลัวตายดูเหมือนมีอยู่ ๔ จำพวก ไม่ต้องถามว่ามีใครบ้างและก็จะยังไม่บอกเวลานี้ เพราะจำไม่ได้เหมือนกัน"

"ถ้าเครื่องบินตก ท่านอาจารย์จะตายไหม ?"

"อย่าว่าแต่อาจารย์เลย พระพิเชษฐ์ก็คงตาย"

"ถ้าอาจารย์ตายคนเดียวจะให้ผมทำอย่างไร"

"ก็ทำตามประเพณีของชาวเนปาล คือเผาเลย"

"ต้องเก็บอัฐิไปวัดปากน้ำด้วยไหม ?"

"โยนลงแม่น้ำคงคาไปเลย"

"งั้นอาจารย์ปลงบริขารเสียก่อนเถอะ"

"นี่ท่านจะเล่นไม่ซื่อเสียแล้วหรือนี่"

"ท่านอาจารย์มองดูข้างล่างซิ ทิวทัศน์สวยงามจริง ๆ เดียรดาษไปด้วยภูเขาใหญ่น้อยยอดภูเขาสลับซับซ้อน มีต้นไม้นานาพรรณมากมาย ห้วยละหานลำธารเหวเป็นทิวแถว ถนนรถยนต์มองดูเหมือนกับงูเลื้อย ขึ้น

ยอดเขาบางแห่งก็เป็นป่าโปร่ง บางแห่งก็เป็นภูเขาหัวโล้น มีหมู่บ้านอยู่เป็นหย่อม ๆ บนยอดเขานั้น”

“เอ๊ะ คนยิ่งกลัวยังจะมาชวนให้มองอีก”

“ท่านอาจารย์ตื่นเถอะ ถึงเมืองไพราวาแล้ว”

“งั้นเหรอ...??”

พระอมฤตานันทมหาเถระได้สร้างวัดขึ้นใหม่วัดหนึ่ง ที่เมืองตานเสน อยู่ริมถนนสิทธัตถะเรียกตามเสียงบ้านเรา ห่างจากเมืองประมาณ ๑ กิโลเมตร พอเดินไปมาถึงกันได้สะดวก ในบริเวณนั้นไม่ค่อยมีบ้านประชาชน มีความสงบเงียบ ไม่พลุกพล่านด้วยผู้คน เหมาะแก่ความเป็นที่อยู่ของผู้ต้องการประกอบความเพียร

วัดนี้ยังไม่มีชื่อ เพิ่งเริ่มสร้างมาได้ ๕ เดือน สร้างเสนาสนะสงฆ์ไว้ ๑ หลัง เป็นตึกชั้นเดียว หลังคาตัด ยาวประมาณ ๒๐ เมตร กว้างประมาณ ๕ เมตร แบ่งเป็น ๓ ห้อง มีห้องน้ำ ห้องส้วมประจำทุกห้อง ยังไม่เสร็จ เราได้บริจาคไว้ ๒,๐๐๐ รูปี ขอให้ทำให้เสร็จเรียบร้อยในห้องที่เรากำลังพักอยู่นั้น

สร้างห้องประชุมไว้อีก ๑ หลัง กว้างยาวประมาณเท่ากัน รูปทรงแบบเดียวกัน เป็นห้องโถง มีห้องน้ำห้องส้วมอยู่ด้านหนึ่ง ภายในนั้น ยังไม่เสร็จ

สร้างวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปอีกหลังหนึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมกว้างประมาณ ๘ เมตรเท่านั้น มีผนังก่ออิฐถือปูนด้านใน ด้านนอกมีเสารายรอบ ข้างบนสร้างเป็นรูปเจดีย์ เพื่อเป็นเครื่องหมายเมื่อใคร ๆ เห็นแล้วจะได้รู้ว่า “นี่คือวัด” และวิหารนี้ พระอมฤตานันทมหาเถระบอกว่า ต่อไปอาจสมมติเป็นสีมาก็ได้ ซึ่งสร้างไม่เสร็จเหมือนกัน

ทุกชิ้นยังสร้างไม่เสร็จทั้งนั้น แต่เสนาสนะสงฆ์กับห้องประชุมพออาศัยอยู่ได้แล้ว ดังที่เราได้อาศัยอยู่ในบัดนี้ ส่วนวิหารนั้นพระพุทธรูปยังอาศัยไม่ได้ เพราะจะต้องสร้างเจดีย์ครอบข้างบนอีกชั้นหนึ่ง เดี๋ยวนี้พระพุทธรูปนั้นต้องอาศัยอยู่ข้าง ๆ วิหารไปก่อน

> พระพุทธรูปมีลักษณะอันสวยงาม เป็นพระนั่งขัดสมาธิ พระเกศแบบคันธาระ เนื้อโลหะปิดทอง เป็นพระพุทธรูปไทย ท่านพระครูธรรมธรสมพล วัดปทุมคงคา พร้อมด้วยญาติโยมสร้างไว้

เท่าที่ก่อสร้างมาแล้วนี้สิ้นเงินไป ๑๕๐,๐๐๐ รูปีแล้ว ได้สิ่งก่อสร้างไว้ ๓ ชิ้น แต่ยังไม่เสร็จพระอมฤตานันทมหาเถระบอกว่า จะต้องใช้จ่ายอีกประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ รูปีจึงจะเสร็จเรียบร้อย

ตามโครงการยังจะต้องสร้างอีก ๒ หลัง คือโรงครัว ๑ หลัง ที่อยู่ของอนาคาริกา ๑ หลัง ท่านชี้ที่ทางให้ดูแล้ว ซึ่งจะสร้างต่อลงไปทางด้านหน้าของเสนาสนะสงฆ์ ส่วนด้านหน้าของห้องประชุมจะทำเป็นสวนดอกไม้ ทั้ง ๒ หลังนี้ คงจะอยู่ในงบ ๑๕๐,๐๐๐ รูปีนั้นเอง

คงจะสำเร็จเรียบร้อยเป็นวัดที่สวยงาม เป็นศรีสง่าแห่งพระพุทธศาสนา ในเวลาอันไม่ช้านี้เป็นแน่

ในเมืองตานเสนมีวัดอยู่แล้ว ๒ วัด คือวัดอานันทวิหาร ของพระสักยานันทามหาเถระ และวัดเก่าสร้างมาหลายปีแล้ว ซึ่งอยู่ภายในตัวเมือง บัดนี้เกิดมีเป็น ๓ วัดแล้ว แต่วัดใหม่นี้ยังไม่มีชื่อ

วันที่ ๑๙-๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เรายังคงพักอยู่ที่วัดสร้างใหม่ของพระอมฤตานันทมหาเถระ ณ เมืองตานเสน

เมืองตานเสน ตั้งอยู่บนภูเขา อยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองหลวงกาฐมาณฑู ห่างไกลกัน ๓๖๐ กิโลเมตร เป็นเมืองมีมาแต่โบราณ มีราชาปกครองอยู่ถึง ๒๔ องค์ แต่บัดนี้ สิ้นเชื้อสายมาประมาณ ๓๐๐ ปีแล้ว

ในสมัยก่อนไม่มีถนนรถยนต์ จะไปยังที่ต่าง ๆ ต้องใช้เดินด้วยเท้า นับว่าทำความลำบากให้มิใช่น้อย และเดินด้วยเท้าก็ไม่ใช่เดินในที่ราบเหมือนบ้านเรา ต้องเดินบนภูเขาขึ้น ๆ ลง ๆ แทบจะกล่าวได้ว่า หิมพานต์เต็มไปด้วยภูเขาทั้งนั้น จะมีพื้นราบอยู่บ้างก็เป็นส่วนน้อย ในสมัยนั้น ผู้ใดต้องการจะหลบลี้หนีภัยก็หลบเข้าไปอยู่เสียที่เมืองตานเสน จะได้ความปลอดภัย หามีผู้ใดจะติดตามไปรังควานไม่ ด้วยเป็นระยะทางไกลและกันดาร พระอมฤตานันทมหาเถระบอกว่า ท่านเคยเดินไปเมืองหลวงกาฐมาณฑู ต้องใช้เวลาถึง ๒๒ วัน น้อยอยู่เมื่อไร แต่เดี๋ยวนี้สบายแล้ว มีถนนรถยนต์ติดต่อถึงกันได้โดยตลอด จากเมืองหลวงไปประมาณ ๑ วันเต็ม ๆ ก็พอจะถึง และถนนก็เพิ่งมีเมื่อประมาณ ๘ ปีมานี่เอง “สิทธัตถะหรือว่า สิทธารถ” เป็นชื่อของถนนสายนั้น

ตัวเมืองตั้งอยู่บนภูเขา ตึกรามบ้านช่องและร้านค้าสร้างลดหลั่นกันทิวแถวตามความสูงต่ำของภูเขานั้น มีถนนหลายสายภายในตัวเมือง เมื่อมองจากที่สูงจะได้เห็นความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นั้น น่าดูน่าชมยิ่งนัก เมืองนี้ถึงจะอยู่บนภูเขาก็จริง นับว่าเป็นเมืองที่เจริญ มีประชาชนมาก ร้านค้ามีมากเจริญด้วยการค้าขาย มีโรงพยาบาล มีโรงเรียน มีมหาวิทยาลัย โรงงานต่าง ๆ ก็มีมาก

ประชาชนส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบอาชีพด้วยวณิชยกรรมบ้าง อุตสาหกรรมบ้าง กสิกรรมบ้าง ทำกันเองทั้งนั้น ไม่ต้องมีใครที่ไหนอื่นมาทำให้ ข้าวมีคุณภาพดีทานอร่อยคล้ายข้าวอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีฉะนั้น ทั้งอัธยาศัยใจคอก็น่ารัก ให้ความเคารพให้ความ

ช่วยเหลือ ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นการปฏิสันถารก็ยังมี ตลอดระยะเวลาที่พักอยู่ ๓ วัน ได้รับอุปการะจากท่านผู้ใจบุญทั้งหลายเหล่านั้น บางท่านถวายอาหาร บางท่านถวายของที่ระลึก บางท่านพาชมสถานที่ต่าง ๆ ขออนุโมทนาทั่วกัน

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ วันนี้คณะของเราคือ พระอมฤตานันทมหาเถระ พระพิเชษฐ์และผม ตกลงกันว่าจะไปค้างแรมคืนที่เมืองโปกขรา เมื่อฉันเพลแล้วจึงรีบออกเดินทางจากเมืองตานเสนโดยรถจี๊บ เพื่อไปขึ้นเครื่องบินที่เมืองไพราวา จวนจะถึงสนามบิน มองเห็นเครื่องบินลำหนึ่งกำลังร่อนลง ใจเต้นตุ้ม ๆ ต่อม ๆ กลัวจะไปไม่ทัน ด้วยเครื่องบินเขาจะไม่คอยเรา ถ้าไม่ทันก็จะไม่ได้ไป พอไปถึงสนามบิน เห็นเครื่องบินยังจอดอยู่ดีใจเป็นอักโข

"ถึงเมืองโปกขราแน่ละวันนี้"

เราคิดในใจสักครู่เครื่องบินลำนั้นก็ออกบินไป แต่เรายังไม่ได้ไป พระมหาเถระบอกว่า เครื่องบินลำนี้ไปเมืองกาฐมาณฑุ ส่วนที่จะไปเมืองโปกขรานั้น ประเดี๋ยวจะมา อีกประเดี๋ยวเดียวเท่านั้น พระมหาเถระก็บอกอีกว่า วันนี้เครื่องบินไปเมืองโปกขราไม่มี เลยเกิดวุ่นกันใหญ่ คนโดยสารหลายคนต้องตกค้าง เราเลยต้องคิดในใจใหม่ว่า

"ถึงเมืองไพราวาแน่ละวันนี้"

พระอมฤตานันทมหาเถระพาพวกเรากลับเข้าเมืองไพราวา จองที่นั่งรถบัสเอกซเปรสไปเมืองโปกขราไว้ เพื่อจะได้ไปในวันรุ่งขึ้น จะไปเครื่องบินในวันรุ่งขึ้นก็ไม่ได้ ด้วยที่นั่งเต็มหมด แล้วท่านพาเราไปพักแรมคืนที่บ้านของอุบาสกกฤษณมาน และอุบาสกอินทรมาน ซึ่งเป็นคหบดีชอบพอกับท่านในเมืองนั้นเอง

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เราต้องตื่นนอนกันตั้งแต่ตี ๔ เตรียมตัวเดินทางไปเมืองโปกขรา รถเอกซเปรสออกจากเมืองไพราวา เวลาตี ๕ "ถึงแน่ละวันนี้" คิดอีก ระยะทาง ๒๐๐ กิโลเมตรเศษรถบัสด่วน ใช้เวลาวิ่ง ๗ ชั่วโมงเต็ม ต้องผ่านเมืองตามเส้นทาง แล้วจึงไปเมืองโปกขรา วิ่งอยู่บนภูเขาทั้งนั้น จะเป็นพื้นราบบ้างก็ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร

> เมืองโปกขราอยู่ท่ามกลางระหว่างเมืองหลวงกาฐมาณฑุกับเมืองไพราวา ห่างจากเมืองหลวง ๒๐๐ กิโลเมตร ถ้าจะเดินทางจากเมืองหลวงโดยรถยนต์ จะต้องผ่านเมืองโปกขราก่อน แล้วจึงไปถึงเมืองตานเสนและเมืองไพราวา ถ้าเครื่องบินก็ใช้เวลาเพียง ๔๕ นาทีเท่านั้น ก็จะถึงเมืองโปกขรา

ที่เมืองโปกขรา พระมหาเถระพาเราไปพักที่โรงแรมคริสตัน ซึ่งอยู่ติดกับสนามบิน ล้างหน้าล้างตาลูบเนื้อลูบตัวพักผ่อนพอสบาย ตกบ่ายสักหน่อยเก็บกระเป๋าขึ้นรถ พาเข้าชมเมืองอันอยู่ห่างจากสนามบิน ๓ กิโลเมตร และแวะเยี่ยมวัดของอนาคาริกาวัดหนึ่งอันตั้งอยู่ในเมืองนั้น เป็นวัดที่สะอาดเรียบร้อย มีตึก ๓ ชั้นอยู่หลังเดียว มีอนาคาริกาชื่อว่า ธัมมสีลา อยู่ผู้เดียวเหมือนกัน พระมหาเถระบอกว่า เจ้าของโรงแรมคริสตันจะสร้างตึกให้อีก ๑ หลังในเร็ว ๆ นี้ เพื่อให้เป็นวิหารให้พระภิกษุสามเณรอาศัยอยู่ได้

๑๖.๐๐ น. เราทิ้งเมืองโปกขราไว้ ณ เบื้องหลัง เครื่องบินเล็กนำเรามุ่งหน้าสู่เมืองกาฐมาณฑุต่อไป ตลอดระยะทางนั้นทุกคนในเครื่องบินจ้องสายตาไปสู่จุดเดียวกันคือที่ภูเขาหิมาลัย ซึ่งขาวโพลงไปด้วยหิมะ เป็นทิวยาวเหยียดไม่รู้ว่าจะไปสิ้นสุดลงตรงไหน ต่างได้ความเพลิดเพลินเจริญใจทั่วกัน เครื่องใช้เวลาเพียง ๔๕ นาทีก็ลงสนามบินเมืองกาฐมาณฑุ และแล้วเราก็ถึงวัดอานันทกุฏิวิหารสุขสำราญด้วยความหนาวต่อไป

ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเดินทางครั้งนี้ โดยความเอื้อเฟื้อของพระอมฤตานันทมหาเถระทั้งสิ้น ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

พระธรรมธีรราชมหามุนี

ฉบับที่ ๔๕

วัดอานันทกุฏิวิหาร เมืองกาฐมาณฑุ
ประเทศเนปาล
วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ท่านพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณ ที่รัก

ผมได้เดินทางออกจากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ไปอยู่ป่าหิมพานต์ ประเทศเนปาล เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ และจะอำลาจากป่าหิมพานต์ประเทศเนปาล กลับสู่วัดปากน้ำภาษีเจริญ ในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ รวมเวลาอยู่ป่าหิมพานต์ถึง ๔ เดือน กับ ๖ วัน

ตลอดระยะเวลานั้น ได้เขียนจดหมายถึงพระครูพิศิษฐ์ปริยัติคุณส่งข่าวคราวเล่าเรื่องราวถึง ๔๕ ฉบับ แต่เธอช่างใจจืดใจดำเสียนี่กระไร ไม่เคยเขียนตอบให้เราทราบบ้างเลย เห็นจะต้องหยุดเขียนกันเสียที

ตลอดระยะเวลานั้น ได้เที่ยวไปในสถานที่ต่าง ๆ ตามจดหมายที่ได้คุยให้ฟังแล้ว ได้รู้ได้เห็น นับว่าได้ประโยชน์มาก ทั้งแก่ตนเองทั้งแก่บุคคลอื่น จะคุยให้ฟังอีกทีเหมือนกับเป็นการสรุปผลงาน

ประโยชน์ตนเอง

๑. กินน้อย เพราะไม่มีอะไรจะกิน

๒. นอนมาก เพราะไม่มีงานจะทำ

๓. เที่ยวมาก เพราะไม่มีเวลาจะนอน

๔. สำเร็จดังความตั้งใจที่ใฝ่ฝันถึงหิมพานต์

๕. การคณะสงฆ์การพระศาสนาก็ประจักษ์แจ้ง

๖. แทงตลอดไปถึงชาวหิมาลยา

๗. ทั้งนคราเป็นอย่างไรได้กำหนด

๘. และปรากฏข้อขีดเขียนบรรณาการ

๙. อีกมิตรไมตรีมเหาราพเพิ่มพูนมี

ประโยชน์บุคคลอื่น

๑. บุญญเขตปรากฏ

๒. ให้จิตจดบำเพ็ญบุญ

๓. อุดหนุนทางสวรรค์

๔. อนันตทัศนา

๕. อนาคาริกาสรณิก

๖. สมาชิกธรรมเสวเน

๗. กัมมันเตปโยชนัง

๘. ไทยรัฏฐังสามเณโร

๙. สุโขมหาชน

ตลอดระยะเวลานั้น สามเณรสุเมโธ หรือจะเรียกว่า สามเณรสุเมธ ตามเสียงบ้านเราก็ได้ เธออยู่วัดสุมังคลวิหารเมืองปาฏัน ได้ไปมาหาสู่

อยู่เสมอ บวชเณรมาหลายปี เป็นผู้เรียบร้อย อัธยาศัยใจคอเยือกเย็น พระอมฤตานันทมหาเถระรับรองว่า สามเณรสุเมโธนี้ ทกฺโข เป็นผู้ขยัน อนลโส เป็นผู้ไม่เกียจคร้าน สุวโจ เป็นผู้ว่าง่าย โอวาทกฺขโม เป็นผู้อดทนต่อคำสั่งสอน สิกฺขากาโม เป็นผู้ใคร่ในการศึกษา เธอปรารถนาจะไปศึกษาพระปริยัติธรรมในประเทศไทย ขอฝากเราช่วยเมตตานำไปด้วย และขอได้กรุณามอบให้ผู้ใดผู้หนึ่งรับเป็นโยมอุปการะแก่เธอด้วยดังนั้น ในวันนี้ผมจึงได้กลับมา ๓ องค์

อนึ่ง ยังมีอนาคาริกา คือแม่ชีอีก ๒ คน ต้องการจะไปศึกษาพระปริยัติธรรมในประเทศไทยด้วยเหมือนกัน ขอให้เราเขียนหนังสือรับรอง จึงได้ใคร่ครวญดู ตกลงว่ายังไม่ยอมให้หนังสือรับรองนั้น ได้บอกเธอว่า เมื่อเรากลับวัดปากน้ำแล้ว จะส่งหนังสือรับรองไปให้ในภายหลัง ที่ยังไม่ยอมให้หนังสือรับรองก็ด้วยเกรงไปว่า ญาติโยมวัดปากน้ำจะพูดได้ว่า

พระธรรมธีรราชมหามุนี พาสาวป่าหิมพานต์กลับมาด้วย

ญาติโยมจะไปเที่ยวป่าหิมพานต์ เมืองกาฐมาณฑู ประเทศเนปาลแล้ว ควรจะเลือกเวลาให้เหมาะ ๆ สักหน่อย มิฉะนั้นจะลำบากมาก อีกทั้งเสบียงอาหารของกินของใช้เครื่องใช้ไม้สอยขอบอกรวม ๆ ว่า "เตรียมไปให้พร้อม" อย่าหวังน้ำบ่อหน้า น้ำหน้าบ่มี ขอพยากรณ์อากาศสำหรับเขตเมืองหลวงให้ทราบไว้ด้วย ถ้าไม่จริงขออย่าได้ต่อว่าก็แล้วกัน

มกราคม	หนาวมาก
กุมภาพันธ์	หนาวมาก
มีนาคม	เริ่มหมดหนาว
เมษายน	ร้อน
พฤษภาคม	ร้อน

มิถุนายน	ร้อน
กรกฎาคม	ฝน
สิงหาคม	ฝน
กันยายน	ฝน
ตุลาคม	เริ่มหมดฝน
พฤศจิกายน	เริ่มหนาว
ธันวาคม	หนาวมาก

เดือนธันวาคม-มกราคม-กุมภาพันธ์ ๓ เดือนนี้ หนาวมากที่สุด ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ แล้ว อย่าได้บังอาจไปเป็นอันขาด หรือจะลองดูก็ไปได้ เดือนมีนาคม ความหนาวเริ่มจะหมด อย่าเพิ่งไปดีกว่า เดือนเมษายน-พฤษภาคม-มิถุนายน ๓ เดือนนี้ นับว่าเป็นฤดูร้อน แต่ไม่ร้อนมากเหมือนบ้านเรา เห็นจะเที่ยวได้ตามสบาย เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม-กันยายน ๓ เดือนนี้จัดว่าเป็นฤดูฝน จะมีฝนตกมาก บางทีตกติดต่อกันทั้ง ๗ วัน ๗ คืนก็ยังมี จะไปข้างไหนก็ไม่สะดวก ภูเขาพังลงมาทับถนนนั้นมีเป็นประจำ ปะเหมาะเคราะห์ร้ายเดินทางไปแล้วกลับไม่ได้ เพราะภูเขาพังลงมาทับถนนเสีย เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ๒ เดือนนี้สบายมาก ไม่หนาวจัด เพราะเพิ่งจะเริ่ม ชาวต่างประเทศไปเที่ยวกันมาก

คุยให้ฟังเพื่อรู้ไว้ ท่านพระครูชอบอากาศชนิดไหนจะได้ไปตรงกับอากาศชนิดนั้น ทดลองดูก็รู้เอง

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ทางวัดอานันทกุฏิวิหาร โดยพระอมฤตานันทมหาเถระและคณะกรรมการวัด ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อทำพิธีส่งเราทั้งสอง

พิธีเริ่มเมื่อเวลา ๘.๓๐ น. ด้วยการรับศีล การบูชา การถวายของที่ระลึก การกล่าวปราศรัย การอนุโมทนา และเสร็จสิ้นพิธีด้วยการถวายภัตตาหารเพล

วันนี้พระมหาเถระภิกษุสามเณรรอนาคาริกาและญาติโยม มาประชุมประมาณ ๕๐๐ คน ท่านอุปทูตไทยคือคุณจรูญ คุณยุทธนา คุณอุษา คุณเจา ก็ได้ไปร่วมในพิธีนี้ด้วย

ในการกล่าวปราศรัยนั้น ต้องใช้ถึง ๓ ภาษา เรากล่าวโดยภาคภาษาไทย ท่านอุปทูตแปลเป็นภาคภาษาอังกฤษ พระอมฤตานันทมหาเถระแปลเป็นภาษาเนปาลี

ในการกล่าวปราศรัยนี้ นอกจากจะกล่าวขอบคุณ ในการช่วยเหลือให้ความสะดวกสบายเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดถึงได้จัดให้มีพิธีและถวายของที่ระลึกนี้แล้ว เราได้กล่าวถึงสาระสำคัญเฉพาะแก่ภิกษุสามเณรและอนาคาริกาทั้งหลายว่า

> “ข้าพเจ้าขอร้องท่านทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายจงเลิกธรรมเนียมอย่างหนึ่งที่เคยกระทำกันอยู่ ขออย่าได้กระทำเลย เพื่อความสวยสดงดงามแห่งพระพุทธศาสนา และเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งตัวข้าพเจ้า ขอให้ถือเสมือนหนึ่งว่า คำขอร้องของข้าพเจ้านี้เป็นอนุสรณ์น้อย ๆ มีประจำอยู่ในจิตในใจของท่านทั้งหลายทุกท่าน”

คำขอร้องของเรานี้ ปรากฏว่าในที่ประชุมนั้นได้ความยินดีทั่วหน้ากัน ยินดีเลิกธรรมเนียมเก่าตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ต่างก็ชูแขนอวดเราว่า “เลิกแล้ว เลิกแล้ว” เมื่อเรากลับมาแล้วจะเป็นอย่างไรก็ไม่ทราบ เท่านี้

ก็นับว่าดีแล้ว ชื่อว่าได้กระทำประโยชน์อย่างใหญ่หลวงไว้ในป่าหิมพานต์ เราก็ชมตัวเองนั่นแหละ

พระญาณปุณณิกะแห่งเมืองปาฏีน กำลังสร้างวิหารใหม่ จะแล้วเสร็จในอนาคตอันไม่ไกลนัก เธอต้องการพระพุทธรูปสัก ๑ องค์ สำหรับประดิษฐานไว้ประจำวิหารใหม่นั้น จึงบอกความต้องการนั้นแก่เราในวันนี้ เรารับปากตกลงด้วยหน้าตาชื่นบานทันที และคุยเสียด้วยว่า จะให้องค์ใหญ่ ๆ และสวย ๆ ด้วย ต้องการเมื่อใดจะส่งไปให้เมื่อนั้น

เราก็ดีแต่ปาก แต่ใจนั้นคิดว่าไม่พ้นตรีธา เนียมขำ อีกแล้ว

"หลวงพี่ชอบรับปากเขามาเรื่อย" ตรีธาต่อว่า

"ที่ต่อว่าเพราะรับปากเขามาเพียงองค์เดียวใช่ไหมล่ะ"

"หลวงพ่อต้องการเมื่อไร ?"

"เราต้องเตรียมพร้อมไว้ดีกว่า ถ้าไม่ขัดข้องก็จัดการหล่อเสียเลย เสร็จแล้วเราอาจส่งไปเลยก็ได้ หรือจะรอให้ท่านบอกมาแล้วค่อยส่งไปก็ได้ อ้อ !! ตรีธาจะเป็นเจ้าของเองหรือจะให้ท่านผู้ใดล่ะ ?"

"ให้ พล.ต.ท.ชุมพล คุณหญิงทองอยู่ โลหะชาละ ดีไหมละ"

"พล.ต.ท.ชุมพล คุณหญิงทองอยู่ โลหะชาละ ท่านทั้งสองนี้มีศรัทธาสร้างถวายส่งไปประดิษฐานไว้ ณ ประเทศญี่ปุ่น ๑ องค์แล้ว อย่ารบกวนท่านอีกเลย

"ถ้าอย่างนั้นขอปรึกษากันดูก่อน แล้วจะบอกให้ทราบในภายหลังอีกครั้ง"

และแล้วพระพุทธชินราชขนาดหน้าตัก ๓๐ นิ้ว ก็อุบัติขึ้นอีก ๑ องค์ พร้อมด้วยพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ๑ ชุด และตู้ลายทอง โดยคุณตรีธา

เนียมขำ คุณเกษมจิต คุณวนิดา อัศวจินดา คุณสมบูรณ์ คุณกันยา มหาพิชยะกุล คุณวรนิติ คุณสุนันทา กำภูพงษ์ เป็นผู้มีจิตศรัทธาปสาทะร่วมกันเป็นเจ้าภาพ ได้ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารใหญ่เมืองปาฏัน ประเทศเนปาล อันเป็นวัดของพระญาณปุณณิกะอย่างสง่างาม เป็นที่เคารพกราบไหว้บูชาของชาวหิมพานต์ทั้งหลาย ตลอดกัลปาวสานนั้นแล

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ท่านอุปทูตไทยทั้ง ๒ คือ คุณปรีชา กับคุณจรูญ ได้ถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุ ๖ รูป ที่สถานทูต เพื่อเป็นการถวายภัตตาหารอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่เราทั้ง ๒ จะเดินทางกลับ

ท่านพระครูจะสงสัยว่า ทำไมจึงมีอุปทูตถึง ๒ ท่าน ความจริงมีเพียงหนึ่งท่านเท่านั้น เป็นความจริงมีเพียงหนึ่งท่านจริง ๆ ด้วยคุณปรีชากำลังจะเดินทางกลับกรุงเทพฯ ในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ คุณจรูญคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ผู้เดียว แต่ในวันนี้ยังอยู่พร้อมกัน จึงร่วมถวายภัตตาหารพระภิกษุเสียด้วยกัน ใช่แต่เท่านั้น คุณปรีชา ยังได้ถวายพรมทิเบตแก่เราอีก ๑ ผืน เพื่อเป็นที่ระลึกอีกด้วย

ครั้นลุถึงวันพุธ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๒ จุลศักราช ๑๓๓๗ ค.ศ. ๑๙๗๕ รัตนโกสินทร์ศก ๑๙๔ ปีเถาะ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๘ พระธรรมธีรราชมหามุนี พระพิเชษฐ์ ถาวโร สามเณรสุเมธ ก็ได้อำลาจากป่าหิมพานต์ ประเทศเนปาล กลับสู่สถานมาตุภูมิวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติกิจพระศาสนาสืบต่อไป

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

พระธรรมธีรราชมหามุนี

(ภาคผนวก)

นมัสเต เนปาล
รอบรู้ก่อนไป เนปาล
จำนวนประชากร : ๒๓ ล้านคน

ประชากร : ประกอบด้วยชาติพันธุ์ที่สำคัญ ได้แก่พวกมองโกลอยด์ซึ่งมาจากทิเบต สิกขิม และบริเวณภูเขาในแคว้นอัสสัมและเบงกอล ส่วนอีกพวกหนึ่งสืบเชื้อสายมาจากอินโดอารยัน ที่อพยพมาจากที่ราบลุ่มทางตอนเหนือของอินเดีย

กลุ่มประชากร แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ได้รับการยกย่อง และมีอำนาจมากที่สุดในสังคม ได้แก่วรรณะพราหมณ์, กษัตริย์ และแพศย์

กลุ่มที่สำคัญรองลงมา คือ ชาวเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในประเทศเนปาล ได้แก่ เผ่ากรุง และเผ่ามาการ์ อาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกและทางตอนใต้ของที่ราบแนว เทือกเขาอันนาปูรณา, มาชูริ และกาเนสหิมัล เผ่าไร, เผ่าลิมบู และเผ่าซูนูวาร์ อาศัยตามแนวที่ลาดและหมู่บ้านทางทิศตะวันออก เผ่าเชอร์ปาร์, เผ่ากุราข่า อาศัยอยู่ในบริเวณเทือกเขาหิมาลัยบนความสูงระดับ ๔,๕๗๐ เมตรเผ่าเนวาร์ เผ่านี้มีความสำคัญซึ่งจะอาศัยอยู่ในแถบเมืองหลวงกาฐมาณฑุ เผ่าทาไร, เผ่ายาดาวาส, เผ่าชาร์, เผ่าราชวาสิ และเผ่าดิมัล อาศัยตามที่ลุ่ม พวกชนเผ่าบามัล, เผ่าเชติ, เผ่าตาคูริ, จะกระจายอยู่ทั่วไป

ทั้งนี้การแบ่งกลุ่มดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดบทบาทสำคัญ ที่ส่งผลต่อสังคมและการเมืองของประเทศ อันได้แก่ความแตกต่างทางขนบธรรมเนียม, ภาษา และวัฒนธรรม สิ่งที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดการแบ่งแยกได้แก่ ปัจจัยทางด้านเผ่าพันธุ์ วรรณะ และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

พื้นที่ : พื้นที่ ๑๔๕,๓๙๑ ตารางกิโลเมตร (เท่ากับประเทศสวิตเซอร์แลนด์บวกกับประเทศออสเตรีย) เป็นประเทศเล็กๆ ที่ไม่มีทางออกทะเล ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงของเทือกเขาหิมาลัย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศจีนคือแคว้นทิเบตทางตอนเหนือและประเทศอินเดียทางตอนใต้

เมืองหลวง : กาฐมาณฑุ

ศาสนา : ๙๐ % ของประชากรนับถือศาสนาฮินดู ๘ % นับถือศาสนาพุทธ และ ๒ % นับถือศาสนาอื่น ๆ อาทิ คริสต์ และอิสลาม

ภาษา : ภาษาประจำชาติ คือภาษาเนปาลี รากฐานมาจากชาวอินเดียทางภาคเหนือ แต่โดยทั่วไปชาวเนปาลีจะพูดและเข้าใจภาษาอังกฤษได้ดี

การปกครอง : มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภายใต้การปกครองโดยสมเด็จพระราชาธิบดี พิเรนทราวีร์ วิกรม ชาห์ และพระนางไอศวรรยา อัชยา ลักษมี เทวี ชาร์ ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ได้มีการเดินขบวนเรียกร้องการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นหลายครั้ง เพื่อสนองตอบข้อเรียกร้องดังกล่าว พระราชาธิบดีพิเรนทรา จึงโปรดให้มีการลงคะแนนเสียงขึ้น ผลที่ได้คือฝ่ายที่สนับสนุนการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ชนะไปด้วยคะแนนเสียงเพียงเล็กน้อย

ในปัจจุบัน รูปแบบการปกครองของประเทศเนปาล มีระบบการเมืองที่เรียกว่าการปกครองแบบปัญจาญัติ (Panchayat) คือระบบการเมืองแบบไม่มีพรรคการเมือง (Partyless System) โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ (กึ่งสมบูรณาญาสิทธิราชย์) พระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุด

สภาระดับชาติ : หรือสภาปัญจาญัติแห่งชาติ (Rastriya Panchayat) ประกอบด้วยสมาชิก ๑๔๐ คน มีวาระ ๕ ปี
สมาชิก ๑๑๘ คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน
สมาชิก ๒๒ คน มาจากการแต่งตั้งของพระมหากษัตริย์

นายกรัฐมนตรี : คือผู้ที่รับการเลือกตั้งจากสภาปัญจาญัติแห่งชาติ พรรคการเมืองฝ่ายค้าน (Nepali Congress) ประกอบด้วยกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มีการรวมตัวกันก่อให้เกิดเป็นพรรคการเมือง เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีระบอบประชาธิปไตย

เพลงชาติ : ซีมาล กัมภีร เนปาลลี (Shree man gambhira Nepali) แต่งโดย Mr.Motiram Bhatta

ธงชาติ : ประดิษฐ์ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ จะมีลักษณะที่แตกต่างจากธงประจำชาติของประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีรูปร่างของธงจะมีลักษณะสามเหลี่ยมสองชิ้นประกบกัน ขอบของธงชาติจะเดินด้วยสีน้ำเงิน พื้นเป็นสีแดง มีสัญลักษณ์สีขาวอยู่ตรงกลางของสามเหลี่ยมชิ้นบนเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว อันหมายถึง พระมหากษัตริย์ และชิ้นล่างเป็นรูปพระอาทิตย์ อันหมายถึง อำนาจแห่งตระกูลรานา

นกประจำชาติ : ไก่ฟ้า

ดอกไม้ประจำชาติ : กุหลาบพันปี เป็นพันธุ์ไม้ที่พบมากตามแถบเทือกเขาหิมาลัย เนื่องจากจะเติบโตได้ดีหากอยู่บนความสูงตั้งแต่ ๑๓๐๐ เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ดอกไม้ชนิดนี้มักจะบานในช่วงฤดูใบไม้ผลิ และมีสีสันต่าง ๆ อาทิ แดง ขาว ชมพู

ภูมิอากาศ : มี ๔ ฤดู คือ ฤดูใบไม้ผลิ จะอยู่ในช่วงเดือนมีนาคม - พฤษภาคม ช่วงนี้อากาศจะอบอุ่น และอาจมีฝนประปราย ฤดูร้อน จะอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม ช่วงนี้จะมีพายุฝน ตามเทือกเขาจะเขียวชอุ่ม ฤดูใบไม้ร่วง จะอยู่ในช่วงเดือนกันยายน - พฤศจิกายน ช่วงนี้อากาศจะเย็น ท้องฟ้าแจ่มใส เหมาะแก่การเดินเขา ฤดูหนาวจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์ อากาศจะเย็นจัดตอนกลางคืนและรุ่งเช้า และจะมีหมอกหนา

ตารางอากาศ อุณหภูมิสูงสุดต่ำสุดของแต่ละเดือน (C)

	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
เมือง												
สูงสุด	๑๘	๑๙	๒๕	๒๘	๓๐	๒๙	๒๙	๒๘	๒๘	๒๗	๒๓	๑๙
ต่ำสุด	๒	๔	๗	๑๒	๑๖	๑๙	๒๐	๒๐	๑๙	๑๓	๗	๓

เงินตรา : เนปาลรูปี ๑ รูปี (Rupee) มีค่าเท่ากับ ๑๐๐ ไปซ่า (Paisa) คิดเป็นมูลค่าเงินไทย = ๑.๕๐-๑.๗๐ บาท ธนบัตรเนปาลมีมูลค่าตั้งแต่ ๑๐๐๐ รูปี จนถึง ๑ รูปี เงินเหรียญของเนปาลมีมูลค่า ตั้งแต่ ๕๐ ไปซ่า จนถึง ๑ ไปซ่า

ธนาคาร : เปิดทำการในวันอาทิตย์ - วันพฤหัส เวลา ๑๐.๐๐-๑๗.๐๐ น. วันศุกร์ เปิดทำการเวลา ๑๐.๐๐-๑๔.๐๐ น. และจะปิดทำการในวันเสาร์ หากท่านมีความประสงค์ที่จะแลกเงิน สามารถกระทำได้ที่ธนาคาร หรือร้านรับซื้อเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้ ทางบริษัทใคร่ขอแนะนำให้ท่านแลกตามร้านแลกเงิน หรือมิฉะนั้น ท่านสามารถสอบถามได้กับเจ้าหน้าที่ของทางบริษัท

บัตรเครดิต : เป็นที่ยอมรับเฉพาะในเมืองหลวง บัตรที่นิยมคือ วีซ่าการ์ด มาสเตอร์การ์ด ไดเนอร์คลับ และบัตรอเมริกันเอ็กซ์เพรส ตามลำดับ ทั้งนี้ตามร้านค้าทั่วไปจะขอเรียกเก็บค่าบริการเพิ่มตั้งแต่ ๑ - ๖ %

การทิป : โดยทั่วไปอาจจะไม่จำเป็นเท่าไรนัก แต่ส่วนมากมักจะทิ้งเศษเหรียญ หรือเงินสัก ๑๐ - ๕๐ รูปี หรือถ้าท่านพอใจในบริการ ก็สามารถจะให้มากกว่านี้

โทรศัพท์ : โทรศัพท์สาธารณะในเนปาล ท่านสามารถใช้บริการได้ตามร้านค้าทั่วไปที่ติดป้าย บริการโทรศัพท์ และส่งแฟ็กซ์ เพื่อความสะดวกกรุณาติดต่อกับทางโรงแรมที่ท่านพัก

หากจะโทรศัพท์มาประเทศไทยด้วยโทรศัพท์จะต้องหมุน๐๐๑+๖๖+รหัสเมือง+หมายเลขที่ต้องการหากอยู่ที่เมือง

อื่น ๆ ในเนปาล นอกเหนือจากเมืองกาฐมาณฑุ และต้องการจะโทรศัพท์มายังกาฐมาณฑุ หมุนหมายเลขเมือง+หมายเลขที่ต้องการ

ไฟฟ้า : กระแสไฟที่ใช้คือ ๒๒๐ โวลท์ เป็นปลั๊กชนิด ๓ ขา

น้ำประปา : ท่านไม่ควรที่จะดื่มน้ำโดยตรงจากก๊อก ขอแนะนำว่าควรซื้อน้ำขวด

เวลา : เวลาของเนปาลจะช้ากว่าที่เมืองไทย ๑ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เวลาทำงานและประกอบกิจการ :

: สำนักงานส่วนใหญ่จะเปิดทุกวัน ยกเว้นวันเสาร์ วันอาทิตย์ - วันพฤหัส เวลาทำการคือ ๑๐.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. วันศุกร์ เวลาทำการ คือ ๑๐.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. ร้านค้าทั่วไปจะเปิดร้านประมาณ ๙.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. มีร้านค้าจำนวนมากที่จะปิดในช่วงวันเสาร์

สถานที่เที่ยวที่น่าสนใจ

กาฐมาณฑุ

- ***พระราชวังหนุมานโดก้า*** เป็นอาคารแบบยุโรปสีขาว มีหอสูง ๙ ชั้น เรียกว่าหอพสันตปุระ พระราชวังแห่งนี้ใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมอันสำคัญในราชวงศ์ และเมื่อเวลาที่พระมหากษัตริย์เสด็จออกชมการสวนสนาม
- ***หนุมานโธกา*** (Hanuman Statue) รูปปั้นหนุมานตั้งบนแท่นสูง ทำหน้าที่นายทวารคอยรักษาประตูทางเข้าพระราชวัง

- ***บ้านกุมารี*** (Kumari House) ที่พำนักของเทพธิดาตัวแทนแห่งเทพบริสุทธิ์ที่ถือกำเนิดในโลกมนุษย์ ตัวอาคารจะเป็น ตึก ๓ ชั้นเป็นไม้สักสวยงามมาก

- ***กาฐมณฑป*** (Kasthamandap) อาคารไม้เก่าแก่ที่สุดและเป็นต้นกำเนิดของชื่อเมืองกาฐมาณฑุ

- ***กาฬไภราพ*** (Kala Bhairab) รูปสลักขนาดใหญ่ของพระอิศวรปางดุร้าย เดิมทีพบที่ทุ่งนาตอนเหนือของตัวเมืองในศตวรรษที่ ๑๘ เชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์ ส่วนมากจะใช้ในการตัดสินคดีความ โดยจะนำคนที่พูดเท็จมาสาบานต่อหน้ารูปสลักแห่งนี้

- ***วัดตะเลชู*** (Taleju Temple) วัดประจำองค์พระมหากษัตริย์ เนื่องจากมีความเชื่อว่าเทพตะเลชู คือเทพที่ปกปักรักษาองค์พระมหากษัตริย์ และประเทศเนปาล

- ***พุทธนารท*** (Bodhanath) วัดนี้ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองกาฐมาณฑุ มีเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในเนปาล บริเวณวัดเป็นแหล่งชุมชนของชาวทิเบตที่อพยพเข้ามาในปี ค.ศ. ๑๙๕๙

- ***ปศุปฏินารท*** (Pashupatinath) ตั้งอยู่ห่างจากเมืองกาฐมาณฑุประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นวัดสำคัญทางศาสนาฮินดู ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำภัคมาติ ชาวฮินดูถือว่าแม่น้ำแห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำคงคา ตัววัดสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าภูบาลสิงห์แห่งราชวงศ์มัลละ ในปี ค.ศ. ๑๙๖๔ เพื่อถวายแด่พระศิวะในภาคขององค์ปศุปฏิ

- ***วัดสวยัมภูนารท*** (Suyambunath) หรือ วัดลิง ตั้งอยู่บนยอดเขาทางทิศตะวันตกของเมืองกาฐมาณฑุ สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้ามานะเทวะ ในปี ค.ศ. ๔๒๐ สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดคือสถูปที่มีดวงตาและคิ้วอยู่โดยรอบ อีกทั้งยังเป็นสถานที่เดียวที่พระพุทธศาสนาและศาสนาฮินดูสามารถอยู่คู่กัน

ปาทัน (ลาลิตปูร์)

- ***ปาทัน*** เป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนที่ราบสูงทางตอนใต้ของเมืองกาฐมาณฑุเหนือแม่น้ำภัคมาติสร้างในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ช่วงศตวรรษที่ ๓ ก่อนคริสตกาล ได้รับขนานนามว่าเมืองแห่งความงาม โดยเฉพาะชื่อเสียงทางศูนย์กลางงานศิลปะที่ใช้ฝีมือคนทำ
- ***เจดีย์มหาโพธิ์*** (Jagannarayan Temple) ซึ่งจำลองการสร้างมาจากทางพุทธคยา ในประเทศอินเดีย โดยใช้พระพิมพ์องค์เล็กๆ มาประดับอยู่โดยรอบประมาณ ๒,๕๐๐ ชิ้น
- ***วัดทอง*** (Gloden Temple) เป็นวัดในพุทธศาสนา หลังคาทำด้วยแผ่นทองเป็นเส้นยาวลงมาจดพื้นดิน ซึ่งสร้างตามความเชื่อว่าจะเป็นเส้นทางที่เดินไปสู่สวรรค์

บักตาปูร์

- ***พระราชวัง ๕๕ พระแกล*** **เนื่องจาก**เดิมทีบักตาปูร์เคยเป็นเมืองหลวงที่เก่าแก่และมีความรุ่งเรืองทางการค้า พระจึงทำให้มีพระราชวังที่งดงามที่สุดของสถาปัตยกรรมเนปาลในสมัยศตวรรษที่ ๑๘

- ***มณฑปปนยาตาโปลา*** (Nyatapola) เป็นมณฑปที่สูงใหญ่ที่สุดในเนปาล หลังคามี ๕ ชั้นสามารถมองเห็นได้แต่ไกล และถือเป็นสัญลักษณ์ของเมืองนี้

นากโก๊ด (Nagarkot)
- สถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาชมพระอาทิตย์ขึ้นยามเช้า ทั้งนี้เนื่องจากสามารถชมความงามของแนวเทือกเขาหิมาลัยได้ตลอดแนว อีกทั้งถ้าในวันที่อากาศดี ท่านสามารถมองเห็นยอดเขาเอเวอร์เรสได้อีกด้วย

โภคครา (Pokhara)
- เมืองนี้เป็นจุดที่ดูความงามของเทือกเขาหิมาลัยได้ใกล้ที่สุด เนื่องจากห่างจากบริเวณเทือกเขาแค่ ๓๐ กิโลเมตร และมียอดเขาสวยที่สูงที่สุดของเทือกเขาหิมาลัยที่มองเห็นได้ชัดอีก ๓ ยอด คือ ยอดเขามัจฉาปูชเร, อันนาปูรณา ๑ และ ๒ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่ชอบการผจญภัย โดยเฉพาะการเดินเขาเพื่อพิชิตยอดเขาที่สูงที่สุดในโลกยอดเขาเอเวอร์เรส จะมาเริ่มต้นที่นี้
- ***ทะเลสาปฟีว่า*** (Fewa Lake) เป็นทะเลสาบน้ำจืดใหญ่เป็น ๑ ใน ๓ ที่มีอยู่ในประเทศ กลางทะเลสาบจะเป็นที่ตั้งของวัดบาฮาลี หรือพระนางปราวตี
- ***น้ำตกเดวี*** (Devi fall) น้ำตกที่มีความลึกที่สุด ตั้งชื่อตามเด็กชายเดวีที่มาเสียชีวิตพร้อมคู่รัก ณ ที่แห่งนี้

- ***ถ้ำพระศิวะ*** (Shiva cave) เป็นถ้ำที่อยู่ใต้ดิน ภายในจะประดิษฐานรูปสลักของพระศิวะองค์ใหญ่เต็มองค์ โดยทั่วไปจะมีโอกาสเข้าชมน้อยมาก เนื่องจากจะมีน้ำซึมเข้ามาภายในถ้ำ
- ***ศูนย์อพยพชาวทิเบต*** (Tibetan Refugee camps) ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจาก UNESCO ท่านจะได้สัมผัสความเป็นอยู่ของชาวทิเบตที่พำนักอยู่ที่นี่ และชมวิธีการทำพรมพื้นเมือง

จิตตวัน (Royal Chitawan National Park)

- ป่าจิตตวันจะอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองไภราวะ ระยะทาง ๑๖๕ กิโลเมตร อาณาเขตของตัวอุทยานทั้งหมด มี ๙๓๒ ตารางกิโลเมตร จัดเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของเนปาล และทาง UNESCO ได้รวมเข้าเป็นมรดกโลกปี ๑๙๘๔ พื้นที่ในวนอุทยานจะเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง ทั้งนี้เนื่องจากมีแม่น้ำ ๓ สายไหลผ่าน คือ แม่น้ำนารายาณี แม่น้ำราฟ และแม่น้ำรีฟ พันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่นี้มี ๓ ลักษณะ ได้แก่ แบบทุ่งหญ้า แบบพืชน้ำ และ แบบป่าเนื้อแข็ง อันได้แก่พวกต้นสาละ ต้นนุ่น ต้นโพธิ์ ต้นมะเดื่อ

ลุมพินี (Lumbini)

- สถานที่ประสูติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือได้ว่าเป็นสังเวชนียสถาน ๑ ใน ๔ แห่งที่เหล่าพุทธศาสนิกชนต่างเดินทางมาเพื่อสักการบูชา

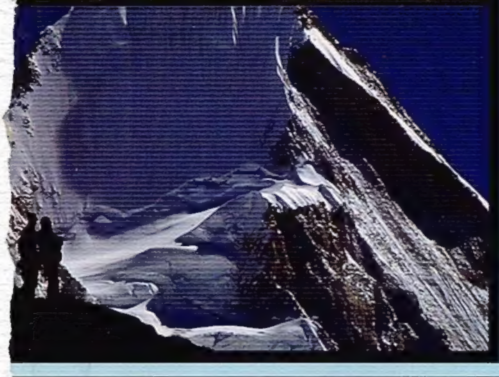
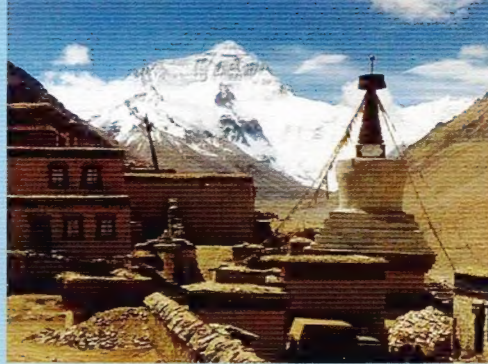
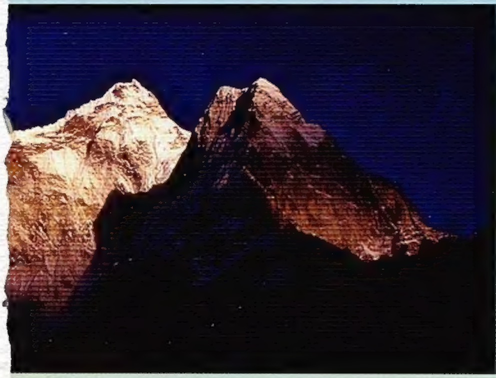
ภาษาเนปาลที่ควรทราบ

คำศัพท์ทั่ว ๆ ไป

ไทย	เนปาลี
สวัสดี, ลาก่อน	นมัสเต
เป็นอย่างไร	ทาไปไล กัสโต ชฮา
ขอโทษ	ฮาจูร์
กรุณา (มอบให้ฉัน)	ดีนูโฮส
กรุณา (คุณมี)	คฮานูโฮส
ขอบคุณ	ดฮานยาบัค
ฉัน	มอ
ที่ไหน	กาตา
ที่นี่	ยาฮา
ที่โน่น	ตยาฮา
โอ.เค	ธิค
ใช่ (ฉันมี)	ชอ
ไม่ (ฉันไม่มี)	ชไฮนา

ขอเจริญพรขอบคุณเจ้าของรูปภูเขาหิมาลัย และเจ้าของเรื่อง **นมัสเต เนปาล** ซึ่งเป็นข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต (Internet)

พระครูพิศาลสังฆพินิต

วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

จดหมายหิมพานต์

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙, สุดประเสริฐ)

จดหมายหิมพานต์ โดย สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์